

πρὸ τῆς ἐκτελέσειώς των. Οἱ ἐν τῷ δικαστηρίῳ δὲ τούτῳ δικασταὶ ὠνομάζοντο ἐφέται, ἀπὸ τοῦ ἐφεῖναι, ἐκκαλεῖν. 2) Τὸ ἐπὶ Δελφινίῳ ἦτο δικαστήριον ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Δελφινίου Ἀπόλλωνος καὶ τῆς Δελφινίας Ἀρτέμιδος. Τὸ δικαστήριον δὲ τοῦτο ἐδίκαζεν ὅλους τοὺς φόνους, καθ' οὓς ὁ κατηγορούμενος ὡμολόγει μὲν τὴν πρᾶξιν, ἀλλὰ δι᾽ ἰσχυρίζετο ὅτι ἔπραξε ταύτην δυνάμει τῶν νόμων, ὡς π. χ. εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς μοιχείας, ἢ τῆς νομίμου ἀμύνης. 3) Τὸ ἐπὶ Πρυτανείῳ ἦτο δικαστήριον, τὸ ὁποῖον ἐδίκαζε τοὺς προελθόντας φόνους ἀπὸ ἄψυχα πράγματα, οἷον λίθους, σίδηρον, κλ., τὰ ὅποια εἰάν ἀπεδεικνύοντο ἔνοχα, ἐρρίπτοντο πέραν τῶν ὁρίων τῆς Ἀττικῆς. Τὸ δικαστήριον τοῦτο ἐχρησίμευεν ὡσαύτως ὡς κοινὸν κατάστημα ὅπου ἐγίνοντο δημόσια δεῖπνα. 4) Τὸ ἐν Φρεατταῖ ἦτον εἰς τὸ παράλιον, καὶ ὠνομάσθη ἀπὸ τοῦ φρέατος, διότι ἔκειτο ἐντὸς φρέατός τινος. Τὸ δικαστήριον τοῦτο ἐδίκαζε τοὺς ὅσοι, καταδικασθέντες εἰς ἐξορίαν δι' ἀκούσιον φόνον, κατηγοροῦντο δι' ἕτερον ἐκούσιον, πρὶν συμβιβασθῶσι μὲ τοὺς ἐνεργήσαντας τὴν ἐξορίαν αὐτῶν. Οἱ τοιοῦτοι δὲ κατηγορούμενοι δὲν ἠθύναντο ν' ἀποβῶσιν εἰς τὴν ξηρὰν, ἀλλ' ἀπελογοῦντο ἀπὸ τὸ πλοῖον, καὶ ἂν ἀπεδεικνύοντο ἔνοχοι, παρεδίδοντο εἰς τὴν διάκρισιν τῶν ἀνέμων καὶ τῶν κυμάτων.

4) *Ἡλιαία*. Ἐξ ὅλων τῶν δικαστηρίων, τὰ ὅποια ἐπελαμβάνοντο τῶν πολιτικῶν δικῶν, τὸ μέγιστον καὶ πολυασχολώτατον ἦτο τὸ ὠνομαζόμενον Ἡλιαία, ἴσως ἀπὸ τοῦ ἡλίου, διότι ἦτον ὑπαίθριον, καὶ ἐκτεθειμένον εἰς τὸν ἥλιον. Οἱ συνεδριάζοντες εἰς τὸ δικαστήριον τοῦτο δικασταὶ ἦσαν τοὐλάχιστον πεντήκοντα· ἀλλ' ὁ συνηθέστερος ἀριθμὸς ἦτο μέχρι 200 καὶ 500.

“Οτε δ’ ἐμελλόν νά δικασθῶσι μεγάλοι δίκαι, ἐσυνείθιζον νά προσκαλῶσι δικαστὰς καὶ ἐξ ἄλλων δικαστηρίων.

5. “Ορκος τῶν δικαστῶν. Οἱ δικασταὶ οὗτοι ἐδί-
καζον τὰς σπουδαιότατας πολιτικὰς δίκας, καὶ δὲν ἡ-
δύναντο ν’ ἀποφασίσωσι πρὶν ὁμώσωσι, ἐπικαλούμενοι
ὡς μάρτυρας τὸν Δία, τὸν Ποσειδῶνα καὶ τὴν Δή-
μητρα.

6. Τρόπος τῆς διαδικασίας. Ὁ τρόπος τῆς διαδι-
κασίας ἦτον ὁ ἐξῆς. Ὁ κατήγορος παρέδιδε τὸ ὄνομα
ἐκείνου, τὸν ὁποῖον ἤθελε νά κατηγορήσῃ εἰς τὸν δικα-
στήν, ὅστις εἶχε καθῆκον νά εἰσάγῃ τὴν δίκην εἰς τὸ δικα-
στήριον, ὅπου παρόμοιαι δίκαι ἐδικάζοντο. Ὁ δὲ δικαστής,
βεβαιωθεὶς ὅτι ἡ δίκη ἦτο τῆς δικαιοδοσίας τοῦ δικα-
στηρίου του, ἐπέτρεπεν εἰς τὸν κατήγορον νά κλητεύσῃ
τὸν κατηγορούμενον. “Οτε δὲ ὁ κατήγορος καὶ ὁ κατη-
γορούμενος ἤρχοντο ἐνώπιον τοῦ δικαστοῦ, οὗτος ἠρώ-
τα τὸν κατήγορον, ἐὰν εἶχεν ἐτοίμους ὅλας τὰς μαρ-
τυρίας του, ἢ ἐὰν εἶχεν ἀνάγκην νά κλητεύσῃ καὶ ἄλλους
μάρτυρας. Τοῦτο δὲ ὠνομάζετο ἀνάκρισις. Καὶ ὁ κα-
τήγορος δὲ καὶ ὁ κατηγορούμενος ἠδύναντο νά ἀναβάλ-
ωσι τὴν ἐξέτασιν τῆς δίκης, ὁμνύοντες ὅτι ἡ ἀναβο-
λὴ ἦτον ἀναγκαία. Ἦτο δ’ ἀναγκαῖν πᾶσα κατηγο-
ρίαν ν’ ἀρχίσῃ ἐντὸς πέντε ἐτῶν, ἀρ’ ὅτου τὸ ἀδίκη-
μα ἐπράχθη.

7. “Ορκος διδόμενος εἰς ἀμφοτέρα τὰ μέρη. Ἐὰν
δὲν ἐζητεῖτο ἀναβολή, ἐδίδετο ὁρκος εἰς ἀμφοτέρα τὰ
μέρη· καὶ ὁ μὲν κατήγορος ὥμνυεν, ὅτι δὲν ἤθελε
παραστησεῖ εἰμὴ μόνον τὴν ἀλήθειαν • ἀληθῆ κατη-
γορεῖν», ὁ δὲ κατηγορούμενος, ὅτι ἡ ἀπάντησίς του
ἠθελεν εἶσθαι ἀληθὴς καὶ δικαία «ἀληθῆ ἀπολογήσειν»
ἢ ὅτι δὲν ἐβλαψεν τὸν κατήγορον. Τούτου δὲ γενομέ-

νου, ὁ εἰσηγητὴς δικαστὴς προέβαινεν εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν δικαστῶν, ἥτις ἐγένετο διὰ κλήρου· οὗτοι δὲ κατὰ τὴν κυρίαν ἡμέραν, ἦτοι τὴν προσδιωρισμένην, ἤρχοντο εἰς τὸ δικαστήριον καὶ κατελάμβανον τὰς ἐδρας τῶν· ὁ δὲ δημόσιος κήρυξ, ἐπρότταζεν ὅλους, ὅσοι δὲν εἶχον ὑπόθεσιν, νὰ ἀναχωρήσωσι « μετὰ-στητε ἔξω ».

8. *Ἀνάγνωσις τοῦ ἐγγράφου τῆς κατηγορίας.* Ὁ δικαστὴς εἰσήγεν ἔπειτα τὴν δίκην εἰς τοὺς δικαστάς, καὶ τοὺς ἐδίδε τὴν ἐξουσίαν νὰ τὴν δικάσωσιν. Ἀκολούθως ἀνεγινώσκετο τὸ ἐγγράφον τῆς κατηγορίας ἀπὸ τὸν δημόσιον κήρυκα, εἰς τὸ ὅποιον ἐμπεριείχοντο οἱ λόγοι τῆς κατηγορίας, ἐξιστορουμένης τῆς βλάβης, τὴν ὁποίαν ὁ κατήγορος διίσχυρίζετο ὅτι ἔπαθεν.

9. *Ἀπόφασις.* Ἐὰν ὁ κατηγορούμενος δὲν ἐνεφανίζετο, ἐψηφίζετο ἀμέσως ἀπόφασις κατ' αὐτοῦ· ἀλλ' ἐὰν ἐντὸς δέκα ἡμερῶν ἐνεφανίζετο, ἀποδεικνύων ὅτι ἐμποδίσθη ἀπὸ ἀσθένειαν, ἢ ἀπὸ ἀλλήν ἀναπόφευκτον ἀνάγκην, ἡ πρώτη ἀπόφασις ἠκυροῦτο ὑπὸ τὸν ὅρον τοῦ νὰ ἀρχίσῃ νέαν δίκην ὁ κατηγορούμενος ἐντὸς δύο μηνῶν.

10. *Πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς δίκης,* ἀμφοτέρω τὰ μέρη ὤφειλον νὰ καταθέσωσι χρηματικὴν τινὰ ποσότητα, ὀνομαζομένην *πρυτάρσια*, εἰς τὰς χεῖρας τοῦ δικαστοῦ, ὅστις εἰσήγαγεν τὴν δίκην τῶν εἰς τὸ δικαστήριον. Ἡ δὲ κατατιθεμένη ποσότης ἦτον ἀνάλογος μετὰ τὴν ἀξίαν τῆς ἐπιδίχου ὑποθέσεως.

11. *Διττὴ μαρτυρία.* Οἱ μαρτυροῦντες ἔπρεπε νὰ ᾔναι ἀμέμπτου διαγωγῆς ἄνδρες, ἐλεύθεροι, καὶ ἀφιλοκερδεῖς. Ἦσαν δὲ διτταὶ μαρτυρίαι· 1) καὶ μαρτυ-

ρία μὲν ἐλέγετο, ὅτε ὁ ὁμνύων ἦτον αὐτόπτης τῆς πράξεως· 2) ἐκμαρτυρία δὲ, ὅτε ὁ μάρτυς ἐμάνθανεν ὅσα ἐβεβαίονεν ἀπὸ ἄλλων, ὅστις ἦτον αὐτόπτης, ἀλλ' εἶχεν ἀποθάνει μετὰ ταῦτα, ἢ εἶχεν ἀποδημήσει, ἢ ὅστις εἶχεν ἐμποδισθῇ ἀπὸ ἀναπόρευκτον συμβεβηκὸς τοῦ νὰ ἐμφανισθῇ. Οἱ μάρτυρες ὤφειλον κατὰ τὸν νόμον νὰ οἰδῶσι τὴν μαρτυρίαν των ἐγγράφως.

12. *Λόγοι δικαστικοί.* Ἀφοῦ οἱ μάρτυρες ὤμνουν, ὁ μὲν κατήγορος ἱστάμενος ἀριστερὰ τοῦ δικαστηρίου, ὁ δὲ κατηγορούμενος δεξιὰ, ἀπήγγελλον λόγους ὑπὲρ τῆς ἰδίας αὐτῶν ὑποθέσεως, ἢ ἐλάμβανον δικηγόρους διὰ νὰ συνηγορήσωσιν ὑπὲρ αὐτῶν. Διὰ νὰ μὴ μακρηγορῶσι δὲ ὑπὲρ τὸ δέον, περιωρίζοντο εἰς ὠρισμένον χρόνον (διαμεμετρημένην ἡμέραν), ὅστις προσδιωρίζετο διὰ τῆς κλεψύδρας, ἥτοι ἀμμομετρικοῦ ὥρολογίου, εἰς τὸ ὅποτον ἀντὶ ἄμμου, μετεχειρίζοντο ὕδωρ, διανεμόμενον ἐξίσου εἰς ἀμφοτέρω τὰ μέρη, ὑπὸ ἄρχοντός τινος προσδιωρισμένου ἐπὶ τούτῳ· οὗτος δὲ ὠνομάζετο ἐφύδωρ.

13. *Πῶς ἐψήφισον.* Ἀφοῦ ἀμφοτέρω τὰ μέρη κατέπαυον τὸν λόγον, ὁ δημόσιος κήρυξ, κατὰ προσταγὴν τοῦ προεδρεύοντος δικαστοῦ, προσεκάλει τοὺς δικαστὰς νὰ ψηφίσωσι. Ὅτε δὲ τὸ ἐγκλημα δὲν ἦτο θανάσιμον, οἱ δικασταὶ εἶχον τὴν ἐξουσίαν νὰ μεταβάλωσι τὴν σωματικὴν εἰς χρηματικὴν ποινὴν. Ὁ ἀρχαιότατος δὲ τρόπος τοῦ ψηφίζειν ἦτο διὰ μελάνων καὶ λευκῶν κογχυλίων, ὀνομαζομένων *χοιρίων*, ἢ διὰ λιθαρίων, ὀνομαζομένων *ψήφων*· μετὰ ταῦτα δὲ μετεχειρίζοντο *χάλκινα σφαιρίδια*, ὀνομαζόμενα *σπορδύλους*. Ὅτε δὲ ἐπαυσεν ἡ χρῆσις αὐτῶν, μετεχειρίζοντο τοὺς *κυάμους*. Ἦσαν δὲ δύο εἰδῶν, μέλανες καὶ λευ-

κοί· καὶ οἱ μὲν λευκοὶ ἦσαν σῶοι, καὶ ἐχρησίμευσαν πρὸς ἀθώωσιν· οἱ δὲ μέλανες ἦσαν τρυπημένοι, καὶ ἐχρησίμευσαν εἰς τὴν καταδίκην. Τοὺς κυάμους δὲ τούτους ἐλάμβανον οἱ δικασταὶ ἀπὸ τὸν βωμόν, καὶ τοὺς ἐρρίπτον εἰς δύο ἐκαῖ τεθειμένους καδίσκους διὰ μικροῦ τινος δικτύου, ὀνομαζομένου κημοῦ.

14. Τρόπος τοῦ ἀριθμεῖν τὰς ψήφους. Ἀφοῦ ἐλάμβανε τέλος ἡ ψηφοφορία, ὁ δημόσιος κήρυξ ἐκήρυττεν οὕτως «Ἐάν τις δὲν ἔδωκε τὴν ψήφον του, ἅς ἀνασταθῇ ἡδὴ, καὶ ἅς τὴν δώσῃ (εἴ τις ἀψήφιστος, ἀνιστάσθω). Ἐπειτα ἠνοίγοντο οἱ καδίσκοι, καὶ ἠριθμοῦντο αἱ ψῆφοι ἐνώπιον τοῦ ἄρχοντος, ὅστις ἴστατο μερὰ βδον εἰς τὴν χεῖρα, τὴν ὁποίαν ἐξέτεινεν ἐπὶ τῶν κυάμων, ἐνῷ ἠριθμοῦντο, διὰ νὰ μὴ συμβῇ ἀπάτη. Καὶ ἐάν μὲν ὁ ἀριθμὸς τῶν μελάνων κυάμων ἦτο μεγαλύτερος, ὁ ἄρχων ἐκήρυττε τὸν κατηγορούμενον ἔνοχον· ἐάν δὲ οἱ λευκοὶ ὑπερέβαινον, ἡ καὶ ἦσαν ἴσοι με τοὺς μέλανας, ἐκήρυττε τὴν ἀθώωσιν. Ὅτε δὲ ὁ κατηγορούμενος ἐξηλέγχετο ἔνοχος, ὁ ἄρχων εἴλκε μακρὰν γραμμὴν ἐπὶ πινακίου κηρωμένου· τοῦτο δὲ ὠνομάζετο τιμᾶν τὴν μακράν. Ἐν περιπτώσει δὲ ἀθώωσης εἴλκετο βραχεῖα γραμμή.

15. Ἐκτέλεισις τῆς αποφάσεως. Ἐάν ὁ κατηγορούμενος ἦτον ἔνοχος θανάσιμου ἐγκλήματος, παρεδίδοτο εἰς χεῖρας τῶν ἐνδεκα, διὰ νὰ ὑποστῇ τὴν προσήκουσαν ποινὴν, ἀλλ' ἐάν κατεδικάζετο εἰς χρηματικὴν ποινὴν, οἱ ταμίαι τοῦ θεοῦ ἐρρόντιζον νὰ τὴν εἰσπράξωσιν· ἢ, ἐάν δὲν ἠδύνατο νὰ τὴν πληρώσῃ, ἐφυλακίζετο διὰ βίου.

16. Ὀνομασίαι τοῦ κατηγοροῦ, κατηγορουμένου, κ. λ. Ὁ μὲν κατήγορος ὠνομάζετο διώκων· ὅλη δὲ ἡ

δίκη, δίωξις, ὁ δὲ κατηγορούμενος, φεύγων. Ἡ κατηγορία δὲ προ τῆς ἀποδείξεως ὠνομάζετο *αἰτία*, μετὰ τὴν ἀπόδειξιν δὲ, *ἐλεγχος*, καὶ μετὰ τὴν καταδίκην *ἀδίκημα*. Ἐν ὧτ' ὁ δὲ ἡ δίκη ἔμενεν ἐκκρεμῆς καὶ ἀναποφάσιτος, ἦτον ἐκτεθειμένη εἰς τὰ ὄμματα τοῦ κοινοῦ, ἐγκεχαραγμένη οὕτα ἐπὶ πινακίου μετὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ κατηγορουμένου, καὶ ἀνήρτημένη εἰς τὰ ἀγάλματα τῶν Ἡρώων, ἐπικαλουμένων ἐπωνύμων. Τοῦτο δὲ ὠνομάζετο *ἐκκεῖσθαι*.

17. *Τιμωρία ἐπὶ ψευδομαρτυρία*. Ἐὰν ὁ κατήγορος εἶχε κατηγορήσει τὸν ἀντίδικόν του ἀδίκως, ἢ προσήγαγε ψευδῆ μαρτυρίαν κατ' αὐτοῦ, ἐτιμωρεῖτο μὲ χρηματικὴν ποινὴν. Ὁ ψευδομάρτυς ἐτιμωρεῖτο ὡσαύτως αὐστηρῶς, εἰσαγομένης δίκης κατ' αὐτοῦ ἐπὶ ψευδομαρτυρία.

ΚΕΦ. Θ'.

Περὶ τῶν ποινῶν καὶ ἀμοιβῶν τῶν Ἀθηναίων.

1. *Κοινώτεραι ποιναί*. Αἱ κοινώταται καὶ μᾶλλον ἀξιοσημεῖωτοι ποιναί αἱ ἐπιβαλλόμεναι ἐν Ἀθήναις εἰς τοὺς κακούργους ἦσαν αἱ ἐξῆς.

Ἡ *ζημία* (χρηματικὴ ποινὴ) ἢ *ἀτιμία*. Ταύτης δὲ ἦσαν τρεῖς βαθμοί· ἦτοι 1) Ὅτε ὁ κατάδικος διεστῆρει μὲν τὰ κτήματά του, ἐστερεῖτο δὲ προνόμιόν τι, τὸ ὅποῖον οἱ ἄλλοι πολῖται ἀπελάμβανον. 2) Ὅτε προσκαίρως ἐστερεῖτο τὰ προνόμια τοῦ ἐλευθέρου πολίτου, καὶ τὰ κτήματά του ἐδημεύοντο. 3) Ὅτε ὁ κατάδικος, μεθ' ὅλων τῶν τέκνων καὶ τῶν ἀπογόνων του, ἐστερεῖτο

διὰ παντός ὅλα τὰ δικαιώματα τῶν ἐλευθέρων πολιτῶν
 ἰσρά τε καὶ ὅσια· ἡ δὲ ποινὴ αὕτη ἐπεβάλλετο εἰς
 τοὺς ὅσοι ἀπεδεικνύοντο ἔνοχοι κλοπῆς, ψευδομαρ-
 τυρίας, ἢ ἄλλων ἀτιμωτικῶν ἐγκλημάτων. Ἡ δου-
 λεία. Ἡ δουλεία ἦτο ποινὴ, διὰ τῆς ὁποίας ὁ
 κατὰδικος ὑπεβάλλετο εἰς τὴν κατάστασιν τοῦ δούλου.
 Ἐπεβάλλετο δὲ μόνον εἰς τοὺς ἀτίμους, τοὺς ξένους,
 καὶ τοὺς ἀπελευθέρους δούλους, ἀλλ' οὐδέποτε εἰς
 τοὺς ἐλευθέρους πολίτας. Τὰ στίγματα δ' ἐπεβάλ-
 λοντο σπανίως εἰς ἄλλους παρὰ εἰς τοὺς δούλους.
 Ἡ στήλη ἦτον τετράγωνος κίων, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐνε-
 χαράττετο τὸ ἐγκλημα τοῦ ἐνόχου. Ὁ δεσμός ἦτο
 ποινὴ, διὰ τῆς ὁποίας ὁ ἔνοχος κατεδικάζετο εἰς κά-
 θειρξιν μὲ δεσμά (1). Ὑπὸ τὴν τελευταίαν δὲ ταύτην
 ὀνομασίαν κατατάσσονται τὸ *Ξύλον Πεντεσύριγκον*,
 τὸ ὁποῖον ἦτον σανὶς ἔχουσα πέντε τρύπας, διὰ τῶν
 ὁποίων διεπερᾶτο ἡ κεφαλὴ, αἱ χεῖρες καὶ οἱ πόδες τοῦ
 ἐνόχου. Ὁ *Χήριξ*, ἦτοι πέδικλα, καὶ ἡ *Σανὶς*, ἣτις
 ἦτο τεμάχιον ξύλου, εἰς τὸ ὁποῖον ὁ κακοῦργος ἐδέ-
 νετο σφικτά. Ἡ φυγὴ, διὰ τῆς ὁποίας οἱ εἰς αὐτὴν
 καταδικαζόμενοι ἐστεροῦντο τὰ κτήματά των, καὶ
 ἠναγκάζοντο νὰ φύγωσιν ἀπὸ τὴν πατρίδα των,
 ἄνευ ἐλπίδος ἐπιστροφῆς. Κατὰ τοῦτο δὲ διέφερεν
 ἀπὸ τὸν ὁστρακισμόν, ὅστις κατεδίκαζεν εἰς δεκαετῇ

(1) Οἱ Ἀθηναῖοι εἶχον τριῶν εἰδῶν φυλακὰς· καὶ ἡ μὲν πρώτη, πλησίον τῆς ἀγορᾶς κειμένη, ἦτο διὰ τοὺς ὀφειλτάς· ἡ δὲ δευτέρα, ὀνομαζομένη σωφρονιστήριον, ἦτον εἰς αἰεὶ σωφρονισμοῦ. Ἡ δὲ τρίτη ἔκειτο εἰς μεμονωμένον τόπον, καὶ ἦτο προσδιωρισμένη διὰ τοὺς ἐνό-
 χους θανασίμων κακοῦρημάτων. (Πλάτων περὶ νόμων Βιβ. 10). Ἡ
 πύλη, δὲ διὰ τῆς ὁποίας οἱ κατὰδικαι ἐφέροντο εἰς θάνατον, ὠνομάζετο
 Χαρωνεῖον, ἀπὸ τοῦ Χάρωνος, τοῦ πορθμέως τοῦ Ἀδου.

μόνον φυγὴν, εἰς τὸ τέλος τῆς ὁποίας, οἱ ἐξοστρακισμένοι ἠδύναντο νὰ ἐπιστρέψωσι, καὶ νὰ ἀπολαύσωσι τὰ κτήματά των, τὰ ὁποῖα ἐφυλάττοντο εἰς αὐτοὺς ἀκέραια καθ' ὅλον τοῦτον τὸν χρόνον. Ὁ ὀστρακισμὸς ἐπεβάλλετο, οὐχὶ τὸσον ὡς ποινὴ, ὅσον ὡς μέσον τοῦ νὰ ἀπαλλαχθῇ ὁ δῆμος ἀπὸ ἐκείνους, ὅσοι διὰ τῶν λαμπρῶν κατορθωμάτων ἢ διὰ τοῦ πλούτου αὐτῶν εἶχον διεγείρει τὸν φθόνον αὐτοῦ· ἐξετελεῖτο δὲ κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον. Ἐκαστος λαμπάνων ὀστρακον, ἥτοι κεραμίδιον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἦτον ἐγγεγραμμένον τὸ ὄνομα τοῦ ἐξοστρακιστέου, ἔφερεν αὐτὸ εἰς τι μέρος τῆς ἀγορᾶς, περιφραγμένον ἐπὶ τούτῳ μὲ ξυλίνας κιγκλίδας, ὅπου ἦσαν δέκα πύλαι προσδιωρισμέναι διὰ τὰς δέκα φυλάς, ἐκάστη τῶν ὁποίων εἰσέρχετο διὰ χωριστῆς πύλης. Τούτου δὲ γενομένου, ὁ ἄρχων ἡρίθμει ὅλα τὰ ὀστρακα, καὶ ἂν μὲν ἦσαν ὀλιγώτερα τῶν 6000, ὁ ὀστρακισμὸς ἦτον ἄκυρος, ἐὰν δὲ ἦσαν περισσότερα, ὁ ὀστρακισμὸς ἦτον ἐγκυρος. Ἐπειτα δὲ, διαχωριζομένων τῶν ὀνομάτων, ἐκηρύττετο ἐξόριστος ἐπὶ δέκα ἔτη ἐκεῖνος, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα ἦτον ἐγγεγραμμένον ἀπὸ τοὺς περισσετέρους.

2. *Κεφαλικαὶ ποιναί.* Ὁ θάνατος ἐπεβάλλετο εἰς τοὺς κακούργους κατὰ διαφόρους τρόπους, οἱ κυριώτεροι τῶν ὁποίων ἦταν,

Τὸ ξίφος, μὲ τὸ ὁποῖον ὁ κατάδικος ἀπεκεφαλίζετο.

Ὁ Βρόχος (τχοινίον), μὲ τὸν ὁποῖον ἐκρεμάτο ἢ ἐπνίγετο.

Ὁ κρημνός, ἥτοι κρημνώδης τόπος, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ὁ κακούργος ἐρρίπτετο κατὰ κεφαλῆς.

Τὰ τύμπανα, ἤτοι ξύλα, μὲ τὰ ὁποῖα ἐτύπτετο μέχρι θανάτου.

Ὁ σταυρὸς (ξύλον τιμωρητικόν), εἰς τὸν ὁποῖον ὁ ἔνοχος ἐκαρφόνητο.

Τὸ βάραθρον, βαθὺ πηγάδιον, εἰς τὸ ὁποῖον ἐρρίπτοντο οἱ κακοῦργοι.

Ἡ λιθοβολία ἦτο ποινὴ, τὴν ὁποίαν οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἐπέβαλλον συχνὰ εἰς τοὺς μοιχοὺς, ὅσοι ἐλαμβάνοντο ἐπ' αὐτοφόρῳ.

3. Ἀμοιβαί. Αἱ δὲ κυριώτεραι ἀμοιβαί ἦσαν αἱ ἐφεξῆς.

Ἡ προεδρία, ἤτοι τὸ προνόμιον τοῦ ἔχειν τὴν πρώτην ἐδραν εἰς ὅλα τὰ θεάματα, καὶ εἰς ἄλλας δημοσίας συνελεύσεις.

Ἡ εἰκὼν, ἤτοι ἡ τιμὴ τοῦ ἐγείρειν εἰς τι δημόσιον μέρος τῆς πόλεως εἰκόνα τινὰ ἢ ἀνδριάντα. Οἱ στέφανοι ἐψηφίζοντο ὑπὸ τοῦ δήμου ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, ἢ ἀπὸ τοὺς βουλευτάς ἐν τῷ βουλευτηρίῳ αὐτῷ, ἢ ἀπὸ τὰς φυλάς πρὸς τὰ ἴδια αὐτῶν μέλη.

Ἡ ἀτέλεια ἦτον ἀπαλλαγὴ παντὸς δημοσίου τέλους φόρων καὶ συνεισφορῶν, ἐκτὸς τῶν πρὸς πόλεμον ἀναγκαίων· ἡ τιμὴ δὲ αὕτη ἦτο πολὺ σπανία.

Σίτησις ἐν Πρυτανείῳ ἐλέγετο ἢ ἐστίασις, ἣτις ἐγίνετο ἐν τῷ δημοσίῳ οἴκῳ πρὸς ἐκείνους, ὅσοι εἶχον εὐεργετήσῃ τὴν πολιτείαν, (ἰδίως δὲ πρὸς τοὺς πρέσβεις). Ἡ τροφή των δὲ ἦτο εἶδος πλακουντίου, ἐνομαζόμενον μαζα. Τινὲς ἀπελάμβανον τὸ προνόμιον τοῦτο διὰ βίου. Ἐνίοτε δὲ ἐχορηγεῖτο εἰς ὀλοκλήρους οἰκογενείας, χάριν τῶν προγόνων αὐτῶν. Ἐλαμβάνετο ὡσαύτως φροντίς περὶ τῆς διὰ δημοσίας δαπά-

νης ἀνατροφῆς τῶν τέκνων, τῶν ὁποίων οἱ πατέρες εἶ-
χον εὐεργετήσει τὴν πολιτείαν.

ΚΕΦ Ι'. (1)

*Περὶ τῶν ἀρχόντων, ὅσοι ἐνησχοῦντο εἰς τὴν
εἰσπραξιν καὶ διοίκησιν τῶν προσόδων
τῶν Ἀθηναίων*

1. Ἡ διοικήσις τῶν προσόδων ἐνεπιστεύετο εἰς τὴν βουλὴν τῶν πεντακοσίων, ἣτις ἐδίδε λόγον εἰς τὸν λαόν. Τὴν μὲν νομοθετικὴν ἐξουσίαν ἐπὶ οἰκο-
νομικῶν, ὡς καὶ ἐφ' ὅλων τῶν ἄλλων πραγμάτων,
εἶχεν ὁ δῆμος, ὡς ὑπέρτατος ἀρχηγὸς καὶ κύριος,
ἀλλ' ἡ διοικήσις ἐνεπιστεύετο εἰς τὴν βουλὴν τῶν
πεντακοσίων, ἣτις ἦτον ὑπεύθυνος εἰς τὸν δῆμον. Ἡ
βουλὴ εἶχεν ἔργον νὰ πορίζεται χρήματα, νὰ εἰς-
πράττῃ τὸν φόρον, νὰ ἐπιμελῇται τῶν ναυτικῶν πραγ-
μάτων, τῶν ναῶν, καὶ ἐν γένει νὰ διαχειρίζεται τὰ
δημόσια χρήματα.

2. Τρεῖς τάξεις Ἀρχόντων ὑπαγομένων εἰς τὴν
βουλὴν. Αἱ ἀρχαὶ αἱ ὑπαγόμεναι εἰς τὴν βουλὴν ἡμ-
ποροῦν νὰ διαιρεθῶσιν εἰς τρεῖς τάξεις α) Εἰς τὰς
ἀρχάς, αἵτινες παρεσκεύαζον ὅσα ἦσαν ἀναγκαῖα πρὸς
εἰσπραξιν τῆς προσόδου, ἢ τὴν εἰσέπραττον αὐταί.

(1) Ἡ ὕλη τῶν κεφαλαίων περὶ τῶν προσόδων καὶ ἀναλωμά-
των τῶν Ἀθηναίων ἐλήφθη κυρίως ἀπὸ τὸ σύγγραμμα τοῦ Βοικχίου,
Περὶ δημοσίου Οἰκονομίας τῶν Ἀθηναίων, σύγγραμμα, τὸ ὅποion ὁ μᾶλ-
λον προωδευμένος σπουδαστὴς ἔμπορεῖ μετὰ μεγάλης ὠφελείας νὰ
συμβουλευθῇ.

6') Εἰς τοὺς ταμίαις, οἵτινες ἐλάμβανον τὴν πρόσδοτον εἰς τὰ ταμεία των, καὶ ἐδαπάνων αὐτήν.

Καὶ γ') εἰς ἐκείνους, ὅσοι εἶχον καθῆκον νὰ ἐξετάζωσι τοὺς ἀπολογισμούς.

Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ εἴπωμεν πολλὰ περὶ τῆς πρώτης διακρίσεως, διότι, ὅταν πραγματευθῶμεν περὶ τῆς προσόδου, θέλομεν ἐξετάσει ἐν μέρει τὸν τρόπον τῆς εἰσπράξεως αὐτῆς. Ὅλα τὰ τακτικὰ τέλη ἐξεμισθοῦντο εἰς τοὺς τελώνας. Δὲν ἦσαν ἐπομένως ἀναγκαῖοι ἴδιοι ὑπάλληλοι διὰ νὰ εἰσπράττωσι τὰ τέλη, ἀλλὰ μόνον διὰ νὰ λαμβάνωσι τὰ χρήματα ἀπὸ τοὺς τελώνας.

Πωληταί. Τὸ καθῆκον δὲ τοῦ ἐκμισθώνειν τοὺς φόρους, τὰ μεταλλεῖα, τὰ δημευμένα κτήματα, καὶ λοιπὰ, ἦτον ἀνατεθειμένον εἰς δέκα πωλητάς, ἀρχὴν τινα, εἰς τὴν ὁποίαν ἐκάστη φυλὴ συνεισέφερεν ἓν μέλος, καὶ ἧτις συνήρχετο εἰς τόπον ὀνομαζόμενον *πωλητήριον*. Μεταξὺ δὲ αὐτῶν ἦτο Πρύτανις τις, ὅστις προέδρευε. Καὶ τὰ μὲν κτήματα τῶν ναῶν ἐξεμισθοῦντο ἀπὸ τοὺς ἐπιστάτας τῶν ἱερῶν, τὰ δὲ κτήματα τῶν φυλῶν καὶ δήμων ἐξεμισθοῦντο ἀπὸ αὐτοὺς διὰ τῶν ἰδίων αὐτῶν δημάρχων ἢ φυλάρχων, εἰς τοὺς ὁποίους ἐγίνετο καὶ ἡ πληρωμή.

3. *Πράκτορες.* Αἱ δικαστικαὶ δαπάναι καὶ τὰ πρόστιμα ἀπέτέλουν ἐτέραν τάξιν δημοσίων προσόδων. Αὗται δὲ κατεγράφοντο ἀπὸ τοὺς προέδρους τῶν δικαστηρίων (ἡγεμόνας δικαστηρίων), τὰ ὅποια ἀπεφασίζον τὴν δίκην, καὶ τὸ μὲν μερίδιον τῆς πολιτείας ἐπληρόνετο εἰς τοὺς ἄρχοντας τοὺς ὀνομαζομένους *πράκτορας*, τὸ δὲ μερίδιον τὸ ἀναλογοῦν εἰς τινα θεὸν, ἐνεχειρίζετο εἰς τοὺς ταμίαις τοῦ ἁρμοδίου ναοῦ.

4. Δευτέρα τάξις ἀποδέχται. Ὅλοι αἱ πρόσοδοι, τὰς ὁποίας συνέλεγον οἱ προπαρασκευαστικοὶ ὑπηρέται, παρεδίδοντο ἀναγκαίως εἰς ἄλλους, οἵτινες ἢ διένεμον αὐτὰς, κατὰ τὰς χρεῖας τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας, ἢ τὰς ἐφύλαττον. Εἰς τὰς Ἀθήνας ὑπῆρχον δέκα ἀποδέχται, κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν φυλῶν, ἐκλεγόμενοι διὰ κλήρου. Οὗτοι εἶχον τοὺς καταλόγους ὧλων, ὅσοι ὤφειλον εἰς τὴν πολιτείαν, ἐδέχοντο τὰ παραδιδόμενα εἰς αὐτοὺς χρήματα, κατέγραφον αὐτὰ, ἐσημείωνον τὰ καθυστεροῦντα, καὶ ἐξήλειπον τὸ ὄνομα τοῦ πληρώσαντος τὸ χρέος του· τέλος δὲ διένεμον μετὰ τῆς βουλῆς τὰ ληφθέντα χρήματα, δηλ. τὰ ἀπέδιδον εἰς τὰ ἰδιαίτερα ταμεῖα. Εἶχον ὡσαύτως τὴν ἐξουσίαν νὰ δικάζωσι δίκας ἀναγομένας εἰς πράγματα τῆς διοικήσεώς των.

5. Ταμίαι τῶν ἱερῶν χρημάτων. Πᾶς ναὸς, ὁπωσοῦν μέγας, εἶχε ἱθσαυρόν, συνιστάμενον ἀπὸ ἀναθήματα καὶ ἄλλας προσόδους· τοὺς ἱθσαυροὺς δὲ τούτους ἐφύλαττον οἱ ταμίαι τῶν ἱερῶν χρημάτων. Κατὰ τὴν ἐννενηκοστὴν ὁμῶς Ὀλυμπιάδα, οἱ ἱθσαυροὶ τῶν διαφόρων ναῶν (ἐξαιρουμένων τῶν ἱθσαυρῶν τῆς Ἀθηνᾶς) συνεκεντρώθησαν εἰς μίαν μόνην ἀρχὴν, ἣτις ὠνομάζετο ταμίαι τῶν θεῶν. Ἡ ἀρχὴ δὲ ὧλων τούτων ἦτον ἐνιαύσιος.

6. Ταμίαι τῆς κοινῆς προσόδου. Ὅλως διάφορος ἀπὸ τοὺς ἄρχοντας τούτους ἦτον ὁ ταμίαις ἢ ἐπιμελητὴς τῆς κοινῆς προσόδου. Ἡ ἀρχὴ δ' αὕτη ἦτον ἡ ἀξιολογωτάτη πασῶν τῶν ἄλλων τοῦ εἶδους τούτου, δεδομένη, ὄχι διὰ κλήρου, ἀλλὰ διὰ τῆς χειροτονίας τοῦ δήμου. Ἡ ἀρχὴ δὲ αὕτη δὲν ἦτον ἐνιαύσιος, ὡς ἡ τῶν ἄλλων ταμιῶν, ἀλλὰ τετραετής. Ὅλα δὲ τὰ

χρήματα ὅσα ἐλαμβάνοντο καὶ ἐδαπανῶντο, διεχειρίζοντο ἀπὸ αὐτῇ. Ἐλάμβανε δὲ τὰ παραδιδόμενα εἰς αὐτὴν χρήματα ἀπὸ τοὺς ἀποδέκτας, καὶ ἐχορήγει τ' ἀναγκαῖα χρήματα εἰς τοὺς ἰδιαιτέρους ταμίας.

Ταμίας τῆς διοικήσεως. Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἐπιμελητὴς τῆς κοινῆς προόδου ἐδαπάνᾳ χρήματα, ὠνομάζετο ταμίας τῆς διοικήσεως.

7. Προσωρινοὶ ἄρχοντες διὰ τὴν ἐπιμέλειαν τῶν ἀρχιτεκτονικῶν ἔργων. Διὰ τὴν ἐπιμέλειαν τῶν ἀρχιτεκτονικῶν ἔργων, οἷον τῆς κατασκευῆς τειχῶν, ὁδῶν, νεωρίων, καὶ πλοίων, καὶ διὰ τὴν φροντίδα τῶν θυσίων, ἦσαν διωρισμέναι ἰδία ἀρχαί, οἷον τειχοποιοί, ὁδοποιοί, ἐπιμεληταί τῶν νεωρίων, τριηροποιοί, ἱεροποιοί, ἐξ ὧν τινες μὲν διέμενον εἰς τὴν ἀρχὴν ἐπὶ ὁλόκληρον ἐνιαυτὸν, ἄλλοι δὲ ἐνῆργουν μόνον ὡς ἐπιστάται ἐπὶ ὀλιγώτερον χρόνον. Ὅλαι δὲ αἱ ἀρχαὶ αὗται εἶχον ἰδίους ταμίας, ἐξαρτωμένους ἀπὸ τὸν ταμίαν τῆς διοικήσεως.

8. Ἑλληνοταμίαι. Χωριστὴ δὲ τις ἀρχὴ ὑπῆρχεν ἐπὶ πολὺν χρόνον διὰ τὴν διαχείρισιν τῶν φόρων, αἱ Ἑλληνοταμίαι, ἡ ταμίαι τῶν Ἑλλήνων. Οὗτοι δὲ ἀνέλαβον τὴν διοίκησιν τῶν ἐν Δήλῳ χρημάτων, ἀφοῦ αἱ Ἀθῆναι ἀπέλαυσαν τὴν ἡγεμονίαν τῆς Ἑλλάδος, ἐνεκα τῆς προδοσίας τοῦ Πausaniou, συμβάτης μετὰ τὴν ἐν Πλαταιαῖς μάχην. Ἑλληνοταμίαι δὲ ἐγίνοντο κατ' ἀρχὰς μόνον Ἀθηναῖοι· εἶχον δὲ καθῆκον νὰ λαμβάνωσι τοὺς φόρους, καὶ νὰ παρακαταθέτωσιν αὐτοὺς εἰς τὸ Δήλιον ταμεῖον τὸ ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ἀπόλλωνος, ὅπου ἐγίνοντο αἱ συνελεύσεις τῶν συμμάχων. Ἡ ἀρχὴ δὲ αὕτη διετηρήθη, καὶ ἀφοῦ τὰ χρήματα μετεκομίσθησαν εἰς τὰς Ἀθῆνας,

ἐπὶ τῇ προφάσει μεγαλητέρας ἀσφαλείας· ἀλλὰ μετὰ τὸ 403 Π. Χ. δὲν γίνεται πλέον λόγος περὶ τῶν Ἑλληνοταμιῶν.

9. Γραμματεῖς, ὑπογραμματεῖς καὶ ἀντιγραφεῖς. Ἐκ τῆς πληθύος τῶν ἀρχῶν τούτων εἶναι πρόδηλον, ὅτι τὸ ποσὸν τῆς γραφικῆς ἐργασίας ἦτο μέγα. Ὑπῆρχον λοιπὸν τρεῖς γραμματεῖς, ἐξ ὧν ὁ εἷς ἐξελέγετο διὰ κλήρου ἐν τῷ βουλευτηρίῳ κατὰ πᾶσαν πρυτανείαν, διὰ νὰ φυλάττῃ τὰ ψηφίσματα καὶ ἄλλα δημόσια ἔγγραφα· ὁ δὲ δεύτερος ἐξελέγετο ὑπὸ τῆς βουλῆς διὰ χειροτονίας, καὶ φαίνεται ὅτι ἦτον ὁ γραμματεὺς τῶν βουλευτῶν, καὶ ὁ δημόσιος ἀναγνώστης ἐν τε τῷ βουλευτηρίῳ καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ δήμου. Οὗτοι δὲ οἱ γραμματεῖς εἶχον ὑπογραμματεῖς, καὶ πολλοὺς τοιοῦτους μετεχειρίζοντο εἰς τὰς Ἀθήνας, τινὰς μὲν εἰς ἀνωτέρας, ἄλλους δὲ εἰς κατωτέρας ὑπηρεσίας. Ὑπῆρχον ὡσαύτως ἐλεγκταί (ἀντιγραφεῖς) ἐλέγχοντες τοὺς ἀπολογισμοὺς.

Οὐδεὶς συμπράττων ὅπωςδὴποτε εἰς τὴν κυβέρνησιν ἢ τὴν διοίκησιν τῶν Ἀθηνῶν (ἐξαίρουμένων τῶν δικαστῶν) ἦτον ἀπηλλαγμένος τῆς ὑποχρεώσεως τοῦ νὰ διδῇ λόγον τῶν δαπανῶν τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ.

Τρίτη τάξις, εὐθυνοὶ καὶ λογισταί. Αἱ ἀρχαὶ δὲ αἱ ἔχουσαι καθῆκον νὰ λαμβάνωσι καὶ νὰ ἐξετάζωσι τοὺς ἀπολογισμοὺς τῶν δημοσίων ἀρχόντων ὠνομάζοντο εὐθυνοί, ἢ λογισταί. Ἐξεταζομένων δὲ τῶν ἀρχόντων, ὅσοι εἶχον ἢ δὲν εἶχον χρηματικὴν διαχείρισιν, οἱ λογισταί, λαμβάνοντες τὰς εὐθύνας, ἔφερον τὴν δίκην εἰς τὸ δικαστήριον, ὅπου ἐκήρυττον διὰ τοῦ κήρυκος, ὅτι ἦταν ἔτοιμοι νὰ ἀκούσωσι πᾶσαν κατηγορίαν. «Τίς κατηγορεῖν βούλεται;» ἔλεγεν ὁ κή-

ρυξ. "Οστις δ' ἡμέλει νὰ δώσῃ εὐθύνας, ἡδύνατο νὰ καταδιωχθῇ διὰ τῆς κατηγορίας τῆς ὀνομαζομένης *δίκης ἀλογίου*.

Υπῆρχον δὲ δέκα λογισταὶ καὶ ἰσάριθμοι εὐθυνοί, ἀλλὰ κατὰ τὶ διέφερον τὰ καθήκοντά των, δὲν ἐδεβαιώθη ποτὲ διακεριμένως (1).

ΚΕΦ. ΙΑ'.

Περὶ τῶν δημοσίων δαπανῶν τῶν Ἀθηνῶν.

1. *Διάφορα εἶδη τακτικῶν δαπανῶν.* Αἱ δαπάναι τῶν Ἀθηναίων διέφερον πολὺ κατὰ διαφόρους καιρούς. Ἦμποροῦν δὲ νὰ ὑπαχθῶσιν εἰς τὰ ἀκόλουθα εἶδη. — Δαπάναι οἰκοδομῶν, ἀστυνομίας, τελετῆς ἐορτῶν, δωρεῶν πρὸς τὸν δῆμον, πληρωμῆς μισθοῦ πρὸς τινὰς δημοσίας ἀρχὰς ἐν καιρῷ εἰρήνης, διατροφῆς πτωχῶν, δημοσίων ἀμοιβῶν, καὶ προμηθείας ὅπλων, πλοίων, καὶ ἵππικου ἐν καιρῷ εἰρήνης. Ἐκτάκτους δὲ δαπάνας ἐπέφερεν ὁ πόλεμος, περὶ τῶν ὁποίων θέλομεν ποιῆσαι λόγον εἰς τὸ τέλος τοῦ παρόντος κεφαλαίου.

2. *Δημόσιαι οἰκοδομαί.* Αἱ δημόσιαι οἰκοδομαὶ ἦταν τόσον πολυδάπανοι, ὥστε δὲν ἡδύναντο νὰ ἐπιχειρίσωσιν αὐτάς ἄνευ τῶν χρημάτων, τὰ ὁποῖα συνηγόν ἀπὸ τοὺς φόρους ἢ συντήρησίς των μόνῃ ἀπῆτει μεγάλην καὶ ἀδιάκοπον δαπάνην. Π. Χ. ἡ ἀνέγερσις τοῦ Πειραιῶς, γενομένη ὑπὸ τοῦ Θεμιστοκλέους, ἡ δ-

(1) Τινὲς φρονεῖν, στηριζόμενοι εἰς μαρτυρίας ἀρχαίων συγγραφέων, ὅτι οἱ εὐθυνοὶ ἦσαν βοηθεῖ τῶν λογιστῶν Σ. Μ.

χύρωτις αὐτοῦ, ὡς καὶ τῶν ἄλλων λιμένων, τὸ θέατρον, καὶ οἱ πολυάριθμοι ναοὶ καὶ αἱ ἱεραὶ οἰκοδομαὶ ἐν Πειραιεῖ, ὅλα ἐπέφερον ἀπείρους δαπάνας. Εἰς τὰ νεώρια μόνον, ὅπου ἦσαν ἡσφαλισμένα τὰ πλοῖα, ἐδαπανηθησαν 1000 τάλαντα. Τὰ τείχη τῶν Ἀθηνῶν ἦσαν ὡσαύτως ὑπέρμετρα· εἰς ταῦτα δὲ προσετίθεντο ἐν καιρῷ πολέμου, χαρακώματα, τάφροι, καὶ προχώματα πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν τειχῶν, ἐν ταυτῷ δὲ καὶ ἡ τείχισις μικροτέρων τόπων ἐν τῇ Ἀττικῇ. Ἐκτὸς δὲ τῶν οἰκοδομῶν τούτων, ὑπῆρχον αἱ στοαί, τὸ πομπεῖον, τὸ πρυτανεῖον, τὸ βουλευτήριον, καὶ ἄλλα δημόσια καταστήματα· οἱ ἀναρίθμητοι ναοὶ, τὸ θέατρον, τὸ ὠδεῖον, τὰ γυμνάσια, τὰ στάδια, τὰ ἵπποδρόμια, τὰ ὑδραγωγεῖα, αἱ κρήναι, τὰ λουτρά, κλπ., ὡς καὶ αἱ λαμπραὶ οἰκοδομαὶ κατὰ τὴν Ἀκρόπολιν. Εἰς τὰ Προπύλαια μόνον ἐδαπανήθησαν 2012 τάλαντα (1).

Ἐκτὸς δὲ τῶν δαπανῶν, αἵτινες ἦσαν ἀναγκαῖαι διὰ τὰ μεγάλα ταῦτα ἔργα, ἐγίνοντο καὶ ἄλλαι δαπάναι διὰ μικρότερα ἔργα, οἷον διὰ τὴν ἀνέγερσιν βωμῶν χάριν τινῶν ἑορτῶν, καὶ διὰ τὴν κατασκευὴν καὶ ἐπισκευὴν τῶν ὁδῶν.

Ἄρχοντες διοριζόμενοι διὰ τὴν ἐπιμέλειαν τῶν δημοσίων ἔργων. Διὰ τὴν ἐπιμέλειαν ὅλων τούτων τῶν ἔργων ὑπῆρχόν τινες τακτικοὶ ἄρχοντες, διοριζόμενοι μόνον ἐπὶ τινὰ προσδιωρισμένον χρόνον. Π. Χ., ὑπῆρχον ἐπιμεληταὶ τῶν νεωρίων, ὁδοποιοί, ἀστυνόμοι, πέντε εἰς τὴν πόλιν καὶ πέντε εἰς τὸν Πειραιᾶ, οἵτινες, παρὰ τὰ ἄλλα καθήκοντά των, ὥφειλον νὰ φροντίζωσι καὶ διὰ τὴν καθαριότητα τῶν ὁδῶν.

(1) ἦτοι δραχ. 12,072,000.

Ἐργολάβοι. Ὅλας δὲ αἱ ἐργασίαι τῶν δημοσίων οἰκοδομῶν ἐργοδοτοῦντο ἀπὸ τὰς ἀρμοδίας ἀρχὰς εἰς ἐργολάβους.

3. *Ἀστυνομία.* Τὸ μόνον εἶδος τῆς ἀστυνομίας, τὸ ὅποῖον ὑπῆρχεν ὡς διακεκριμένη ἀρχὴ εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους, ἦτον ἡ ἀρχὴ ἐκείνη, εἰς τὴν ὁποίαν ἀντιτίθετο ἡ ἐκτέλεσις τινων ἀναγκαίων ὑπηρεσιῶν, οἷον ἡ κατὰ τὰς ὁδοὺς ἀστυνομία, περὶ τῆς ὁποίας ἐφρόντιζον οἱ ἀστυνόμοι, ἐν ταύτῳ δὲ καὶ ἡ τῆς ἀγορᾶς καὶ τοῦ ἐμπορίου, καὶ ἰδίᾳ τις ἀρχὴ ἐπιτηροῦσα τὴν διαγωγὴν τῶν ξένων. Διὰ τὴν διατήρησιν δὲ τῆς ἀσφαλείας καὶ τάξεως ὑπῆρχε πολιτοφυλακὴ συγκειμένη ἀπὸ δημοσίους δούλους. Οὗτοι δὲ ὀνομάζονται ἐν γένει *Τοξόται*, ἢ *Σχύθαι*, ἐκ τῆς πατρίδος τῶν περισσοτέρων. Ἦσαν δ' ἐσκηνωμένοι εἰς τὴν ἀγορὰν, καὶ μετὰ ταῦτα εἰς τὸν Ἀρείον Πάγον. Ὁ ἀριθμὸς δὲ τῶν ὑπηρετῶν τούτων ἠυξήθη ἀπὸ 300 (οἵτινες ἠγοράσθησαν κατὰ πρῶτον μετὰ τὴν ἐν Σαλαμῖνι μάχην) εἰς 1000. Ὑπηρετοῦν ὡσαύτως ὡς κλητῆρες, κήρυκες, κλ. Οἱ δ' ἀρχηγοὶ τῶν ὀνομάζοντο *τόξαρχοι*.

4. *Τελετὴ τῶν ἐορτῶν.* Ἐξαιρουμένων τῶν θεωρικῶν, αἱ μέγιστα δαπάναι τῶν ἐορτῶν ἦσαν διὰ τὰς θυσίας, ἀγῶνας καὶ πομπάς. Αἱ θυσίαι δ' ἦσαν διαφόρων εἰδῶν· διότι αἱ ἀρχαῖαι καὶ ἱερώταται προσφοραὶ ὀνομάζοντο *πάτριαι θυσίαι*, κατ' ἀντίθεσιν τῶν γινομένων εἰς τοὺς νεωτέρους χρόνους, αἱ ὁποῖαι ὀνομάζοντο *ἐπίθετοι ἐορταί*. Τινὲς δὲ τῶν θυσιῶν τούτων ἦσαν πολυδάπανοι· εἰς μίαν ἐκατόμβην μόνον ἔδαπανᾶτο κατὰ μέσον ἔρον ἐν τάλαντον. Τὰ κατὰ τὰς ἐορτὰς συμπόσια ἦσαν ὡσαύτως πολυδάπανα.

Σκηνηκαὶ παραστάσεις. Οἱ χοροὶ, αἱ διακοσμήσεις, αἱ μηχαναί, τὰ ἐνδύματα, κλπ. ἀπήτην μεγάλην δαπάνην χρημάτων· ἂν δὲ καὶ ἡ δαπάνη αὕτη ἐγένετο ἐν μέρει διὰ τῶν ἀμέτῳ λειτουργιῶν, τῶν χορηγιῶν, καὶ τῶν γυμνασιαρχιῶν, ἅπαντα ἐπὶ τέλους ἐξήρχετο ἀπὸ τῆς αὐτῆς πηγῆς· διότι εἶναι οὐσιωδῶς ἀδιάφορον, ἐὰν ἡ πολιτεία εἰσέπραττε τὰ χρήματα καὶ ἐδίδοε συμπόσια αὐτῇ, ἢ ἐὰν οἱ πολῖται ἐδαπάνων διὰ τοὺς ἀγῶνας ἀντὶ νὰ πληρόνῃσι χρήματα ἐν εἴδει φόρων.

Βραβεῖα. Εἰς ταύτας δὲ τὰς δαπάνας πρέπει νὰ προστεθῶσι τὰ ἀποδιδόμενα εἰς τὸν ἐν τοῖς ἀγῶσι νικητὴν βραβεῖα, ἐξ ὧν τινὰ μὲν δὲν εἶχον μεγάλην ἀξίαν, ἄλλα δὲ ἦσαν πολυδάπανα, καὶ ἐδίδοντο εἴτε εἰς χρήματα, εἴτε εἰς στεφάνους, εἴτε εἰς τρίποδας.

Δημόσιαι ταφαί. Ἑτέρα δαπάνη συνδεδεμένη μετὰς προκειμένης ἦτον αἱ δημόσιαι ταφαί, αἵτινες ἐγίνοντο ἐν καιρῷ πολέμου.

Θεωρίαι. Ὑπάρχον ὡσαύτως αἱ ἱεραὶ πρεσβεΐαι, ἢ θεωρίαι, αἵτινες ἐστέλλοντο μετὰ τὸ τέλος ἐκάστου τῶν τεσσάρων ἐλληνικῶν ἀγῶνων εἰς τὴν Δῆλον, καὶ εἰς ἄλλους τόπους, χάριν ἐορτῆς. Ἐν μέρος δὲ τῆς δαπάνης τῶν πομπῶν τούτων ἐδίδετο ἀπὸ τὸν ἀρχιθέωρον, τὸ δὲ λοιπὸν ἀπὸ τὴν πολιτείαν.

Ἀρχοντες διορισμένοι διὰ τὴν ἐπιμέλειαν τῶν θρησκευτικῶν ἐορτῶν. Διὰ τὴν διοίκησιν δὲ καὶ ἐπιμέλειαν ὅλων τῶν θρησκευτικῶν ἐορτῶν ἦσαν διορισμένοι τινὲς ἄμισθοι ἀρχαί, αἵτινες κατετάττοντο μεταξὺ τῶν πρώτων δημοσίων ἀρχῶν. Ἐκ τούτων δὲ ἀξιολογώπῃται ἦσαν οἱ ἀθλοθέται, (οἵτινες εἶχαν ἰδίαν φροντίδα περὶ τῶν μεγάλων Παναθηναίων),

οἱ ἀγωνοθέται, καὶ τέλος οἱ βοῶναι, ἤτοι ἀγορασταὶ βοῶν, οἵτινες ἐθεωροῦντο ὡς μεγάλοι ἄρχοντες, καὶ ἐξελέγοντο ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ δήμου.

5. Δωρεαὶ πρὸς τὸν δῆμον. Δημόσιαι δωρεαὶ, ἡ διανομαὶ πρὸς τὸν δῆμον, ἐγίνοντο συχνάκις. Εἰς ταύτας δὲ κατατάσσονται αἱ διανομαὶ σίτου, αἱ κληρουχίαι (1), καὶ αἱ ἐκ τῶν μεταλλείων πρόσοδοι, αἵτινες, πρὸ τοῦ Θεμιστοκλέους, διενέμοντο εἰς τοὺς πολίτας· καὶ τέλος τὰ θεωρικὰ χρήματα, τῶν ὁποίων ἡ χρῆσις εἰσῆχθη ὑπὸ τοῦ Περικλέους, ὅστις, βλέπων ἑαυτὸν ἀνίκανον, ἔνεκα τῆς σμικρότητος τῆς περιουσίας του, ν' ἀμιλλᾶται πρὸς τοὺς ἄλλους δημοσίους ἀρχηγοὺς καὶ δημαγωγοὺς κατὰ τὴν ἐλευθεριότητα, ἐνόμιζεν ὅτι ἡδύνατο ν' ἀναπληρώσῃ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἀνικανότητα διὰ διανομῆς τῆς δημοσίας προσόδου. Ἡ διανομὴ δ' αὕτη ἔλαβε τὴν ἀρχὴν τῆς ἀπὸ τοῦ τίμημα τῆς εἰς τὸ θέατρον εισόδου. Ἡ εἰσόδος κατ' ἀρχὰς μὲν ἦτον ἐλευθέρα, ἀλλὰ μετὰ ταῦτα, διὰ νὰ ἀποφύγῃ τὴν σύγχυσιν τὴν προξενουμένην ἀπὸ τὸν ὄχλον, ἀπεφάσισαν νὰ ἐκμισθώνωσι τὰς ἐδρας διὰ δύο ὁβολούς· ἀλλὰ, διὰ νὰ μὴ ἀποκλεισθῶσιν οἱ πτωχοί, ἐδίδετο εἰς αὐτοὺς τὸ τίμημα τῆς εισόδου, τὸ ὁποῖον παραδίδων ἕκαστος κατελάμβανε τὴν ἐδραν του. Τὸ προνόμιον δὲ τοῦ λαμβάνειν θεωρικὰ ἀπεκτᾶτο

(1) Οἱ κληρουχοὶ ἦσαν πολῖται, εἰς τοὺς ὁποίους διενέμοντο διὰ κλήρου αἱ γαῖαι τῶν νικημένων. Τὸ ἀρχαιότατον παράδειγμα τοῦ εἶδους τούτου τῆς διανομῆς ἀπαντᾶται πρὸ τῶν Περσικῶν Πολέμων, ὅτε αἱ γαῖαι τῶν ἱπποβοτῶν ἐδόθησαν εἰς τέσσαρας χιλιάδας Ἀθηναίων πολιτῶν, ἐπειδὴ τὰ ἄλλα κτήματα ἀφιερώθησαν συγχρόνως εἰς τοὺς θεοὺς καὶ εἰς τὴν πολιτείαν. Ἰδὲ Ἡρόδ. Β.β. ε'. 77. 5. 100.

διὰ τῆς ἐγγραφῆς εἰς τὸ βιβλίον τῶν πολιτῶν (ληξι-
 αρχικὸν γραμματεῖον)· ἡ δὲ διανομὴ ἐγίνετο καὶ κατὰ
 κεφαλὴν, καὶ κατὰ φυλὰς, ἐπειδὴ οἱ ἀπόντες δὲν
 ἐλάμβανον τίποτε· ἐνηργεῖτο δὲ εἰς τὴν ἐκκλησίαν,
 ἥτις ἐνίοτε ἐγίνετο εἰς τὸ θέατρον, κυρίως δὲ ἐπὶ τῆς
 ἐορτῆς τῶν Διονυσίων. Ἡ δὲ χρῆσις τῶν θεωρικῶν ἐξε-
 τάθη ταχέως, διότι χρήματα διενέμοντο καὶ εἰς ἄλ-
 λας περιστάσεις παρ' εἰς τὰς θεατρικὰς παραστάσεις,
 ἂν καὶ πάντοτε διὰ τὴν τελετὴν ἐορτῆς τινος· καὶ
 ἐπειδὴ, εἴτε ἀγών τις ἢ πομπὴ συνεδέετο πάντοτε μὲ τὴν
 ἐορτὴν, τὰ διανεμόμενα χρήματα ὠνομάζοντο καὶ τότε
 θεωρικά. Ὑπὸ τὴν ὀνομασίαν δὲ θεωρικά περιλαμβά-
 νοντο ὡσαύτως αἱ δαπνῶμεναι ποσότητες διὰ τὰς θυ-
 σίας καὶ ἄλλας τελετάς. Τὰ πλεονάζοντα δὲ χρήματα
 τῆς διοικήσεως ἦσαν μὲν προσδιωρισμένα πρὸς τοῦτον
 τὸν σκοπὸν· ἀκολουθῶς ὅμως τὰ χρήματα, τὰ ὁποῖα
 ἔπρεπε νὰ χρησιμεύωσιν εἰς τὰς δαπάνας τοῦ πολέμου,
 κατηναλίσκοντο εἰς ἐορτάς, ὥς ὁ Δημοσθένης ἐλέγ-
 χει τοὺς Ἀθηναίους περὶ τούτου.

Διαχειρισταὶ τῶν θεωρικῶν. Οἱ διαχειρισταὶ τῶν
 θεωρικῶν ἐξελέγοντο διὰ χειροτονίας, καὶ φαίνεται
 ὅτι ἡ ἐκλογὴ αὐτῶν ἐγίνετο κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν
 μεγάλων Διονυσίων τῶν ἐν τῇ πόλει. Ὁ ἀριθμὸς αὐ-
 τῶν δὲν μνημονεύεται μὲν εἰς κανὲν μέρος, ἀλλὰ πιθ-
 νῶς ἦσαν 10, εἷς ἐξ ἐκάτης φυλῆς.

6. *Μισθὸς διὰ τινος δημοσίας ἀρχῆς ἐν καιρῷ
 εἰρήνης.* Οἱ μισθοὶ ἐν Ἀθήναις ἦσαν διαφόρων εἰ-
 δῶν, ἀλλ' οἱ μεγάλητεροι ἦσαν οἱ τῆς ἐκκλησίας, τῆς
 βουλῆς, καὶ τῶν δικαστῶν.

Μισθοὶ τῆς ἐκκλησίας. Οἱ μισθοὶ τῆς ἐκκλησί-
 ας (μισθὸς ἐκκλησιαστικὸς) συνίστατο κατ' ἀρχὰς μὲν

ἀπὸ ἑνα ὀβολόν, μετὰ δὲ ταῦτα ἀπὸ 3 ὀβολοῦς, πληρονομένους εἰς πάντα, ὅστις παρευρίσκετο εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ δήμου. Τὰ χρήματα ἐπληρόνοντο εἰς ἕκαστον, ἐνῶ εἰσῆρχετο εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ὑπὸ τῶν Θεσμοθετῶν, οἵτινες τὰ ἐλάμβανον ἀπὸ τὸν ταμίαν τῆς διοικήσεως. Ὅσοι δὲ ἤρχοντο βραδέως, δὲν ἐλάμβανον τίποτε.

Μισθὸς τῆς Βουλῆς τῶν πεντακοσίων. Ὁ δὲ μισθὸς ἑκάστου μέλους τῆς βουλῆς τῶν πεντακοσίων (μισθὸς βουλευτικός) ἦτο μία δραχμὴ τὴν ἡμέραν, ὅσάκις ἡ βουλή συνήρχετο.

Δικαστικὸς μισθός. Ὁ δὲ μέγιστος ἐκ τῶν μισθῶν τῶν πληρονομένων τακτικῶς ἐν καιρῷ εἰρήνης, ἦτον ὁ δικαστικὸς μισθός, ἡ εἰσαγωγή τοῦ ὁποῖου ἀποδίδεται εἰς τὸν Περικλέα. Φαίνεται δὲ ἀμφίβολον, ἐὰν ὁ μισθος τῶν εἰς τὰ διάφορα δικαστήρια δικαστῶν, τοὺς ὁποῖους ἐλάμβανον ἐκ τοῦ πλήθους, ὑπερέβαινε τὸν ἑνα ὀβολόν κατὰ κεφαλὴν, ἢ τοῦλάχιστον, ἐὰν ἀνώτερος μισθὸς ἐπληρώθη ποτὲ ἐπὶ μακρὸν χρόνον. Ἡ πληρωμὴ δὲ τοῦ μισθοῦ τούτου ἐγένετο εἰς ἑκάστην συνεδρίαν τοῦ δικαστηρίου κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον. Ἐκτὸς τοῦ δικαστικοῦ σκήπτρου, ἕκαστος εἰσερχόμενος εἰς τὸ δικαστήριον ἐλάμβανε πινάκιόν τι ὀνομαζόμενον *σύμβολον*· κατὰ τὴν διάλυσιν δὲ τῆς συνεδριάσεως δίδων αὐτὸ εἰς τοὺς Πρυτάνεις ἐλάμβανε τὸν μισθόν· ὅσοι δὲ ἤρχοντο βραδέως εἰς τὸ δικαστήριον, ἐκινδύνευον νὰ μὴ λάβωσι τίποτε. Πρὸς πληρωμὴν δὲ τῆς δαπάνης ταύτης, κατ' ἀρχὰς μὲν ἦσαν προσδιωριζόμενα τὰ πρυτανεῖα· ἀλλ' ἐπειδὴ ἀπεδείχθησαν ἀνεπαρκῆ, συνεισέφερον καὶ οἱ ἄλλοι κλάδοι τῆς κοινῆς προσόδου, ἰδίως δὲ τὰ πρόστιμα, καὶ ἴσως ὁ φόρος κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους.

Μισθὸς τῶν δημοσίων συνηγόρων. Ὁ μισθὸς τῶν δημοσίων συνηγόρων ἢ ῥητόρων (μισθὸς συνηγορικός) ἐπέφερεν ὡσαύτως μικράν τινα δαπάνην εἰς τὴν πολιτείαν. Οἱ δὲ συνήγοροι οὗτοι ἦσαν 10 τὸν ἀριθμὸν ἐλάμβανον δὲ μίαν δραχ. ἑκαστος κατὰ πᾶσαν ἐργάσιμον ἡμέραν· φαίνεται δὲ ὅτι ὑπῆρχον 300 περίπου ἐργάσιμοι ἡμέραι κατ' ἔτος. Οἱ πρέσβεις ἐλάμβανον ὡσαύτως ἀντιμισθίαν κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους. Ἐπὶ τοῦ Ἀριστοφάνους δὲ ἐλάμβανον 2 ἢ 3 δραχ. τὴν ἡμέραν.

Μισθὸς τῶν σωφρονιστῶν. Οἱ σωφρονισταί, ἦτοι ἔφοροι τῶν εἰς τὰ σχολεῖα ἐκπαιδευομένων νέων (οἵτινες ἦσαν 10, εἷς ἐξ ἐκάστης φυλῆς, ἐκλεγόμενοι, κατ' ἔτος διὰ χειροτονίας) ἐλάμβανον καθημερινὴν ἀντιμισθίαν 1 δραχμὴν.

Μισθὸς τῶν πρέσβεων, γραμματέων, κηρύκων, κτλ. καὶ τῶν πληρωμάτων τῶν ἱερῶν τριηρῶν. Εἰς ταύτας δὲ τὰς δαπάνας προστίθεται ὁ μισθὸς τῶν πρέσβεων, τῶν κηρύκων, τῶν γραμματέων, τῶν ποιητῶν (1) καὶ πολλῶν ἑκατοντάδων ναυτῶν, εἰς τοὺς ὁποίους συμπεριλαμβάνονται καὶ τὰ πληρώματα τῶν δύο ἱερῶν τριηρῶν, (τῆς Σαλαμινίας καὶ τῆς Παράλου, τὸ πλήρωμα τῆς ὁποίας, ἦτοι τῆς τελευταίας, ἐλάμβανεν, ὡς γνωρίζομεν, 4 ὀβολοὺς τὴν ἡμέραν ἑκαστος), καὶ εἰς τοὺς τελευταίους χρόνους τὰ πληρώματα καὶ ἄλλων ἱσῶς τριηρῶν, τῶν ὀνομαζομένων Ἀμμωνιάδος, Ἀντιγονίδος, Δημητριάδος, κτλ.

(1) Σημειωτέον, ὅτι ὁ ἀπολαμβάνων ἐπιανδήσσει ἀντιμισθίαν δὲν ἠδύνατο νὰ λάβῃ μισθὸν δι' ἄλλας ὑπηρεσίας κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν. Δημοσθ. κατὰ Τιμοκράτους.

7. *Διατροφή τῶν πτωχῶν.* Ἡ διατροφή τῶν πολιτῶν ἐκείνων, ὅσοι ἔνεκα σωματικῶν ἐλαττωμάτων ἢ ἀδυναμιῶν ἦσαν ἀνίκανοι ν' ἀπολαμβάνωσι τὰ πρὸς τὸ ζῆν (οἱ ἀδύνατοι) ἦτο σύστημα ἀξιαίπαινον. Τὸ σύστημα τοῦτο, ὡς καὶ ἡ συνήθεια τοῦ διατρέφειν τὰ τέκνα τῶν ἀποθανόντων ἐν πολέμῳ, μέχρι τῆς ἐνθελικιώσεως αὐτῶν, ἦτο σύστημα ἴδιον σχεδὸν μόνον τῶν Ἀθηναίων (1).

Εἰς τοὺς ἀρχαίους δὲ χρόνους αἱ Ἀθηναὶ ἠδύναντο νὰ σιμνύνωνται, ὅτι δὲν εἶχον οὐδένα πολίτην στερούμενον τῶν ἀναγκαίων τοῦ βίου, οὔτε κατήσχηνε ποτέ τις τὸ ἔθνος ἐπαιτῶν· ἀλλὰ μετὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον, ἡ πτωχεία ἐγένετο πανταχοῦ καταφανής. Οὐκ ὀλίγοι δὲ, ὄντες ἀδύνατοι ἢ ἀνάπηροι, εἶχον ἀνάγκην βοηθείας. Ἡ χορηγία δὲ αὕτη περιωρίσθη διὰ νόμου εἰς τοὺς ὅτοι εἶχον περιουσίαν κάτω τῶν τριῶν μνῶν. Καὶ ἐδίδετο μὲν διὰ ψηφίσματος τοῦ δήμου, ἀλλ' οἱ ὑποψήφιοι ἐξετάζοντο ἀπὸ τὴν βουλὴν τῶν πεντακοσίων. Ἡ πρὸς τοὺς ἀδυνάτους δὲ βοήθεια οὐδέποτε ἦτο περισσοτέρα τῶν δύο οὐδὲ ὀλιγώτερα τοῦ ἐνὸς ὁδολοῦ τὴν ἡμέραν (2).

(1) Λέγω σχεδὸν μόνον, διότι ὁ Ἀριστοτέλης, Πολ. βιβ. Β. 5, ἀναφέρει, ὅτι εἰς τὸν καιρὸν τοῦ τῷ τελευταίῳ τοῦτο σύστημα ὑπῆρχε καὶ εἰς ἄλλας πολιτείας ἐκτὸς τῶν Ἀθηνῶν.

(2) Ὑπῆρχον ὡσαύτως φιλικαὶ ἐταιρεῖαι πρὸς βοήθειαν τῶν ἐνδίων πολιτῶν, βάσιν ἔχουσαι τὴν ἀρχὴν τῆς ἀμοιβαίας βοηθείας. Ὅσα δὲ τῶν μελῶν ἐλάμβανον βοήθειαν, ὥφειλον ν' ἀποδώσωσι τὰ ληφθέντα χρήματα, ἅμα ἐδωλιζοῦτο ἢ κατὰσταίς των. Αἱ ἐταιρεῖαι δ' αὗται ὠνομάζοντο ἔρανοι, καὶ ἦσαν συστημέναι πρὸς διαφόρους σκοποὺς, ὡς καὶ διὰ τὸν ἀνωτέρω μνημονευθέντα. Π. Χ. εἰάν τινες φίλοι ἤθελον νὰ συμποσιάζωσιν, ἢ σύλλογός τις νὰ δώσῃ συμπόσιον, ἢ νὰ ζητήσῃ νὰ ἐπιτύχῃ σκοποῦ τινος διὰ δωροδοκίας, ἢ δαπάνη κατεβάλλετο δι' ἐράνου.

8. Δημόσiai ἀμοιβαί. Ἡ πολιτεία ἐδαπάνη μι-
κράν τινα ποσότητα διὰ τὰς δημοσίας σιτήσεις καὶ
ἀμοιβάς. Ὑπὸ τὴν ὀνομασίαν δὲ ταύτην κατέταττον τὰ
δημόσια δεῖπνα (σίτησις ἐν πρυτανείῳ), τὰ ὅποια πολλοὶ
ἄλλοι, ἐκτὸς τῶν πεντήκοντα Πρυτανέων, καὶ τινῶν
κατωτέρων ἀρχόντων, ἐλάμβανον ὡς σημεῖον διακρί-
σεως, καὶ εἰς τὰ ὅποια ἡ πολιτεία ἐδαπάνη ἴσως
δύω ἢ τρεῖς τάλαντα κατ' ἔτος. Ἐσυνείθιζον ὡταύτως
νὰ δωρῶσι χρυσοὺς στεράνους εἰς τοὺς βουλευτάς,
πολίτας, καὶ εἰς ἄλλα ἔθνη. Ἀνῆγειρον ἐπίσης ἀν-
δριάντας εἰς ἄνδρας εὐεργετήσαντας τὴν πολιτείαν.
Εἰς τινὰς δὲ περιστάσεις ἐχορήγουν καὶ χρηματι-
κὰς ἀμοιβάς οἱ Ἀθηναῖοι. Εἰς τὰς θυγατέρας τοῦ
Ἀριστείδου ἐδωκαν 3000 δραχμῶν. Τέλος ἐχορή-
γουν ἀμοιβὰς διὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῶν κακούργων
(μήνυτρα).

9. Ὀπλα, πλοῖα, καὶ ἱππικὸν ἐν καιρῷ εἰρήνης.
Ἄν καὶ οἱ πλουσιώτατοι πολῖται ὀπλίζοντο ἐξ ἰδίων
δαπανῶν, δὲν εἶναι ἀμριβολία, ὅτι ἡ πολιτεία τῶν
Ἀθηνῶν ἠναγκάζετο νὰ προβλέπῃ ὄπλα καὶ ἐν και-
ρῷ πολέμου καὶ ἐν καιρῷ εἰρήνης, διὰ νὰ δύναται,
ἐν περιπτώσει ἀνάγκης, νὰ ὀπλίζῃ ὅχι μόνον τοὺς
πολίτας, ὅσοι ἕνεκα τῆς πτωχείας τῶν δὲν ἠδύναντο
ν' ἀγοράσωσιν ὄπλα, ἀλλὰ καὶ τοὺς μετοίκους καὶ
τοὺς δούλους αὐτοὺς. Εἰς τὸν Πειραιᾶ ἦτον ἡ ναυ-
τικὴ ἀποθήκη, περιέχουσα ἱστία, σχοινία, δερματί-
νους σάκκους διὰ τὰ ἐφόδια, κωπία, καὶ ἄλλα εἶδη,
διὰ τὸν ὀπλισμὸν τῶν πλοίων· ἐναυπηγοῦντο δὲ ἀδια-
κόπως καὶ πολεμικὰ πλοῖα, καὶ ἐν εἰρήνῃ καὶ ἐν
πολέμῳ. Ἔτερον δὲ μέρος τῆς στρατιωτικῆς δυνά-
μεως, διὰ τὸ ὅποιον ἐδαπάνων αἱ Ἀθῆναι ἐν και-

ρῶ εἰρήνης, ἦτο τὸ ἵππικόν. Ἡ δὲ βουλή τῶν πεντακοσίων εἶχεν ἰδίως τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ σώματος τούτου, καὶ ἐξέταζε τοὺς ἵππους καὶ τοὺς ἵππεῖς. Οἱ πλούσιοι ὤφειλον νὰ ὑπηρετῶσιν εἰς τὸ ἵππικόν. Ἐκαστος δὲ ἵππεὺς ἐλάμβανεν ἰσως μίαν δραχμὴν τὴν ἡμέραν ἐν καιρῷ εἰρήνης, καὶ ἑτέραν δραχμὴν ἐν εἴδει σιτηρεσίου ἐν καιρῷ πολέμου. Ὁ μισθὸς δὲ αὐτῶν ἐν καιρῷ εἰρήνης ὠνομάζετο κατὰστασις. Τὸ ἵππικόν δὲ συνεκροτεῖτο ἀπὸ τὴν τάξιν τῶν ἵππέων, ἀλλ' ὡς στρατιωτικὴ δύναμις ἠυξήθη κατὰ πρῶτον βραδέως· εἰς τὴν ἀρχὴν ἦταν 100, ἔπειτα 300, μετὰ δὲ ταῦτα 600, καὶ ἐπὶ τοῦ Θουκυδίδου 1200 (1).

9. Πιθανὴ ποσότης τῆς ἐν καιρῷ εἰρήνης δαπάνης τῶν Ἀθηναίων. Ὅλα αὐταί αἱ δαπάναι, ὑπολογιζόμεναι κατὰ τὸν ἐλάχιστον ὅρον, συνεποσθύντο κατ' ἔτος εἰς 400 τάλαντα (περίπου 96,666 λίρας στερλίνας)· ἐὰν δὲ εἰς ταύτας προσετίθεντο τὰ μέγαλα οἰκοδομικὰ ἔργα, αἱ ἑκτακτοὶ διανομαὶ τῶν χρημάτων, καὶ αἱ μεγάλαι δαπάναι διὰ τὰς ἐορτάς, ἡ πολιτεία ἠδύνατο εὐκόλως νὰ δαπανᾷ 1000 τάλαντα κατ' ἔτος, καὶ χωρὶς νὰ ἔχη πόλεμον, τοῦ ὁποίου αἱ δαπάναι ἦσαν ἀπροσδιόριστοι.

10. Δαπάνη τοῦ πολέμου. Λαλήσαντες ἤδη περὶ τοῦ μισθοῦ, κτλ. τῶν στρατιωτῶν καὶ ναυτῶν ἐν καιρῷ πολέμου, ἐν τοῖς κεφαλαίοις περὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ καὶ ναυτικοῦ, θέλομεν μνημονεύσει μόνον ἐν-

ἀπὸ τῆς ἀναγραφῆς τοῦ πλ. ἀν. ἀναγράφει ὅτι, εἰς τὸν πόλεμον

(1) Ὁ Ἀριστοφάνης (ἵππεῖς. 223) ἀριθμεῖ μόνον 1000 ἵππεῖς· ὁ δὲ Δημοσθένης (περὶ συμμοριῶν) ἀναφέρει αὐτὸν τοῦτον τὸν ἀριθμὸν. Πρέπει λοιπὸν νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι ὁ Θουκυδίδης συμπεριλαμβάνει τοὺς 200 ἵπποτοξῆτας, οἵτινες ἦσαν ἱλαφροί, καὶ ἰσως μισθωτοί.

ταῦθα, ὅτι τὰ χρήματα τὰ πρὸς ἀπάντησιν τῶν δαπανῶν τοῦ πολέμου ἐλαμβάνοντο, εἰσιρουμένων τινῶν φόρων, ἀπὸ δύο πηγᾶς, αἵτινες ὅμως ἦσαν ἀμρότεραι λίαν ἀθέ-
βαιοι. Κατὰ τοὺς ἀρχαίους νόμους τὰ πλεονάζοντα χρή-
ματα τῆς διοικήσεως ἔπρεπεν ἐν καιρῷ πολέμου νὰ χρη-
σιμεύωσιν εἰς τὸν στρατόν· ἀλλ' ὁ δῆμος ἀνόητως
ἀπήτησε τὰ πλεονάζοντα χρήματα νὰ χρησιμεύωσι
πάντοτε εἰς τὴν διανομὴν τῶν θεωρικῶν, καὶ μάλιστα
ἐψήφισε νόμον, ὅτι ἐάν τις ἤθελε προτείνει νὰ χρησι-
μεύσωσι τὰ θεωρικὰ εἰς τὸν πόλεμον, νὰ τιμωρῇται
μὲ θάνατον. Ἦτο προσέτι προσδιωρισμένος εἰς τὰς
δαπάνας τοῦ πολέμου καὶ ὁ ἑκτατος φόρος ἐπὶ τῆς
περιουσίας (εἰσφορά)· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ φόρος οὗτος ἐπλη-
ρόνετο ἀκουσίως, τὰ ταμεῖα ἐν γένει ἦσαν κενά.

ΚΕΦ. IV.

Περὶ τῶν τακτικῶν προσόδων τῶν Ἀθηνῶν.

1. Τακτικαὶ πρόσοδοι τῶν Ἀθηνῶν ἀναγόμεναι
εἰς τέσσαρας τάξεις. Ὅλας τὰς τακτικὰς προσόδους
τῶν Ἀθηνῶν δυνάμεθα νὰ ἀναγάγωμεν εἰς τέσσαρας
τάξεις· 1) εἰς τέλη προερχόμενα· τὸ μὲν, ἀπὸ τὰ δημό-
σια κτήματα, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν μεταλ-
λείων· τὸ δὲ, ἀπὸ τὰ τελώνια καὶ τοὺς δασμοὺς, καὶ ἀπὸ
τινας φόρους ἐπὶ τῆς ἐργασίας (χειρωνάξιον). καὶ ἐπὶ
τῶν προσώπων τῶν ξένων καὶ δούλων (ἐπικεφάλαιον).
2) εἰς πρόστιμα (τιμήματα), ὁμοῦ καὶ δικαστικὰ
δικαιώματα, καὶ εἰς τὰς προσόδους τῶν δημευομένων

κτημάτων (δημιόπρατα)· 3) εἰς φόρους, πληρονομήνους ἀπὸ τοὺς συμμάχους καὶ ὑπηκόους· 4) εἰς τακτικὰς ὑπερεσίας πρὸς τὴν πολιτείαν (λειτουργίας ἐγκυκλίους).

2. *Τέλη*. Ὑπὸ τὸν ὄρον τέλος συμπεριλαμβάνονται ὅλαι αἱ πρόοδοι αἱ προσερχόμεναι ἀπὸ τὴν δημοσίαν περιουσίαν, ἀπὸ τοὺς φόρους τῶν λιμένων καὶ ἀγορᾶς, καὶ ἀπὸ τὸν κεφαλικὸν καὶ ἐπὶ τῆς ἐργασίας φόρον. Ἡ δὲ δημοσία περιουσία συνίστατο ἀπὸ βοσκᾶς, δάση, (ἐπὶ τῶν ὁποίων ἦσαν ἔφοροι ὀνομαζόμενοι Ὑλωροί), γεωργησίμους γαίας, οἰκίας, ἀλικᾶς, μεταλλεῖα, κτλ. Ἐκ τῶν μεταλλείων δὲ (μεταλλῶν) τῶν Ἀθηναίων τινὰ μὲν ἦσαν εἰς τὴν Ἀττικὴν, ἄλλα δὲ εἰς ξένας χώρας. Ταῦτα δὲ οὐδέποτε ἐμεταλλεύοντο ἀπὸ τὴν πολιτείαν, ἀλλ' ἐξεμισθοῦντο εἰς κερδοσκόπους.

Δικαιώματα τῶν λιμένων καὶ δασμοὶ τῆς ἀγορᾶς. Τὰ τελώνια δὲ συνίσταντο, τὸ μὲν, ἀπὸ λιμενικὰ δικαιώματα (1), τὸ δὲ, ἀπὸ τέλη τῆς ἀγορᾶς (ἀπ' ἐμπορίου καὶ ἀγορᾶς). Ὑπὸ τὴν πρώτην δὲ ὀνομασίαν συμπεριλαμβάνονται τὰ τέλη ἐπὶ τῶν ἐμπορευμάτων τῶν διὰ θαλάσσης εἰσαγομένων, τὰ ὑπὸ ξένων πλοίων πληρονόμενα, κλπ. Εἰς τὴν ἀγορὰν δὲ εἰσὶν ἡμιχναζον χωρικοὶ καὶ μικρέμποροι (ἀγοραῖοι καὶ κάπηλοι), οἱ δὲ δασμοὶ ἐπληρόνοντο μετὰ τὴν πώλησιν τῶν ἐπιτοπίως ἀναλισκομένων ἐμπορευμάτων, ὥς ἐπληρόνοντο καὶ τέλη διὰ τὸ δικαίωμα τοῦ πωλεῖν καὶ ἀγο-

(1) Τεταῦτα λιμενικὰ δικαιώματα ἐπληρόνοντο ἀπὸ τὰ πλεῖστα, δασκίς εἰσέπλεον καὶ ἐξέπλεον ἀπὸ τὸν λιμένα, καὶ προσέτι διὰ τὴν διαμονὴν αὐτῶν ἐντὸς τοῦ λιμένος.

ράζειν ἐν τῇ ἀγορᾷ, τὰ ὅποια ἐπλήρονον μόνον οἱ ξένοι.

Τέλος 2 0|0 ἐπὶ τῶν εἰσαγομένων καὶ ἐξαγομένων. Ἐκτὸς τούτων, ἐπληρόνετο τέλος 2 0|0 (πενταχαστὴ) ἐπὶ ὅλων τῶν εἰσαγομένων καὶ ἐξαγομένων. Ἐπληρόνετο ὡσαύτως καὶ λιμενικὸν τέλος (ἐλλιμένιον) (1).

Τέλος ἑνὸς εἰκοστοῦ ἐπὶ ὅλων τῶν ἐξαγομένων καὶ εἰσαγομένων ἐμπορευμάτων εἰς τὰς πολιτείας τῶν συμμάχων. Πρὸς αὐξήσιν τῶν τακτικῶν τούτων τελῶν οἱ Ἀθηναῖοι, περὶ τὴν Ὀλυμπιάδα 91. 2, ἀντικατέστησαν ἀντὶ τῶν φόρων, τέλος ἑνὸς εἰκοστοῦ (εἰκοστῆς) ἐπὶ ὅλων τῶν ἐξαγομένων καὶ εἰσαγομένων διὰ θαλάσσης εἰς τε τὰς συμμάχους καὶ ὑπηκόους πολιτείας αὐτῶν. Τὰ τέλη δὲ ταῦτα ἐμισθοῦντο ἀπὸ ἀνθρώπους ὀνομαζομένους εἰκοστολόγους.

Φόρος ἐπὶ τῶν μετοίκων καὶ ἀπελευθέρων. Ἐκ τῶν ἀμέσων καὶ προσωπικῶν φόρων ἦτον ὁ ἐπὶ τῶν μετοίκων (μετοίκιον). Εἰς τὰς Ἀθήνας ἕκαστος μέτοικος ἐπλήρονε 12 δραχ. κατ' ἔτος. Αἱ δὲ γυναῖκες, ὅσαι δὲν εἶχον οὔτε συζύγους οὔτε νόθον υἱόν, ἐπλήρονον 6 δραχμάς. Οἱ δ' ἀπελεύθεροι ἐπλήρονον 12 δραχ. καὶ 3 ὀβολούς.

Οἱ ἐπιφορτισμένοι τὴν διαχείρισιν τῶν τελῶν. Τριῶν εἰδῶν ἄνθρωποι ἐνησχολοῦντο εἰς τὴν διαχείρισιν ἑκάστου τέλους 1) Οἱ μισθωταὶ (τελώναι, πριάμενοι, ἢ ὠνούμενοι τὸ τέλος) 2) οἱ ἐγγυηταὶ (ἐγγυοὶ) 3) οἱ συλλογεῖς (ἐκλογεῖς).

(1) Τὸ ἐλλιμένιον, ἥτοι λιμενικὸν τέλος, ἐπληρόνετο ἀπὸ τοῦ ἐπιβάτης πρὶν ἐπιβῆαι τοῦ πλείου. Σ. Μ.

3. *Δικαστικά τέλη καὶ πρόστιμα.* Ἡ δευτέρα τάξις τῶν δημοσίων προσόδων συνίστατο ἀπὸ δικαστικά τέλη καὶ πρόστιμα (τιμήματα). ταῦτα δὲ ἦσαν τισσάρων εἰδῶν· *πρυτανεῖα*, *παράστασις*, *παρακαταβολή* καὶ *ἐπωβελία*.

Πρυτανεῖα. Τὰ πρυτανεῖα ἦτο ποσότης τις χρημάτων πληρονομένων εἰς τὸ δικαστήριον ὑπ' ἀμφοτέρων τῶν μερῶν πρὸ τῆς ἀνάρξεως τῆς δίκης.

Παράστασις. Στενὴν σχέσιν πρὸς ταῦτα εἶχεν ἡ *παρίστασις* ἢ *παρακατάστασις*, ἣτις ἦτο μικρὰ ποσότης, τὴν ὁποίαν παρεκατέθετον πρὸ τῆς κατηγορίας εἰς τοὺς Θεσμοθέτας (1). Ἀμφοτέρω δὲ τὰ τέλη ταῦτα ἐχρησίμευσαν εἰς πληρωμὴν τῶν διαφορῶν δικαστῶν.

Παρακαταβολή. Ἡ παρακαταβολή ἦτο χρηματικὴ ποσότης παρακατατιθεμένη ὑπ' ἐκείνων, ὅσοι εἶτε ἀπήτουν ἀπὸ τὴν πολιτείαν δημευμένα κτήματα, ἢ ἐζήτουν νὰ λάβωσι περιουσίαν ἀπὸ πολίτας. Ἐάν δ' ὁ παρακαταθέτων ἠττήτο εἰς τὴν δίκην, τὰ χρήματα ἐδιδμεύοντο.

Ἐπωβελία. Περὶ τῆς ἐπωβελίας πολλὰ ὀλίγα γνωρίζομεν. Φαίνεται δὲ, ὅτι ἦτο μᾶλλον πρόστιμον ἐπιβαλλόμενον εἰς ἐκεῖνον, ὅστις ἠττήθη εἰς χρηματικὴν τινα δίκην, καὶ τὸ ὅποιον ἐλάμβανεν ὁ νικῆτας, ἢ τέλος τι τοῦ ὁποίου μετεῖχε καὶ ἡ πολιτεία (2).

(1) Καὶ ὁ μισθὸς τῶν δικητῶν ὠνομάζετο μὲ τὸ αὐτὸ ὄνομα, ἀλλ' ἐπληρόνετο εἰς τοὺς δικαστὰς αὐτοὺς, καὶ οὐχὶ εἰς τὴν πολιτείαν.

(2) Ἰδοὺ πῶς ἐξηγεῖ ὁ Ῥομπινσὼν τὴν λέξιν ἐπωβελίαν. Ἡ ἐπωβελία ἦτο πρόστιμον ἐπιβαλλόμενον εἰς τοὺς ὅσοι δὲν ἠδύναντο ν' ἀποδείξωσι τὴν κατηγορίαν. ὠνομάζετο δὲ οὕτω διότι ἀπετίλει τὸ ἕκτον τῆς τιμῆς τοῦ ἐπιδίκου πράγματος, δηλ. ἐπληρόνετο διὰ πᾶσαν δραχμὴν εἰς ὀβολούς, ὅστις ἦτο τὸ ἕκτον τῆς δραχμῆς. Σ. Μ.

Τιμήματα. Ἡ ποσότης τῶν προστίμων (τιμημάτων) καθ' ὅλας τὰς δίκας, ἐξαίρουμένης τῆς προσωπικῆς προσβολῆς, ἦτο προσδιωρισμένη διὰ νόμου. Ὅσοι δὲν ἤθελον νὰ πληρώσωσι τὰ ὀφειλόμενα πρόστιμα εἰς τὴν πολιτείαν, ἐνεγράφοντο εἰς τοὺς δημοσίους ὀφειλέτας (τοὺς τῷ δημοσίῳ ὀφείλοντας), καὶ ἐτιμωροῦντο μὲ ἀτιμίαν ἢ φυλάκισιν, ἕωτοῦ τὸ χρέος ἐπληρόνετο. Τέλος μεγάλαι ποσότητες ἐλαχθάνοντο ἀπὸ τὰ δημοιούμενα κτήματα τῶν καταδικαζομένων εἰς φυγὴν, δουλείαν, καὶ θάνατον. Τὰ χρήματα ὅμως τῶν ἐξοστραχιζομένων δὲν ἐδημεύοντο.

4. *Φόροι.* Οἱ φόροι τῶν συμμάχων συνεποσοῦντο κατὰ τὴν πρώτην σύστασιν αὐτῶν, ἦτοι κατὰ τὴν 77^{ην} 3 Ὀλυμπιάδα, εἰς 460 τάλαντα κατ' ἔτος. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἦτον ἐκουσία πληρωμὴ γινομένη ἀπὸ τὰς ἀνισχυροτέρας εἰς τὰς ἰσχυροτέρας πολιτείας, χάριν προστασίας, ἀλλ' ὅτε οἱ σύμμαχοι ὑπετάγησαν ὁλοτελῶς εἰς τοὺς Ἀθηναίους, ἡ πληρωμὴ τοῦ φόρου ἐξεβιάζετο αὐστηρῶς, καὶ πολλάκις σκληρῶς.

Τέλος ἐνὸς εἰκοστοῦ ἀντικατασταθέντος ἀντὶ τῶν φόρων. Περὶ τὴν 91^{ην} 2 Ὀλυμπιάδα, οἱ φόροι κατηργήθησαν, καὶ τέλος ἐνὸς εἰκοστοῦ ἐπὶ τῶν εἰσαγομένων καὶ ἐξαγομένων ἀντικατέστη ἀντ' αὐτῶν, (ὥς εἶδομεν εἰς τὸ δεῦτερον τμήμα).

5. *Ὀλικὴ ποσότης τῶν τακτικῶν προσόδων τῶν Ἀθηναίων.* Ἡ ὀλικὴ ποσότης τῶν προσόδων τῶν Ἀθηναίων (ἐξαίρουμένων τῶν λειτουργιῶν) διέφερεν, ὥς φαίνεται, ἀπὸ 1200-400 τάλαντα κατ' ἔτος. Κατὰ τοὺς ἀρχαίους δὲ χρόνους τὸ περίσσευμα τῶν προσόδων ἀπέτελει τὸν δημόσιον θησαυρόν, ὅστις ἦτο παρακατατεθειμένος εἰς τὸν ὀπισθόδομον τοῦ ἐν τῇ Ἀκροπόλει

ναυῶ τῆς Ἀθηνᾶς. Τὸ κεφάλαιον δὲ τοῦτο κατ' ἀρχὰς μὲν ἐχρησίμευεν ὅλον, μετὰ δὲ ταῦτα κατὰ μέγα μέρος, εἰς τὰς χρεῖας τοῦ πολέμου. Εἰς τὴν ἀρχὴν δὲ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου (κατὰ τὴν βεβαίωσιν τοῦ Περικλέους Θουκυδ. βιβ. Β. 13.), εἰς τὴν Ἀκρόπολιν ὑπῆρχον 6,000 τάλαντα ἐνσήμου ἀργύρου, ἐκτὸς ἀσήμου ἀργύρου καὶ χρυσοῦ, συνισταμένου ἀπὸ τὰ δημοσία καὶ ἰδιωτικά ἀναθήματα, ἱερὰ ἀγγεῖα, Περσικὰ λάφυρα καὶ λοιπὰ, συμποσούμενα εἰς 500 τάλαντα. Τὸ δὲ ἄγαλμα τῆς θεᾶς εἶχε 40 ταλάντων γνήσιον χρυσόν, ὅστις ἦτον περιαιρετός.

6. Τριῶν εἰδῶν τακτικαὶ λειτουργίαι. Ἐκτὸς τῶν δημοσίων προσόδων, ἡ πολιτεία ἀπελάμβανεν ὡσαύτως μεγάλην ὠφέλειαν ἀπὸ τὰς ὑπηρεσίας (λειτουργίας), αἵτινες ἀπῆλλαττον τὴν πολιτείαν ἀπὸ μεγάλας δαπάνας. Αἱ μέγιστα δὲ τῶν λειτουργιῶν τούτων ἦσαν ἡ χορηγία, ἡ γυμνασιαρχία, καὶ ἡ ἐστίασις. Αὗται δὲ ὠνομάζοντο ἐγκυκλίουι λειτουργίαι. Ὅλοι, ὅσοι εἶχον περιουσίαν τριῶν ταλάντων καὶ ἐπέκεινα, ὑπέκειντο εἰς τὸ βάρος τῶν λειτουργιῶν τούτων, ἐὰν διωρίζοντο πρὸς τοῦτο ἀπὸ τῆν φυλῆν των. Οὐδεὶς δὲ ἠδύνατο νὰ προσκληθῇ νὰ ὑπηρετήσῃ εἰς δύο κατὰ συνέχειαν ἔτη, οὐδὲ ἠδύνατο νὰ ἐπιβληθῇ τὸ βάρος τῶν λειτουργιῶν εἰς τὰ ὄρφανά, ἐὰν δὲν εἶχον συμπληρωμένον τὸ πρῶτον ἔτος μετὰ τὴν ἐνηλικιότητά των.

Ἐνίοτε δὲ ἡ ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τὰς ἐγκυκλίουις λειτουργίας ἐδίδετο ὡς ἀμοιβὴ εἰς τοὺς εὐεργέτας τῆς πατρίδος.

Ἡ μεγίστη δὲ τῶν ἐγκυκλίων λειτουργιῶν ἦτον ἡ χορηγία.

Χορηγία. Τὸ χρέος τοῦ χορηγοῦ ἦτον νὰ καταβάλλῃ τὰ ἀναγκαῖα ἐξόδα εἰς προετοιμασίαν τοῦ διὰ τὰς τραγωδίας καὶ κωμωδίας χοροῦ, καὶ προσέτι τῶν συγκειμένων ἐξ ἀνδρῶν καὶ παιδῶν λυρικῶν χορῶν, τῶν πυρρίχιδων καὶ κυκλίων χορευτῶν καὶ αὐλητῶν (χορηγεῖν ἀνδράσιν, ἢ ἀνδρικοῖς χοροῖς, παιδικοῖς χοροῖς, πυρρίχισταῖς, κυκλίῳ χορῷ, αὐληταῖς ἀνδράσι).

Γυμνασιαρχία. Οἱ Γυμνασιάρχαι ὤφειλον νὰ διατρέφωσι καὶ νὰ πληρώνωσι τοὺς ὅσοι προητοιμαζόντο ν' ἀγωνισθῶσι κατὰ τὰς δημοσίας ἐορτάς, καὶ προσέτι νὰ προμηθεύωσιν ἔλαιον, καὶ νὰ στολίζωσι τὸν τόπον τοῦ ἀγῶνος.

Ἑστιάσις. Ἡ ἐστίασις τῶν φυλῶν ἐγένετο δι' ἐξόδων τινῶν ἀνδρῶν, ἐκλεγομένων ἀπὸ τὴν φυλὴν. Ὅσοι δὲ τοιοῦτοτρόπως συνίστων το συμπόσιον, ὠνομαζόντο ἐστιάτορες. Τὸ εἶδος τοῦτο τῆς λειτουργίας συνέβαινε πολλὰ σπανίως.

ΚΕΦ. ΙΔ'.

Περὶ τῶν ἐκτάκτων προσόδων τῶν Ἀθηνῶν.

1. Ἐκτακτοὶ φόροι νόμιμοι ἢ αὐθαίρετοι. Αἱ ἐκτακτοὶ πρόσοδοι τῆς πολιτείας τῶν Ἀθηνῶν εἴτε συνήγοντο, ὡς αἰεὶ ἢ χρεῖα τὸ ἐκάλει, κατὰ τινὰ νόμον ἢ ἔθιμον, ἢ ἐλαμβάνοντο αὐθαίρετως.

Νόμιμοι φόροι δύο εἰδῶν. Ὡς πρὸς τὸν πρῶτον τῶν δύο τούτων τρόπων, οἱ φόροι ἦσαν δύο εἰδῶν, δηλ. εἴτε ἄμετος φόρος, εἴτε δημόσιαι λειτουργίαι.

2. Τὰ ἀπαιτούμενα χρήματα διὰ τῆς δαπάνης τοῦ

πολέμου (ἐκτὸς τῶν πλεοναζόντων χρημάτων τῆς διοικήσεως) συνήγοντο δι' ἐκτάκτου ἐγγείου φόρου (εἰσφορᾶς). Ἡ εἰσφορά δ' ἀνελογίζετο κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον.

Ἀναλογισμοὶ καθ' οὓς ἐπληρόνετο ὁ ἐγγειος φόρος. Ὁ μὲν πενταχοσιομέδιμνος ἐφορολογεῖτο κατὰ τὴν πλήρη ἀξίαν τῆς ἐγγείου περιουσίας του, ὁ δὲ ἵππεὺς κατὰ τὰ πέντε ἕκτα, καὶ οἱ ζευγῖται κατὰ τὰ πέντε ἔννατα.

Ἐὰν λοιπὸν ὑποθέσωμεν ὅτι ἡ πολιτεία ἐχρειάζετο τὸ 50^{ον} τῆς ὀλικῆς ἐκτιμήσεως τῆς περιουσίας, ἡ διαίρεσις ἤθελε γίνεαι κατὰ τὸν ἀκόλουθον πίνακα.

Τάξις	Εἰσο- δήμα- τα.	Κτήματα.	Φορολογητέον κεφάλαιον.	Φόρος τοῦ 50 ^{ου}
Πενταχο- σιομέδι- μνοι.	500	6000 δραχ.	6000 δραχ.	120
Ἴππεῖς.	300	3600 »	3000 » $\frac{5}{6}$	60
Ζευγῖται.	150	1800 »	1000 » $\frac{5}{9}$	20

Ἡ τετάρτη τάξις ἀπηλλάττετο ἀπὸ τὴν πληρωμὴν τῶν φόρων (1).

(1) Ὁ Σέλων ὑπελόγησεν τὸ φορολογητέον κεφάλαιον τοῦ ἵππεως 3000 δραχ., καὶ τὸ τοῦ ζευγίτου 1000, διὰ τὸν πολλὰ ἰσχυρὸν λόγον, ὅτι ὅσον τὰ εἰσοδήματα εἰσὶ μικρότερα, τόσοι ὀλιγωτέρα πρέπει νὰ ᾖναι ἡ ἀναλογία, κατὰ τὴν ὁποίαν ἀρμοζει νὰ φορολογῶνται

Νέα ἐκτίμησις ἐπὶ τῆς ἀρχοντίας τοῦ Ναυσινίκου. Ἐπὶ τῆς ἀρχοντίας τοῦ Ναυσινίκου, Π. Χ. 378, ἐγένετο νέα ἐκτίμησις τῶν κτημάτων, καθ' ἣν διετηρήθη ἡ ἀρχὴ τοῦ Σόλωνος εἰς τρία τινά, ἥτοι εἰς τὴν ἐκτίμησιν τῆς ἰδιοκτησίας αὐτῆς, (οὐσίας), εἰς τὸ φορολογητέον μέρος αὐτῆς (τίμημα), καὶ εἰς τὸν φόρον τὸν κατὰ τὴν ἐκτίμησιν προσδιωρισμένον (εἰσφοράν). Καὶ τὸ μὲν φορολογητέον κεφάλαιον εἰς τὴν πρώτην τάξιν ἦτο τὸ πέμπτον μέρος τῆς ἀξίας τῶν κτημάτων τῶν ὑπαγομένων εἰς τὴν τάξιν ταύτην, εἰς δὲ τὰς ἄλλας ἦτο μικρότερον. Ἡ νέα δὲ αὕτη ἐκτίμησις δὲν περιωρίζετο εἰς γαίας, ἀλλὰ περιελάμβανε περιουσίαν παντὸς εἶδους.

Συμμορίαί. Ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἀρχοντίας εἰσήχθησαν αἱ *συμμορίαί*. Δὲν γνωρίζομεν ἄλλο τι σχεδὸν περὶ αὐτῶν εἰμῆ, ὅτι πιθανῶς ἦταν ἐταιρεῖαι πλουσίων καὶ πτωχῶν, εἰς τὰς ὁποίας οἱ πρῶτοι ἠναγκάζοντο νὰ φέρωσι τὸ κύριον μέρος τοῦ θάρους τοῦ ἐγγείου φόρου, καὶ νὰ ἐπιμελῶνται τῶν πραγμάτων ὁλοκλήρου τῆς συμμορίας.

3. *Τριηραρχία.* Πρῶτον εἶδος τῆς τριηραρχίας ἡ τριηραρχία τῶν πολιτῶν. Ἦδη θέλομεν ζητάσει τὴν ἑκτακτον δημοσίαν ὑπηρεσίαν (λειτουργίαν), ὀνομαζομένην τριηραρχίαν. Ὁ σκοπὸς δὲ τῆς λειτουργίας ταύτης ἦτο νὰ χρηργήσῃ τὰς ἀναγκαίας δαπάνας τῶν πολεμικῶν πλοίων. Καὶ ἡ μὲ πολιτεία ἐχορήγει τὸ σκάφος τοῦ

ὡπὸ τῆς πολιτείας οἱ πολῖται, διότι ἕκαστος πολίτης πρέπει νὰ πορίζεται ἀπὸ τὸ εἰσόδημά του τὰ μέσα τοῦ βίου αὐτοῦ τε καὶ τῆς οἰκογενείας του, καὶ διότι ὁ πτωχότερος ἐπιβαρύνεται περισσότερον, ἂν φορολογῇται κατὰ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν, καὶ κατὰ τὰς αὐτὰς βάσεις, ὥς καὶ ὁ πλουσιώτερος. Τὸ διανεμητικὸν λοιπὸν τοῦτο σύστημα τοῦ φιλανθρώπου νομοθέτου Σόλωνος εἶναι ὑπεράνω παντὸς ἐπαίνου. Σ Μ.

πλοίου, ὁ δὲ πολίτης, ὅστις διωρίζετο ἀπὸ τοὺς στρατηγούς, καὶ ὠνομάζετο τριηράρχος, ἐφώπλιζεν αὐτὸ, ἐπρομήθευε τὸ ἀναγκαῖον πλήρωμα, καὶ ἤρχεν αὐτοῦ. Ἄρχοντες δὲ τινες (ἀποστολεῖς) διωρίζοντο διὰ νὰ ἐπιταχύνωσι τὴν ἐκπλευσιν τοῦ στόλου, οἱ δ' ἄρχοντες οὗτοι εἶχον τὴν ἐξουσίαν νὰ φυλακίζωσι τοὺς τριηράρχους ἐκείνους, ὅσοι καθυστέρουν τὸν ἐφοπλισμὸν τῶν πλοίων των. Κατὰ τὸν νόμον ἡ λειτουργία τοῦ τριηάρχου περιωρίζετο εἰς ἓν ἔτος.

Τὰ κτήματα τῶν ἐπικλήρων ἦσαν ἀπηλλαγμένα τῆς λειτουργίας ταύτης (1)· ἐπίσης καὶ τὰ ὀρφανικά (2), τὰ κληρουχικά, (3) καὶ τὰ κοινωνικά (4), ἦσαν ἀπηλλαγμένα τῶν αὐτῶν λειτουργιῶν.

Δεύτερον εἶδος τῆς τριηραρχίας, ἡ συντριηράρχοι. Ὅτε δὲ ὁ ἀριθμὸς τῶν πλοίων ἐγένετο τοσοῦτος, ὥστε δὲν ἦτο πλέον δυνατόν νὰ εὗρεθῶσιν πολῖται δυνάμενοι ν' ἀναλάβωσιν ὁλόκληρον τὴν δαπάνην, ἡδύ-

(1) Ἐπικλῆρος ἐλέγχετο ἡ μονογενὴς θυγάτηρ, ἥτις ἐκληρονόμει ὅλην τὴν πατρικὴν περιουσίαν· βεβαίως ἡ ἀτέλεια τῶν κτημάτων αὐτῆς διήρκει μόνον μεχρὶ τοῦ ἐνυμφεύεσθαι, ὅτε ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἔφερε τὰ ἔαρη τῶν κτημάτων της. Σ. Μ.

(2) Οἱ ὀρφανοὶ ἦσαν ἀπηλλαγμένοι πασῶν τῶν λειτουργιῶν ἐπὶ τῆς ἀνηλικιότητός των, καὶ ἓν ἔτος μετὰ τὴν ἐνηλικιότητά των. Σ. Μ.

(3) Κληρουχικά ἐνοσοῦνται τὰ κτήματα τῶν κληρῶν τῶν ὑπὸ τῆς πολιτείας ἀποστελλομένων ἐξω, οἵτινες, ὡς ἀποδημοῦντες, δὲν ἠδύναντο νὰ συμπράττωσιν εἰς τὰ δημόσια πράγματα, καὶ νὰ ἐκπληρῶσι τὸ καθῆκον τῆς τριηραρχίας. Εἶναι ὅμως πιθανόν ὅτι μόνον τὸ μέρος τῆς περιουσίας των, τὸ ὅποιον ἐλάμβανον μεθ' ἑαυτῶν, ἦτον ἀπηλλαγμένον ἀπὸ τὰ δημόσια βάρη. Σ. Μ.

(4) Κοινωνικά δὲ κτήματα ἐνοσοῦνται πιθανώτατα τὰ μὴ διανεμηθέντα εἰσέτι μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν ἀείνων, τῶν ὁποίων ὁ πατὴρ ἠδύνατο νὰ φέρῃ τὸ ἔαρος τῶν λειτουργιῶν, ἐνῶ ἕκαστος αὐτῶν δὲν ἠδύνατο νὰ ἐκπληρώσῃ τὸ χρέος τῆς τριηραρχίας. Σ. Μ.

ναντο δύο πολῖται ὁμοῦ ἠνωμένοι (συντριήραρχοι, συντριήραρχοῦντες) νὰ ἐκπληρώσωσι τὸ χρέος τῆς τριήραρχίας, καὶ ἦρχον τοῦ πλοίου ἐναλλάξ (1).

Τρίτον εἶδος τῆς τριήραρχίας. *Συντέλειαι* καὶ *συμμορίαί*. Κατὰ δὲ τὴν 105. 3 Ὀλυμπιάδα, ἐκρίθη ἀναγκάϊον νὰ διορισθῶσι 120 μέτοχοι (συντελεῖς), διηρημένοι εἰς συμμορίας, αἵτινες ὥφειλον ν' ἀναλάβωσι τὰ χρέη τῆς τριήραρχίας. Ὑπῆρχον δὲ 20 ἐκ τούτων τῶν συμμοριῶν, ἐν αἷς ἀριθμός τις μελῶν συνενοῦτο διὰ νὰ ἐφοπλίσῃ ἓν πλοῖον. Αἱ συνενώσεις δ' αὗται (συντέλειαι) συνέκειντο συχνάκις ἀπὸ 5 ἢ 6 ἀνδρας, ὥστε μία συμμορία ἠδύνατο νὰ δώσῃ 10 ἢ 12 πλοῖα.

Τέταρτον εἶδος τριήραρχίας κατὰ τὸν νόμον τοῦ Δημοσθένους. Ἐπειδὴ δ' αἱ συμμορίαί αὗται δὲν ἐπέτυχον τοῦ σκοποῦ τῶν, ἕνεκα τῶν συμβατῶν εἰς αὐτὰς ἀταξιῶν, ἀπεκρούσθησαν αὗται ἀπὸ τὸν Δημοσθένην (Ὀλυμπιάς 110. 1), ὅστις εἰσήγαγε νόμον διαλαμβάνοντα, ὅτι ὁ κάτοχος περιουσίας 10 ταλάντων νὰ δίδῃ μίαν τριήρη· ὅσοι δὲ εἶχον ἀνωτέραν ποσότητα, ὥφειλον νὰ δίδωσι δύο τριήρεις καὶ ἐν βοηθητικὸν πλοῖον (ὕπηρετικόν), καὶ ὅσοι εἶχον ὀλιγώτερα τῶν 10 ταλάντων, ὥφειλον ν' ἀναπληρώνωσι τὴν ποσότητα ταύτην ἐνούμενοι εἰς συντελείας. Ὁ ὀργανισμὸς δὲ οὗτος φαίνεται ὅτι ἐπέτυχεν ἄριστα· διότι καθ' ὅλον τὸν πόλεμον, οὐδεὶς τριήραρχος ἐβλήθη εἰς τὴν φυλακὴν, ἢ προσέπετεν εἰς τὸ ἔλεος τοῦ δήμου, ἢ κατέφυγεν εἰς τὸν ἐν τῇ Μουνυχίᾳ ναὸν τῆς Ἀρτέ-

(1) Ἀπλ. ἔξ μῆνας ἦρχε τοῦ πλοίου ὁ εἷς, ὁ δὲ ἕτερος τοὺς ἄλλους εἷς. Σ. Μ.

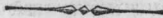
μῖδος (ὅπερ ἠδύναντο νὰ πράττωσιν οἱ μὴ δυνάμενοι νὰ ἐκπληρώσωσι το χρέος τῆς τριηραρχίας), οὔτε πλοῖόν τι ἀπώλεσεν ἡ πολιτεία (1).

Αἱ δαπάναι τῆς τριηραρχίας διέφερον πιθανῶς ἀπὸ 40 μνῶν μέχρι ἐνὸς ταλάντου.

4. Ἄλλα ἑκτακτα μέσα τοῦ ἀργυρολογεῖν. Ἐκτὸς τῶν ἄλλων μέσων τοῦ ἀργυρολογεῖν, τὰ ὁποῖα εἶχεν ἡ πολιτεία, δυνάμεθα νὰ καταριθμήσωμεν τὰ λάφυρα τοῦ πολέμου, τὰ λύτρα τῶν αἰχμαλώτων, τὰς ἐπιβαλλομένας χρηματικὰς ποινὰς εἰς τὰς ὑπηκόους πολιτείας (2), τὰς ἐκουσίας συνεισφορὰς (ἐπιδόσεις), τὰ ἐκούσια καὶ βίαια δάνεια, ἡ ἐκτύπωσις κιθόδηλων νομισμάτων, ἡ μεταχειρίσις τῶν ἱερῶν χρημάτων εἰς τὰς χρείας τῆς πολιτείας, κτλ.

(1) Δὲν ἔμεινε δηλ. εἰς τὸ ναυπηγεῖν τοσοῦτον χρόνον, ὥστε νὰ κατασταθῇ ἄχρηστον πρὸς πλοῦν, ὡς συνίθαινε πρότερον, ὅτε οἱ πτωχοὶ δὲν ἠδύναντο νὰ ἐπαρκέσωσιν εἰς τὰ ἔξοδα τῆς τριηραρχίας. Σ. Μ.

(2) Εἰς τοιαύτας ποινὰς κατεδικάσθη ἡ Πάρος μετὰ τὴν ἐν Μαραθῶνι μάχην, ὡς μηδίσασα, ἡ Μῆλος καὶ ἡ Τήνος, διότι εἰδέχθησαν πειρατὰς, κτλ. Σ. Μ.

ΒΙΒΛΙΟΝ Β'.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΣΠΑΡΤΗΣ.

ΚΕΦ. Α'.

Γεωγραφία τῆς Λακωνίας, καὶ περιγραφή τῆς πόλεως Λακεδαιμόνιος ἢ Σπάρτης.

1. *Λακωνία.* Ἐκτασις. Ἡ Λακωνία, ἡ μεγίστη ἴσως ἐν Πελοποννήσῳ πολιτεία. ἦτο 66 γεωγραφικῶν μιλίων τὸ μῆκος, καὶ 36 τὸ πλάτος· ἡ δὲ ἐπιφάνεια αὐτῆς 1800 τετραγ. μιλίων.

Ποταμοί. Ὁ πρώτιστος ποταμὸς αὐτῆς εἶναι ὁ Εὐρώτας, ὅστις ἔχει τὰς πηγὰς του εἰς τὴν Ἀρκαδίαν· μετὰ μικρὸν δὲ διάστημα γίνεται ἄφρατος, καὶ φαίνεται πάλιν εἰς τὰ μεθόρια τῆς Λακωνίας. Ἐπειτα δὲ διαρρέει τὴν Λακωνικὴν, καὶ διέρχεται πλησίον τῆς Σπάρτης, προβαίνων μέχρι τῆς πόλεως Ἐλους, πλησίον τῆς ὁποίας ἐκβάλλει εἰς τὴν θάλασσαν. Ἐνεκα δὲ τῆς ἀνωμάλου καὶ ὀρεινῆς φύσεώς της, ἡ Λακωνία ἦτον ἄσπορος καὶ δυσκαλλιεργητος, ὥς ἦτον ἐπόμενον. Ἐσεμνύνετο ὅμως ποτὲ διὰ τὰς ἑκατὸν πόλεις της, ἀλλ' αἱ πλεῖσται τούτων ἦσαν ἴσως, ὥς οἱ ὄῃμοι τῆς Ἀττικῆς, δηλ. ὄχι μεγαλῆτεραι κωμῶν.

Πληθυσμός. Ὀλόκληρος ὁ πληθυσμὸς τῆς χώρας, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν Εἰλώτων, οἵτινες ἀναμφιβόλως ἀπετέλουν τὴν πολυαριθμοτάτην τάξιν (ἐπειδὴ ἡ ἀναλογία αὐτῶν πρὸς τὸν ἄλλον πληθυσμὸν ἦτο πέντε πρὸς ἓνα,) ὑπελογίζετο εἰς 270,000 ψυχῶν.

Όρια. Ό ποταμός Πάμιτος (Πιρνάτζα,) καὶ ὁ Ταῦγέτος, ἀπετέλουν τὰ Λακωνικὰ ὅρια πρὸς τὴν Μεσσηνίαν. Πρὸς δὲ τὴν Ἀρκαδίαν τὰ ὅρια ἐσημειοῦντο διὰ τῆς σειρᾶς τῶν ὀρέων, πρὸς τὴν βόρειον πλευρὰν τῶν ὁποίων ἔχει τὰς πηγὰς του ὁ Ἀλφειὸς, καὶ πρὸς τὴν μεσημβρινὴν ὁ Εὐρώτας. Συνέχεια δὲ τῶν αὐτῶν ὀρέων διεχώριζε τὴν χώραν τῆς Σπάρτης ἀπὸ τὴν μικρὰν χώραν τῆς Κυνουρίας, ἥτις ἐξ ἀρχῆς μὲν ἦτο τῶν Ἀργείων, ἀλλὰ μετὰ ταῦτα ἐγένεεν ἀδιάκοπος αἰτία διενέξεων μεταξὺ τῶν δύο πολιτειῶν.

2. Πόλεις. Αἱ πρώτισται πόλεις τῆς Λακωνίας ἦσαν ἡ Σπάρτη, αἱ Θειράπναι (τὰ Χρύσαφα), κατὰ τὸ μεσημβρινοανατολικὸν μέρος τῆς Σπάρτης, καὶ αἱ Ἀρύκλαι. Κατὰ τὸ παράλιον δὲ τοῦ Λακωνικοῦ κόλπου, εἴκοσι ἐννέα μίλια μακρὰν τῆς Σπάρτης, ἦτο τὸ Γύθειον (Παλαιόπολις), ὁ λιμὴν (Ἐπίνειον) τῆς χώρας ταύτης. Εἰς δὲ τὴν βορειοανατολικὴν ἄκραν τῆς χώρας κατὰ τὸν Ἀργολικὸν κόλπον ἦτον ἄλλος λιμὴν αἱ Πρασιαὶ (ὁ Ἀγ. Ἀνδρέας).

Ἀκρωτήρια. Τὸ Ταΐναρον (Κάβο Ματαπᾶς) ἀπετέλει τὸ μεσημβρινώτατον ἀκρωτήριο τῆς Πελοποννήσου. Ἐνταῦθα ἦτο τὸ περίφημον ἱερὸν τοῦ Ποσειδῶνος, τὸ ἄδυτον τοῦ οὐοίου ἐλογίζετο ἄτυλον ἀπαρabiαστον. Τὸ περίφημον ἀκρωτήριο Μαλέας (Κάβο Μαλιᾶς), τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ τὸ ἐσχατον ἄκρον τῆς Πελοποννήσου πρὸς τὸ μεσημβρινοανατολικὸν μέρος, διεχώριζε τὸν Λακωνικὸν ἀπὸ τὸν Ἀργολικὸν κόλπον.

Κύθηρα. Ἡ νῆσος Κύθηρα (σήμερον Τσιρίγον) καίται σχεδὸν ἀντικρὺ τῆς χερσονήσου Ὀνουγνάθου καὶ τοῦ κόλπου τῶν Βοιῶν. Ἡ πρώτη δὲ πόλις αὐτῆς ὠνομάζετο ὡσαύτως Κύθηρα, ὁ δὲ λιμὴν αὐτῆς Σκάν-

δεια. Ἡ νῆτος αὕτη ἦτον ὑποκειμένη εἰς τὴν Σπάρτην, ἥτις κατέταττε τοὺς κατοίκους αὐτῆς εἰς τὴν αὐτὴν μὲ τοὺς Περιοίκους τάξιν, καὶ ἔστελλεν ἐκεῖσε ἄρχοντα καλούμενον Κυθηροδίκην διὰ νὰ διανέμῃ τὴν δικαιοσύνην.

Ἀξιολογότης αὐτῆς. Ἡ κατοχὴ τῆς νήτου ταύτης ἦτον ὠφελιμωτάτη, ἐπειδὴ οἱ λιμένες αὐτῆς ἐχρησίμευον ὡς καταρύγιον εἰς τοὺς Σπαρτιατικοὺς στόλους. Ἐπὶ τοῦ Πελοποννησιακοῦ δὲ πολέμου, στόλος Ἀθηναίων, στρατηγούμενος ὑπὸ τοῦ Νικίου, ἐκυρίευσεν αὐτήν· ἀπεδόθη ὁμως εἰς τὴν Σπάρτην διὰ τῆς συνθήκης τῆς συνωμολογηθείσης μετὰ τὴν ἐν Ἀμφιπόλει μάχην· ἀλλὰ καὶ πάλιν ἐκυριεύθη ἀπὸ τὸν Κόνωνα, ὅτε ἐνίκησε τὸν Σπαρτιατικὸν στόλον περὶ τὴν Κνίδον.

3. *Σπάρτη· θέσις αὐτῆς.* Ἡ πόλις Σπάρτη ἔκειτο εἰς μικρὰν πεδιάδα, περιοριζομένην ἐξ ἑνὸς μὲν ἀπὸ τὸν Ταύγετον, ἐξ ἄλλου δὲ ἀπὸ τὴν ὀλιγώτερον ὕψηλὴν σειρὰν τοῦ ὄρους Θόρνακος. Ἡ πόλις δὲ ἔκειτο εἰς τὴν δυτικὴν ὄχθην τοῦ Εὐρώτα. Εἰς τὸν αἰῶνα δὲ τοῦ Θουκιδίδου ἦτον ἄτημος πόλις, ἄνευ τειχῶν, παριστώσα μᾶλλον τὴν θέαν ἀθροίσματος κωμῶν (κατὰ κώμας) παρὰ τακτικῶς ἐσχεδιασμένης, καὶ καλῶς ὠκοδομημένης πόλεως. Αἱ δημόσιαι οἰκοδομαὶ ἦσαν ὡσαύτως ὀλίγαι, καὶ αὗται δὲν ἦσαν περίφημοι, οὔτε διὰ τὸ μέγεθος, οὔτε διὰ τὴν ἀρχιτεκτονικὴν καλλονὴν αὐτῶν. Ἡ πόλις διετέλει ἀτείχιστος κατὰ τὴν λαμπροτάτην περίοδον τῆς ἱστορίας τῆς Σπάρτης, ἐπειδὴ ὁ Λυκοῦργος ἐδίδαξε τοὺς συμπολίτας του, ὅτι ἀρίστη ὑπεράσπισις ἦτον ἡ ἀνδρεία τῶν πολιτῶν της. Ἀφοῦ ὁμως ἡ Σπάρτη ὑπέκυψεν εἰς τυράννους, ἔτει-

χίσθη, τὰ δὲ τείχη αὐτῆς κατέστησαν τὴν πόλιν ἰκανὴν ν' ἀντέχῃ εἰς τακτικὴν πολιορκίαν. Κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν χρόνον ὑξήθη μέγας, ἐπειδὴ εἶχε περιφέρειαν 48 σταδίων. Ἡ Σπάρτη δὲν εἶχε μὲν ἀκρόπολιν περίφημον διὰ τὸ ὕψος της, ἀλλ' ἐπειδὴ ὑπῆρχον διάφοροι λόφοι ἐντὸς τῆς περιφερείας τῆς πόλεως, ὁ ὑψηλότερος αὐτῶν ὠνομάζετο ἀκρόπολις.

Ἐρείπια τῆς παλαιᾶς πόλεως. Τὰ ἐρείπια τῆς Σπάρτης εἶναι δύο περίπου μίλια μακρὰν τῆς νεωτέρας πόλεως Μιστρᾶ. Περιλαμβάνουσι δὲ μεγαλοπρεπὲς θέατρον 418 ποδῶν κατὰ τὴν μακροτάτην αὐτοῦ διάμετρον, ἔχον ὀρχήστραν 114 ποδῶν τὸ πλάτος. Εἰς τὸ θέατρον δὲ πρόσκεινται δύο παράλληλα τείχη, τὰ ὅποια εἶναι περίπου ἓν στάδιον κατὰ τὸ μήκος. Ὀλόκληρος δὲ ἡ πόλις φαίνεται, ὅτι ἦτον ἓν μίλιον περίπου τὸ μήκος· περιελάμβανε δὲ πέντε λόφους, ἐξ ὧν τινες ἔχουσιν ἐρείπια ἐπὶ τῶν κορυφῶν αὐτῶν.

4. *Οἰκοδομαὶ τῆς ἀγορᾶς.* Ἡ ἀγορὰ τῆς Σπάρτης περιελάμβανε τὰ ἀρχεῖα τῶν Ἐφόρων, τῶν Νομοφυλάκων καὶ τῶν Βειδιαίων, ἀλλὰ ἡ περιφανεστάτη οἰκοδομὴ εἰς τοῦτο τὸ μέρος τῆς πόλεως ἦτον ἡ Περσικὴ στοά, ὀνομασθεῖσα οὕτω διότι ἐκτίσθη ἀπὸ τὰ λάφυρα τῶν Περσῶν. Ὑπεράνω δὲ τοῦ περιστυλίου ἴσταντο οἱ ἀνδριάντες τῶν Περσῶν στρατηγῶν (ἐν οἷς καὶ ὁ ἀνδριὰς τοῦ Μαρδονίου), ἐκ λευκοῦ μαρμάρου· καὶ προσέτι ὁ ἀνδριὰς τῆς Ἀρτεμισίας, βασιλίσσης τῆς Ἀλικαρνασσοῦ. Ἡ ἀγορὰ ἦτον ὡσαύτως κεκοσμημένη μὲ ἀγάλματα τοῦ Πυθίου Ἀπόλλωνος, τῆς Ἀρτέμιδος καὶ τῆς Ἀθηναίης.

Τάφοι τῶν Εὐρυπωριτιδῶν βασιλέων. Εἰς τὴν ἀκρὰν δὲ τῆς ὁδοῦ Ἀρετῶν, ἥτις ἦγεν ἔξω τῆς ἀγο-

ρᾶς ἦσαν οἱ τάφοι τῶν βασιλέων ἐκ τοῦ γένους τῶν Εὐρυπωντιδῶν.

Οἰκοδομαὶ πρὸς μεσημβρίαν τῆς ἀγορᾶς. Πρὸς μεσημβρίαν δὲ τῆς ἀγορᾶς αἱ πρῶται οἰκοδομαὶ ἦσαν τὸ κενοτάφιον τοῦ Βρασίδου, ἐν θέατρον ἐκ λευκοῦ μαρμάρου, καὶ ἀντικρὺ αὐτοῦ ὁ τάφος τοῦ Παυσανίου, ὅστις ἐστρατήγει ἐν Πλαταιαῖς, καὶ ὁ τοῦ Λεωνίδου, τοῦ ὁποίου τὰ ὀστέα μετεκομίσθησαν ἐκεῖσε ἀπὸ τὰς Θερμοπύλας 40 ἔτη μετὰ τὸν θάνατόν του. Ἐνταῦθα ἐξεφωνοῦντο κατ' ἔτος ἐπιτάφιοι λόγοι, καὶ ἐτελοῦντο ἀγῶνες, εἰς τοὺς ὁποίους μόνοι οἱ Σπαρτιᾶται ἠδύναντο ν' ἀγωνισθῶσι. Τὰ δὲ ὀνόματα τῶν πεσόντων εἰς τὰς Θερμοπύλας ἦσαν ἐγγεγραμμένα ἐπὶ τινος στήλης πλησίον τοῦ μνημείου. Ὁ τόπος δὲ ὁ ὀνομαζόμενος Λίμναιον περιεῖχε τὸ ἱερὸν τῆς Ὁρθίας Ἀρτέμιδος.

Ἱερὸν τῆς χαλκιοίκου Ἀθηνᾶς. Ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως δ' ἔκειτο τὸ ἱερὸν τῆς Χαλκιοίκου Ἀθηνᾶς, περίφημον εἰς τὴν ἱστορίαν διὰ τὸν θάνατον τοῦ Παυσανίου, καταφυγόντος εἰς οἴκημά τι ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ περιβόλου, ἀφ' οὗ ἀνεκαλύφθη ἡ προδοσία του, καὶ ἀποθανόντος ὑπὸ τοῦ λιμοῦ. Ἡ οἰκοδομὴ δὲ αὕτη ἦτο πλουσίως κεκοσμημένη μὲ χαλκίνα ἀγάλματα παριστῶντα τοὺς ἄθλους τοῦ Ἡρακλείους, τὰ ἔργα τῶν Τυνδαριδῶν, τὰ κατορθώματα τοῦ Περσέως, καὶ τὴν γένεσιν τῆς Ἀθηνᾶς.

Ποικίλη στοά. Εἰς τὴν Σπάρτην δὲ, ὡς καὶ εἰς τὰς Ἀθήνας, ὑπῆρχε στοὰ ὀνομαζομένη Ποικίλη.

5. *Δρόμος.* Ὁ δρόμος, ἦτοι τόπος, ὅπου ἔτρεχον, περιεῖχε δύο γυμνάσια. Τὰ ἀγάλματα δὲ τῶν Διοσκούρων, τῶν ἐπονομαζομένων Ἀφετηρίων, ἵσταντο πλη-

σίον τῆς ἀρετηρίας τοῦ δρόμου· ὀλίγον δὲ περαιτέρω, μνημεῖόν τι τοῦ Ἀλκωνος, καὶ ἱερὸν τοῦ Ποσειδῶνος.

Πλατάνιστος. Φυτεία δὲ πλατάνων ἐχρησίμευσεν ὥς εἴσοδος εἰς τὸν ἀνοιχτὸν τόπον, ὅπου οἱ ἔφηβαι Σπαρτιᾶται ἐγυμνάζοντο. Ὁ Πλατάνιστος δὲ περιεκυκλοῦτο ἀπὸ ὕδωρ· ἤρχοντο δὲ εἰς αὐτὸν διὰ δύο γεφυρῶν. Καὶ ἐπὶ μὲν τῆς μιᾶς ἵστατο ἄγαλμα τοῦ Ἡρακλέους, ἥτοι τῆς ἰσχύος, ἥτις καταδαμάζει τὸ πᾶν, ἐπὶ δὲ τῆς ἄλλης τὸ τοῦ Λυκούργου, ἥτοι τοῦ νομοῦ, ὅστις κανονίζει τὰ πάντα.

Ἡ γέφυρα Βάβυκας. Ἐπὶ ποταμίου δέ τινος ὀνομαζομένου Κνακίωνος (ἴσως ὁ νῦν Παντελεήμων) ἦτον ἡ γέφυρα Βάβυκας.

ΚΕΦ Β΄.

Περὶ τῶν πολιτῶν, φυλῶν, κ.λπ.

1. Διάκρισις μεταξὺ τῶν Λακεδαιμονίων τῶν ἐν τῇ πόλει καὶ τῶν ἐν τῇ χώρᾳ. Κατὰ τὸν Ἡρόδοτον καὶ τὸν Ξενοφῶντα ὑπῆρχε διάκρισις μεταξὺ τῶν Λακεδαιμονίων τῶν ἐν τῇ πόλει καὶ τῶν ἐν τῇ χώρᾳ· διότι οἱ μὲν πρῶτοι, (οἵτινες ἦσαν ἐκ Δωρικῆς καταγωγῆς) ὠνομάζοντο Σπαρτιᾶται, οἱ δὲ δεύτεροι Λακεδαιμόνιοι. Οἱ κάτοικοι δὲ τῶν περιχώρων ἐκαλοῦντο περίοικοι, καὶ κατήγοντο κυρίως ἀπὸ τοὺς Ἀχαιοὺς, τοὺς ὁποίους κατεκυρίευσαν οἱ Δωριεῖς. Ἦσαν δὲ πολιτικῶς κατώτεροι ἀπὸ τοὺς ἐν τῇ πρωτευούσῃ Σπαρτιάτας· π. χ. δὲν ἠδύναντο νὰ συμπράττωσιν εἰς τὴν γενικὴν κυβέρνησιν, ὑπηρετοῦν ὁμῶς εἰς

τὸν πόλεμον μετὰ τῶν λοιπῶν, καὶ φαίνεται ὅτι ἐξήσκουν ἀστυκὰ δικαιώματα εἰς τὰς ἰδίαις αὐτῶν πόλεις. Ἄλλ' ἂν καὶ οἱ κατακτηταὶ Δωριεῖς ἀπέβαλον οὕτως ἔξω τῆς πόλεως τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ἀρχαίων κατοίκων, ἔμειναν ὅμως γένη τινὰ, τὰ ὅποια κατώκουν εἰς τὴν πόλιν μετὰ τῶν Σπαρτιατῶν, καὶ ἀπελάμβανον ἴσιν μὲ αὐτοὺς ὑπόληψιν. Παράδειγμα δὲ τούτου ἦσαν οἱ Ταλθυδιᾶδαι (οἵτινες εἶχον κληρονομικὴν τὴν ἀρχὴν τοῦ κήρυκος).

2. *Πολῖται δύο εἰδῶν. Πολῖται ἐκ γενετῆς.* Οἱ πολῖται ἦσαν δύο εἰδῶν· 1^{ον} ὅσοι ἐγεννῶντο πολῖται· καὶ 2^{ον} ὅσοι προσεκτῶντο τὸ δικαίωμα τοῦ πολίτου. Οἱ πρῶτοι δὲ ἦσαν οἱ γνήσιοι ἀπόγονοι γονέων, οἵτινες ὑπῆρξαν πολῖται.

Ἀνατροφή τῶν ἐλευθέρων παίδων. Ἄμα τὸ βρέφος ἐγεννᾶτο, ἐφέρετο ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ εἰς τόπον ὀνομαζόμενον Λέσχην, ὅπου ἐξετάζετο ἀπὸ τοὺς γέροντας τῆς φυλῆς του. Καὶ ἂν μὲν τὸ βρέφος ἐφαίνετο ῥωμαλαῖον καὶ ὑγιές, παρήγγελον νὰ ἀνατραφῇ, καὶ προσδιώριζον εἰς αὐτὸ ἓνα ἐκ τῶν 9,000 κλήρων τῶν ἀγρῶν. Ἄλλ' ἐὰν ἐφαίνετο ἀδύνατον ἢ δύσμορφον, παρήγγελον νὰ ῥιφθῇ εἰς βάραθρόν τι πλησίον τοῦ ὄρους Ταῦγέτου, Ἀποθέτας καλούμενον. Τὸ παιδίον, γενόμενον ἑπταετὲς, κατετάττετο εἰς μίαν τῶν ἀγγελῶν, ἥτοι τάξεων, μὲ τὴν συγκατάθεσιν τῶν γονέων αὐτοῦ. Μετὰ τὸ δωδέκατον δ' ἔτος, ἡ ἀνατροφή τῶν παίδων ἦτο πολὺ αὐστηροτέρα. Κατὰ τὸ 16^{ον} δὲ ἢ 17^{ον}, τὰ παιδία ὠνομάζοντο σιδεῦναι. Κατὰ δὲ τὸ 18^{ον} κατετάττοντο εἰς τοὺς ἐφήβους, οἵτινες ὠνομάζοντο μελ-
λείρεις. Γενόμενα δὲ εἰκοσαετῇ, ὠνομάζοντο εἰ-
ρεις. Τέλος δὲ κατὰ τὸ 30^{ον} ἔτος, κατεγράφοντο

εἰς τοὺς ἄνδρας, καὶ ὠνομάζοντο τότε ἔξηβοι, ὡς ὄντες ἔξω τῆς ἥθης, ἦτοι πέραν τῆς ἡθικῆς ἡλικίας.

3. *Πολῖται* δι' ἀποκτήσεως τοῦ δικαιώματος. Εἰς τὴν νηπιότητα τῆς πολιτείας, ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀνδρῶν τῶν καταταττομένων εἰς τὴν τάξιν τοῦ πολίτου ἦτο μέγας. Ἀλλ' εἰς τὸ μετὰ ταῦτα τὸ δικαίωμα τοῦτο ἐδίδοτο σπανιώτερον εἰς τοὺς ξένους, καὶ μόνον εἰς ἐξαιρετικὰς περιπτώσεις.

Μόθακες. Ὑπῆρχον ὡσαύτως καὶ ἄλλοι, ὅχι ἐκ γενετῆς Λακεδαιμόνιοι, οἵτινες ἐκπαιδεύμενοι νηπιόθεν, ὡς οἱ Σπαρτιάται, ἀπελάμβανον ἐπὶ τέλους τὸ δικαίωμα τοῦ πολίτου. Οὗτοι δ' ὠνομάζοντο *Μόθακες*. Οἱ ἀπελεύθεροι δὲ, καὶ ἰδίως οἱ Εἰλωτες, ἐγίνοντο ὡσαύτως ἐνίοτε πολῖται.

4. *Φυλαί*. Εἰς τὴν Σπάρτην, ὡς καὶ εἰς πᾶσαν ἄλλην Δωρικὴν πολιτείαν, ὑπῆρχον τρεῖς φυλαί, οἱ Ὑλλεῖς, οἱ Δυμάνες καὶ οἱ Πάμφυλοι (1).

5. Αἱ τρεῖς αὗται φυλαὶ κατῴκουσιν τὰς 4 κώμας (2), τὰς ὀνομαζομένας *Πιτάνην*, *Λίμνην*, *Μεσόαν*, καὶ *Κυρόσουραν*, ἐκ τῶν ὁποίων συνίστατο ἡ Σπάρτη, κατὰ τὸν Θουκυδίδην.

6. *Ὠβαί*. Αἱ φυλαὶ αὗται ὑποδιηροῦντο πάλιν εἰς μερίδας ὀνομαζομένας *ὠβὰς* καὶ *φρατρίας*, ἐξ ὧν ἦσαν 30, ἦτοι δέκα εἰς ἐκάστην φυλὴν.

(1) Τὸ ἔξοχον γένος τῶν Αἰγιδῶν δὲν φαίνεται ὅτι ἀπετέλει χωριστὴν φυλὴν, ἀλλ' ὅτι κατετάχθη εἰς μίαν τῶν τριῶν φυλῶν. Μύλλερ περὶ Δωριέων. Τόμ. 2. σελ. 79.

(2) Οἱ Γραμματικαὶ ἐνίοτε ὀνομάζουσι τὰς 4 ταύτας διαιρέσεις φυλάς, ὅπερ φέρει σύγχυσιν μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν τριῶν φυλῶν, αἵτινες κατῴκουσιν εἰς τὰς κώμας ταύτας. Μύλλερ περὶ Δωριέων Τόμ. 2. σελ. 48—50.

Μόραι. Ὑπῆρχε καὶ ἑτέρα διαίρεσις εἰς ἕξ *Μόρας* (1), αἵτινες περιελάμβανον ὅλα τὰ μέλη τῶν φυλῶν, ὅσα εἶχον τὴν στρατιωτικὴν ἡλικίαν.

Ἀριθμὸς τῶν πολιτῶν. Κατὰ τινὰ νόμον τοῦ Λυκούργου, ὁ ἀριθμὸς τῶν πολιτῶν δὲν ἔπρεπε ποτὲ νὰ ὑπερβῇ τὸν ἀριθμὸν τῶν κλήρων, εἰς τοὺς ὁποίους οἱ ἀγροὶ τῆς Σπάρτης ἦσαν διηρημένοι, δηλ. τὰς 9000· οἱ δ' ἀγροὶ ὅλων ἔπρεπε νὰ ᾔναι ἴσοι. Προϊόντος ὅμως τοῦ χρόνου, ὁ νόμος οὗτος ἠθετήθη, διότι εἷς καὶ μόνος Σπαρτιάτης ἐγένετο κύριος πολλῶν κλήρων.

Οἱ υἱοὶ ἐκληρονομοῦν πάντοτε τὸ ἐπάγγελμα τοῦ πατρὸς αὐτῶν. Εἰς τὴν Σπάρτην, ὁ υἱὸς διεδέχετο πάντοτε τὸ ἐπάγγελμα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. Οἱ υἱοὶ τῶν κηρύκων π. χ. ἐγίνοντο κήρυκες, οἱ υἱοὶ τῶν μουσικῶν ἐγίνοντο μουσικοὶ, καὶ τὰ λοιπά.

ΚΕΦ. Γ'.

Ἐλεύθεροι καὶ δοῦλοι.

1. *Δύο εἶδει ἐλευθέρων Σπαρτιατῶν.* Οἱ ἐλεύθεροι πολῖται τῆς Σπάρτης ἦσαν εἴτε ὅμοιοι, ἔχοντες ἴσα δικαιώματα, καὶ ἐκλεγόμενοι εἰς ὅλας τὰς ἀρχὰς τῆς πολιτείας, εἴτε ὑπομείοντες, οἵτινες δὲν ἠδύναντο μὲν νὰ ἐκλεχθῶσιν εἰς οὐδεμίαν ἀρχὴν, ἠδύναντο ὅμως νὰ

(1) Κατὰ τὸν Ἡρόδοτον, ὁ Λυκούργος συνέστησε τὰς ἐνωμοτίας, τριακάδας καὶ συσσίτια (ὑποδιαίρεσις τῶν Μορῶν), χάριν στρατιωτικῶν σκοπῶν ἀναμφιδόλως. Οἱ Λακεδαιμόνιοι δ' ἔτρωγον καὶ ἐμάχοντο εἰς τὸν αὐτὸν λόχον. Μύλλερ περί Δωριέων Τόμ. 2. σελ. 253.

ἐκλέγωσιν. Ἡ τελευταία δὲ τῶν τάξεων τούτων περιελάμβανε τοὺς πτωχοτέρους πολίτας, τοὺς ἀπελευθέρους, καὶ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀπελευθέρων.

2. *Δοῦλοι.* Εἰς τὴν Σπάρτην ἦσαν περισσότεροι οἰκιακοὶ δοῦλοι παρὰ εἰς πᾶσαν ἄλλην πόλιν τῆς Ἑλλάδος· ἦσαν δὲ δύο εἰδῶν, ἵτοι οἱ ὀνομαζόμενοι δοῦλοι, οἵτινες κατ' ἀνάγκην ἐγίνοντο τοιοῦτοι, καὶ οἱ καλούμενοι οἰκέται, οἵτινες εἶχον γεννηθῆ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ κυρίου των.

Εἰλωτες. Ἡ ἀρχὴ τῆς δουλείας ἐν Λακεδαίμονι χρονολογεῖται ἀπὸ τῆς ὑποταγῆς τῆς πόλεως Ἑλλους, οἱ δυστυχεῖς κάτοικοι τῆς ὁποίας, ὡς καὶ οἱ ἀπόγονοι αὐτῶν, ὠνομάζοντο μετὰ ταῦτα Εἰλωτες (1).

Τὸ κύριον δ' ἔργον τῶν Εἰλώτων ἦτον ἡ καλλιέργεια τῆς γῆς. Μετῆρχοντο ὡσαύτως διάφορα ἐπιτηδεύματα, ἐμίσθονον τοὺς ἀγροὺς τῶν Σπαρτιατῶν, πληρόνοντες ὠρισμένον εἰσόδημα, τὸ ὁποῖον σπανίως ᾤξανεν ὁ ἰδιοκτήτης. Οἱ Εἰλωτες ὑπηρετοῦν καὶ ὡς ναῦται εἰς τὸν στόλον· εἰς δὲ τὸν στρατὸν ἕκαστος ὀπλίτης, ἵτοι βαρέως ὠπλισμένος στρατιώτης, παρηκολοθεῖτο ἀπὸ ἓνα ἢ περισσότερους ἐξ αὐτῶν. Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἀριθμὸς τῶν Εἰλώτων ὑπερέβαινε τὸν τῶν ἐλευθέρων, ἐπροξένουν ἀδιακόπως φόβον εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους, οἵτινες συχνάκις τοὺς ἐθανάτονον διὰ παραμικρὰς ἀφορμὰς.

(1) Ἴδε Ἑλληνικὴν ἀρχαιολογίαν τοῦ Ῥομπισῶνος. Ὁ Μύλλερ ὅμως φωνεῖ ὅτι τὸ ὄνομα τοῦτο ἔλαβεν τὴν ἀρχὴν του ἀπὸ τοῦ ἔλω εἰς παθητικὴν σημασίαν, καὶ ἰσχυμένως, ὅτι ἡ λέξις Εἰλωτες σημαίνει αἰχμαλώτους. Νεμίζει ὥσαυτως πιθανόν, ὅτι οὔτοι ἦσαν φυλὴ αὐτοχθόνων, ἥτις ὑπετάγη κατ' ἀρχαιοτάτην τινὰ περίεδον χρόνον, καὶ ἥτις ἀμέσως μετίθην, ὡς θούλη εἰς τοὺς κατακτητὰς Δωριεῖς.

Κρυπτεία. Ἡ αὐστηροτάτη δὲ τιμωρία, εἰς τὴν ὁποίαν οἱ Εἰλωτες ὑπεβάλλοντο, ἦτον ἡ Κρυπτεία, ἣτις ἦτον ἐτησία σφαγή, ὥς τινες συγγραφεῖς ὑποθέτουσιν, ἄλλοι ὁμως μετὰ μεγαλητέρας πιθανότητος συμπεραίνουνσιν, ὅτι ἦτο μόνον σύστημα ὀχληρᾶς ἐργασίας (1).

Χειραφesia. Οἱ Εἰλωτες ὁμως ἐλάμβανον ὀχισπανίως τὴν ἐλευθερίαν των εἰς ἀμοιβὴν τῶν ὑπηρεσιῶν αὐτῶν εἰς τὸ στράτευμα καὶ εἰς τὸ ναυτικόν. Εἰς τοιαύτας περιστάσεις ὁ ἀπελευθερούμενος Εἰλωτὸς ἐστεφανοῦτο καὶ ἤγετο ἀπὸ τὸν ἓνα εἰς τὸν ἄλλον ναόν. Παρατηρητέον δὲ, ὅτι οὐδεὶς ἰδιώτης ἠδύνατο νὰ ἐλευθερώσῃ δοῦλον ἄνευ τῆς συναινέσεως τῆς πολιτείας. Ἀφοῦ δὲ ἀπελάμβανον τὴν ἐλευθερίαν των ἐπὶ τινα χρόνον, φαίνεται ὅτι ὠνομάζοντο Νεοδαμῶδεις.

ΚΕΦ. Δ'.

Περὶ τῶν βασιλέων.

1. *Τάξις διαδοχῆς τῶν δύο βασιλικῶν γενῶν.* Εἵπομεν ἤδη τὸν τρόπον, καθ' ὃν συνεβασίλευσαν τὰ δύο γένη (2). Κατὰ τὸν Πλούταρχον οἱ Λακεδαιμόνιοι ὠνόμαζον τοὺς βασιλεῖς αὐτῶν Ἀρχαγέτας. Ἀμφότεροι δὲ οἱ βασιλεῖς ἔπρεπε νὰ ᾔναι ἐκ τοῦ γένους τοῦ Ἡρακλέους, καὶ νὰ ἐγεννήθησαν ἀπὸ μη-

(1) Συμβουλευθήτε τὸν Μύλλερ περὶ Δωριέων Τόμ. 2. Σελ. 41, καὶ τοὺς συγγραφεῖς τοῦ ὁπίου μνημονεύει ἐκεῖ.

(2) Ἰδὲ σελ. 20.

τέρας Σπαρτιάτιδας. Εἰς ἕκαστον δὲ τῶν βασιλικῶν γενῶν τὸ στέμμα μετέβαινεν εἰς τὸν μεγαλύτερον υἱόν. Ἐν ἑλλείψει δὲ υἱῶν, μετέβαινε τὸ στέμμα εἰς τὸν ἀδελφον τοῦ ἀποθανόντος βασιλέως, ἢ, ἐὰν δὲν ὑπῆρχεν ἀδελφός, ὁ πλησιέστατος συγγενὴς διεδέχετο τὸν θρόνον. Ἐὰν δὲ ἡ σύζυγος ἑκατέρου τῶν βασιλέων ἐξηλέγχετο ἄπιστος, ἢ ὑπῆρχον ἰσχυραὶ ὑπόνοιαι περὶ τούτου, ὁ υἱὸς αὐτῆς, εἴτε δὲν ἐγίνετο δεκτὸς εἰς τὸν θρόνον, ἢ, ἐὰν εἶχε γεῖναι δεκτὸς πρὸ τῆς κατηγορίας, ἐξεθρονίζετο. Διὰ τὰς προληφθεῖς δὲ τοῦτο, ὅσον ἦτο δυνατόν, αἱ βασίλισσαι ἐτίθεντο εἰς τὴν ἰδιαιτέραν φροντίδα τῶν ἐφόρων, οἵτινες ὤφειλον νὰ ἐπαγρυπνῶσιν εἰς τὴν διαγωγὴν των. Ὅσακις δὲ βασίλισσά τις ἦτο στεῖρα, ὁ βασιλεὺς ὤφειλε νὰ νυμφευθῇ ἄλλην σύζυγον.

2. Δικαιώματα καὶ χρεῖα τῶν βασιλέων. Ἡ ἐξουσία τῶν βασιλέων ἦτο περιωρισμένη. Ἀπαξ δὲ τοῦ μηνὸς ὤμνουν ἐνώπιον τῶν ἐφόρων, ὅτι θέλουν κυβερνᾶ κατὰ τοὺς νόμους· καὶ οἱ ἔφοροι ὤμνουν ἀμοιβαίως, ὅτι ἐν ὧν ἐκυβέρνην οὕτως, ἤθελον διαφυλάττει τὴν ἐξουσίαν εἰς αὐτούς. Οἱ βασιλεῖς εἶχον καθήκοντα ἄλλα μὲν ἐν καιρῷ πολέμου, ὀνομαζόμενα ἐμπολέμια, ἄλλα δὲ ἐν καιρῷ εἰρήνης, ὀνομαζόμενα εἰρηναῖα. Ἡ δὲ κυριωτέρα δύναμις τῶν βασιλέων ἐν Σπάρτῃ συνίστατο εἰς τὸ ὅτι ἦσαν οἱ ἐπιμεληταὶ καὶ οἱ διαιτηταὶ ὅλων τῶν θρησκευτικῶν πραγμάτων. Ὅλαι αἱ θυσίαι αἱ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῆς πολιτείας προσεφέροντο ὑπ' αὐτῶν. Ὑπῆρχον προσέτι ἱερωσύναι τινές, τῆς ὁποίας ἐξήσκουν αὐτοὶ προσωπικῶς, π. χ. τὴν ἱερωσύνην τοῦ Λακεδαιμονίου Διὸς καὶ τὴν τοῦ Οὐρανίου. Ὅτε τις τῶν βασιλέων ἀνέβαινεν

εἰς τὸν θρόνον, εἶχε τὸ δικαίωμα ν' ἀκυρώτῃ ὅσα χρέη πολίτης τις ὤφειλεν εἶτε εἰς τὸν προκάτοχον βασιλέα, εἶτε εἰς τὴν πολιτείαν.

3. *Ψῆφοι εἰς τὴν γερουσίαν.* Οἱ δύο βασιλεῖς προέδρευον εἰς τὴν γερουσίαν. Ἐκαστος δὲ αὐτῶν εἶδε τὴν ψῆφόν του, ἢ τὴν ἐστελλεν, εἰς τὸν ἀπὸν, δι' ἐνὸς τῶν γερουσιαστῶν, ὅστις ἦτο πλησιέστατος συγγενῆς αὐτοῦ. Ἡ δὲ ψῆφος αὕτη ἰσοδυνάμει μὲ δύο (1).

4. *Καθήκοντα ἐν καιρῷ πολέμου.* Οἱ βασιλεῖς εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ δέχωνται πρεσβεΐας, καὶ ν' ἀπαντῶσιν εἰς αὐτάς, καὶ νὰ κηρύττωσι πόλεμον ἐναντίον ὁποιουδήποτε ἔθνους ἔκρινον εὐλογον. Εἰς δὲ τὴν ἐκστρατείαν οὗτοι ἦσαν στρατηγοὶ τοῦ στρατεύματος, εἰς τὴν εἶχον τὴν ἀπαιτουμένην ἡλικίαν. Δὲν ἐπετρέπετο ὅμως ὑπὸ τοῦ νόμου νὰ ἐκστρατεύωσι συγχρόνως ἀμφότεροι οἱ βασιλεῖς μετὰ τοῦ στρατεύματος, ἐκτὸς μόνον εἰς λίαν ἐκτάκτους περιστάσεις. Ὁ βασιλεὺς, ὅστις ἐστρατῆγαι τοῦ στρατεύματος, παρηκολουθεῖτο ὑπὸ δύο ἐκ τῶν ἐφόρων καὶ ὑπὸ δύο Πυθίων, οἵτινες ἀπεστέλλοντο εἰς τοὺς Δελφοὺς διὰ νὰ λαμβάνωσι χρησμούς. Προσδιωρίζετο ὡσαύτως συμβούλιον εἰς αὐτόν, συγκεείμενον συνήθως ἀπὸ ἑνδεκα ἄνδρας, ἀλλ' εἰς τινὰς περιστάσεις καὶ περισσοτέρους. Σωματοφυλακὴ δὲ ἐκ 300 ἐκλεκτῶν ἱππέων ἐμάχετο περὶ αὐτόν. Ὁ δὲ κατὰ τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας νικητὴς εἶχεν ὡσαύ-

(1) Αὕτη εἶναι ἡ ἐρμηνεία, τὴν ὁποίαν ὁ σχολιαστὴς δίδει εἰς τὸν Θουκυδίδην B. A. §. 20. Φαίνεται ὅμως πιθανόν, ὅτι ὁ πρεσβύτερος βασιλεὺς, ὅτε ἀμφότεροι ἦσαν παρόντες, ἢ ὁ ἕτερος, ὅστις ἦτο παρὼν, εἶχε μόνον ψῆφον ἀποφασιστικὴν, ὅτε ὑπῆρχεν ἰσοψηφία.

τως τὸ δικαίωμα νὰ παρακολουθῇ τὸν βασιλέα ἐκστρατεύοντα. Ἄμα δὲ ὁ βασιλεὺς ἀνελάμβανε τὴν ἡγεμονίαν τοῦ στρατοῦ, καὶ διέβαινε τὰ ὅρια, ἐγένετο στρατηγὸς μὲ ἀπεριόριστον ἐξουσίαν (στρατηγὸς αὐτοκράτωρ). Εἶχε δὲ τὴν ἐξουσίαν ν' ἀποπέμψῃ καὶ νὰ συλλέγῃ στρατεύματα, νὰ ἀργυρολογῇ εἰς ξένας χώρας, καὶ νὰ ὁδηγῇ καὶ στρατοπεδεύῃ τὸ στράτευμα κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ κρίσιν. Βλέπομεν ὅμως ἀπὸ τὸ παράδειγμα τοῦ Πυρρῶ, ὅτι, ὅτε ὁ βασιλεὺς μετεχειρίζετο παρὰ νόμον τὴν ἐξουσίαν ταύτην, ἠδύνατο νὰ τιμωρηθῇ. Ὁ δὲ Περσὶς βασιλεὺς τῆς Σπάρτης, ἐξωρίσθη ἐκ τῆς πατρίδος του, διότι ἠγέρθη ὑπόνοια κατ' αὐτοῦ ὅτι ἐδωροδοκῆθη διὰ νὰ ἀναχωρήσῃ μετὰ τοῦ στρατεύματός του ἀπὸ τὴν Ἀττικὴν.

5. Τιμαὶ ἀποδιδόμεναι εἰς αὐτοὺς ἐν καιρῷ εἰρήνης. Ἐν καιρῷ εἰρήνης οἱ βασιλεῖς ἐτιμῶντο μὲ τὰς πρωτοκαθεδρίας, καὶ ὅλοι, πλὴν τῶν ἐφόρων, ἀνίσταντο τῆς ἐδρας των πρὸς τιμὴν αὐτῶν. Εἰς τὰ δημόσια δὲ, ὡς καὶ εἰς τὰ ἰδιωτικὰ συσσίτια, οὗτοι ἐλάμβανον διπλᾶς μερίδας· καὶ ὅσῃς δὲν ἠδύναντο νὰ παρευρεθῶσιν, ἐστέλλοντο εἰς τὴν οἰκίαν των δύο χοίρικες ἀλεύρου καὶ μία κοτύλη οἴνου διὰ νὰ δύνανται νὰ καλῶσιν εἰς τὴν τράπεζάν των πάντα φίλον, τὸν ὅποιον ἔκρινον ἰδίως ἄξιον τῆς τιμῆς ταύτης. Ἐκάτερος δὲ τῶν βασιλέων ἐλάμβανεν ὡσαύτως ζῶον τέλειον πρὸς θυσίαν, τὰ δέρματα ὅλων τῶν θυσιασθέντων ζώων, ἓνα μέδιμνον σίτου, καὶ Λακωνικὴν τετάρτην οἴνου κατὰ τὴν πρώτην καὶ ἐβδόμην ἡμέραν ἐκάστου μηνός. Εἶχον δὲ βασιλικὴν κατοικίαν εἰς Σπάρτην, κτισθεῖσαν, κατὰ τὴν παράδοσιν, ἀπὸ τὸν Ἀριστόδημον, τὸν πρόγονον τῶν δύο βασιλικῶν γενῶν.

Ἐκτὸς δὲ τῆς κατοικίας ταύτης, εἶχον πολλάκις οἰκίας ιδιωτικὰς ἰδικὰς τῶν, καὶ σκηνὴ κατεσκευάζετο πάντοτε χάριν αὐτῶν ἐκτὸς τῆς πόλεως διὰ δημοσίων δαπανῶν. Οἱ βασιλεῖς εἶχον τὸ προνόμιον νὰ διορίζωσι πρόξενους, οἵτινες ἐδεξιῶντο εἰς τὰς οἰκίας τῶν πρέσβεις καὶ πολίτας ξένων πολιτειῶν (1).

6. *Τελείται κατὰ τὴν ἀπολίωσιν τιнос τῶν βασιλέων.* Ὅτε ἀπέθνησκέ τις τῶν βασιλέων, ἐστέλλοντο ἱππεῖς καθ' ὅλην τὴν χώραν διὰ νὰ ἀναγγεῖλωσι τὸ γεγονός εἰς τὸν λαόν. Γυναῖκες ὡσαύτως περιήρχοντο ἀπὸ πόλιν εἰς πόλιν κτυπῶσαι χαλκίνους λέβητας. Ἀμα δ' ἐλάμβανον τὴν ἀγγελίαν, ὅλοι οἱ ἐλεύθεροι ὤφειλον νὰ πενθηρορήσωσιν. Εἶναι δὲ πιθανὸν ὅτι ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως, ὡς καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν περιόικων, παρευρίσκοντο εἰς τὴν κηδείαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐπορεύοντο ἀναμιῆ ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες τύπτοντες τὰ πρόσωπά των, θρηνοῦντες μεγάλους θρήνους, καὶ ἐκφωνοῦντες, ὅτι ὁ ἀποθανὼν ἦτον ὁ ἄριστος τῶν βασιλέων, ὅστις ποτὲ ἐβασίλευσε τῆς Σπάρτης. Ἐὰν δὲ ὁ βασιλεὺς ἀπέθνησκεν ἐν πολέμῳ, τὸ εἶδωλον αὐτοῦ ἐξετίθετο ἐπὶ λαμπρῶς κεκοσμημένης κλίνης. Ἐπὶ δέκα δὲ ἡμέρας ἐφυλάττετο δημόσιον πένθος, διότι ἡ γενικὴ συνέλευσις δὲν συνήρχετο, καὶ τὰ δικαστήρια ἦσαν κεκλεισμένα. Κατὰ τὰς ἡμέρας δὲ ταύτας ἡ ἀγορὰ ἦτον ἐσκεπασμένη μὲ ἄχυρα, καὶ τίποτε δὲν ἐπετρέπετο νὰ πωληθῇ εἰς αὐτήν. Ὅτε δὲ ὁ νεκρὸς ἐφέρετο εἰς τὴν πόλιν, ἐθάπτετο εἰς τὸν

(1) Εἰς ἄλλας πόλεις, οἱ πρόξενοι διορίζοντο ἀπὸ τὰς πολιτείας, ὑπὲρ τῶν ὁποίων ἐνήργουν.

τάφον τὸν προσθιωρισμένον εἰς τὸ γένος, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ὁ ἀποθανὼν βασιλεὺς κατήγετο.

ΚΕΦ. Ε'.

Περὶ τῆς γερουσίας.

1. Ἐκ τίνων συνέκειτο ἡ γερουσία. Ἡ βουλὴ τῶν Λακεδαιμονίων ὠνομάζετο γερουσία, καὶ ἐνίοτε γερωσία. Συνεκροτεῖτο δὲ ἀπὸ τοὺς δύο βασιλεῖς καὶ 30 γέροντας, ἐξ' ὧν ἔλαβε τὸ ὄνομά της. Συνεστήθη δὲ ὑπὸ τοῦ Λυκούργου κατὰ προσταγὴν τοῦ μαντείου.

2. Προσόντα τῶν γερουσιαστῶν, καὶ τρόπος τοῦ ἐκλέγειν αὐτοὺς. Οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ ἐκλεχθῇ γερουσιαστῆς ἐὰν δὲν εἶχε συμπληρωμένον τὸ ἐξηκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του. Ὅλοι δὲ οἱ διὰ τὴν ἀρχὴν ταύτην ὑποψήφιοι ἔπρεπε νὰ ᾔναι ἀμωμήτου ὑπολήψεως, εὐγενοῦς καταγωγῆς, καὶ ἐξόχου καταστάσεως, καὶ ὥφειλον νὰ κηρύττωσι δημοσίως τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ λάβωσι τὴν τιμὴν ταύτην (1). Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἀρχὴ αὕτη ἦτον ἰσόβιος, συνέβαινε σχεδὸν πάντοτε νὰ ἐκλέγεται εἰς μόνος ἐκάττοτε, τὰ δὲ ὄμματα ὁλοκλήρου τῆς πολιτείας ἀπευθύνοντο εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ προσώπου τούτου. Ἐξοχοὶ λοιπὸν ἄνδρες, προσεγγίζοντες εἰς τὴν γερωντικὴν ἡλικίαν, προσεφέροντο αὐθόρμητοι εἰς τὴν ἐπιδοκιμασίαν τοῦ λαοῦ, ὅστις ἐξέλεγεν,

(1) Διὰ τοῦ μέσου τούτου ὁ νομοθέτης ἠθέλησε νὰ καταστήσῃ τοὺς Σπαρτιάτας ἐναμίλλους εἰς τὸ νὰ εὐεργετῶσιν ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον τὴν πατρίδα των. Σ. Μ.

οχι διὰ κλήρου, ἀλλὰ διὰ τῶν περισσοτέρων φωνῶν, τὸ πρόσωπον τὸ νομιζόμενον ἀξιώτερον τῆς τιμῆς ταύτης (1). Ἀφοῦ δὲ διήρχετο διὰ τῆς δοκιμασίας ταύτης, ὁ γερουσιαστὴς ἀπηλλάτετο διὰ παντὸς ἀπὸ πᾶσαν περαιτέρω εὐθύνην, διότι ἐνάμιζον ὅτι ἡ ἰδέα τοῦ προσεγγίζοντος θανάτου συνετέλει εἰς τὸ νὰ καταστήσῃ αὐτὸν ἐναχρετώτερον ἢ ὁ φόβος τοῦ νὰ κατακριθῇ ἀπὸ τὴν πολιτείαν.

3. *Δύναμις τῆς γερουσίας.* Τὰ καθήκοντα τῆς γερουσίας ἦσαν διττά, ἐπειδὴ ἦτο συγχρόνως ἐκτελεστικὴ καὶ βουλευτικὴ, καὶ δικαστικὴ ἐξουσία. Καὶ ὡς ἐκτελεστικὴ μὲν καὶ βουλευτικὴ ἐξουσία συνεζήτει μετὰ τῶν βασιλέων ὅλας τὰς μεγάλας ὑποθέσεις, καὶ ἐψήφισε ψηφίσματα προβουλευτικῶς διὰ τῆς πλειοψηφίας. Ὡς δικαστικὴ δὲ ἐξουσία ἀπεφάσισεν ὀριστικῶς περὶ ὅλων τῶν ποινικῶν δικῶν, καὶ ἠδύνατο νὰ τιμωρῇ μὲ ἀτιμίαν καὶ θάνατον. Ἡ γερουσία ἐσυνεδρίαζεν εἰς τὸ ἐν τῇ ἀγορᾷ δικαστήριον, ὀνομαζόμενον *βουλευτήριον* τῆς γερουσίας.

(1) Ὁ τρόπος τῆς ἐκλογῆς ἦτον ἀξιοσημειώτως διὰ τὴν ἀρχαίαν αὐτοῦ ἀπλότητα. Οἱ ὑποψήφιοι εἰσήγοντο εἰς κατόπιν τοῦ ἄλλου εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῶν ἐκλογέων· ἡ δ' ἐκκλησία ἐδείκνυε τὴν εἰς τοὺς ὑποψηφίους διάθεσιν τῆς διὰ φωνῶν, αἵτινες διέφερον ὡς πρὸς τὸ μέγεθος ἀναλόγως τῆς δημοτικότητος τῶν ὑποψηφίων, ὑπὲρ τῶν ὁποίων ἐγίνοντο. Αὗται δὲ αἱ ἐπιδοκιμαστικαὶ φωναὶ ἐσημειοῦντο ἀπὸ ἀνθρώπους κλεισμένους ἐντὸς γειτονευούσης οἰκίας, οἵτινες ἠδύναντο μὲν νὰ κρίνωσι περὶ τῶν φωνῶν, ἀλλὰ δὲν ἠδύναντο νὰ εἰπῶσι ὑπὲρ τίνος ἐγίνοντο. Ἐκεῖνος δὲ, ὑπὲρ τοῦ ὁποίου αἱ φωναὶ ἐγίνοντο περισσότεραι καὶ μεγαλῆτεραι, ἐκηρύττετο νικητής. Σ. Μ.

ΚΕΦ. ΣΤ'.

Περὶ τῶν ἐφόρων.

1. Ἀριθμὸς αὐτῶν. Οἱ ἔφοροι, ὀνομαζόμενοι εὐτῷ διὰ τὸ ἐφορᾶν τὰ τῆς πόλεως πράγματα, ἦσαν πέντε τὸν ἀριθμόν. Ἡ ἀρχὴ δὲ αὐτῶν ὀνομάζετο ἐφορεία. Ἐρχίζον δὲ τὰ ἐνιαύσια καθήκοντά των συγχρόνως μὲ τὸ φθινοπωρινὸν ἡλιοστάσιον, τὸ ὁποῖον ἦτον ἡ ἀρχὴ τοῦ Λακεδαιμονίου ἔτους. Ὁ πρῶτος ἐξ αὐτῶν ἔδιδε τὸ ὄνομά του εἰς τὸ ἔτος, καὶ διὰ τοῦτο ὀνομάζετο ἐπώνυμος. Οὕτως, ὅτε ἤθελον ν' ἀναφέρωσι περὶ συμβεβηκότος τινός, ἤρκει νὰ εἰπωσιν, ὅτι συνέβη ἐπὶ τοῦ δεῖνα ἢ δεῖνα ἐφόρου. Ἄνδρες ἐκ τοῦ πλήθους, ἄνευ περιουσίας ἢ διακρίσεως, (οἱ τυχόντες), ἐξελέγοντο εἰς τὴν ἀρχὴν ταύτην, ἀλλὰ δὲν εἶναι σαφῶς γνωστὸν κατὰ ποῖον τρόπον ἐξελέγοντο· ἴσως, (ἐπειδὴ οὐδεὶς ἄρχων ἐν Σπάρτῃ ἐξελέγετο διὰ κλήρου) ἡ ἐκλογὴ τῶν ἐφόρων ἦτο συνδυασμός τις τῆς αἵρέσεως καὶ κληρώσεως (1).

Τινὲς συγγραφεῖς ὑποθέτουσιν, ὅτι οἱ ἔφοροι συνεστήθησαν κατὰ πρῶτον ἀπὸ τὸν Λυκοῦργον, ἄλλοι δὲ διασχυρίζονται, ὅτι ἡ ἀρχὴ αὕτη ἦτον ἄγνωστος μεχρι τῆς βασιλείας τοῦ Θεοπόμπου, 130 ἔτη μετὰ τὸν Λυκοῦργον.

2. Καθήκοντα καὶ δικαιώματα αὐτῶν. Οἱ ἔφοροι συνήρχοντο καθεικάστην εἰς τὸ ἀρχεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον

(1) Ὁ Πλάτων ^α περὶ νόμων Γ'. ὀνομάζει τὴν δύναμιν τῶν ἐφόρων ἐγγὺς τῆς κληρωτῆς. Αἱ δὲ λέξεις αὗται σημαίνουσιν ἑλλειψιν καθαροῦ καὶ διακκριμένου συστήματος τῆς ἐκλογῆς· δὲν σημαίνουσι δὲ κατ' ἀνάγκην ἐκλογὴν διὰ τοῦ κλήρου.

ὡταύτως συνέτρωγον. Εἶχον δὲ τὴν ἐξουσίαν νὰ ἐξετάζωσι τὴν διαγωγὴν ἐκάστου ἄρχοντος, πλὴν τῶν γερουσιαστῶν. Ἐὰν δὲ εἶχον λόγον νὰ ὑποπτεύσωσιν ἄρχοντά τινα ἐπὶ παραβάσει τῶν καθηκόντων του, ἠδύναντο πάντοτε νὰ τὸν παύσωσι προσωρινῶς ἢ καὶ ὀριστικῶς διὰ τῆς δικαστικῆς τῶν ἐξουσίας (1). Καὶ οἱ βασιλεῖς αὐτοὶ ἠδύναντο νὰ κλητευθῶσιν εἰς τὸ δικαστήριον τῶν ἐφόρων, καὶ ἦσαν ὑπόχρεοι νὰ ὑπακούσωσιν εἰς τὴν κλήτευσιν. Εἰς χρισίμους δὲ περιστάσεις ἠδύναντο νὰ κατηγορήσωσι τὸν βασιλέα καὶ τοὺς ἄλλους ἄρχοντας, χωρὶς νὰ συμβουλευθῶσι τὴν ἐκκλησίαν τοῦ δήμου, καὶ προσέτι ἠδύναντο νὰ τὸν κατηγορήσωσι διὰ θανάσιμον ἁμάρτημα. Ὁ βασιλεὺς ὅμως δὲν ἦτον ὑπόχρεως νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὴν πρώτην ἢ δευτέραν κλήτευσιν, ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο νὰ μὴ ἐμφανισθῇ κλητευόμενος καὶ τρίτον.

Δικαιοδοσία αὐτῶν εἰς πολιτικὰς ὑποθέσεις. Οἱ ἔφοροι, καθήμενοι ἐπὶ τῶν ἐφορικῶν δίφρων των εἰς τὸ ἐν τῇ ἀγορᾷ ἀρχεῖόν των, ἀπεφάσιζον περὶ πολιτικῶν ὑποθέσεων (δικῶν τῶν συμβολαίων). Εἶχον ὡσαύτως τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιβάλλωσι ποινὰς δι' ἠθικὰ ἁμαρτήματα, ὡς διὰ τὴν ῥαθυμίαν, τὴν μαλθακότητα, κλ. προσέτι νὰ ἐφορῶσιν ἐπὶ τῆς δημοσίας ἀνατροφῆς, ὡς καὶ ἐπὶ τῆς τελετῆς τῶν δημοσίων ἀγώνων. Ἐδίκαζον δὲ κατ' ἀγράφους νόμους, ἐπειδὴ ἡ Σπάρτη δὲν ἐγνώριζεν ἄλλους.

(1) Ἡ ἐξουσία τῶν ἐφόρων ἦτο τοσαύτη, ὥστε ἰσθεοῦτο ἰσοτύραννος, διότι ἠδύναντο νὰ θανατώσωσιν ἕλαστον κατὰ βούλησιν. * Ἐξίστι τοῖς ἐφόροις ἀκρίτως ἀποκτεῖναι τοσούτους, ὅτους ἂν βουληθῶσιν. * Σ. Μ.

3. *Ἐκτελεστική ἐξουσία.* Οἱ ἔφοροι εἶχον τὴν ἐξουσίαν νὰ συγκαλῶσι τὸν δῆμον, καὶ νὰ συλλέγωσι τὰς ψήφους αὐτοῦ. Εἶχον ὡσαύτως μεγάλην ἐξουσίαν εἰς τὰς διαπραγματεύσεις μετὰ ξένων ἐθνῶν. Ἐδέχοντο πρέσβεις, καὶ εἶχον τὴν ἐξουσίαν ν' ἀποπέμψωσιν αὐτοὺς ἐκ τῶν ὁρίων, καὶ προσέτι ν' ἀπελάσωσιν ὑπόπτους ξένους ἀπὸ τὴν πολιτείαν. Συχνάκις δὲ διεπραγματεύοντο μετὰ ξένων πρέσβειων, καὶ εἶχον μεγάλην ἰσχὺν ἐπὶ τῶν κηρύξεων τοῦ πολέμου, ὡς καὶ ἐπὶ τῶν ἀναχωρῶν καὶ συνθηκῶν εἰρήνης, ἐπὶ τῶν ὁποίων ὠρκίζοντο, καὶ τὰς ὁποίας ὑπέγραφον ἐπὶ παρουσίᾳ ἄλλων. Ἐν καιρῷ δὲ πολέμου ἠδύναντο ν' ἀποστέλλωσι στρατεύματα (φρουρὰν φαίνειν) εἰς ὅποιονδήποτε μέρος ἐνόμιζον ἀναγκαῖον. Δύο δὲ ἐξ αὐτῶν (ὡς ἐρρέθη ἤδη) παρηκολούθουν τὸν στρατηγόν, ὅστις ἡγεῖτο τοῦ στρατεύματος. Ὁ δὲ βασιλεὺς, ἢ ἄλλος στρατηγός, ἠδύνατο νὰ ἀνακληθῇ διὰ μέσου τῆς σκυτάλης, (ἴδε σελ. 144). Τὸ δὲ πρῶτον χρέος αὐτῶν ἦτον ἐπιστρέφοντες νὰ ἐμφανισθῶσιν εἰς τὸ ἀρχεῖον τῶν ἐφόρων. Οἱ ἔφοροι ἀπεφάσιζον ὡσαύτως περὶ τῶν νικημένων πόλεων, ἐάνεπρεπε νὰ ᾔναι ἐξηρητμέναι, ἢ ἀνεξάρτητοι. Διήρκεσαν δὲ μέχρι τῆς βασιλείας τοῦ Κλεομένου, τοῦ υἱοῦ τοῦ Λεωνίδου, ὅστις κατήργησε τὴν ἀρχὴν ταύτην, ἥτις συνεστήθη ἐκ νέου ἐπὶ τῆς ἐξουσίας τῶν Ῥωμαίων.

ΚΕΦ. Ζ'.

Περὶ τῶν κατωτέρων καὶ ἄλλων ἀρχόντων.

1. *Βειδιαῖοι.* Οἱ Βειδιαῖοι ὠνομάσθησαν οὕτως,

ὡς λέγεται, ἀπὸ τὸ βεΐδιος, ὅστις κατὰ τοὺς γραμμα-
τικούς σημαίνει ἐνδοξος. Ἦσαν δὲ πέντε τὸν ἀριθμὸν,
καὶ εἶχον ἔργον νὰ ἐφορῶσιν εἰς τὰς γυμναστικάς ἀ-
σκήσεις τῶν ἐφήβων. Εἶχον δὲ τὸ ἀρχεῖόν των ἐν
τῇ ἀγορᾷ.

2. *Νομοφύλακες*. Νομοφύλακες ἦσαν οἱ φύλακες
τῶν νόμων. Καθῆκον δὲ αὐτῶν ἦτο ν' ἀνταμείβωσι
τοὺς πειθομένους εἰς τοὺς νόμους, καὶ νὰ τιμωρῶσι τοὺς
παραβαίνοντας αὐτούς. Περὶ τοῦ ἀριθμοῦ δὲ αὐτῶν
δὲν γνωρίζομεν τίποτε. Τὸ ἀρχεῖόν των ἦτον ὡσαύ-
τως ἐν τῇ ἀγορᾷ.

3. *Ἀρμόσσυνοι*. Οἱ Ἀρμόσσυνοι παράγονται ἀπὸ τὸ
ῥῆμα ἀρμόττειν, ἥτοι ἀρμόζειν. Ἔργον δὲ αὐτῶν ἦτο
νὰ ἐπιτηρῶσι τὴν διαγωγὴν τῶν Σπαρτιατίδων.

4. *Πύθιοι*. Οἱ Πύθιοι (εἰς τὴν Λακωνικὴν διά-
λεκτον Πυίθιοι) ἦσαν τέσσαρες ἄνδρες διοριζόμενοι ἀπὸ
τοὺς βασιλεῖς ὡς ἀπεσταλμένοι εἰς τὸ ἐν Δελφοῖς ἱερόν,
ἢ τοῦ Πυθίου Ἀπόλλωνος, οἵτινες ἀνέφερον τοὺς χρη-
σμούς πιστῶς καὶ ἀληθῶς εἰς τοὺς βασιλεῖς. Ἦσαν
δὲ πάρεδροι τῶν βασιλέων καὶ τῆς γερουσίας, καὶ
συνέτρωγον πάντοτε μετὰ τῶν βασιλέων, καὶ ἐν
Σπάρτῃ καὶ ἐν καιρῷ ἐκστρατείας (1).

5. *Πρόδικος*. Πρόδικος ὠνομάζετο ἀπὸ τοὺς Λα-
κεδαιμονίους ὁ ἐπίτροπός τινος τῶν βασιλέων αὐτῶν,
ὅστις ἐτύγγχανεν ἀνήλιξ. Ἦσαν δὲ πάντοτε οἱ πλη-
σιέστατοι συγγενεῖς τοῦ ἀνήλικος βασιλέως.

6. *Παιδονόμος*. Ὁ Παιδονόμος ἦτον ἄρχων με-
γάλῃς ἐξουσίας, ἐπιμελούμενος τῆς ἀνατροφῆς τῶν

(1) Ἐπιτεθεὶν ὠνομάζοντο ἐνίοτε σύσκηνοι. Σ. Μ.

παίδων. Βοηθοὶ δὲ αὐτοῦ ἦσαν οἱ μαστιγοφόροι, οἵτινες ἐξελέγοντο ἐκ τῶν νέων, καὶ οἱ βουάγορες, ἥτοι ἐπιμεληταὶ τῶν βουῶν (Σπαρτιατικῆς λέξεως ἀντὶ τῶν ἀγγελῶν, ἥτοι τάξεων).

7. Ἀρμοσταί. Οἱ ἄρμοσταὶ ἦσαν δύο εἰδῶν. Καὶ οἱ μὲν πρῶτοι δὲν διέφερον, ὥς φαίνεται, πολὺ ἀπὸ τὸν δικτάτορα τῆς Ῥώμης, καὶ διωρίζοντο, ὁσάκις μέγας τις κίνδυνος ἀπῆτει ἐξουσίαν ἀνωτέραν τῶν νόμων. Οἱ δὲ τελευταῖοι ἀπεστέλλοντο ὥς κυβερνήται εἰς τὰς ὑπηκόους πολιτείας. Καὶ ἐκεῖνοι μὲν διωρίζοντο ἐπὶ ἀόριστον χρόνον, οὗτοι δὲ ἐξελέγοντο ἐτησίως.

8. Πολέμαρχοι. Οἱ πολέμαρχοι ἦσαν ἀτιπρόσωποι τοῦ βασιλέως εἰς τὴν στρατηγίαν τοῦ στρατεύματος. Τὸ κύριον δὲ ἔργον αὐτῶν ἐν Σπάρτῃ ἦτο νὰ προεδρεύωσιν ἐπὶ τῶν συσσιτίων, καὶ νὰ στέλλωσι τὸ ἀνῆκον μερίδιον εἰς τοὺς ἀπόντας. Εἰς αὐτοὺς ἦτον ἀνατεθειμένη ὡσαύτως ἡ φροντίς τῶν δημοσίων ὀπλων, τῶν στρατιωτικῶν ἀσκήσεων, κλπ.

9. Ἱππαγρέται. Οἱ Ἱππαγρέται, οἵτινες ὠνομάζοντο καὶ ἱππεῖς, ἦσαν τρεῖς τὸν ἀριθμὸν, καὶ ἐξελέγοντο ἀπὸ τοὺς ἐφόρους ἐξ ἐκείνων, οἵτινες εἶχον συμπληρωμένην τὴν ἀνδρικήν ἡλικίαν. Οἱ ἄρχοντες δὲ οὗτοι ἐστρατήγουν 300 ἀνδρῶν, τοὺς ὁποίους ἐξέλεγον ὡς τοὺς ἀρίστους καὶ ἀνδρειοτάτους τῶν πολιτῶν. Οὗτοι οἱ ἐκλεκτοὶ ἄνδρες ὠνομάζοντο λεγάδες (1).

Ἐκαστος δὲ τῶν Ἱππαγρετῶν ἐξέλεγεν ἑκατὸν, δίδων λόγον διατὶ ἐπροτίμα τινὰς, καὶ ἀπέβαλλεν ἄλλους. Οἱ Ἱππαγρέται δὲν ἐστρατήγουν τοῦ ἱππικοῦ (ὡς ἡ-

(1) Ἴσως οἱ 300 Σπαρτιάται οἱ ἀγωνισθέντες μετὰ τοῦ Λεωνίδου εἰς Θερμοπύλας ἦσαν τῆς τάξεως ταύτης.

δύνατο νὰ ὑποτεθῇ ἀπὸ τὸ ὄνομά των), ἀλλ' ἤρχον ἰσως τῶν ὀπλιτῶν.

ΚΕΦ. Η'.

Περὶ τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ δήμου.

1. *Δύο εἶδη ἐκκλησιῶν.* Οἱ Λακεδαιμόνιοι εἶχον δύο εἶδη ἐκκλησιῶν, ἐξ ὧν ἡ μὲν μία ὠνομάζετο ἐκκλησία, ἡ δὲ ἄλλη μικρὰ ἐκκλησία (1).

2. *Ἡ μεγάλη ἐκκλησία.* Ἡ μεγάλη ἐκκλησία (ὠνομαζομένη ἀπλῶς ἐκκλησία) συνέκειτο ἀπὸ τοὺς βασιλεῖς, τοὺς ἐφόρους, τοὺς κατοίκους τῆς πόλεως καὶ τῶν περιχώρων, καὶ ἐνίοτε ἀπὸ τοὺς ἀπεσταλμένους τῶν συμμάχων, ἢ ἄλλων ἐθνῶν, τὰ ὅποια εἶχον ἀνάγκην νὰ ἐπικαλεσθῶσι τὴν βοήθειαν τῶν Λακεδαιμονίων. Εἰς τὴν ἐκκλησίαν δὲ ταύτην συνεζήτοῦντο τὰ περὶ πολέμου καὶ εἰρήνης ζητήματα, τὰ περὶ συνομολογήσεως συμμαχιῶν, καὶ περὶ ἄλλων δημοσίων πραγμάτων.

Μικρὰ ἐκκλησία. Ἡ δὲ μικρὰ ἐκκλησία συνέκειτο ὅλως ἐκ τῶν Σπαρτιατῶν, οἵτινες μετὰ τῶν ἀρχόντων ἐνησχολοῦντο κυρίως εἰς ζητήματα ἀναγόμενα εἰς τὸ πολίτευμα, ἤτοι περὶ διαδοχῆς τοῦ θρόνου, περὶ ἐκλογῆς ἢ καθαιρέσεως τῶν ἀρχόντων, περὶ ἐκδικάσεως δημοσίων κακουργημάτων, κλ. Τακτικῶς δὲ συνήρχετο

(1) Εἰς τὰς Ἀσρικὰς πολιτείας ἡ ἐκκλησία ὠνομάζετο συνήθως ἀλία (Ἡρόδ. ζ'. 134). Εἰς τὴν Σπάρτην τὸ ἀρχαῖον ὄνομα τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου ἦτον ἀπέλλα.

ἡ ἐκκλησία αὕτη καθ' ἐκάστην πανσέληνον· ἀλλ' εἰς κατεπειγούσας περιστάσεις συνήρχετο ἐκτάκτως πολ-
λάκις κατὰ μικρὰ διαστήματα.

3. Τρόπος καὶ τόπος τῆς συνελεύσεως. Ὁ τόπος τῆς συνελεύσεως ἐν Σπάρτῃ ἦτο μεταξὺ τοῦ ποτα-
μίου Κνακίωνος (1) καὶ τῆς γεφύρας Βάβουκα, πρὸς τὸ δυτικὸν μέρος τῆς πόλεως. Αἱ ἐκκλησίαι δ' ἐγί-
νοντο πάντοτε ἐν ὑπαίθρῳ. Μόνον δὲ οἱ δημόσιοι ἄρχοντες, καὶ κυρίως οἱ βασιλεῖς καὶ οἱ ἔφοροι, ὡς καὶ οἱ υἱοὶ τῶν πρώτων, ἐδικηγόρουσαν αὐτόκλητοι, καὶ ἔθετον τὸ ζήτημα εἰς ψηφοφορίαν. Εἰς τὴν μεγάλην δ' ἐκκλησίαν οἱ ξένοι πρέσβεις ἠδύναντο νὰ εἰσέρχωνται, καὶ ν' ἀγορεύωσι περὶ πολέμου καὶ εἰρήνης. Εἰς τὴν ἐκκλησίαν δὲ ταύτην ὅλοι οἱ πολῖται, οἱ ὑπὲρ τὰ 30 ἔτη, ἐγίνοντο δεκτοί, ἐὰν δὲν εἶχον στερηθῇ τὰ δικαιώ-
ματά των ὑπὸ τοῦ νόμου.

4. Τρόπος τοῦ ψηφίζεσθαι. Ἀφοῦ τὸ ζήτημα συνε-
ζητεῖτο ἀρκούντως, οἱ ἔφοροι ἔθετον αὐτὸ εἰς ψήφισιν. Ὁ τρόπος δὲ τοῦ ψηφίζεσθαι ἦτον ὅχι διὰ ψήρου, ἀλλὰ διὰ βοῆς (βοῇ κρίνουσι καὶ οὐχὶ ψήρῳ)· καὶ ἂν δὲν ἦτο δυνατόν νὰ διακρίνωσι ποῖον μέρος εἶχε τὰς πε-
ρισσότερας φωνάς, οἱ ἔφοροι προτεκάλουν τὸν λαὸν νὰ χωρισθῇ, καὶ ἔπειτα ἡρίθμουν τὰ δύο μέρη.

ΚΕΦ. Θ'.

Περὶ τῶν κοινῶν συσσιτίων.

1. Φειδίτια, ἦτοι κοινὰ συμπόσια. Τὰ δημόσια συτ-

(1) Κατὰ γράμμα «κρινίου ποταμοῦ».

σίτια, ἤτοι κοιναὶ τράπεζαι τῶν Λακεδαιμονίων, συνεστήθησαν ἀπὸ τὸν Λυκοῦργον κατὰ μίμησιν τῶν Κρητῶν, καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ὠνομάζοντο ἀνδρεῖα, μετὰ δὲ ταῦτα Φειδίτια, ἀπὸ τοῦ φεῖδομαι (1). Εἰς τὰς συνελεύσεις δὲ ταύτας ἦσαν δεκτοὶ μόνον οἱ ἄρρενες πολῖται, ἀποκλειομένων αὐστηρῶς τῶν γυναικῶν.

Πῶς ἐψηφίζοντο τὰ μέλη. Τὰ μέλη τῶν Φειδιτίων ἐψηφίζοντο κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον. Ἐκαστον τῶν μελῶν τῆς τραπέζης, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ ὑποψήφιος ἐζήτηε νὰ καταταχθῇ, ἐλάμβανεν ἐκ τῆς τραπέζης τεμάχιον μαλακοῦ ἄρτου (ἀπομαγδαλιάν) εἰς τὴν χεῖρα. Καὶ ἐὰν μὲν τις ἤθελε νὰ ψηφίσῃ ὑπὲρ τῆς παραδοχῆς τοῦ ὑποψηφίου, ἐρρίπτε το σφαιρίδιον τοῦ ἄρτου, χωρὶς νὰ ἀλλοιωτῇ τὸ σχῆμά του, εἰς ἀγγεῖόν τι ὀνομαζόμενον κάδδον, τὸν ὁποῖον ὑπηρέτης τις περιῆγεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του. Ἐὰν ὅμως ἤθελε νὰ ἐκφράσῃ τὴν ἀποδοκιμασίαν του, ἐθλίβε τὸ σφαιρίδιον εἰς τὴν χεῖρα, καὶ ἔπειτα ἐρρίπτεν αὐτὸ εἰς τὸν κάδδον. Ἐντεῦθεν ἡ λέξις *κεκαδδεῖσθαι* σημαίνει ἀπορρίπτεσθαι. Καὶ ἐν μόνον τεθλιμμένον σφαιρίδιον ἦτον ἱκανὸν νὰ ἐμποδίσῃ τὴν παραδοχὴν τοῦ ὑποψηφίου.

2. *Πῶς ἔτρωγον.* Οἱ δειπνοῦντες εἰς δημόσιόν τινα οἶκον διηροῦντο ἀνὰ δέκα πέντε. Κυριωτέρᾳ δὲ τροφῇ αὐτῶν ἦτον ὁ μέλας ζωμὸς, συγχείμενος ἀπὸ ζωμὸν χοίρου (τὸ κρέας τοῦ ὁποίου ἔτρωγον μετὰ ταῦτα κατὰ μικρὰς μερίδας) καὶ ἀπὸ ὄζου. Εἶχον ὡσαύτως εἰς τὰς

(1) Εἶναι πολλὰ πιθανὸν ὅτι τὰ Φειδίτια ἦτο κωμικὴ διαστροφὴ τοῦ ἀρχαίου Σπαρτιατικοῦ ὀνόματος Φιλίτια, δηλ. φιλικὰ δεῖπνα. Μύλλερ περὶ Δωριέων Τόμ. 2. σελ. 294.

τραπέζας πλακούντια καὶ οἶνον, καὶ ἐνίοτε κυνήγια. "Οσοὶ δὲ ἔθυσεν ἢ ἐξήρχοντο εἰς τὸ κυνήγιον, ἠδύναντο νὰ δειπνῶσιν εἰς τὰ ἴδια, ἔὰν μόνον ἔστελλον μερίδιά τινα τῶν θυμάτων ἢ τοῦ κυνηγίου εἰς τοὺς ὁμοτραπέζους των. Ἐκαστος δὲ ὁμοτράπεζος ὥφειλε νὰ συνεισφέρει κατὰ μῆνα ἓνα μέδιμνον ἀλεύρου, ὀκτὼ χόας οἴνου, πέντε λίτρας τυροῦ, καὶ ποσότητά τινα σύκων· ἐκτὸς δὲ τούτου καὶ μικράν τινα ποσότητα χρημάτων.

3. *Λόγοι.* Οἱ λόγοι εἰς τὰ συσσίτια ταῦτα περιεστρέφοντο κυρίως εἰς τὰ δημόσια πράγματα, ἀλλὰ καὶ ὁ γέλως καὶ ἡ παιδιὰ δὲν ἦσαν ἀπηγορευμένα. Ἐκαστος δὲ γνωρίζων, ὅτι ἐφυλάττετο ἐχεμυθία, ἐλάλει ἐλευθέρως, καὶ συχνάκις ἤδοντο ἄσματα. Οἱ νέοι δὲ καὶ οἱ παῖδες εἰσήγοντο μὲν εἰς τὰ συσσίτια ταῦτα, ἀλλὰ δὲν μετεῖχον αὐτῶν. Ἐνῷ δ' ἕκαστος αὐτῶν εἰσήρχετο εἰς τὰ συσσίτια, ὁ πρεσβύτατος ἐκ τῶν παρεστώτων δεικνύων τὰς θύρας, ἔλεγε· « Διὰ τούτων δὲν πρέπει νὰ ἐξέλθῃ οὐδεὶς λόγος ». Τὰ μικρὰ παιδιὰ ἠδύναντο νὰ τρώγωσιν εἰς τὰς δημοσίας τραπέζας· ἐκάθηντο δ' ἐπὶ χαμηλῶν σκαμνίων πλησίον τῶν ἐδρῶν τῶν πατέρων αὐτῶν, καὶ ἐλάμβανον ἡμισυ μερίδιον ἄνευ ὀσπρίων (ἀβαμβάκευστα).

Ἐπάϊκλον. Τὸ ἀπλοῦν φαγητὸν ἐποικίλλετο συχνάκις διὰ τῆς προσθήκης ἐτέρου φαγητοῦ μετὰ ταῦτα (ἐπαίχλου), συγκειμένου ἀπὸ κυνήγιον, πουλία, ὀπώρας καὶ ἄλλα λεπτὰ φαγητὰ, τὰ ὅποια τινὲς προσέφερον δωρεὰν εἰς τοὺς ὁμοτραπέζους, καὶ τὰ ὅποια δὲν ἦτον ἐπιτετραμμένον εἰς οὐδέναν νὰ ἀγοράσῃ. Τὸ μόνον δὲ ἐπάϊκλον, τὸ ὅποιον ἔτρωγον τὰ παιδιὰ, ἦτο πλακούντιόν τι ἐκ κριθίνου ἀλεύρου, ἐψημένου εἰς φύλ-

λα δάφνης (καμματίδας), καὶ ζυμωμένον μὲ ἔλαιον. Τὸ τοιοῦτον πλακούντιον ὠνομάζετο *κάμμα*.

Κοπίς. Ἡ κοπίς ἦτο συμπόσιον γινόμενον ἐν καιρῷ θυσίας, τὸ ὁποῖον ἐδιδόντινες εἰς ὠρισμένας περιστάσεις, καὶ προσεκάλουν εἰς αὐτὸ ὅσους φίλους ἤθελον, καὶ ἰδίως τεὺς βασιλεῖς.

ΚΕΦ. Ι΄.

Περὶ τῶν νόμων τῆς Σπάρτης.

1. Ὁ Λυκοῦργος ζήσας Π.Χ. 888 περίπου ἔζη. Κατὰ τὸν Ἡρόδοτον ὁ Λυκοῦργος μετέβαλεν ὁλοτελῶς τοὺς ἀρχαίους νόμους τῆς Σπάρτης (1), ἀλλὰ περὶ αὐτοῦ δὲν γνωρίζομεν εἰμὴ ὅσα ἡ ἀσαφής καὶ ἀνεπαρκὴς παράδοσις μᾶς διεδίδασκε. Λέγεται δὲ, ὅτι ἦτον ἐπίτροπος βασιλέως τινὸς τῆς Σπάρτης, καὶ ὅτι μετὰ τὴν παραίτησίν του ἀπὸ τὴν ἐπιτροπείαν περιηγήθη εἰς τὴν Κρήτην, ὅπου ἐγνώρισε τοὺς νόμους τοῦ Μίνωως, τοὺς ὁποίους, ἐπιστρέψας εἰς τὴν πατρίδα του, ἔθεσεν ὡς θεμέλιον τοῦ Σπαρτιατικοῦ πολιτεύματος. Κατ' ἄλλην δὲ τινὰ παράδοσιν, οὗτος ἔλαβεν ἀπὸ τὸ ἐν Δελφοῖς μαντεῖον τοῦ Ἀπόλλωνος συλλογὴν νόμων, τοὺς ὁποίους διὰ τοῦτο ὠνόμασε *ρήτρας*, ἥτοι θείας προταγάς. Οἱ Σπαρτιᾶται τῶνόντι ἐστεμνύνοντο, ὅτι οἱ νό-

(1). Ὁ Ἡρόδοτος λέγει, ὅτι ἐξ ὅλων τῶν ἑθνῶν τῆς Ἑλλάδος, ἡ Σπάρτη, πρὸ τοῦ Λυκοῦργου, εἶχε τοὺς χειρίστους νόμους. B. I. σελ. 65.

Σημ. Οἱ Λακεδαιμόνιοι πάντων σχεδὸν τῶν Ἑλλήνων κακονομώτατοι. Σ. Μ.

μοι τῶν ἐδόθησαν ἀπὸ τὸν χρησμὸν τοῦ Πυθίου θεοῦ (Πυθόχρηστοι), ὅστις διετέλει ἔχων ἐφορευτικὴν δύναμιν ἐπὶ τοῦ πολιτεύματος, κυρίως διὰ μέσου τῶν Πυθίων, οἵτινες ἀνέφερον τοὺς χρησμοὺς ἀληθῶς καὶ εἰλικρινῶς εἰς τοὺς βασιλεῖς. Οἱ νόμοι τῆς Σπάρτης δὲν ἦσαν γραπτοὶ ἢ ἐγγεγλυμμένοι ἐπὶ λίθου, ἀλλ' ἦσαν ἐμπεπιστευμένοι εἰς τὴν μνήμην.

Εἰς τὸ ἀκόλουθον κεφάλαιον θέλομεν ἐκλέξει ἀπὸ τοὺς Σπαρτιακοὺς νόμους ὀλίγους τινάς, τοὺς προσφωτάτους εἰς τὸ νὰ ἐξηγήτωσι τὸ ἰδιάζον τῆς γλώτσης καὶ τῶν ἡθῶν αὐτῶν.

ΚΕΦ. ΙΑ'. (1)

Σύντομος κατάλογος τῶν νόμων.

1. ΘΡΗΣΚΕΙΑ.

Θρησκεία. 1) Ὅλα τὰ ἀγάλματα τῶν θεῶν ἔπρεπε νὰ παρίστανται ἐνοπλά (2). 2) Αἱ θυσίαι νὰ ἦναι ὅσον τὸ δυνατόν ὀλιγοδάπανοι (3). 3) Αἱ κηδεῖαι νὰ γίνωνται ἐντὸς τῆς πόλεως (4), καὶ οὐδεὶς νὰ θεωρῇται

(1) Οἱ κυριώτεροι συγγραφεῖς, ἀπὸ τοὺς ὁποίους κηράσθημεν τὸ κεφάλαιον τοῦτο, εἶναι ὁ Πλούταρχος περὶ Λυκούργου καὶ περὶ Λακωνικῶν ἀπορρηγμάτων· ὁ Ξενοφῶν περὶ πολιτικῆς Λακεδαιμονίων, ὁ Ἡρόδοτος, καὶ ὁ Θουκυδίδης.

(2) Ὁ νόμος αὗτος προέβλεπε νὰ πείσῃ τὸν λαὸν νὰ θεωρῇ τὸν στρατιωτικὸν εἶον ὡς τὸν εὐγενέστερον καὶ ἐντιμότερον, καὶ νὰ μὴ ἀποδίδῃ εἰς τοὺς θεοὺς ὀκνηρίαν καὶ μαλθακότητα, ὡς ἄλλα ἔθνη. Σ. Μ.

(3) Διὰ νὰ μὴ ἐμποδίζωνται οἱ πτωχοὶ νὰ τιμῶσι τοὺς θεοὺς. Σ. Μ.

(4) Διὰ νὰ συγκεικωνῇ εἰς ἀνθρώποις ὅλων τῶν τάξεων μὲ τὸν θάνατον. Σ. Μ.

μεμιασμένος διότι ἤψατο τοῦ νεκροῦ. 4) Νὰ μὴ γίνωνται θρηνώδεις κραυγαὶ ἐπὶ τῶν νεκρῶν (1), καὶ ὁ χρόνος τοῦ πένθους νὰ περιορίζηται εἰς ἑνδεκα ἡμέρας. 5) Νὰ μὴ γίνωνται ἐπιγραφαί, ἐκτὸς μόνον πρὸς τιμὴν τῶν ἀποθανόντων ἐν πολέμῳ. 6) Οἱ νεκροὶ τῶν πεσόντων εἰς τὴν μάχην νὰ ἐξετάζωνται ἀπὸ τὰς δεσποίνας τῆς Σπάρτης, καὶ ὅσοι μὲν εἶχον λαβεῖ πολλοτάτας πληγὰς κατὰ τὸ ἔμπροσθεν, μετεκομίζοντο εἰς τοὺς τάφους τῶν προγόνων των· ὅσοι δ' εἶχον πολλοτάτας πληγὰς κατὰ τὰ νῶτα, ἢ ἐθάπτοντο εἰς τὸν κοινὸν τάφον, ἢ μετεκομίζοντο εἰς τὴν Σπάρτην διὰ νὰ ἐνταφιασθῶσι κρυφίως εἰς τοὺς τάφους τοῦ γένους των (2).

2. Η ΠΟΛΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΓΡΟΙ.

Ἡ πόλις καὶ οἱ ἀγροί. 1) Ἡ πόλις Σπάρτη νὰ μὴ ἔχῃ τείχη, ἀλλὰ νὰ φυλάττηται μόνον διὰ τῆς ἀνδρείας τῶν πολιτῶν. 2) Αἱ οἰκίαι νὰ οἰκοδομῶνται μόνον μὲ τὸν πρίονα καὶ τὸ σκέπαρνον. 3) Ὁ ἀριθμὸς τῶν κλήρων τῶν ἀγρῶν νὰ μὴ ὑπερβαίνῃ ἢ νὰ μὴ ᾖ ὀλιγώτερος τῶν 30,000, ἐξ ὧν ἡ Σπάρτη ἔπρεπε

(1) Ἐπειδὴ τὸ τοιοῦτον ἐθεωρεῖτο αἰσχρὸν παρὰ τοῖς Σπαρτιάταις, τοὺς ὁποίους προέταξεν ὁ νομοθέτης των νὰ ὑπομένωσι τὰ πάντα μετὰ καρτερίας. Σ Μ.

(2) Ἴδου τί λέγει ὁ Ῥοδινσὼν περὶ τούτου. Ὅσακις ἀπέθνησκον πολλοὶ Σπαρτιάται ἐν πολέμῳ μακρὰν τῆς πατρίδος των, ἐθάπτοντο πολλοὶ ὁμοῦ εἰς τὸν αὐτὸν τάφον· ἀλλ' εἰάν ἀπέθνησκον κατὰ τὰ μεθόρια τῆς πατρίδος των, οἱ νεκροὶ αὐτῶν ἔπριπτε νὰ κομισθῶσιν εἰς τὴν Σπάρτην, καὶ νὰ ἐνταφιασθῶσιν εἰς τοὺς τάφους τῶν προγόνων των, ἐκτὸς ἂν, κατὰ τὴν γενομένην ἐξέτασιν τῶν νεκρῶν ὑπὸ τῶν δεσπαινῶν τῆς Σπάρτης, ἀπεδεικνύετο ὅτι ἐπληρώθησαν φεύγοντες. Ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει οἱ νεκροὶ ἔμενον ἄταφοι. Σ Μ.

νὰ ἔχη 9,000. 4) Τὰ κτήματα ὅλων νὰ ᾔναι ἴσα. 5) Οὐδεὶς νὰ ἀγοράζῃ οὔτε νὰ πωλῇ τὰ κτήματα ταῦτα (1).

3. ΠΟΛΙΤΑΙ.

Πολῖται. 1) Ὁ ἀριθμὸς τῶν πολιτῶν νὰ μὴ ὑπερβαίνει τὸν ἀριθμὸν τῶν κλήρων τῶν ἀγρῶν. Ἐὰν δ' ὑπερέβαιναν, οἱ πλεονάζοντες νὰ στέλλωνται διὰ νὰ κτίζωσιν ἀποικίας. 2) Τινὲς ἐκ τῆς αὐτῆς φυλῆς ν' ἀποφασίζωσιν ἐὰν βρέφος τι ἔπρεπε ν' ἀνατραφῇ ἢ μὴ· ἐὰν ἐνεκρίνετο ὑπ' αὐτῶν, ἔπρεπε νὰ προσδιορισθῇ μερίδιον ἀγροῦ εἰς αὐτό. 3) Νὰ μὴ ἐπιτρέπεται νὰ κατοικῶσιν ἐπὶ πολὺν χρόνον ξένοι εἰς τὴν Σπάρτην (2). 4) Νὰ μὴ ἐξέρχεται οὐδεὶς πολίτης ἀπὸ τὴν Σπάρτην εἰμὴ διὰ τὸν πόλεμον (3). 5) Οἱ γονεῖς οἱ μὴ ἐπιτρέποντες εἰς τὰ παιδιά των ν' ἀνατρέφονται συμφώνως μὲ τοὺς νόμους, νὰ στερῶνται τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων (4). 6) Μόνον οἱ πολῖται νὰ λαμβάνωσι τὰς δημοσίας ἀρχάς.

(1) Σκοπὸς τῆς διατάξεως ταύτης ἦτο νὰ μὴ γείνη τις τοσοῦτον ἰσχυρὸς, ὥστε νὰ κατάβληθῇ ἀτιμωκτὶ τὸν πλησίον του, ἢ τοσοῦτον πτωχὸς, ὥστε νὰ κινδυνεύῃ νὰ διαφθαρῇ.

(2) Διὰ νὰ μὴ διαφθείρωσι τοὺς Σπαρτιάτας, διδάσκοντες αὐτοὺς τὰ ἔθιμά των, ἢ εἰσάγοντες εἰς αὐτοὺς τὴν πολυτέλειαν καὶ τοὺς θηλυπρεπεῖς τρόπους των. Ἐνεκα τοῦ νόμου τούτου, ὅστις ὠνομάζετο ξενηλασίχ, οἱ Σπαρτιάται κατηγοροῦντο ὡς ἀπάνθρωποι πρὸς τοὺς ξένους. Σ. Μ.

(3) Διὰ τὸν εἰς τὸ ἀνωτέρω σχόλιον λόγον ἐγένετο καὶ ἡ ἀπαγόρευσις αὐτῆ. Σ. Μ.

(4) Ἐθεωρεῖτο παράλογον οἱ ἀμελοῦντες τοὺς νόμους τῆς πατρίδος των νὰ λαμβάνωσιν ὅποιανδήποτε εὐεργεσίαν ἀπὸ τὴν πατρίδα αὐτὴν. Σ. Μ.

4. ΓΑΜΟΣ.

Γάμος. 1) Οὐδείς Σπαρτιάτης νὰ μένη ἄγαμος (1). Οἱ προβεβηκότες ἄγαμοι νὰ ἄγωνται γυμνοὶ ἐν καιρῷ χειμῶνος διὰ τῆς ἀγορᾶς ἄδοντες στίχους πρὸς ἐμπαιγμὸν αὐτῶν (2). Ἀπεκλείοντο ὡσαύτως ἀπὸ τοὺς δημοσίους ἀγῶνας, ὅπου αἱ παρθένοι ἠγωνίζοντο γυμναί, καὶ ἐστεραῦντο τῶν τιμῶν τῶν ἀποδιδομένων εἰς τοὺς γέροντας (3). 2) Ὁ γάμος νὰ γίνεται εἰς κατάλληλον χρόνον τοῦ βίου· πιθανῶς οἱ μὲν ἄνδρες νὰ ἔχωσι τὸ τριακοστὸν, αἱ δὲ γυναῖκες τὸ εἰκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας των. 3) Οἱ Σπαρτιάται νὰ νυμφεύωνται μόνον τὰς ὁμοίας των. 4) Ὁ πατὴρ τριῶν τέκνων νὰ ἦναι ἀπηλλαγμένος τοῦ χρέους τῆς νυκτερινῆς φυλακῆς· ὁ δ' ἔχων τέσσαρα, νὰ ἦναι ἀτελὴς παντὸς φόρου. 5) Οὐδεμία προῖξ νὰ δίδεται εἰς τὰς παρθένους (4). 6) Οἱ ἄνδρες ἠδύναντο νὰ δανείζωσι τὰς συζύγους των εἰς ἐντίμους πολίτας (5). 7) Οἱ Σπαρτιάται νὰ νυμφεύωνται μόνον μίαν γυναῖκα (6).

(1) Ὁ ἄγαμος βίος ἐθεωρεῖτο ἄτιμος. Σ. Μ.

(2) Ἡ ἔννοια τῶν στίχων τούτων ἦτον ὅτι δικαίως ἐτιμωροῦντο. Σ. Μ.

(3) Διότι ἐθεώρουν παράλογον ν' ἀπαιτῶσι ἀπὸ τοῦ νέου σέβας, τὸ ὅποιον δὲν ἠδύναντο ν' ἀποδώσωσιν εἰς αὐτοὺς ἀργότερον διὰ τῶν τέκνων των. Ὑπῆρχε νόμος κατὰ τῶν ἀγάμων, ἡ δὲ κατηγορία ὠνομάζετο ἀ γ α μ ῖ ο υ δ ῖ κ η. Σ. Μ.

(4) Λιὰ νὰ μὴ ἐμποδίσῃ ἡ πτωχεία τὸν ἄνθρωπον ν' ἀκολουθῇ τὴν κλίσιν του, καὶ νὰ μὴ παραινῇ ὁ πλοῦτος αὐτὸν νὰ νυμφεύεται γυναῖκα, τὴν ὅποιαν δὲν ἤθελεν ἀγαπᾶ. Σ. Μ.

(5) Τοῦτο δὲ δὲν ἐπετρέπετο εἰς τοὺς Ἀρχαγέτας, τῶν ὁποίων αἱ σύζυγοι ἦσαν ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τῶν ἐφόρων. Σ. Μ.

(6) ἠδύναντο δὲ νὰ νυμφευθῶσι τὴν ἀδελφὴν αὐτῶν, ἢ τὴν θυγατέρα τῆς ἀδελφῆς των, ἀλλ' ὁ γάμος μὲ πᾶσαν ἄλλαν συγγενῆ των ἦτον ἀπαγορευμένος. Σ. Μ.

5. ΤΡΟΦΗ.

Τροφή. 1) Ἄπαντες οἱ πολῖται νὰ συντρέγωσιν εἰς κοινὰς τραπέζας (1). 2) Οἱ μὲν νέοι νὰ τρώωσι κρέας, οἱ δὲ τέλειοι ἄνδρες νὰ ἀρκῶνται εἰς τὸν μέλανα ζωμόν. 3) Οὐδεὶς νὰ πίνη εἰμὴ μόνον διὰ νὰ εὐχαριστήσῃ τὴν δίψαν του. 4) Οἱ ἐπιστρέφοντες ἀπὸ τὰ συσσίτια νὰ μὴ φέρωσι λαμπάδας. Ὁ νόμος οὗτος προέθετο νὰ συνειθίσῃ τοὺς πολίτας νὰ περιπατῶσι θαρράλῳς ἐν τῷ σκότει, καὶ νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ πότου.

6. ΕΝΔΥΜΑΤΑ.

Ἐνδύματα. 1) Οἱ πλούσιοι καὶ οἱ πτωχοὶ νὰ ἐνδύωνται παρομοίως. 2) Τὰ παιδία νὰ φορῶσι χιτῶνας μέχρι τοῦ δωδεκάτου ἔτους τῆς ἡλικίας των, ὅτε ἕκαστον αὐτῶν ἐλάμβανεν ἱμάτιον, τὸ ὁποῖον ἔπρεπε νὰ διαρκέσῃ ἐν ἔτος. 3) Τὰ παιδία νὰ βαδίζωσιν ἀνυπόδητα (2). 4) Τὰ παιδία νὰ κόπτωσι μέχρι δέρματος τὴν κόμην των· ἅμα δὲ ἐγίνοντο ἄνδρες, ἐπετρέπετο ν' ἀφίνωσι τὴν κόμην των αὐξάνουσιν (3). 5) Οἱ Σπαρτιᾶται νὰ μὴ μεταχειρίζωνται λουτρὰ ἢ αλείμματα, ἀλλὰ μόνον νὰ λούωσι τὰ σώματά των εἰς τὸν Εὐρώταν. 6) Οἱ στρατιῶται νὰ ἐνδύωνται ἐρυθρὰ ἐνδύματα, καὶ νὰ φορῶσι στεφάνους πρὸ τῆς

(1) Ὁ σκοπὸς τοῦ νόμου τούτου ἦτο ν' ἀπομακρύνῃ τὴν πολυτέλειαν, καὶ νὰ μορφώσῃ τοὺς νέους διὰ τῆς συναναστροφῆς τῶν γερόντων, οἵτινες ἐν καιρῷ τοῦ συσσιτίου διηγοῦντο τὰ μεγάλα πράγματα, τὰ ὅποια εἶδον ἢ ἔπραξαν, καὶ διὰ τῶν τοιούτων διηγημάτων διήγειρον τὴν ἀμιλλαν εἰς τὴν νέαν γενεάν. Σ. Μ.

(2) Διὰ νὰ σκληρύνωνται οἱ πόδες των, καὶ διὰ νὰ δύνανται ν' ἀναβαίνωσιν εἰς τοὺς πλέον ἀποτόμους τόπους.

(3) Ἐφῆκε δὲ κομᾶν τοῖς ὑπὲρ τὴν ἑθικὴν ἡλικίαν. Σ. Μ.

μάχης (1). 7) Μόνον σιδηρὰ δακτύλια νὰ φέρωσιν εἰς τοὺς δακτύλους (2). 8) Μόνον αἱ ἑταῖραι νὰ φορῶσι ζωδιατὰ φορέματα ἢ χρυτὰ κοσμήματα. 9) Αἱ μὲν παρθέναι νὰ ἐξέρχωνται ἀσκεπεῖς, αἱ δὲ ὕπανδροι κεκαλυμμένοι.

7. ΠΕΙΘΑΡΧΙΑ ΚΑΙ ΗΘΗ.

Πειθαρχία καὶ ἥθη. 1) Ὅλοι ἔπρεπε νὰ ζῶσι κατὰ τὴν πειθαρχίαν τὴν ὑπὸ τῶν νόμων διαταττομένην. 2) Οἱ νέοι νὰ ὑποφέρωσι μεθ' ὑπομονῆς τὴν ἐπίπληξιν τῶν πρεσβυτέρων των, καὶ νὰ τιμῶσιν αὐτοὺς δεόντως εἰς πᾶσαν περίστασιν. 3) Γέροντες νὰ θύνανται νὰ νοθετῶσι τὰ τέκνα τῶν ἄλλων. 4) Ὁ γέρον ὁ ἀμελήσας νὰ ἐπιπλήξῃ νέον διὰ σφάλμα πραχθὲν ἐπὶ παρουσίᾳ του, νὰ ὑφίσταται τὴν αὐτὴν ποινὴν, ὡς καὶ ὁ πταίσας αὐτός. 5) Οἱ γέροντες, ἀπαντῶντες νέους εἰς τὰς ὁδοὺς, νὰ ἐξετάζωσι ποῦ πορεύονται, καὶ νὰ ἐλέγχωσι τοὺς μὴ δυναμένους νὰ δώσωσι ἄσφρη ἀπάντησιν (3). 6) Ὁ εἶρην νὰ δύναται νὰ τιμωρῇ τὰ ἄλλα παιδιά, καὶ ἂν καθίστατο ἔνοχος φιλοπροσωπίας, νὰ τιμωρῇται καὶ αὐτὸς ἀπὸ τοὺς γέροντας, ἀλλ' οὐχὶ ἐπὶ παρουσίᾳ τῆς ἀγέλης του, ἥτοι τῆς τάξεώς του. 7) Οἱ νέοι νὰ ὑπομένωσι καρτερικῶς τὰς

(1) Μηδὲν Λακεδαιμονίων ἀστυφάνωτον εἶναι. Σ. Μ.

(2) Τὸ σίδηρον ἦεν ἔμβλημα τῆς δυνάμεως καὶ τῆς ἀνδρείας.

(3) Ἐπειδὴ τὰ παιδιά δὲν ἐθεωροῦντο ἴδια τῶν πατέρων αὐτῶν, ἀλλὰ κοινὰ τῆς πολιτείας, οἱ γέροντες εἶχον ὅλην τὴν ἐξουσίαν τοῦ πατρὸς, δυνάμενοι ὅχι μόνον νὰ ἐπιπλήττωσι τὰ ἴδια, ἀλλὰ καὶ τὰ τῶν ἄλλων τέκνα, ὡς ἂν ἐδίδασκον αὐτὰ ἁμαρτάνοντα. Ὁ σκοπὸς δὲ τοῦ νόμου τούτου ἦτο νὰ διορθώσῃ τὰς κακὰς διαθέσεις τῶν νέων, παρίγων εἰς αὐτοὺς ἐν παντὶ τόπῳ διδάσκαλον καὶ σύμβουλον. Σ. Μ.

τιμωρίας τῶν πρεσβυτέρων. 8) Οἱ νέοι νὰ μὴ λαλῶ-
σιν εἰμὴ ἐν δέοντι, καὶ νὰ μὴ λέγῳσιν ἀπερισκέπτους
λόγους. 9) Οἱ νέοι νὰ περιπατῶσιν εὐσχήμως εἰς τὸ
δημόσιον, ἔχοντες τὰ ὄμματα προσηλωμένα εἰς τὴν
γῆν. 10) Ν' ἀποφεύγῳσιν αὐστηρῶς τὴν μέθην. 11) Νὰ
μὴ ᾔῃναι ἀνεκτὸς οὐδεὶς ἀργός. 12) Νὰ ἐπιτρέπεται
μὲν εἰς τοὺς νέους τῆς Σπάρτης νὰ κλέπτωσιν, ἀλλὰ
νὰ τιμωρῶνται ἐὰν ᾔθελον ἀνακαλυφθῇ.

8. ΣΠΟΥΔΑΙ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ.

Σπουδαί, καὶ φιλολογία. 1) Οἱ Λακεδαιμόνιοι
νὰ μανθάνωσι τόσα, ὅσα εἶναι ἀναγκαῖα εἰς τὰς κοινὰς
χρείας τοῦ βίου, καὶ νὰ μὴ σπουδάζωσι τὰς μᾶλλον
ἀφηρημένας τέχνας καὶ ἐπιστήμας. 2) Οὐδεὶς Λακε-
δαιμόνιος νὰ μετέρχεται ὅποιονδήποτε ἐπιτήδευμα ἢ
μηχανικὴν τέχνην. 3) Οἱ διδάσκαλοι τῶν τεχνῶν τῆς
πολυτελείας νὰ μὴ ᾔῃναι δεκτοὶ εἰς τὴν Σπάρτην.
4) Νὰ μὴ παριστάνωνται κωμῳδαί ἢ τραγῳδαί.
5) Ὁ λαὸς νὰ μὴ ἀναγινώσκη ποιητὰς εἰμὴ τοὺς
ἐγκριθέντας ὑπὸ τῶν ἀρχόντων. 6) Οἱ μὲν ῥήτορες νὰ
μὴ ᾔῃναι ἀνεκτοί, οἱ δὲ Σπαρτιαῖται νὰ ἐκφράζωνται
ἐν βραχυλογίᾳ. 7) Ὅλοι νὰ συνειθίζωσι νὰ σκώπτωσι
καὶ νὰ σκώπτωνται. 8) Νὰ διδάσκεται μὲν ἡ μουσικὴ,
ἀλλ' οἱ ἀρχαῖοι ᾔχοι τῆς Σπάρτης νὰ μὴ μεταβάλ-
λωνται. 9) Οἱ δοῦλοι νὰ μὴ ᾄδωσι τὰ ᾄσματα τῶν
ἐλευθέρων.

9. ΔΗΜΟΣΙΑ ΓΥΜΝΑΣΙΑ.

Δημόσια γυμνάσια. 1) Οὐδεὶς νὰ γίνεται τόσον εὐ-
τραφής, ὥστε νὰ ἐμποδίζεται ἐντεῦθεν ἀπὸ τὰ δημό-
σια γυμνάσια. 2) Τὰ παῖδιά νὰ συνειθίζωσιν ἰδίως
εἰς τὸ κυνήγιον. 3) Τὰ παῖδιά καὶ αἱ παρθένοι νὰ γυ-

μνάζονται χορεύουσαι. Οἱ Σπαρτιάται εἶχον δύο εἰδῶν ὀρχήσεις. Καὶ ἡ μὲν πρώτη, ὀνομαζομένη ὄρμος, ἦτο σοβαρὸν καὶ σεμνὸν κίνημα, ἐκτελούμενον ἀπὸ τοῦς νέους καὶ νέας ἐναλλάξ. Ἡ δὲ ἑτέρα ἐξετελεῖτο εἰς τιμὴν τοῦ Βάκχου καὶ τῆς Ἀφροδίτης, καὶ συνίστατο ἀπὸ ζωηρότερα μέτρα (σχήματα χορευτικά). 4) Οἱ νέοι καὶ αἱ νέαι νὰ συναγωνίζωνται τρέχοντες, παλαίοντες, καὶ ῥίπτοντες τὸν δίσκον καὶ τὸ ἀκόντιον. 5) Οἱ ἔρηβοι νὰ χωρίζωνται εἰς δύο μοίρας, καὶ νὰ μάχωνται πρὸς ἀλλήλους ἕως αὐτὸ ἓν μέρος ἢ τὸ ἄλλο ἠναγκάζετο νὰ διέλθῃ κολυμβῶν τὸν Εὐρώταν, ἢ διώρυγὰ τινα, ἥτις ἀπετέλει ἓν τῶν ὀρίων τοῦ Πλατανίστου. 6) Αἱ βωμολοχίαι νὰ μὴ ἐπιτρέπωνται. 7) Τὰ παιδία νὰ μαστιγῶνται ἅπαξ τοῦ ἔτους εἰς τὸν βωμὸν τῆς Ὀρθίας Ἀρτέμιδος.

10. ΣΥΜΒΟΛΑΙΑ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑ.

Συμβόλαια καὶ νόμισμα. 1) Οὐδεὶς νὰ κατέχῃ οὔτε χρυσὸν οὔτε ἄργυρον. 2) Μόνον σιδηροῦν νόμισμα νὰ κόπτηται, ἢ νὰ ᾔναι ἐν χρήσει εἰς Σπάρτην. 3) Συναλλάγματα νὰ γίνωνται δι' ἀνταλλαγῆς. 4) Οὐδεὶς νὰ ὠφελῇται πωλῶν ἢ δανείζων τὴν περυσίην του. 5) Οὐδεὶς νὰ δίδῃ δῶρα.

11. Η ΑΓΟΡΑ.

Ἡ ἀγορά. 1) Οὐδεὶς κάτω τῶν 30 ἐτῶν νὰ καταβαίνει εἰς τὴν ἀγορὰν, ἢ νὰ ἐμφανίζεται εἰς τὸ δικαστήριον. 2) Οἱ γέροντες νὰ μὴ δαπανῶσι πολὺν χρόνον εἰς τὰ δικαστήρια, ἐκτὸς ἐὰν εἶχον δίκας νὰ διεξάγωσιν εἰς αὐτά. 3) Οἱ νέοι νὰ μὴ ἐξετάζωσι περὶ τῶν νόμων. 4) Οἱ φαυλόβιοι νὰ μὴ ἀγορεύωσι

δημοσίως, ἀλλ' αἱ γινώμαι αὐτῶν νὰ λέγωνται ἀπὸ ἀνεγκλήτους πολίτας.

12. ΠΟΛΕΜΟΣ.

Πόλεμος. 1) Ὁ στρατὸς νὰ μὴ ἐκστρατεύῃ πρὸ τῆς πανσελήνου. 2) Ὁ πόλεμος νὰ μὴ ἐπαναλαμβάνηται κατὰ τοῦ αὐτοῦ ἐχθροῦ (1). 3) Νὰ μὴ μεταχειρίζονται ναύτας, οὐδὲ νὰ συγκροτῶσι ναυμαχίας (2). 4) Ἐν καιρῷ πολέμου οἱ Σπαρτιᾶται νὰ ζῶσιν ἀνετώτερον παρὰ ἐν καιρῷ εἰρήνης (3). 5) Τὸ στρατόπεδον νὰ μεταβάλληται συχνάκις (4). 6) Οἱ στρατιῶται νὰ κοιμῶνται μὲ τὴν πανοπλίαν των, ἀλλ' οἱ φύλακες νὰ ᾔναι ἄνευ ἀσπίδων, διὰ νὰ μὴ ἔχωσιν οὐδὲν μέσον ὑπερασπίσεως, καὶ ἐπομένως νὰ ᾔναι ἀγρυπνότεροι. 7) Πρὸ τῆς μάχης ὁ βασιλεὺς νὰ θύῃ εἰς τὰς Μούσας (5). 8) Τὸ στρατεύμα νὰ προβαίῃ εἰς τὴν μάχην πρὸς τὸν ἤχον τῶν αὐλῶν (6). 9) Οὐδεὶς στρατιώτης νὰ ἐγκαταλείπῃ τὴν τάξιν του, ἀλλ' ἢ νὰ νικήσῃ, ἢ ν' ἀποθάνῃ. 10) Ὁ ἀποβαλὼν τὴν ἀσπίδα του εἰς τὴν μάχην νὰ ᾔναι ἄτιμος. 11) Οἱ Σπαρτιᾶται νὰ μὴ καταδιώκωσι τὸν ἐχθρὸν φεύγοντα. 12) Οἱ νεκροὶ τοῦ ἐχθροῦ νὰ μὴ σκυλεύωνται. 13) Ὁ

(1) Διὰ νὰ μὴ τὸν συνειθίζωσιν εἰς τὰ ὄπλα. Σ. Μ.

(2) Ὁ νόμος αὗτος ἡθετήθη εἰς τὸ μετὰ ταῦτα. Σ. Μ.

(3) Διὰ νὰ μετριάζωνται διὰ τούτου τὰ δεινὰ τοῦ πολέμου. Σ. Μ.

(4) Διὰ ν' ἀποφεύγωσι τὰς αἰφνιδίους ἐπιδρομὰς τοῦ ἐχθροῦ, καὶ διὰ νὰ βλέπωσι περισσότερον τὸν ἐχθρὸν διαφθειροντες μεγαληκτέραν ἔκτασιν τῆς χώρας. Σ. Μ.

(5) Διὰ νὰ ἐκθηλώσωσιν αὐτὸν νὰ κατόρθωσῃ ἔργα ἄξια νὰ μεταδοθῶσιν εἰς τοὺς μεταγενεστέρους. Σ. Μ.

(6) Κινοῦνται συντεταγμένοι πρὸς τὸν Δώριον ἤχον τῶν αὐλῶν. Μίλτων περὶ ἀπολεσθέντες Πικραδεῖσου Βιβ. 1. σίγ. 550.

μὲν νικῶν τὸν ἐχθρὸν διὰ στρατηγήματος νὰ προσφέρῃ ὡς θυσίαν βοῦν εἰς τὸν Ἄρην, ὁ δὲ νικῶν διὰ τῆς ἰσχύος, νὰ προσφέρῃ ἀλέκτορα. 14) Ὁ συμπληρώσας τὸ τεσσαρακοστὸν ἔτος ἀπὸ τῆς ἡδίκῃς ἡλικίας, νὰ ᾔηται ἀπηλλαγμένος ἀπὸ πᾶσαν περαιτέρω στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν.

ΚΕΦ. ΙΒ΄.

Περὶ δικῶν.

1. *Δημόσιαι καὶ ἰδιωτικαὶ δίκαι.* Αἱ δίκαι τῶν Λακεδαιμονίων ἦσαν δύο εἰδῶν, δημόσιαι καὶ ἰδιωτικαί. Καὶ αἱ μὲν δίκαι περὶ ἐπικλήρων, υἱοθεσιῶν, καὶ περὶ ἐπισκευῆς τῶν δημοσίων ὁδῶν, ἐγίνοντο ἐνώπιον τῶν βασιλέων. Ἡ δὲ γερουσία ἐδίκαζε περὶ τῶν θανατίμων ἀδικημάτων. Δὲν ἐξετελεῖτο δὲ ἡ ἀπόφασίς της ἀμέσως, ἀλλ' ἀνεβάλλετο ἐπὶ τινὰς ἡμέρας διὰ νὰ μὴ ἐμπέσῃ εἰς λάθος (θανατόνουςα ἀθῶον πολίτην), ὅπερ ἦτον ἀνεπανόρθωτον. Οἱ ἔφοροι ἐδίκαζον περὶ τῶν ἰδιωτικῶν διενέξεων. Ὅτε δ' ἐπρόκειτο νὰ δικασθῇ εἰς τῶν βασιλέων, τὸ δικαστήριον συνεκροτεῖτο ἀπὸ τὸν ἕτερον βασιλέα, τοὺς ἐφόρους καὶ τὴν γερουσίαν.

2. *Πῶς ἐσυνηγόρου.* Ὅτε τις κατηγορεῖτο ἐπὶ ἀδικήματι, ἐκλητεύετο νὰ ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου εἰς ὠρισμένην ἡμέραν. Ἄν δὲ ἀπεδήμει δι' ὑπηρεσίαν τῆς πολιτείας, ἐστελλετο εἰς αὐτὸν σκυτάλη προστάζουσα τὴν παρουσίαν του, ἢ προσεκαλεῖτο διὰ τῶν ὑπηρετῶν τοῦ δικαστηρίου. Ἐπειδὴ δὲ δὲν ὑπῆρχον δημόσιοι ῥήτορες εἰς τὴν Σπάρτην, ἕκαστος

ήναγκάζετο νὰ συνηγορῇ ὑπὲρ τῆς ιδίας αὐτοῦ ὑποθέσεως.

Μαρτυρία. Ἡ μαρτυρία τῶν δούλων σπανίως ἐγίνετο δεκτή. Εἰς τὰς ιδιωτικὰς δὲ δίκας ἀποδεικτικὰ, οἷον ὁμολογίαι, ἀναγνωρίζεις χρέους, κτλ. (ὀνομαζόμενα εἰς τὴν Δωρικὴν διάλεκτον κλαρία (1)), ἐγίνοντο δεκτὰ εἰς μαρτυρίαν.

ΚΕΦ. ΙΓ'.

Περὶ τῶν Δημοσίων ἀμοιβῶν καὶ ποινῶν.

1. *Ἀμοιβαί.* Ἡ μεγίστη τιμὴ, τὴν ὁποίαν οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀπέδιδον εἰς τινα, ἦτο τὸ νὰ ὀνομάζωσιν αὐτὸν θεῖον ἄνδρα (σεῖον ἀνέρα). Τὸ νὰ ἐγκριθῇ δέ τις εἰς τοὺς τριακοσίους λογάδας, ἐθεωρεῖτο ὡσαύτως ἐντιμότερον (2). Καὶ ἡ ἄφρεσις ἐκ τῆς τάξεως ταύτης ἐλογίζετο ἔντιμος· οἱ δὲ ἀφριέμενοι ὀνομάζοντο ἀγαθοεργοὶ (εὐεργέται), ὄνομα, τὸ ὁποῖον ἐδίδοτο καὶ εἰς τοὺς λαμβάνοντας κατὰ πενταετίαν τὴν ἄφρεσίν των ἀπὸ τὸ ἱππικόν. Αἱ ἄλλαι δὲ τιμαὶ ἦσαν, ἡ ἐκ τῆς ἐδρας ἀνάστασις, ὅτε τις εἰσήρχετο εἰς τὴν συνέλευσιν, ἡ πρωτοκαθεδρία, οἱ ἐξ ἐλαίας στέφανοι, οἱ ἀνδριάντες, οἱ ἐπέτειοι λόγοι καὶ ἀγῶνες, κτλ.

2. *Ποιναὶ ἐξ εἰδῶν.* Αἱ ποιναὶ τῶν Λακεδαιμονίων ἦσαν ἐξ εἰδῶν. Ἡ ζημία, ἡ στέρησις τῆς ἐλευθερίας, ἡ σωματικὴ ποινὴ, ἡ ἀτιμία, ἡ ἐξορία καὶ ὁ θάνατος.

(1) Ἴσως διότι οἱ κληροὶ τῶν ἀγρῶν ἐδίδοτο πρὸς ἀσφάλειαν

(2) Ἴδε Μέρους δευτέρου βιβλ. δευτέρου Κεφ. 8 § 9ον.

1) Ζημία. Ἡ ζημία ἦτο χρηματικὴ ποινὴ· εἰάν δὲ ὁ πταίστης δὲν ἠδύνατο νὰ τὴν πληρώσῃ, ἐξωρίζετο.

2) Στέρησις τῆς ἐλευθερίας. Ὁ κλοιὸς ἦτο ξύλινον περιδέορραιον, τὸ ὁποῖον ἐπροσηλοῦτο περὶ τὸν τράχηλον, καὶ ἐδέσμευε τὰς χεῖρας τοῦ ἐνόχου.

Ὁ Καιάδας (δεσμωτήριον) ἦτο τόπος, εἰς τὸν ὁποῖον οἱ κακοῦργοι καθείργοντο. Ἡ λέξις παράγεται ἀπὸ τὰ σχίσματα τῆς γῆς τὰ προξενούμενα ὑπὸ τῶν σεισμῶν, τὰ ὁποῖα ὠνομάζοντο καίετοι.

3) Σωματικαὶ παιναί. Τὸ παίνειν (κτυπεῖν) ἦτο τιμωρία ἐπιβαλλομένη εἰς τοὺς ἐφήβους, ὅσοι διὰ τῆς μαλθακότητός καὶ ὀκνηρίας τῶν ἐγίνοντο πολύσταρχοι καὶ νοσηροί.

Δῆξις ἀντίχειρος (δάγκημα τοῦ δακτύλου) ἐπεβάλλετο ἀπὸ τὸν εἴβρα εἰς ὅσα παιδιὰ ἀπεκρίνοντο πλημμελῶς εἰς τὰς προτεινομένας εἰς αὐτὰ ἐρωτήσεις.

Ἡ μαστίγωσις ἐπεβάλλετο εἰς τοὺς καταδίκους ἀγομένους διὰ τῆς πόλεως.

Ἡ κέντησις, ἥτοι πλήξις διὰ τοῦ κέντρου, ἐγίνετο διὰ τὸν αὐτὸν σκοπὸν, καὶ προσέτε διὰ νὰ ἀναγκάζωσι τοὺς κακοῦργους νὰ ὁμολογῶσι ὅσα ἐγνώριζον.

4. Ἀτιμία. Ἡ ἀτιμία ἦτο ποινὴ, διὰ τῆς ὁποίας ὁ ἔνοχος ἐστερεῖτο πάσης ἀρχῆς, καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ ἀγοράζῃ οὔτε νὰ πωλῇ. Παρομοία ποινὴ ἦτον, ὅτε ὁ ἔνοχος, στερούμενος ὅλων τῶν τιμῶν, ἠναγκάζετο νὰ ὑπομένη τυπτόμενος ἀπὸ πάντα, ὅστις τὸν ἀπῆντα, νὰ φορῇ ρυπαρὰ καὶ ῥακώδη φορέματα, καὶ νὰ ἔχῃ ἡμιζυρισμένον τὸ γένειόν του· ἕτερον δὲ σημεῖον ἀτιμίας ἐπεβάλλετο εἰς τοὺς καχοὺς (1) (ὀκνηροὺς ἢ ἀνε-

(1) Οἱ τοιοῦτοι δὲ τοιοῦτον κατεφρονεῖντο εἰς τὴν Σπάρτην, ὥστε

στίους). Δὲν ἐπετρέπετο δ' εἰς αὐτοὺς νὰ μιμῶνται τοὺς ἀνεγκλήτους, ἤτοι τοὺς ἔχοντας ἀκηλίδωτον ὑπόληψιν. Τέλος ἦτον ὅχι μικρὸν σημεῖον ἀτιμίας ὅτε τις ἐπροστάζετο ἀπὸ τοὺς ἄρχοντας νὰ ἴσταται ὀρθίος, καὶ νὰ μένη ἀργὸς εἰς δημόσιον τόπον, φέρων τὴν ἀσπίδα του.

5. Φυγή. Ἡ φυγή, ἤτοι ἐξορία, εἰς τὴν Σπάρτην ἦτο μᾶλλον ἀπαλλαγή τῆς ποινῆς, ἢ ποινή. Ὅσοι ὁμῶς ἐγίνοντο ἔνοχοι ἀκουσίου φόνου, ἐτιμωροῦντο μὲ ἐξορίαν. Ὑπῆρχον δὲ διάφορα εἶδη ἐξορίας, κατὰ τοὺς βαθμοὺς τοῦ ἐγκλήματος, διότι ἐνίοτε μὲν ὁ ἔνοχος ἐξωρίζετο μόνον πέραν τῶν ὁρίων τῆς Λακωνίας· ἄλλοτε δὲ δὲν ἠδύνατο νὰ διαμένῃ οὐδὲ μεταξὺ τῶν συμμάχων τῆς Σπάρτης, ἀλλ' ἠναγκάζετο νὰ καταφύγῃ εἰς τοὺς ἐχθροὺς τῆς πατρίδος του.

6. Θάνατος. Ὁ θάνατος ἐθεωρεῖτο ἀπὸ τοὺς Λακεδαιμονίους ὡς ἡ ἐλαφροτάτη ὅλων τῶν ποινῶν. Τὸ μόνον θανατικὸν ὄργανον, τὸ ὁποῖον μετεχειρίζοντο εἰς Σπάρτην, ἦτον ὁ βρόχος, μὲ τὸν ὁποῖον ἐπνίγοντο οἱ κατάδικοι. Ἡ τιμωρία ἐπεβάλλετο ἐν καιρῷ νυκτός, εἰς τι μέρος τοῦ δεσμωτηρίου ὀνομαζόμενον δεκάδα. Τὰ πτώματα τῶν πνιγομένων κακούργων ἐθάπτοντο πλησίον τοῦ δεσμωτηρίου χωριστὰ ἀπὸ τοὺς ἄλλους τάφους.

οὐδεὶς ἤθελε νὰ συνεικῇ ἢ νὰ συμπαίξῃ μετ' αὐτῶν, καὶ ἠναγκάζοντο νὰ παραχωρῶσι τῆς ἐδοῦ εἰς νεωτέρους των, καὶ νὰ ἴστανται ὀρθοὶ ἐπὶ παρουσίᾳ αὐτῶν. Σ. Μ.

ΚΕΦ. ΙΔ'.

Περὶ τῶν προσόδων τῆς Σπάρτης (1).

1. Οὐδείς φόρος τακτικὸς ἐπεβάλλετο ἐπὶ τῶν πολιτῶν τῆς Σπάρτης. Οὐδείς φόρος τακτικὸς ὑπὸ ὁποιονδήποτε τύπον ἢ ὄνομα ἐπεβάλλετο εἰς τοὺς πολίτας τῆς Σπάρτης· ἐλαμβάνοντο ὅμως ἑκτακτοὶ συνεισφοραὶ καὶ φόροι διὰ τὸν πόλεμον, οἵτινες, ὄντες ἀσυνείθιστοι καὶ ἄτακτοι, εἰσεπράττοντο δυσκόλως. Τοῦτο χρησιμεύει εἰς τὸ νὰ ἐξηγήσῃ τὴν ἀτέλειαν, ἣτις μνημονεύεται ἐνίοτε. Εἰς τὴν Σπάρτην δὲν ὑπῆρχε δημόσιον ταμεῖον μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου· ἡ πρόσδοδος λοιπὸν καὶ ἡ δαπάνη ἦσαν σχεδὸν ἴσαι. Οἱ κάτοικοι τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Λακωνίας, τοὺς ὁποίους οἱ Σπαρτιᾶται ὠνόμαζον συμμάχους, ἐδίδον τοὺς φόρους των εἰς τὴν πολιτείαν.

2. *Λύτρα καὶ πώλησις τῶν λαφύρων.* Διὰ νὰ αὐξήσωσι δὲ τὰς προσόδους των, οἱ Σπαρτιᾶται ἐδιπλασίασαν τὰ λύτρα τῶν αἰχμαλώτων (2). Διωρίζον

(1) Εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους οἱ Σπαρτιᾶται δὲν ἐπλήρουν φόρον εἰς τὴν πολιτείαν, οὔτε εἰς χρήματα, οὔτε εἰς εἶδος. Ἀκολουθῶς ὅμως, οἱ συχνεὶ πόλεμοι, εἰς τοὺς ὁποίους ἐνησχολοῦντο, κατέστησαν ἀναγκαίους τοὺς φόρους· οἱ δὲ πολῖται Σπαρτιᾶται, ὡς καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτῶν, συνεισέφερον εἰς τὰς χρεῖας τῆς πολιτείας. Ὁ ἑγγειος φέρος δὲν ἦτο δύσκολον νὰ διανεμηθῇ, διότι οἱ ἀγροὶ, ὄντες διηρημένοι εἰς οὐρανὸν, ἀπέδιδον εἰς τὴν ἐπικράτειαν ἴσην ποσότητα. Οἱ δὲ φόροι οἱ ἐπιβιβαλλόμενοι εἰς τ' ἄλλα εἶδη τῆς ἰδιοκτησίας, διέφερον κατὰ τὰ μέρη ἐκάστου. Πολλοὶ δὲ φόροι ἐγείναν μετὰ ταῦτα ἐπαχθέστεροι πρὸς τοὺς μὲν ἢ πρὸς τοὺς δέ, οἱ δὲ πλουσιώτεροι πολῖται ἤρχισαν νὰ καταδυναστεύωσι τοὺς πτωχοτέρους. Σ.Μ.

(2) Διακοσίας δραχμὰς αἰγινετικάς ἐλάμβανον ἐξ ὅλων ὅσους ἔχμαλῶτιζον μὲ τὰ ὅπλα εἰς τὰς χεῖρας. Σ.Μ.

ἐπίσης ἰδίους ἐπιτρόπους, οἵτινες ἐπώλουν εἰς τοὺς πλειοδότας τὰ λάφυρα, τὰ ὅποια ἐλάμβανον εἰς τὸ διάστημα τῶν ἐκστρατειῶν αὐτῶν. Ἐπὶ τοῦ Πελοποννησιακοῦ δὲ πολέμου ἔλαβον χρήματα ἀπὸ τοὺς Πέρσης πλέον τῶν 5,000 ταλάντων, ἥτοι 850,000 λιρῶν στερλίνων.

ΚΕΦ. ΙΕ'.

Παιδιαὶ τῶν Ἑλλήνων.

1. *Ἀγκοτύλη.* Τὸ παιγνίδιον τοῦτο ἐπαίζετο οὕτως. Ὁ μὲν ἔστρεφε τὰς χεῖρας εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ συνέπλεκε τοὺς δακτύλους ἔχων τὸ κοῖλον πρὸς τὰ ἄνω, ὁ δὲ ἕτερος, ἱστάμενος μὲ τὰ γόνατα ἐπὶ τοῦ κοίλου τούτου, καὶ καλύπτων μὲ τὰς χεῖρας τὰ ὄμματα τοῦ πρώτου, ἠνάγκαζεν αὐτὸν νὰ τὸν φέρῃ εἰς τὸ προσδιωρισμένον μέρος. Τὸ παιγνίδιον τοῦτο ὠνομάζετο καὶ ἱππὰς καὶ κυθησίνδα. Σήμερον δ' ὠνομάζεται καθαλάκια, ὡς νομίζω.

2. *Ἀκινήτινδα.* Παιγνίδιον, εἰς τὸ ὁποῖον ἡμιλλῶντο οἱ παῖδες τίς τὸν ἄλλον νὰ κινήσῃ, μένων αὐτὸς ἀκίνητος εἰς τὸν τόπον του.

3. *Ἀποδιδρασκίνδα.* Ὁ Πολυδεύκης περιγράφει ὡς ἀκολούθως τὸ παιγνίδιον τοῦτο. Ὁ μὲν ἐκάθητο ἔχων κεκλεισμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἢ καὶ ἄλλος τις ἐκλείε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, οἱ δὲ ἀπεδιδρασκον, ἥτοι ἔφευγον· ἅμα δ' ἀνίστατο ζητῶν νὰ εὕρῃ τινὰ, ἕκαστος ἐρρόντιζε νὰ προρθᾷτῃ εἰς τὸν τόπον ἐκείνου. Τοῦτο τὸ παιγνίδιον σώζεται σήμερον ὀλόκληρον, καὶ ὠνομάζεται Κρυπτάκιζ.

4. *Ἀπόρραξις*. Ἀπόρραξις ἐλέγετο, ὅτε ἐκτύπουν τὴν σφαῖραν, ὅχι πρὸς τὸν τοῖχον, ἀλλὰ πρὸς τὸ ἔδαφος τόσον δυνατὰ, ὥστε ἀποκρουομένη ἀνεπήδα, καὶ πάλιν τὴν ἐκτύπουν μὲ τὴν χεῖρα εἰς τὸ ἔδαφος· ὁ δὲ πλεονάκις κτυπήσας καὶ ὑποδεξάμενος, ἐλογίζετο νικητής. Σημειωτέον δὲ, ὅτι ὁ μὲν νικηθεὶς ὠνομάζετο ὄνος, καὶ ἔπραττε πᾶν τὸ προσταχθὲν, ὁ δὲ νικήσας βασιλεὺς, καὶ ἐπρόσταζεν.

5. *Ἀρτιάζειν*. Παιγνίδιον κοινότατον, καὶ νῦν καλούμενον ζυγὰ ἢ μονά. Ἐπαίζετο δὲ οὕτως. Ἐλάμβανέ τις λεπτοκάρυα, κυάμους, ἢ ἄλλα πράγματα εἰς τὴν μίαν χεῖρα, καὶ, κλείων αὐτήν, ἠρώτα ἄλλον, « ἄρτιος ἢ περιττός εἶναι ὁ ἐν τῇ χειρὶ μου ἀριθμός; » καὶ εἰ μὲν ἐπετύγγανεν ὁ ἐρωτώμενος, ἐλάμβανεν αὐτὰ, εἰ δὲ μὴ, ἐπλήθρονεν ἄλλα τόσα.

6. *Ἀσκωλιασμός*. Τὸ παιγνίδιον τοῦτο ἐπαίζετο τὸ μὲν πρῶτον οὕτως. Εἰς τὴν ἐορτὴν τοῦ Βάκχου ἐγέμιζον ἀσκὸν ἀπὸ ἀέρα, τὸν ὁποῖον ἤλειπον μ' ἀλειφήν. Ὅστις δ' ἐπήδα ἐπάνω μὲ τὸν ἓνα πόδα, χωρὶς νὰ πέσῃ, ἐλάμβανε βραβεῖον τὸν ἀσκὸν αὐτόν. Μετὰ δὲ ταῦτα ἀσκωλιασμός ἐλέγετο, ὅτε τις ἔχων αἰώρημένον τὸν ἓνα πόδα ἐπήδα μὲ τὸν ἕτερον· ἢ ἡμιλλῶντο τρέχοντες κατὰ μῆκος, ἢ ὁ μὲν ἐδίωκεν ἔχων αἰώρημένον τὸν ἓνα πόδα, αἱ δὲ ἄλλοι τρέχοντες μὲ τοὺς δύο ἔφευγον, ἕωσθ' ὁ διώκων ἐκτύπα τινὰ μὲ τὸν αἰώρημένον πόδα, ἢ, καὶ πάντες ἐπήδων ἀριθμοῦντες τὰ πηδήματα· διότι ὅστις ἐπήδα περισσότερον, οὗτος ἐνίκα. Ἐπαίζετο δὲ τοῦτο εἰς τὴν ἐορτὴν τῶν Διονυσίων ἐν Ἀθήναις. Μία δὲ τῶν ἐορτῶν τοῦ Διονύσου ὠνομάζετο Ἀσκώλια.

7. *Ἀστραγαλισμός*. Παιγνίδιον ἀρχαιότατον, καὶ

κοινότατον παρὰ τοῖς Ἑλλησι, μέχρι τοῦδε σωζόμενον, πλὴν μὲ πολλὰς μεταβολὰς καὶ ὡς πρὸς τὸ παίζειν καὶ ὡς πρὸς τὸ ὄνομα, ἐπειδὴ σήμερον καλεῖται κότζι. Ὁ ἀστράγαλος εἶχε πολλοὺς βόλους, ἐξ ὧν ἄλλοι μὲν ἔφερον ὀνομασίας θεῶν, ἄλλοι δὲ ἡρώων, καὶ ἄλλοι βασιλέων, ἢ ἐνδόξων ἀνδρῶν καὶ ἐταιρίδων. Ἡ ἐπωνυμία τῆς Ἀφροδίτης ἦτο γενικωτέρα· διεσώθησαν δὲ καὶ ἄλλαι τινὲς ὀνομασίαι, οἷον ὁ Βερενίκης πλόκαμος, Γραῦς, Δαρεῖος, Εὐριπίδης, Κῶος, Χίος, κλ. Τὸ κότσι σήμερον παίζεται μὲν διαφορεῶς, σώζει ὅμως ἔχνη τινὰ τῆς ἀρχαιότητος εἰς τὸ παιγνίδιον, τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται Βασιλεύς.

8. *Ἀφεντίνδα*. Παιγνίδιον, κατὰ τὸ ὁποῖον περιέγραφον κύκλον, καὶ, στάντες μακρόθεν, ἔρριπτον ὄστρακον· ὁ δὲ ῥίψας ἐν τῷ μέσῳ τοῦ κύκλου, ἐνίκᾳ ἴσως ἢ ἀφεντίνδα εἶναι ἢ καλουμένη σήμερον σβίγᾳ.

9. *Βασιλίνδα*. Παιγνίδιον, κατὰ τὸ ὁποῖον οἱ παῖδες διώριζον βασιλέα καὶ ὑπηρέτην, ὅστις ἐξετέλει τὰ ὑπὸ τοῦ βασιλέως προσταττόμενα, ὡς καὶ τὴν σήμερον πράττουσιν, ὅταν παίζωσι τὸν ἀστράγαλον.

10. *Διαγραμμισμός*. Παιγνίδιον, κατὰ τὸ ὁποῖον ἐπαιζον μὲ 60 ψήφους, ἄλλας μὲν μελαίνας, ἄλλας δὲ λευκάς. Ἡ ἰταλιστὶ καλουμένη Δάμα εἶναι λείψανον τοῦ διαγραμμισμοῦ.

11. *Διελκυστίνδα*. Ἐπαίζετο οὕτω. Δύω μοῖραι παίδων εἴλκον ἀλλήλας, μεχριστοῦ ἢ μία κατόρθωνε νὰ σύρῃ τὴν ἄλλην πρὸς ἑαυτήν· καὶ τοῦτο εἶναι τὴν σήμερον ἐν χρήσει.

12. *Ἐλκυστίνδα*. Ἡ Ἐλκυστίνδα ἦτο παιγνίδιον, κατὰ τὸ ὁποῖον ἐπήγνουον κατὰ γῆς δοκὸν τρυπημένην ἐν τῷ μέσῳ· διὰ δὲ τοῦ τρυπήματος διεπεράτο σχοινίον,

τοῦ ὁποίου τὰς ἄκρας ἐκράτουν δύο νέοι, ἔχοντες τὰ νῶτα ἐστραμμένα πρὸς τὴν δοκόν. Ὁ δ' ἐλκύσας διὰ τῆς βίας τὸν ἕτερον, ὥστε νὰ φέρῃ τὰ νῶτα αὐτοῦ εἰς τὴν δοκόν, ἐνίκα.

13. *Ἐξεχ' ὦ φίλε Ἥλιε.* Παροιμιώδης λόγος ὑπὸ τῶν παίδων λεγόμενος εἰς παιγνίδιον τι, κατὰ τὸ ὁποῖον παίζοντες ἐβόων τοῦτο, ἂν νέφος τί ἐκάλυπτε τὸν ἥλιον.

14. *Ἐπίσκυρος* Ἡ ἐπίσκυρος ἦτον ὡσαύτως παιδιὰ, ἣτις ὠνομάζετο καὶ ἐφηβικὴ καὶ ἐπίκοινος· ἐπαιζέτο δὲ οὕτω. Πολλοὶ παῖδες διενέμοντο εἰς ἴσας μοίρας· ἔπειτα κατέγραφον μέστην γραμμὴν διὰ τοῦ γύψου, τὸν ὁποῖον ἐκάλουν σκύρον. Ἀφοῦ δὲ κατέθετον ἐπὶ τῆς γραμμῆς ταύτης τὴν σφαῖραν, καὶ κατέγραφον δύο ἐτέρας γραμμάς κατόπιν ἑκατέρας τῆς τάξεως τῶν παίδων, οἱ λαβόντες πρῶτοι τὴν σφαῖραν ἔρριπτον αὐτὴν κατὰ τῶν ἄλλων, οἵτινες ἐφρόντιζον νὰ δράξωσιν αὐτὴν ῥιπτομένην, καὶ νὰ τὴν ἀντιῤῥίψωσιν, ἕωσοῦ κατῶρθονον νὰ ἀπωθήσωσι τοὺς ἄλλους πέραν τῆς κατόπιν γραμμῆς.

15. *Ἐποστρακισμός.* Τοῦτο τὸ παιγνίδιον ἐπαίζετο οὕτω. Τὰ παῖδιά ἐρρίπτον ἐπὶ τῶν λιμνῶν ἢ θαλασσῶν ὅστρακά τινα μόνον ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὕδατος οὕτως, ὥστε τὸ ὅστρακον ἐπήδα πολλάκις, ἕωσοῦ ἐβυθίζετο. Ἡρίθμουν δὲ τὰ πηδήματα, καὶ οὕτως τὸ ὅστρακον ἐπήδα περισσότερον, ἐκεῖνος ἐνίκα. Τοῦτο παίζεται καὶ σήμερον, καὶ ὀνομάζεται ψωμάκια.

16. *Ἐφεδρισμός.* Εἰς τὸ παιγνίδιον τοῦτο ἔστηνον λίθον τινὰ ὀρθιον, καὶ μακρόθεν ἐρρίπτον σφαίρας ἢ λίθους· ὁ δὲ κρημνίσας τὸν ὀρθιον λίθον ἀνέβαινεν

εἰς τοὺς ὤμους τοῦ ἄλλου, ὅστις ῥίψας πρότερον δὲν τὸν ἐπέτυχε, καὶ κρατῶν μὲ τὰς χεῖρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, τὸν ἠνάγκαζε νὰ τὸν φέρῃ εἰς τὸν τόπον ὅπου ἦτον ὁ κρημνισθεὶς λίθος, ὅστις ὠνομάζετο Δίωρος.

17. *Ἐφετίνδα ἢ Φαινίνδα.* Εἰς τὸ παιγνίδιον τοῦτο οἱ παῖδες ἐπαιζόν τὴν σφαῖραν κτυποῦντες ἀλλήλους, πλὴν προσποιοῦντο δεικνύοντες ὅτι ἤθελον νὰ κτυπήσωσιν ἑνὴν, καὶ αἰφνιδίως ἐκτύπουν ἄλλον· ὅθεν ἐκαλεῖτο καὶ Φενακική, ἐπειδὴ ἐγένετο δι' ἀπάτης.

18. *Ἐωλοκρασία.* Εἶδος παιδιᾶς καὶ αὕτη, κατὰ τὸ ὅποιον νέεσι τινες ἔπινον οἶνον, καὶ τις αὐτῶν, βεβαρυσμένος ὑπὸ τῆς μέθης, ἐκοιμᾶτο· οἱ δὲ λοιποὶ ἐνώνοντες ὅσα ποτήρια οἴνου ἔπρεπε νὰ πῖν κατὰ τὴν ἀναλογίαν του, καὶ μιγνύοντες αὐτὸ μὲ ἄλλους ζωμοὺς, τὸ ἔχουν ἐπὶ τοῦ κοιμωμένου. Τοῦτου δὲ τοῦ παιγνιδίου ἶχνος εἶναι ἡ σημερινὴ συνήθεια τοῦ νὰ χύνωσι τὸν οἶνον ἐπὶ τοῦ μὴ θέλοντος νὰ πῖν τὰς προπόσεις.

19. *Ζατρίχιον.* Παιγνίδιον Περσικόν, τὸ ὅποιον κοινῶς λέγεται Σαντράχιον, γνωστὸν τοῖς πᾶσι.

20. *Ἰμαντελιγμός.* Ὁ ἰμαντελιγμός ἐπαίζετο οὕτω κατὰ τὸν Πολυδεύκην. Ἐδίπλονον λωρίον τι εἰς πολλὰς διπλόας (ἐλιγμοὺς), καὶ ἔπειτα ἐνέβαλλον ξυλίνην περώνην (παττάλιον)· ὁ δ' ἐπιτυχὼν τὴν πρώτην διπλόην τοῦ λωρίου, ἐνίκα. Τοῦτο γίνεται ἀπαράλλακτως καὶ σήμερον, καὶ ὠνομάζεται λωρίον.

21. *Κάλιμον ἐπιβαίνειν.* Τοῦτο εἶναι τὸ ἄχρι τῆς σήμερον κοινότατον παιγνίδιον τῶν μικρῶν παιδίων, τὰ ὅποια ἀναβαίνοντα ἐπὶ καλάμου ἢ ξύλου, τρέχουσι. Τοῦτο ἐπαιζεν Ἀγησίλαος ὁ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων μετὰ τοῦ μικροῦ αὐτοῦ υἱοῦ· καὶ ἐπειδὴ φίλος τις

εἰτελθὼν αἰφνιδίως καὶ βλέπων, ἐθαύμασεν· ὁ Ἀγησί-
λαος εἶπε πρὸς αὐτὸν « Μὴδὲν εἴποις πρὶν ἂν πατὴρ
γένοιο ».

22. *Κυνδαλισμός*. Εἰς τὸ παιγνίδιον τοῦτο ἐπή-
γνουον πάσσαλόν τινα εἰς τὴν γῆν, καὶ ἔπειτα ἐκτύπουν
αὐτὸν μὲ ἕτερον πάσσαλον, ὃ δὲ ἐκβαλὼν αὐτὸν δι
ἐνὸς κτυπήματος, ἐνίκα. Ἐντεῦθεν καὶ ἡ παροιμία·
ἤλω τὸν ἥλον, παττάλω τὸν πάτταλον.

23. *Κολλαβισμός*. Κολλαβισμός ἐλέγετο, ὅτε τις
ἔκλειε τοὺς ὀφθαλμούς του μὲ τὰς ἰδίας αὐτοῦ χεῖρας,
ὥστε νὰ μὴ βλέπῃ· ἄλλος δέ τις, κτυπὼν αὐτὸν ἔλεγε·
« Πότερος τετύπηκε ; » καὶ ἂν τὸν εὗρισκεν, ἐνίκα.

24. *Κυβεία*. Τοῦτο τὸ παιγνίδιον ἦτο γενικώ-
τατον καὶ κοινότατον, ὡς τὴν σήμερον τὰ χαρτία,
καὶ πολυεῖδές ὡς αὐτά. Ἐπαίξετο δὲ κατὰ διαφόρους
τρόπους πρὸς διασκέδασιν καὶ μὲ χρήματα. Ἐξ αὐτοῦ
προῆλθε καὶ τὸ ῥῆμα κυβεύω. Οἱ βόλοι δὲ ἦσαν πολ-
λότατοι, ἐξ ὧν ὁ Μεῦρσιος συνήγαγεν ὑπὲρ τοὺς 40.
Ἐχρυσί δὲ οἱ βόλοι τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν μὲ τὰ χαρ-
τία, διότι, καθὼς εἰς αὐτὰ εἶναι ὁ βασιλεὺς, ὁ πεζὸς,
ἡ γυνή, ὁ ἄσος, κλ., οὕτω καὶ εἰς τοὺς κύβους ἦτον
ὁ Μίδαξ, ὁ Μάνης, ὁ Κύων, κλ.

25. *Κυνητίνδα*. Κυνητίνδα ἦτο τὸ φίλημα τῶν
μικρῶν παιδίων, τὰ ὅποια ἐρίλουν καὶ ἐφιλοῦντο ἔλ-
χοντα, καὶ ἐλκόμενα ἐκ τῶν ὠτων. Ἴδου τί ἀναφέρει
ὁ Πλούταρχος περὶ τοῦ παιγνιδίου τούτου. Πολλοὶ
καταφιλοῦντες τὰ μικρὰ παιδιά, καὶ αὐτοὶ τὰ ἐλκρυσιν
ἐκ τῶν ὠτων, καὶ εἰς ταῦτα προστάζουσι νὰ πράττωσι
τὸ αὐτὸ, αἰνιττόμενοι παίζοντες, ὅτι πρέπει νὰ ἀγα-
πῶμεν τοὺς διὰ τῶν ὠτων ὠφελοῦντας. Ἡ κυνητίνδα
τῶν παλαιῶν ἀναλογεῖ μὲ τὸ κατὰ Γάλλους φίλημα.

Υπάρχει ὅμως διαφορὰ, διότι ἐν τῷ κατὰ Γάλλους φιλεῖν, καὶ φιλεῖσθαι, ἀντὶ τῶν ὧτων, λαμβάνουσι τὰς παρειάς, καὶ μετὰ τὸ φίλημα δίδουσιν εἰς αὐτὰς ῥαπίσματα διὰ τῶν δύο χειρῶν.

26. *Μηλολάνθη*. (ζωῦριον ὅμοιον μὲ τὸν κύνθαρον, γινόμενον ἢ ἐκ τῆς ἀνθήσεως τῶν μήλων, ἢ συγχρόνως μὲ τὴν ἀνθησιν). Τοῦτο τὸ παιγνίδιον ἐπαίζετο οὕτως. Τὰ παιδία ἐζώγρουν τὴν Μηλολάνθην, καὶ δένοντα εἰς τὸν πόδα τῆς ῥάμματι, τὴν ἀπέλυον. Τοῦτο δὲ παίζεται καὶ μέχρι τῆς σήμερον, καὶ ὀνομάζεται Χρυτομαμούνα.

27. *Μυῖα χαλκῇ*. Σώζεται καὶ τοῦτο τὸ παιγνίδιον δλόκληρον, τὸ ὁποῖον παίζουνσι τὰ παιδία δένοντα μὲ ταινίαν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκείνου, εἰς τὸ ὁποῖον ἔπεσεν ὁ κλῆρος· τοῦτο δὲ τὸ παιδίον τρέχον, προσπαθεῖ νὰ συλλάβῃ ἄλλο διὰ νὰ τὸ καταστήσῃ εἰς τὸν τόπον του· τὰ δὲ ἄλλα κτυποῦσιν ἢ κνίζουσιν αὐτό. Καὶ τοῦτο μὲν φωνάζει « Χαλκῇν μυῖαν θέλω κυνηγήσει » Ἐκεῖνα δὲ ἀποκρινόμενα λέγουσι « Θέλεις κυνηγήτῃ, ἀλλὰ δὲν θέλεις συλλάβει ». Τὸ παιγνίδιον τοῦτο λέγεται τυφλομυῖα, ἢ παιγνίδιον τοῦ τυφλοῦ.

9. *Ὀρτυγοκοπία* Τοῦτο τὸ παιγνίδιον ἐγένετο οὕτω κατὰ τὸν Πολυδεύκην. Περιέγραφον κύκλον, καὶ ἐν τῷ μέσῳ αὐτοῦ ἀπέλυον δύο ὀρτυγας, οἵτινες συμπλεκόμενοι ἐμάχοντο πρὸς ἀλλήλους· ὁ δὲ καταβληθεὶς καὶ ἐξωσθεὶς τοῦ κύκλου ἐνικάτο αὐτός τε καὶ ὁ κύριος αὐτοῦ, καὶ ποτὲ μὲν ὁ νικῆσας ἐλάμβανε τοὺς ὀρτυγας, ποτὲ δὲ ἀργύριον. Ἐνίοτε δὲ ὁ μὲν ἐκράτει τὸν ὀρτυγα, ὁ δὲ ἐκτύπα αὐτὸν μὲ τὸν δακτυλον, ἢ ἐμάδιζε τὰ ἐκ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ πτερὰ, καὶ ἐὰν μὲν ὑπέμενεν ὁ ὀρτυξ, ἐνίκα ὁ κύριος αὐτοῦ, ἐὰν δὲ ἐνέ-

διδε καὶ ὑπέφευγεν, ἐνίκα ὁ χτυπῶν ἢ μαδίζων αὐτόν.

29. *Ὅστρακίνα*. Ἐγένετο οὕτως. Οἱ παῖδες ἐχωρίζοντο εἰς δύο τάξεις, καὶ μεταξὺ αὐτῶν κατέγραφον γραμμὴν. Εἷς δὲ τούτων, στὰς ἐν τῷ μέσῳ, ἔρριπτεν ὅστρακον (τοῦ ὁποίου τὸ ἐν μέρος ἦτο πισσωμένον, τὸ δὲ ἄλλο ἀπίσσωτον) καὶ ἔλεγε «Νῦξ ἢ ἡμέρα;» καὶ οἱ μὲν ἐπιτυχόντες τὴν πτῶσιν τοῦ ὁστράκου ἐδίωκον, οἱ δὲ ἄλλοι ἔφευγον. Ὁ δὲ συλληφθεὶς ἐκ τῶν φευγόντων ἐλέγετο ὄνος, καὶ ἀντικαθίστα τὸν συλλαβόντα.

30. *Οὐρανία*. Ἦτον ὁμοία μὲ τὴν Ἀπόρραξιν διέφερε δὲ κατὰ τοῦτο, καθότι εἰς μὲν τὴν Ἀπόρραξιν ἔκρουον τὴν σφαῖραν εἰς τὴν γῆν, καὶ ἔπειτα ὑπεδέχοντο αὐτήν· εἰς δὲ τὴν οὐρανίαν, ἀνέρριπτον τὴν σφαῖραν πρὸς τὸν οὐρανόν, καὶ ὅστις ἤρπαξεν αὐτήν, πρὶν πέσῃ κατὰ γῆς, ἐνίκα.

31. *Πεντάλιθα*. Παιγνίδιον ἐν μεγάλῃ χρήσει καὶ σήμερον παρὰ τοῖς παῖδεσι, πεντόβολα καλούμενον. Ἐπαίξετο δὲ οὕτως. Ἐρρίπτον πρὸς τὰ ἄνω πέντε λιθίδια, ἢ ψήφους, ἢ ἀστραγάλους· ἐπιστρέφοντα δὲ τὰ ἐδέχοντο εἰς τὸ ὀπισθεν μέρος τῆς χειρός. Ἐὰν δὲ δὲν ἔμενον ἐπὶ τῆς χειρός ὅλα, ἔπρεπε ν' ἀναλάβωσι τὰ πεσόντα διὰ τῶν δακτύλων, διατηροῦντες τὰ σταθέντα εἰς τὴν θέσιν των.

32. *Πεττεία*. Περίφημον καὶ σύνηθες παιγνίδιον ἢ Πεττεία ἐγένετο οὕτως. Ἐκαστος τῶν παιζόντων εἶχε πέντε πεσσά, καὶ πᾶν πεσσὸν εἶχε πέντε γραμμὰς· ὅθεν καὶ πεσσά πεντάγραμμα, καὶ κύβων βολαὶ λέγονται ὑπὸ τοῦ Σοφοκλείους. Μεταξὺ δὲ τῶν 5 γραμμῶν ἦτο καὶ μία ἱερὰ λεγομένη· ὅθεν προῆλθεν ἡ παροιμία «Κινῶ τὸν ἀφ' ἱερᾶς» καὶ «κίνει τὸν ἀπὸ

γραμμάς λίθον »· ἐπὶ τῶν τὰ ἔσχατα κινδυνευόντων.

32. *Πλατυγίζειν*. Παιγνίδιον κοινότατον, καὶ ἄχρι τοῦ νῦν σωζόμενον, τὸ ὁποῖον ἐγίνετο οὕτω. Φύλλον μήκωνος (παπαρούνας) ἢ ἄλλου τινὸς φυτοῦ, ἔβαλλον εἰς τοὺς δύο πρώτους δακτύλους τῆς ἀριστερᾶς εἰς σχῆμα κύκλου συμβληθέντας· ἔπειτα ἐκτύπουν μὲ τὸ κοῖλον τῆς δεξιᾶς, καὶ ἐὰν τὸ φύλλον ἐτρυπᾶτο μετὰ κρότου, ἦτο σημεῖον ὅτι ὁ ἐρῶν ἢ ἡ ἐρωμένη ἐμέμνητο αὐτοῦ τοῦ κτυπήσαντος, κατὰ τὸν Πολυδεύκην. Ἐρῶντων προσέτι καὶ τὸ κρίνον, τὸ ὁποῖον εἶναι διπλοῦν καὶ κενὸν ἐνδοθεν διὰ τὰ τὸ πληρώσουν ἀέρος, καὶ ἔπειτα τὸ ἐκτύπουν εἰς τὸ μέτωπον, καὶ ἀπὸ τὸν κτύπον αὐτοῦ ἐξῆγον παρόμοια συμπεράσματα. Εἰς τὸ παιγνίδιον δὲ τοῦτο ἀναφέρεται καὶ ἡ θλίψις τῶν κοκκῶν τῶν ὀπωρικῶν, οἷον κεράτων, δαμασκηνῶν, καὶ ἄλλων, ἐν οἷς οἱ παῖδες τρώγοντες τοὺς καρποὺς θλίβουσι τὰ κόκκαλα μετὰ τῶν δύο πρώτων δακτύλων τῆς δεξιᾶς, καὶ ἂν ἐξεπήδων πρὸς τὸ ὕψος, ἐσήμαινε τὴν εὖνοιαν τοῦ ἐρῶντος ἢ τῆς ἐρωμένης.

33. *Πλειστοβολίδα*. Τὸ παιγνίδιον τοῦτο ἐπαίζετο, ὅχι μόνον μὲ τοὺς κύβους, ἀλλὰ καὶ μὲ τοὺς ἀστραγάλους, τοὺς ὁποίους ἔταττον κατὰ σειρὰν, καὶ ὁ περισσοτέρους κτυπήσας ἐνίκη. Ἐπαίζετο δὲ πᾶς ἀριθμὸς μὲ χρήματα, καὶ ὁ ὑπερβαλὼν τοὺς ἄλλους κατὰ τὸ πλῆθος τῶν μονάδων, ἐλάμβανε τὰ καταβληθέντα χρήματα.

34. *Σχαρίζειν ἢ Σκινθαρίζειν*. Παιγνίδιον ἢ ἀστειότης ἄχρι τῆς σήμερον γινομένη. Αὕτη δὲ συνίστατο εἰς τὸ νὰ κτυπᾷ ὁ εἷς τὴν ῥίνα τοῦ ἄλλου μὲ τὸν δάκτυλον. Σήμερον δὲ καλεῖται Μύτος ἢ Μυτῆς.

35. *Σχοινοφιλίδα*. Ἡ σχοινοφιλίδα ἐπαίζετο

οὔτω. Τὰ παιδία ἐκάθηντο κυκλοτερῶς, καὶ ἐν ἑξ αὐτῶν, ἔχον σχοινίον, τὸ ἔθετεν κρυφίως ὀπίσω ἄλλου τινός, καὶ ἐὰν μὲν ἐκεῖνο δὲν ἐννόει, ὁ θέσας τὸ ἐκτύπα περιτρέχων τὸν κύκλον, ἐὰν δὲ ἐννόει, αὐτὸ ἐκτύπα τὸν τιθέντα. Καλεῖται δὲ σήμερον στρουῦμπος.

36. *Τρόπα*. Παιγνίδιον, ἄχρι τοῦ νῦν σωζόμενον, γουβίτζαις λεγόμενον. Ἐπαίζετο δὲ τὸ πάλαι, ὡς καὶ τὴν σήμερον οὔτω. Τὰ παιδία ἀνώρυττον τρύπαν τινὰ εἰς τὴν γῆν, καὶ ἔπειτα, ἱστάμενα μακρόθεν, ἐρρίπτον καρύδια ἢ ἀστραγάλους, καὶ οὔτινος τὸ καρύδιον ἢ ὁ ἀστράγαλος ἔμενεν ἐν αὐτῇ, οὗτος ἐνίκα. Σημειώσεως δὲ ἄξιον εἶναι ὅτι τὸ τρύπα καὶ οἱ παλαιοὶ ἐπρόφερον τρόπα, ὡς καὶ οἱ Πελοποννήσιοι σήμερον λέγουσι τρούπα ἀντὶ τρύπας.

37. *Τροχός*. Τοῦτο ἦτο παιγνίδιον γενικόν, ἐπειδὴ ἐν αὐτῷ περιελαμβάνοντο ὁ Βέμβηξ, ὁ Στρόβιλος καὶ ὁ Στρόμβος. Εἶδος δὲ τοῦ τροχοῦ ἦτο καὶ ἡ κυβίστησις (τούμπα), καὶ τὸ μαχαίρας περιδονεῖσθαι.

38. *Τρυγοδίφησις*. Παιγνίδιον γελοιῶδες, παιζόμενον οὔτως. Ἐρρίπτον δακτυλίδιον ἢ ἄλλο τι εἰς τὸν πυθμένα λεκάνης γεμάτης τρυγός· ἔπειτα ἔδενον ὀπίσω τὰς χεῖρας ἐνός, ὅστις ἔκυπτε διὰ νὰ λάβῃ αὐτὸ μὲ τὸ στόμα. Τοῦτο γίνεται καὶ σήμερον· μάλιστα γεμίζουσι τὴν λεκάνην ἀπὸ ἄλευρον· ὅθεν ὁ προσπαθὼν νὰ τὸ λάβῃ, ἀλευρωμένος ὅλον τὸ πρόσωπον, προξενεῖ γέλωτα.

39. *Χαλκισμός*. Εἶδος κυβείας παιζόμενον οὔτω κατὰ τὸν Εὐστάθιον. Περιέστρεφον μετὰ πολλῆς θανάμειως νόμισμα ὀρθόν, ὁ δὲ κατορθώσας νὰ στήσῃ αὐτὸ μὲ τὸν δάκτυλον περιστρεφόμενον, ἐνίκα.

40. *Χελιχελώνη*. Παιγνίδιον τῶν παρθένων παιζόμενον οὔτω. Μία ἐξ αὐτῶν ἐκάθητο ἐν τῷ μέσῳ,

αἱ δὲ ἄλλαι περιτρέχουσαι, καὶ κινουῦσαι αὐτὴν ἔλεγον
« Χελιχελώνη, τί κάμνεις ἐν τῷ μέσῳ »; ἡ δ' ἀπε-
κρίνετο « Ἐτοιμάζω τὰ μαλλιά καὶ τὸ φάδι • καὶ
ἐκεῖναι πάλιν, « Ὁ δ' ἔκγονός σου τί ποιῶν ἀπωλέσθῃ »;
ἡ δ' ἀπεκρίνετο, « Ἀπὸ ἵππους λευκοὺς ἐπήδησεν
εἰς τὴν θάλασσαν ».

41. *Χυτρίνδα* ἐπαίζετο οὕτως. Καθήμενός τις
ἐν τῷ μέσῳ ἔφερεν ἐπὶ κεφαλῆς χύτραν μετὰ τῆς
ἀριστερᾶς χειρὸς, οἱ δὲ ἄλλοι περιτρέχοντες ἐκτύπουν
αὐτὸν καὶ ἔλεγον « Τίς τὴν χύτραν; » καὶ ἐκεῖνος ἀπε-
κρίνετο, « Ἐγὼ ὁ Μίδας ». Ὅντινα δ' ἐκτύπα διὰ
τοῦ ποδός του περισρέφων, ἐκεῖνος ἐκάθητο ἀντ' αὐτοῦ.

42. Ὡμίλλα ἐπαίζετο οὕτως. Περιέγραφον κύκλον,
καὶ ἔρριπτον εἰς αὐτὸν καρύδια ἢ ἀστραγάλους, καὶ
οὔτινος ὁ ἀστράγαλος ἢ τὸ καρύδιον ἵστατο ἐν τῷ
κύκλῳ, ἐνίκα.

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ.

*Ετη
Πρὸ Χριστοῦ.

Τὸ Ἄργος καὶ ἡ Σικυὼν ἐκτίσθησαν, κατὰ τὴν
παράδοσιν, ὑπὸ τοῦ Ἰνάχου καὶ τοὺς ἀπο-
γόνους του. περίπου 2000

Ὡγύγης ἐν τῇ Ἀττικῇ — Ὁ Κατακλυσμὸς
περίπου. 1756

Ὁ Κέκροψ ἔρχεται εἰς τὴν Ἀττικὴν ἀπὸ τὴν
Αἴγυπτον περίπου. 1556

Κατακλυσμὸς τοῦ Δευκαλίωνος — Ἕλλην

Αἰῶλος, Δῶρος, Εὐϋθρος	}	περίπου 1500
Ἴων, Ἀχαιοὶ		

Ὁ Κάδμος ἐκ τῆς Φοινίκης ἔρχεται εἰς Θήβας,
καὶ εἰσάγει τοὺς ἀλφabetητικοὺς χαρακτῆρας
περίπου. 1500

Ἀριξίς τοῦ Πέλοπος εἰς τὴν Μεσημβρινὴν Ἑλ-
λάδα (Πελοπόννησον) ἐκ Λυδίας περίπου. 1300

Ὁ Τρωϊκὸς πόλεμος, διάρκέσας 10 ἔτη, περαι-
οῦται, καταστραφείσης τῆς Τρωάδος. 1184

Κάθοδος τῶν Ἑρακλειδῶν (βοηθουμένων ὑπὸ τῶν
Δωριέων) εἰς τὴν Πελοπόννησον. 1104

Ὁ Εὐρυσθένης καὶ Προκλῆς συμβασιλεύουσι τῆς
Λακεδαιμόνος. 1102

Κόδρος, ὁ τελευταῖος βασιλεὺς τῆς Ἀττικῆς,

- ἀποθνήσκει εἰς τὸν κατὰ τῶν Δωριέων πόλε-
μον. — Οἱ Ἀθηναῖοι ἔκτοτε κυβερνῶνται ἀπὸ
ἰσοβίους ἄρχοντας. 1068
- Λυκοῦργος ὁ νομοθέτης τῆς Σπάρτης περίπου. 888
- Τὰ ὀνόματα τῶν Ὀλυμπιονικῶν ἀρχίζουν νὰ κα-
ταγράφονται τὸν Ἰούλιον, (Ὀλυμπιάς πρώτη
Κόροιβος νικητής) 776
- Δεκαετεῖς ἄρχοντες ἐν Ἀθήναις. 754
- Ὁ πρῶτος Μεσσηνιακὸς πόλεμος (ἀρξάμενος
745) περαιοῦται, ἀλωθείσης τῆς Ἰθώμης ὑπὸ
τῶν Σπαρτιατῶν. 724
- Ἐνιαύσιοι ἄρχοντες εἰς Ἀθήνας. 684
- Δεύτερος Μεσσηνιακὸς πόλεμος (ἀρξάμενος 685)
περαιοῦται, ἀλωθείσης τῆς Εἵρας. — Οἱ νι-
κηθέντες Μεσσήνιοι ἀποπλέουσιν εἰς τὴν Σικε-
λίαν, καὶ κυριεύουσι τὴν Ζάγκλην, ὀνομασθεῖ-
σαν ἔκτοτε Μεσσήνην. 671
- Σπάρτη ἡ ἰσχυροτάτη πολιτεία ἐν Πολοποννήτῳ —
- Δράκων, ὁ αἵματοχαρὴς νομοθέτης τῶν Ἀθηνῶν. 624
- Σόλων, ὁ φιλάνθρωπος νομοθέτης τῶν Ἀθηνῶν. 594
- Πεισίστρατος ὁ τύραννος τῶν Ἀθηνῶν. 560
- Πεισίστρατος (ἄρ' οὗ δις ἀπεδιώχθη) διατηρεῖται
εἰς τὴν τυραννίαν τῶν Ἀθηνῶν ἐναντίον τῶν
Ἀλκμαϊονιδῶν
- Ὁ Πεισίστρατος ἀποθνήσκει. — Οἱ υἱοὶ τοῦ Ἰπ-
πίας καὶ Ἰππαρχος διαδέχονται αὐτόν. 527
- Πολυκράτης, ὁ τύραννος τῆς Σάμου, φονεύεται
ὑπὸ τοῦ Ὀροΐτου 522
- Ὁ Ἰππαρχος φονεύεται ὑπὸ τοῦ Ἀρμαδίου καὶ
Ἀριστογείτονος. 514

Ὁ Ἰππίας, μόνος τύραννος τῶν Ἀθηνῶν, ἀποδιώ-
κεται ὑπὸ τῶν Ἀλκμαιονιδῶν, βοηθουμένων
ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν — Καταφεύγει εἰς τὴν
Περσίαν 510

Οἱ Ἀθηναῖοι, συμμαχήσαντες μὲ τοὺς ἐν τῇ
Ἀσίᾳ ἀποστατήσαντας Ἑλλήνας, πυρπολοῦσι
τὰς Σάρδεϊς· ἐντεῦθεν λαμβάνουσι τὴν ἀρχήν
τῶν οἱ Περσικοὶ πόλεμοι 499

Τὸ εἰσβαλὼν στράτευμα τοῦ Δαρείου, στρατη-
γοῦντων τοῦ Δάτιδος καὶ Ἀρταφέρνης, ἀπο-
διώκεται διὰ τῆς ἐν Μαραθῶνι νίκης, τὴν ὁ-
ποίαν ἐνίκησεν ὁ Μιλτιάδης. 490

Αἱ Ἀθῆναι ἀποκτῶσιν ἰσχυρὸν ναυτικὸν διὰ τοῦ
Θεμιστοκλέους. — Αἱ Ἀθῆναι ἀρχίζουσι πό-
λεμον κατὰ τῆς Αἰγίνης. —

Αἱ ἐν Θερμοπύλαις, Ἀρτεμισίῳ, καὶ Σαλαμῖνι
νίκαί. 480

Αἱ ἐν Πλαταιαῖς καὶ Μυκάλῃ (25 Σεπτεμβρίου)
νίκαί. 479

Ἡγεμονία τῶν Ἀθηναίων. — Τειχισμὸς τῆς
πόλεως. 477—404

Ὁ Θεμιστοκλῆς ἐξοστραχίζεται. 471

Ἡ διπλῆ νίκη τοῦ Κίμωνος κατὰ τὸν Εὐρυ-
μέδοντα ποταμόν. 470

Ἀποστασία τῶν Εἰλώτων. — Τρίτος Μεσσηνιακὸς
πόλεμος (ἀρξάμενος 464). — Ζηλοτυπία
μεταξὺ Σπάρτης καὶ Ἀθηνῶν, ἥτις καταδει-
κνύεται, ἐνῶ συμπολιορχοῦσι τὴν Ἰθώμην, ἐκ-
κρήγνυται εἰς μικροὺς πολέμους (457—μάχη
ἐν Τανάγρα,) οἱ δὲ φυγάδες Μεσσήνιοι ἀποικί-

- ζονται ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων εἰς τὴν Ναύπακτον. 455
- Ἐκστρατεία τοῦ Κίμωνος κατὰ τῆς Κύπρου (450). — Ὁ θάνατός του. 449
- Αἱ μεταξὺ Κερκύρας καὶ Κορίνθου ἐχθροπραξίαι ἐπιφέρουσι τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον. 431
- Λοιμὸς ἐν Ἀθήναις (430). — Ὁ Περικλῆς ἀποθνήσκει. 429
- Κλέων ὁ δημαγωγὸς φονεύεται. 422
- Ἡ Νικιεὶς εἰρήνη. 421
- Ἐκστρατεία Ἀθηναίων εἰς τὴν Σικελίαν, στρατηγούντων τοῦ Ἀλκιβιάδου καὶ τοῦ Νικίου (415). — Ὁ Ἀλκιβιάδης, κατηγορηθεὶς καὶ ἀνακληθεὶς, καταφεύγει εἰς Σπάρτην (415). — Ὁ Νικίας ἡττᾶται κατὰ κράτος. 413
- Ἡ Δεκέλεια, κατὰ συμβουλήν τοῦ Ἀλκιβιάδου, καταλαμβάνεται ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν. —
- Αἱ Ἀθῆναι ὀλιγαρχοῦνται (411). — Ὁ Ἀλκιβιάδης (ἐκλεχθεὶς ὑπὸ τοῦ στρατεύματος) νικᾷ εἰς Ἀσίαν ὑπὲρ τῶν Ἀθηνῶν (411—407). — Στερεῖται τῆς στρατηγίας. 407
- Οἱ Ἀθηναῖοι ἡττῶνται κατὰ κράτος ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς. 405
- Αἱ Ἀθῆναι κυριεύονται ὑπὸ τοῦ Λυσάνδρου. — Τέλος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου. — Οἱ Τριάκοντα Τύραννοι. 404
- (Ἡ Σπάρτη ἡγεμονεύουσα πολιτεία μέχρι τοῦ 371).
- Ὁ Θρασύβουλος ἐλευθεροῖ τὰς Ἀθήνας, ἀποκα-

θιστᾶ τὸ ἀρχαῖον πολίτευμα, καὶ κηρύττει γενικὴν ἀμνηστειάν. 403

Πόλεμος Σπαρτιατῶν κατὰ τῆς Περσίας. 400

Ὁ Σωκράτης θανατοῦται ἐν Ἀθήναις. 399

Τὸ Ἄργος, ἡ Κόρινθος, καὶ αἱ Θῆβαι, κηρύττουσι πόλεμον κατὰ τῆς Σπάρτης. — Ὁ Ἀγησίλαος, ἀναγκασθεὶς νὰ ἐπιστρέψῃ ἐκ τῆς Ἀσίας, νικᾷ τοὺς συμμάχους ἐν Κορωνείᾳ. 394

Ὁ Κόνων νικᾷ τοὺς Σπαρτιάτας πλησίον τῆς Κνίδου (394). — Ἀνεγείρει τὰ τεῖχη τῶν Ἀθηνῶν μὲ τὸ Περσικὸν χρυσίον 393

Οἱ Σπαρτιάται συνομολογοῦσι τὴν ἐπ' Ἀνταλκίδου ἄτιμον εἰρήνην. 387

Αἱ Θῆβαι κυριεύονται αἰφνιδίως ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν (382). — Ἐλευθεροῦται ὑπὸ τοῦ Πελοπίδου. — Αἱ Θῆβαι καὶ αἱ Ἀθῆναι ἐνοῦνται κατὰ τῆς Σπάρτης. 378

Ὁ Ἐπαμινώνδας νικᾷ τοὺς Σπαρτιάτας ἐν Λεύκτροις. 371

Ἡ ἡγεμονία τῶν Θηβῶν ἐν Ἑλλάδι ἀναγνωρίζεται ὑπὸ τῶν Περσῶν. —

Ἡ ἐν Μαντινείᾳ νίκη. — Ὁ Ἐπαμινώνδας ἀποθνήσκει, καὶ μετ' αὐτοῦ ἡ δύναμις τῶν Θηβαίων. 363

Αἱ τρεῖς πρῶται πολιτεῖαι, Ἀθῆναι, Θῆβαι καὶ Σπάρτη, ἀποκάμνουσιν. 363

Ἡ τυραννία τῶν Ἀθηνῶν γεννᾷ τὸν πόλεμον τῶν συμμάχων. 357—355

Ὁ πρῶτος ἱερὸς πόλεμος κατὰ τῶν Φωκέων

(ἀρξάμενος 356) περαιούται ὑπὸ τοῦ Φιλίππου δευτέρου, μέλους τοῦ Ἀμφικτυονικοῦ συνεδρίου. 346

Δεύτερος ἱερὸς πόλεμος κατὰ τῶν Λοκρῶν, ὑποκινήθεις ὑπὸ τοῦ Φιλίππου, (339) καὶ ἀπορρασιθεῖς (ὡς καὶ ἡ τύχη τῆς Ἑλλάδος) ὑπὸ τῆς ἐν Χαιρωνίᾳ μάχης. 338

Ὁ Φίλιππος κηρύττεται ἀρχιστράτηγος τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Περσῶν. —

Ἀποστασία ἄνευ ἀποτελέσματος κατὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου. 335

Αἱ Θῆβαι κατεδαφίζονται. —

Ἡ Σπάρτη ἀποστατεῖ ἐπὶ τοῦ Ἀγιδος, ὅστις ἠττᾶται καὶ ρονεύεται ἀπὸ τὸν Ἀντίπατρον. 331

(Ἡ Ἑλλὰς ἐν μέρει ἀπόλλυσι τὴν αὐτονομίαν της).

Αἱ Ἀθῆναι καὶ ἄλλαι πόλεις δέχονται Μακεδονικὰς φρουράς. 323

Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς, ἀντιπρόσωπος τοῦ Κασάνδρου ἐν Ἀθήναις. 318

Δημήτριος ὁ Πολιορκήτης ἐλευθεροῖ τὰς Ἀθήνας, καὶ σχεδὸν ὅλην τὴν Ἑλλάδα. 307

Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς ἐξορίζεται. 298

Ἡ Αἰτωλικὴ καὶ Ἀχαϊκὴ συμμαχία ἀρχίζουσι νὰ μορφώνωνται. 280

Αἱ Ἀθῆναι καταλαμβάνονται ὑπὸ τῶν Μακεδόνων. — Ἡ Σπάρτη ἐλευθεροῦται. 266

Ἄγις ὁ Τρίτος ἀποπειρᾶται νὰ ἀποκαταστήσῃ τὸ ἀρχαῖον πολίτευμα εἰς τὴν Σπάρτην. 243

- Αἱ Ἀθῆναι, ἀπαλλαγθεῖσαι ἀπὸ τὰ Μακεδονικὰ στρατεύματα, εἰσέρχονται εἰς τὴν Ἀχαϊκὴν συμμαχίαν. 232
- Ὁ Κλεομένης ἀποκαθιστᾷ τὸ ἀρχαῖον πολίτευμα εἰς τὴν Σπάρτην. 226
- Ὁ Κλεομένης μάχεται ὑπὲρ τῶν Αἰτωλῶν. —
- Ἡττᾶται καὶ σώζεται εἰς τὴν Αἷρυπτον. 222
- Πόλεμος μεταξὺ τῶν δύο συμμαχιῶν, περαιωθείς ὑπὸ τοῦ Φιλίππου 220—217
- Ὁ Ἄρατος ἀποθνήσκει. 214
- Οἱ Ῥωμαῖοι βοηθοῦσι τοὺς Αἰτωλοὺς κατὰ τῶν Ἀχαιῶν καὶ κατὰ τοῦ Φιλίππου. 213
- Ὁ Φιλοποίμην νικητής. — Εἰρήνη. 206
- Αἱ Ἀθῆναι, πολιορκούμεναι ὑπὸ τοῦ Φιλίππου, ἐπικαλοῦνται τὴν βοήθειαν τῆς Ῥώμης. 200
- Οἱ Ἀχαιοὶ καὶ οἱ Αἰτωλοὶ συμμαχοῦσι μετὰ τῆς Ῥώμης. — Κηρύττονται ἐλεύθεροι. 198
- Ὁ Νάβις ἐν Σπάρτῃ. — Οἱ Αἰτωλοὶ, δυσαρεστηθέντες κατὰ τῆς Ῥώμης, βοηθοῦσι τὸν Ἀντίοχον. 191
- Ἡ Αἰτωλικὴ συμμαχία διαλύεται. 189
- Ἡ Ῥώμη κηρύττεται ὑπὲρ τῆς Σπάρτης, ἐναντίον τῆς Ἀχαϊκῆς συμμαχίας. 184
- Ὁ Φιλοποίμην ἀποθνήσκει. 183
- Οἱ Ἀχαιοὶ συμμαχοῦσι μετὰ τῆς Ῥώμης κατὰ τοῦ Περσέως (168). — Χίλιοι ὅμως ἐξ αὐτῶν (ἐκ τῶν ὁποίων καὶ ὁ ἱστορικὸς Πολύβιος) ἀπάγονται εἰς τὴν Ῥώμην. 167
- Οἱ Ἀχαιοὶ παρωργισμένοι ἐπιχειροῦσι νὰ ὑποτά-

Ἔτη Π. Χ.

ξωσι τὴν Σπάρτην. — Ἡ Σπάρτη λαμβάνει
βοήθειαν ἐκ τῆς Ῥώμης, 147

Οἱ Ἀχαιοὶ νικῶνται. — Ἡ Κόρινθος κυριεύεται
καὶ κατεδαφίζεται ὑπὸ τοῦ Μωμμίου. 146

Ἡ Ἀχαΐα γίνεται ἐπαρχία Ῥωμαϊκή. —

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ.

ΜΕΡΟΣ Α'.

ΒΙΒΛΙΟΝ Α'.

ΚΕΦ. Α'.

Ποῖα ἦσαν τὰ ὅρια τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ; 1 (1)

Ποῖα ἦτον ἡ ἑκτασίς της ἀπ' ἄρκτου πρὸς μεσημβρίαν, καὶ ἀπὸ ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς ; —

Πόσα τετράγωνα μίλια περιεῖχεν ; —

Εἰπέ τὴν μεγάλην τριπλὴν διαίρεσιν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος. 2

Ποῖα ἦσαν τὰ ὅρια τῆς Βορείας Ἑλλάδος, καὶ ποίας χώρας περιελάμβανεν ; 3

Εἰς πόσας πολιτείας διηρεῖτο ἡ Θεσσαλία ; 4

Περίγραψε τὰ ὅριά της, τὰ ὄρη, τοὺς ποταμοὺς, τὰς λίμνας, καὶ τὰς πόλεις της —

Περίγραψε τὴν Ἡπειρον κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, καὶ ὀνόμασον τὰς τρεῖς χώρας, εἰς τὰς ὁποίας ἦτο διηρημένη. 5

Ποῖα ἦσαν τὰ ὅρια τῆς Μεσσαίας Ἑλλάδος, καὶ ἀπὸ πόσας χώρας συνέκειτο ; 6

(1) Οἱ ἀριθμοὶ ἀναφέρονται εἰς τοὺς παραγράφους, οἵτινες σημειοῦνται ὡσαύτως μὲ ἀριθμοὺς.

Περίγραψε τὰ ὄρια, τὰ ὄρη, τὰς πόλεις, καὶ λοι-
πὰ τῆς Ἀττικῆς. 7

Περίγραψε τὴν Μεγαρίδα, τὴν Βοιωτίαν, καὶ
τὴν Φωκίδα. 8—10

Εἰς πόσας χώρας ἦτο διηρημένη ἡ Ἀνατολικὴ
Λοκρίς; 11

Περίγραψε τὴν Δυτικὴν Λοκρίδα 12

Περίγραψε τὰ ὄρια, τὰ ὄρη, τὰς πόλεις, κλπ.,
τῆς Δωρίδος, τῆς Αἰτωλίας, καὶ τῆς Ἀκαρ-
νανίας. 13—15

Πόσας χώρας περιελάμβανεν ἡ Μεσημβρινὴ Ἑλ-
λάς; 16

Περίγραψε τὴν Ἀρκαδίαν, τὴν Λακωνίαν, Μεσση-
νίαν, Ἡλίδα, Ἀργολίδα, Ἀχαΐαν, Σικυωνίαν,
καὶ Κορινθίαν. 17—24

Εἰς πόσας τάξεις δύνανται νὰ διαιρεθῶσιν αἱ ἑλ-
ληνικαὶ νῆσοι; 25

Ἀπαρίθμησον τὰς κυριωτέρας νήσους τὰς ἀνηκού-
σας εἰς ἐκάστην τούτων τῶν τάξεων. —

ΚΕΦ. Β'.

Ποῖος λαὸς κατῴκει κατ' ἀρχὰς εἰς τὴν Θεσσα-
λίαν; 1

Ἀπὸ πότα βασιλεία συνίστατο ἐπὶ τῆς ἐποχῆς
τοῦ Τρωικοῦ πολέμου; —

Εἰπὲ τὰς μεταβολὰς τὰς γενομένας εἰς τὰς κυ-
ριωτέρας δύο πόλεις τῆς Θεσσαλίας. 1

Περίγραψε συντόμως τὴν πολιτικὴν ἱστορίαν τῆς
Ἠπείρου 2

Υπὸ τίνος, καὶ κατὰ ποῖον ἔτος ἐκτίσθησαν αἱ Ἄθιναι;

3

Πῶς ὠνομάζετο κατὰ πρῶτον ἡ πόλις, καὶ ποίαν μεταβολὴν ἔλαβε τὸ ὄνομα της;

Πόσοι βασιλεῖς ἐβασίλευσαν ἐν Ἀθήναις;

Ἀπὸ τίνος ἀρχεται κυρίως ἡ ἱστορία τῶν Ἀθη-
νῶν ὡς πολιτείας;

Ποῖος ἦτον ὁ τελευταῖος τῶν βασιλέων, καὶ ποία ἦτον ἡ τύχη του;

Ποία μεταβολὴ ἐγένετο εἰς τὴν κυβέρνησιν ἀμέ-
σως μετὰ τὸν θάνατόν του;

Πόσοι διετήρησαν τὴν ἀρχὴν ταύτην διὰ βίου;

Πόσοι δεκαετεῖς ἀρχοντες ὑπῆρξαν;

Πότε ἐγένεν ἡ ἀρχὴ ἐνιαύσιος;

Ποῖος ἦτον ὁ Δράκων καὶ ὁ Κῦλων;

Υπὸ τίνος κατηργήθησαν οἱ πλεῖστοι νόμοι τοῦ
Δράκοντος;

Ποῖα ἦσαν τὰ κεφάλαια τῆς νομοθεσίας τοῦ Σο-
λῶνος;

Πόσον καιρὸν διήρκεσε τὸ πολίτευμα τοῦτο;

Ποία κυβερνητικὴ μεταβολὴ ἐγένετο ἀμέσως μετὰ
τὴν ἄλωσιν τῶν Ἀθηνῶν, περαιωθέντος τοῦ Πε-
λοποννησιακοῦ πολέμου;

Υπὸ τίνος, καὶ κατὰ ποῖον ἔτος, ἀποκατέστη ἡ
ἐλευθερία;

Υπὸ ποίων περιστάσεων παρεκινήθη Φίλιππος ὁ
Μακεδὼν εἰς τὴν κατὰκτησιν τῶν Ἀθηνῶν;

Ποῦ ἐκροτήθη ὀριστικὴ μάχη;

Ἐστέρησεν ὁ Φίλιππος ἐντελῶς τοὺς Ἀθηναίους
τῆς ἐλευθερίας των;

Ἀπεστάτησαν πόλιν αἱ Ἀθῆναι, καὶ ὑπὸ τίνος
ὑπετάγησαν; —

Υπὸ τίνος μετεβλήθη πάλιν τὸ εἶδος τῆς κυβερ-
νήσεως, καὶ ποῖον πολίτευμα ἀντικατέστη ἀντὶ
τῆς ἀρχαίας δημοκρατίας; —

Ποῖος ἀποκατέστησε τὴν δημοκρατίαν; —

Πῶς μετεχειρίσθη τοὺς Ἀθηναίους, καὶ ποῖαν ἀ-
μοιβὴν ἀπέδωκαν εἰς αὐτὸν διὰ τὴν γενναϊότη-
τά του; —

Ποῖος ἐκυρίευσεν πάλιν τὰς Ἀθήνας; —

Υπὸ τίνος οἰωνοὺς, καὶ διὰ ποίων μέσων, ἀπο-
κατέστη ἐν μέρει ἡ ἐλευθερία εἰς τὰς Ἀθήνας; —

Ποῖος βασιλεὺς εἰσέβαλε μετ' οὐ πολὺ, καὶ ἔφε-
ρεν αὐτὰς εἰς μεγάλην στενοχωρίαν; 3

Υπὸ τίνος προστασίαν ἐτέθησαν ἤδη οἱ Ἀθηναῖοι,
καὶ ποῖαι ἦσαν αἱ συνέπειαι τοῦ κινήματος
τούτου; —

Κατὰ ποῖον ἔτος συνέβη τοῦτο; —

Περίγραψε συντόμως τὴν πολιτικὴν ἱστορίαν τῆς
Μεγαρίδος, Βοιωτίας, Φωκίδος, Λοκρίδος, Δω-
ρίδος, Αἰτωλίας, Ἀκαρνανίας, καὶ Ἀρχα-
δίας. 4—11

Ποῖον ἦτο τὸ πρῶτον εἶδος τῆς κυβερνήσεως τῆς
Σπάρτης; 12

Ποῖος ἦτον ὁ πρῶτος τῶν βασιλέων τῆς, καὶ πόσοι
ἀπὸ τοὺς ἀπογόνους του ἐβασίλευσαν; —

Υπὸ τίνος γένους ἐδιώχθησαν; —

Ἀνάφερε τὴν περίστασιν, ἐνεκα τῆς ὁποίας διωρί-
σθησαν δύο βασιλεῖς. —

Πῶς ὠνομάζοντο τὰ δύο γένη; —

Πόσον χρόνον διήρκεσε τὸ εἶδος τοῦτο τῆς κυβερνήσεως ; 12

Ὑπὸ τίνων περιωρίσθη μεγάλως ἡ βασιλικὴ δύναμις ; —

Ἐκ τίνος περιστατικοῦ χρονολογεῖται ἡ καταστροφή τοῦ πολιτεύματος τῆς Σπάρτης ; —

Ποῖος ἀπετέλεσε κυρίως τὴν καταστροφὴν ταύτην ; —

Πόσον χρόνον διήρκεσεν ἡ ἡγεμονία τῆς Σπάρτης ἐν Ἑλλάδι ; —

Εἰς ποίαν μάχην ἠττήθησαν οἱ Σπαρτιᾶται, καὶ ὑπὸ τίνος ἐστρατηγεῖτο ὁ ἐχθρὸς ;

Τί ἐπεχείρησεν Ἄγις ὁ Τρίτος, καὶ ποία ἦτον ἡ τύχη του ; —

Περίγραψε τὴν πολιτικὴν γραμμὴν, τὴν ὁποίαν Κλεομένης ὁ Τρίτος ἠκολούθησε. —

Πῶς παρέβη τοὺς νόμους τῆς Σπάρτης ; —

Ὑπὸ τίνος, καὶ εἰς ποίαν μάχην ἠττήθη, καὶ ποία ἦτον ἡ τύχη του ; —

Ποῖος ἦτον ὁ Νάβις, καὶ μὲ ποῖον συνωμολόγησε συμμαχίαν ; —

Ποῖον πόλεμον ἐπεχείρησε, καὶ ποίαν νίκην ἐνίκησε ;

Πόσα ἔτη ἐβασίλευσε, καὶ τί ἔγεινε τέλος πάντων ; —

Ἐπὶ ποίων περιστάσεων ἡ Λακεδαιμόνων ἐγένετο ἐπαρχία Ῥωμαϊκὴ ; —

Ἰστορήσον συντόμως τὴν πολιτικὴν ἱστορίαν τῆς Μεσσηνίας, Ἡλίδος, Ἀργολίδος, Ἀχαΐας, Σικυωνίας καὶ Κορινθίας, ὡς καὶ τὰ πολιτεύ-

ματα τῶν διαφόρων νήτων καὶ ἀποικιῶν τῆς
Ἑλλάδος.

13—25

ΚΕΦ. Γ'.

Πόθεν κατήγοντο ὅλοι οἱ Ἕλληνες, καὶ ποίαν
γλῶσσαν ἐλάλουν ὅλοι κατ' ἀρχάς; 1

Διὰ τίνων περιστάσεων μετεβλήθη ἡ γλῶσσα,
προϊόντος τοῦ χρόνου; —

Ποῖον λόγον ἔχεις νὰ ὑποθέσης, ὅτι ἡ Δωρική
γλῶσσα ἦτον ἡ ἀρχική γλῶσσα ὅλης τῆς
Ἑλλάδος; 2

Εἰς ποίαν χώραν διήρχεσε περισσότερο ἀμετά-
βλητος, καὶ διὰ τί; —

Ποῖα ἔθνη τὴν ἐλάλουν, μιγνύοντες αὐτὴν μεθ' ἐ-
τέρας διαλέκτου; —

Ὑπὸ τίνων ἐμορφώθη ἡ Ἀττικὴ διάλεκτος; 3

Ποῖοι, καὶ εἰς ποίας περιστάσεις, εἰσῆγαγον εἰς τὴν
Μικρὰν Ἀσίαν τὴν Αἰολικὴν καὶ Ἰωνικὴν διά-
λεκτον; —

Εἰς πόσας διαλέκτους διηρεῖτο ἡ γλῶσσα τῶν
κατοίκων τῆς Ἑλλάδος, καὶ εἰς ποίας χώρας
ἐξετάθη αὕτη; 4

ΚΕΦ. Δ'.

Πῶς ὠνομάζοντο οἱ κυριώτεροι Ἕλληνες ἱστο-
ρικοί; 1—7

Ἀπαρίθμητον συντόμῳ; τὰ συγγράμματα τοῦ
Ἡροδότου. 1

Εἰς ποίαν διάλεκτον συνέγραψε; —

- Πότε ἐγεννήθη Θουκυδίδης, καὶ τί συνέγραψε; 2
- Ἀπαρίθμητον τὰ συγγράμματα τοῦ Ξενοφῶντος. 3
- Ποῖον ἦτο τὸ θέμα τῆς ἱστορίας τοῦ Πολυβίου; 4
- Ἀπαρίθμησον τὰ συγγράμματα Διοδώρου τοῦ
Σικελιώτου, Διονυσίου τοῦ Ἀλικαρνασσεῶς καὶ
Ἀῤῥιανοῦ. 5—7
- Πῶς ἤθελες ὀνομάσει τὸν Πλούταρχον; 8
- Πῶς κατατάττει τοὺς ποιητάς (1); —
- Ἀπαρίθμησον τοὺς ἀξιολογωτάτους ἐπικοὺς ποιη-
τάς. 9, 10, 11
- Ποῖοι ἦσαν οἱ πρῶτοι λυρικοὶ ποιηταί; 12, 13
- Ἀπαρίθμησον τοὺς πρῶτους τραγικοὺς καὶ κωμι-
κοὺς ποιητάς. 14—18
- Εἰς ποίαν διάλεκτον ἔγραψαν οἱ Βουκολικοὶ ποιη-
ταί; 19
- Ὀνόμασον τοὺς τρεῖς πρωτίστους Ἑλληνας φιλο-
σόφους. 20, 21, 22
- Ποῖος ἦτον ὁ Μιλτιάδης, καὶ εἰς τί διέπρεψεν; 23
- Ἰστορήσον συντόμως τὰ περὶ Θεμιστοκλέους, Λεω-
νίδου καὶ Περσικίου. 24—26
- Ἰστορήσον ὡσαύτως τὰ περὶ Ἀριστείδου, Κίμωνος
καὶ Περικλέους. 27—29
- Ποῖος ἦτον ὁ Ἀλκιβιάδης, καὶ κατὰ τί ἔγεινεν
ἐπίσημος; 30
- Ἀπαρίθμησον συντόμως τὰ διάφορα κατορθώματα
τοῦ Λυσάνδρου, Ἀγησιλάου, Ἐπαμινώνδου καὶ
Φιλοποίμενος. 31—34
- Ὀνόμασον τοὺς τέσσαρας πρωτίστους Ἑλληνας
ρήτορας. 35—38

(1) Ἀπ. Εἰς ἐπικοὺς, λυρικοὺς, δραματικοὺς, καὶ βουκολικοὺς.

ΚΕΦ. Ε΄.

- Υπὸ τίνος συνεστήθη τὸ Ἀμφικτυονικὸν συνέ-
δριον ; 1
- Ἀπὸ πόσους συνίστατο κατ' ἀρχάς ; —
- Υπὸ ποίων πολιτειῶν ἐστέλλοντο ; —
- Ἡυξήθη ποτὲ ὁ ἀριθμὸς οὗτος ; —
- Ποσάκις τοῦ ἔτους συνήρχοντο, καὶ εἰς ποίους
τόπους ; 1
- Ποῖος ἦτον ὁ σκοπὸς τῆς συνελεύσεώς των ; —
- Ποῖαι τελεταὶ ἐτελοῦντο εἰς τὰς συνελεύσεις των ; —
- Πῶς ἐξετελοῦντο αἱ ἀποφάσεις των ; —
- Υπὸ τίνων ἀντεπροσωπεύοντο αἱ πολιτεῖαι, καὶ
ποῖα ἦσαν τὰ καθήκοντα τῶν ἀντιπροσώπων
τούτων ; 2
- Περίγραψε τὸν τρόπον, καθ' ὃν οἱ Φωκεῖς ἀπε-
διώχθησαν ἀπὸ τὸ συνέδριον. 3
- Ποῖος κατέλαβε τὸν τόπον αὐτῶν ; —

ΒΙΒΛΙΟΝ Β΄.

ΚΕΦ. Α΄.

- Ἀπὸ ποίους ἔλαβον οἱ Ἕλληνες τὴν θρησκείαν
των ; 1
- Ποῖα παραδείγματα δύνασαι νὰ φέρῃς εἰς ὑποστή-
ριξιν τῆς διαβεβαιώσεως ταύτης ; —
- Εἰς ποίαν αἰτίαν ἀποδίδεις τὸ πλῆθος τῶν λα-
τρευομένων ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων θεῶν, καὶ
ιδίως ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ; 2

- Ἦτο λοιπὸν ἐπιτετραμμένον εἰς πολίτας νὰ εἰσά-
γωσι νέους θεοὺς κατ' ἰδίαν αὐτῶν ἀρέσκειαν ; —
- Ποία τριπλῇ διαίρεσις δύναται νὰ γείνη περὶ τῶν
Ἑλλήνων θεῶν ; 3
- Ὀνόμασον τοὺς μεγάλους δώδεκα θεοὺς. —
- Περίγραψε τὸν τρόπον, καθ' ὃν παρίστατο ἕκαστος
αὐτῶν, τὰ προσόντα, τὰ ἐπίθετα αὐτῶν,
κτλ. : 4—15
- Ὀνόμασον τοὺς ἀξιολογωτάτους ἐκ τῶν κατω-
τέρων θεῶν ; 16
- Πῶς ὠνομάζοντο συνήθως αἱ Ἑριννύες, καὶ διὰ τί ; —
- Τί ἐννοεῖς μὲ τὴν λέξιν ἥρωας ; 17
- Ποίαν ἰσχὺν εἶχεν ἡ θρησκεία ἐπὶ τοῦ χαρακτῆ-
ρος τοῦ λαοῦ ; —

ΚΕΦ. Β'.

- Εἰς πόσα μέρη διηροῦντο οἱ ναοί ; 1
- Τί ἦτο τὸ περιβόρραντήριον ; —
- Ὅρισον τὰς λέξεις τέμενος, ναὸν καὶ ἱερόν ; 2
- Ποία εἶναι ἡ ἐννοια τῶν λέξεων ναοῦ, προνάου,
ἀδύτου, καὶ σηκοῦ ; —
- Τί ἦτο τὸ ἀρχεῖον ; 3
- Ἀπὸ τί κατεσκευάζοντο ἐν γένει οἱ βωμοί, καὶ
ποῖον ἦτο τὸ σύνθημα αὐτῶν ; 4
- Οἱ βωμοὶ ὅλων τῶν θεῶν ἦσαν τοῦ αὐτοῦ ὕψους ; —
- Υπῆρχε τάξις τις θεῶν μὴ ἔχουσα βωμούς ; —
- Ἀπὸ τί κατεσκευάζοντο τὰ εἰδωλα, καὶ εἰς ποῖον
σχῆμα παριστῶντο ; 5
- Ἐξήγησον τὴν λέξιν ἄσυλον ; 6
- Πῶς διετρέφοντο κυρίως οἱ ἱερεῖς ; 7

ΚΕΦ. Γ'.

- Ἐξετελοῦντο πάντοτε αἱ πολυάριθμοι ἱεραὶ ἀρχαὶ
ὑπὸ διαφόρων προσώπων; 1
- Εἶναι δυνατόν ν' ἀπαριθμηθῶσιν ἀκριβῶς αἱ διά-
φοροι τάξεις τῶν ἱερέων; 2
- Ἰστορήσων λοιπὸν γενικῶς ποῖαι ἦσαν αὗται. 3—8
- Ἐξήγησον τὰς λέξεις ἀρχιερέα, παρασίτους, κή-
ρυκας, νεωκόρους καὶ ναοφύλακας. 3—7
- Ὁ δεύτερος τῶν ὄρων τούτων δὲν εἶχεν εἰς τοὺς
μεταγενεστέρους χρόνους ἔννοϊαν πολὺ διάφορον
ἀπὸ τὴν ὁποίαν εἶχε κατ' ἀρχάς; 4
- Τίνες ἦσαν οἱ κήρυκες ἐν Ἀθήναις; 5
- Τί ἔννοεῖς μὲ τὴν φράσιν προπόλους θεῶν; 8
- Ποῖα ἦσαν τ' ἀναγκαῖα διὰ τὴν ἱερωσύνην προ-
σόντα; 9
- Πῶς ἐνεδύοντο οἱ ἱερεῖς; —
- Εἰς ποῖα γένη ἦτο διαδοχικὴ ἡ ἱερωσύνη; —

ΚΕΦ. Δ'.

- Πόσα εἶδη θυσιῶν ὑπῆρχον παρὰ τοῖς Ἕλλησι; 1
- Πότε ἤρχισαν κατὰ πρῶτον νὰ προσφέρωσι ζῶα
εἰς θυσίαν; 2
- Ἐκ πόσων πραγμάτων συνίσταντο αἱ πάνδημοι
θυσίαι; 3
- Ἀπὸ ποῖα ὑγρὰ συνίσταντο ἐν γένει αἱ σπονδαί; —
- Ἀλλὰ δὲν ἐχρησίμευσον ἐνίοτε ἄλλα ὑγρὰ εἰς
τὰς σπονδάς; 4
- Ἐγένοντο ποτὲ σπονδαὶ ἄνευ θυμιάτων; —
- Τί ἔννοεῖς μὲ τὴν λέξιν θυμιάματα; 5

- Ἀπαρίθμησον τὰς διαφόρους προσφορὰς, τὰς δυνα-
 μένας νὰ ὑπαχθῶσιν ὑπὸ τὴν ὀνομασίαν ταύτην. —
- Τί ἐννοεῖς μὲ τὴν λέξιν ἱερεῖον; 6
- Ποῖα προσόντα ἀπητεῖτο νὰ ἔχῃ τὸ θῦμα; —
- Ὑπὸ τίνων περιστάσεων ὠδηγοῦντο οἱ Ἕλληνες
 εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν θυμάτων των; —
- Ἀπητεῖτο νὰ προσφέρωσι τὰς αὐτὰς θυσίας οἱ ἄν-
 θρωποι ὅλων τῶν τάξεων; 6
- Ἐξήγησον τοὺς ὅρους, ἑκατόμβην, χιλιόμβας, καὶ
 τριτύν. —
- Πῶς ἐκαθαίροντο οἱ εἰσερχόμενοι εἰς τὰς θυσίας; 7
- Πῶς ἐκαθαίροντο οἱ ἐνοχοὶ ἐπισήμων κακουργη-
 μάτων; 8
- Ποῖος τρόπος καθάρσεως ἦτον ἀναγκαῖος πρὸς
 τοὺς νομιζομένους νεκρούς; —
- Ποῖα ἐπίθετα ἐδίδοντο εἰς τοὺς ἀκαθάρτους; —
- Πρὶν ἀρχίσωσιν αἱ τελεταὶ ποία κήρυξις ἐγίνετο; 9
- Ποία εἶναι ἡ ἐννοια τῆς λέξεως κανοῦ; —
- Πῶς ἐκοσμεῖτο συνήθως τὸ θῦμα; —
- Περίγραψε τὸν τρόπον, καθ' ὃν ὁ ἱερεὺς περιεῖρ-
 τιζε τὸ θῦμα καὶ τὸν λαόν. 10
- Τί ἐκηρύττετο τότε, καὶ πῶς ἀπεκρίνετο ὁ λαὸς
 εἰς τὴν κήρυξιν; —
- Μὲ ποίας λέξεις προτεκάλει ὁ ἱερεὺς τὸν λαὸν νὰ
 προσευχηθῇ μετ' αὐτοῦ; —
- Μὲ ποίας ἐπέταττεν ὁ κήρυξ σιωπὴν; —
- Πῶς ὁ ἱερεὺς ἐξέταζε τὰ τῆς ὑγείας τοῦ θύματος
 ἐσωτερικῶς καὶ ἐξωτερικῶς, καὶ τὴν θέλησίν
 του εἰς τὸ νὰ θυσιάσθῃ; 11
- Τί ἐννοεῖς μὲ τὴν λέξιν προθύματα; 12

Ὑπὸ τίνος, καὶ κατὰ ποῖον τρόπον, ἐτράζετο τὸ
θύμα; 13

Πρὸς ποῖον σκοπὸν ὁ ἱερεὺς ἐξέταζε τὰ σπλάγχνα
τοῦ θύματος; 14

Ἐξήγησον τὰς λέξεις σφαγεῖον, ἀπαρχάς, καὶ
κνίσσαν. —

Πῶς ἴσταντο ὁ ἱερεὺς καὶ ὁ προσφέρων τὴν θυ-
σίαν προσευχόμενοι; 15

Πῶς ὠνομάζοντο ἐν γένει οἱ ὕμνοι τῶν θυσιῶν; —

Απὸ πόσα μέρη συνίσταντο; —

Ποία εἶναι ἡ ἐννοια ἐνταῦθα τῆς λέξεως ὑγείας; 16

Τί ἐγένετο τὸ ὑπόλοιπον τῶν θυμάτων; —

Πῶς ἀπελύετο ὁ λαός; —

Εἰπέ τὰς πέντε περιστάσεις, καθ' ἃς αἱ προσφε-
ρόμεναι εἰς τοὺς καταχθονίους θεοὺς θυσίαι διέ-
φερον ἀπὸ τὰς προσφερομένας εἰς τοὺς ἐπουρα-
νίους. 17

Τί ἐννοεῖς μὲ τὰς λέξεις ἀναθήματα καὶ ἀνακεί-
μενα; 18

ΚΕΦ. Ε'.

Εἰς ποίας περιστάσεις, καὶ κατὰ ποίας ὥρας τῆς
ἡμέρας, προστῦχοντο συνήθως οἱ Ἕλληνες; 1

Ποῖος ἦτον ὁ συνήθης τόπος τῆς προσευχῆς; 2

Διὰ ποίων χειρονομιῶν ἐξέφραζον οἱ προσευχόμε-
νοι τοὺς διαφόρους βαθμοὺς τῆς πεποιθήσεως,
τὴν ὁποίαν ἤτθάνοντο; 3

Ποῖον εἶδος ἐνδύματος ἐνεδύοντο συχνάκις; —

Ποίαν διάφορον στάσιν εἶχον οἱ προσευχόμενοι
εἰς τοὺς οὐρανίους, τοὺς καταχθονίους, καὶ
τοὺς θαλασσίους θεοὺς; 4

Ποῖον μέρος τῆς οἰκίας ἦτο τὸ προοφωρότατον
εἰς τοὺς ἱκέτας;

Ποῖαι κατάραι ἦσαν αἱ τρομερώταται, καὶ ποῖα
ἀποτελέσματα ὑπετίθετο ὅτι παρῆγον; 6

ΚΕΦ. ΣΤ'.

Πῶς διέκρινον οἱ Ἕλληνες τοὺς ὅρκους τῶν; 1

Ποῖοι θεοὶ ἐνομίζοντο εἰδικώτερον ὅτι προέδρευον
ἐπὶ τῶν ὀρκῶν; 2

Ποίους θεοὺς ὠμνυον συνήθως αἱ γυναῖκες; —

Ἀπαρίθμησον τὰς ἄλλας διαφορὰς τῶν ὀρκῶν. —

Ποῖοι ἦσαν οἱ συνήθεις τύποι τῆς ὀρκωμοσίας; 3

Ποῖαι τελεταὶ ἐγίνοντο ἀπὸ τὰ μέρη εἰς ὅλας
τὰς ἐπισήμους συμμαχίας καὶ συμφωνίας; —

Τί παρατηρεῖς ἰδίως περὶ τῆς σπονδῆς εἰς τοιαύ-
τας περιστάσεις; 4

Τί ἐγίνετο ἡ σὰρξ τοῦ θύματος; —

Ποίους ἄλλους τρόπους εἶχον νὰ καθαίρωνται
ἀπὸ τὰς ἐγκληματικὰς πράξεις; 5

Πῶς ἀποδεικνύεις, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες εἶχον
μέγα σέβας εἰς τοὺς ὀρκους; 6

Τοῦτου δοθέντος, δὲν ὑπῆρχον ἔθνη τινὰ παροι-
μοιώδη διὰ τὴν παράβασιν τῶν ὀρκῶν; —

ΚΕΦ. Ζ.

Τί ἐννοεῖς μὲ τὴν λέξιν μαντικὴν, καὶ πόσα εἶδη
αὐτῆς ὑπῆρχον; 1

Περίγραψε ἕκαστον αὐτῶν. —

Ἀπαρίθμησον τὰ διάφορα εἶδη τὰ συμπεριλαμβα-

νόμενα ὑπὸ ἕκαστον τῶν δύω τούτων ὀνομα-
σιῶν.

2

ΚΕΦ. Η'.

Ποῖον ἐξ ὅλων τῶν εἰδῶν τῆς μαντικῆς ἐσεβά-
ζετο περισσότερον;

1

Ποίων θεῶν ἦσαν τὰ κυριώτερα μαντεῖα;

Τί γνωρίζεις περὶ τοῦ ἐν Δωδώνῃ μαντείου τοῦ

Διός;

2

Δὲν εἶχεν ἄλλα μαντεῖα εἰς τὴν Ἑλλάδα ὁ Ζεὺς;

Ποῖος τῶν θεῶν εἶχε τὰ πλεῖστα μαντεῖα;

3

Ποῦ ἦτο τὸ περιφημότατον μαντεῖον;

Πῶς ἀνεκαλύφθη, καὶ πότε;

Υπὸ τίνος ἐδίδοντο οἱ χρησμοί του;

Περίγραψε τὸν τρόπον, καθ' ὃν ἡ ἱέρεια διετί-
θετο.

Ποσάκις τοῦ ἔτους συνεβουλεύοντο τὸν χρησμὸν
τοῦτον;

Εἰς ποίαν γλῶσσαν ἐδίδοντο πάντοτε οἱ χρησμοί;

3

Περίγραψε τὴν θέσιν τῶν Δελφῶν.

Υπὸ τίνος ἀνηγέρθη τὸ δεύτερον ἱερόν;

Διηγήσου τινὰς τῶν ἀξιολογωτάτων χρησμῶν.

Πότε ἔπαυτε τὸ μαντεῖον;

Ποῖα ἄλλα μαντεῖα εἶχεν ὁ Ἀπόλλων;

Τίνες ἦσαν οἱ Θεωροί;

Ποία ἦτον ἡ τύχη τοῦ ἱεροῦ τῶν Βραγχιδῶν;

Τί γνωρίζεις περὶ τοῦ μαντείου τοῦ Τροφωνίου;

4

Περίγραψε τὰς πολλὰ περιέργους τελετὰς τὰς
τελουμένας, ἐνῶ συνεβουλεύοντο τὸ μαντεῖον.

τοῦ Ἀμφιαράου.

5

Ποῖον ἦτο τὸ ἀξιολογώτατον τῶν κατωτέρων
μαντείων; 6

Περίγραψε τὸ ἄλλο εἶδος τῆς ἀτέχνου μαντείας. 7

Ἀπὸ ποῖα ἄλλα εἶδη μαντικῆς διεκρίνετο διὰ τοῦ
ὀνόματός της; —

Πόσα εἶδη θεομάντεων ὑπῆρχον; —

Ἐξήγησον τὰς λέξεις Εὐρυκλεῖς, Πύθωνας, Ἐκ-
στατικούς, κλ. —

Ὑπὸ ποίαν ἐκ τούτων τῶν ὀνομασιῶν δυνάμεθα
νὰ κατατάξωμεν τὰς διδομένας ὑπὸ τῶν ἀπο-

θνησκόντων προφητείας; —

ΚΕΦ. Θ'.

Πόσα εἶδη ἀποκαλύψεων δ' ὀνείρων ὑπῆρχον; 1

Εἰς ποίους θεοὺς ἔθυσον ὅσοι ἤθελον νὰ ἴδωσιν
ὀνείρατα; —

Περίγραψε τὰ διάφορα εἶδη τῆς διὰ θυσιῶν μαν-
τείας. —

Πῶς διέκρινον τοὺς αἰσίους ἀπὸ τοὺς ἀπαισίους
οἰωνοὺς εἰς ἐκάστην τούτων τῶν περιπτώσεων; —

Ποῖον γενικὸν κανόνα εἶχον διὰ νὰ διακρίνωσι
τοὺς αἰσίους ἀπὸ τοὺς ἀπαισίους οἰωνοὺς; —

Ποῖα ὀνόματα ἐδίδον εἰς τοὺς διὰ πτηνῶν οἰωνοὺς,
καὶ εἰς τοὺς ὅσοι παρετήρουν αὐτά; 3

Πῶς ἐνεδύοντο οἱ οἰωνοσκόποι, καὶ μὲ ποῖον
τρόπον παρετήρουν; —

Πῶς διεκρίνοντο τὰ οἰωνικὰ πτηνά; —

Ἀπὸ ποίας περιστάσεις ἐξήρτητο τὸ αἶσιον ἢ
ἀπαίσιον αὐτῶν; —

Τὶ ἀξιοσημείωτον ὑπῆρχεν ὡς πρὸς τὰς γλαυκάς; —

Ἀπὸ ποῖα ἄλλα πράγματα ἐλαμβάνοντο οἱ οἰωνοί; 3

Πόσα εἶδη κλήρων ὑπῆρχον; 4

Περίγραψε τὸν τροπον, καθ' ὃν ἐξετελεῖτο ἕκαστος. —

Εἰς ποῖον θεὸν ἦσαν ἱεροὶ ὅλοι οἱ κληροί; —

Πόσα εἶδη οἰωνικῶν πραγμάτων ὑπῆρχον; 5

Εἰπέ τὰς διαφορὰς ἐκάστου εἶδους. —

Πῶς ἐπενόησαν οἱ Ἕλληνες νὰ ἀποφεύγῃσι τὰς

ἀπαίσιαις λέξεις; —

Πῶς ἀπετρέποντο ἐν γένει οἱ κακοὶ οἰωνοί; —

Δὲν ἦσαν καὶ τινες ἡμέραι ἀπαίσιαι; —

Τί γνωρίζεις περὶ τῶν φαινομένων τοῦ οὐρανοῦ; 6

Πότε ὁ κεραυνὸς ἦτον αἴτιος, καὶ πότε ἀπαί-

σιος οἰωνός; —

Πόσα εἶδη μαγειῶν ὑπῆρχον; 7

Ἐξήγησον τὰς λέξεις νεχρομαντεῖαν, ὕδρομαν-

τεῖαν, λεκανομαντεῖαν, ἀλεκτρυομαντεῖαν, φαρ-

μακείαν, καὶ βασκανίαν. 7

Δὲν ὑπῆρχον τρόποι τοῦ ἀποφεύγειν τὴν ἐπήρειαν

τῶν μαγικῶν τεχνῶν; —

ΚΕΦ. Γ'.

Διὰ πόσας αἰτίας συνεστήθησαν αἱ ἐορταί; 1

Πῶς ἐπληρόνοντο συνήθως αἱ δαπάναι τῶν ἀγώ-

γων, τῶν πομπῶν, κλ.; 2

Συνέβαινε πάντοτε τοῦτο ἐν Ἀθήναις; —

ΚΕΦ. ΙΑ'.

Ἦσαν πολυάριθμοι αἱ Ἑλληνικαὶ ἐορταί; 1

Τίνα ἦσαν τὰ Ἀνθεστήρια; —

Κατὰ ποῖον μῆνα ἐτελοῦντο, καὶ πόσας ἡμέρας

διήρκουν; —

Περίγραψε τὰ Ἀπατούρια.	2
Κατὰ ποῖον μῆνα ἐτελοῦντο, καὶ πόσας ἡμέρας διήρκουν;	2
Τίνα ἦσαν τὰ Βοηδρομία;	3
Τίς ἦτον ἡ διαμαστίγωσις;	4
Ἦτον ἑορτὴ τῶν Ἀθηναίων ἢ τῶν Σπαρτιατῶν	—
Εἰς τιμὴν τίνος ἐτελοῦντο τὰ Διάσια;	5
Ποία εἶναι ἡ ἑτυμολογία τοῦ ὀνόματος;	—
Τίνα ἦσαν τὰ Διονύσια;	6
Ὑπῆρχον πολλαὶ τῶν ἑορτῶν τούτων καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα;	—
Περίγραψε ἰδίως τὰς κυριωτέρας ἑορτὰς τοῦ Διονύσου ἐν Ἀθήναις.	—
Ἐξήγησον τὴν λέξιν λικνοφόρους.	—
Τίνα ἦσαν τὰ Ἐλευθέρια;	7
Τίς ἦτον ἡ ἐπισημοτάτη ἑορτὴ τῆς Ἑλλάδος;	8
Διὰ τίνος διακριτικοῦ ὀνόματος ὠνομάζοντο αἱ τελεταὶ τῶν Ἐλευσινίων;	—
Ποσάκις, καὶ εἰς τιμὴν τίνος ἐτελοῦντο;	8
Πόσα εἶδη μυστηρίων ὑπῆρχον;	—
Εἰς τί ἐχρησίμευον τὰ μικρὰ μυστήρια;	—
Ἐξήγησον τοὺς ὄρους Ἱεροφάντην, δαδοῦχον, κύρηκα, καὶ τὸν ἐπὶ τῷ βωμῷ.	—
Ποῖον θεὸν καρίστα ἔκαστος τούτων τῶν τύπων;	—
Πόσας ἡμέρας διήρκει ἡ ἑορτή;	—
Περίγραψε τὰς λαμπαδοδρομίας κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Ἡφαίστου.	9
Τίνα ἦσαν τὰ Θεσμοφόρια, εἰς ποῖον μῆνα ἐτελοῦντο, καὶ πόσον καιρὸν διήρκουν;	10
Τίνα ἦσαν τὰ Κάρνεια, κατὰ ποῖον μῆνα ἐτελοῦντο, καὶ πόσον χρόνον διήρκουν;	11

- Ἦσαν ἑορταὶ τῶν Ἀθηναίων ἢ τῶν Σπαρτιατῶν; —
 Τίνα ἦτα τὰ Μαιμακτήρια; 12
 Περίγραψε τὰ μεγάλα καὶ μικρὰ Παναθήναια. 13
 Ποῖος περίρημος χορὸς ἐγίνετο κατὰ τὰς ἑορτὰς
 ταύτας; —
 Κατὰ ποῖον μῆνα ἐκάστη τῶν ἑορτῶν τούτων
 ἐτελεῖτο; —
 Τίνα ἦσαν τὰ Πυανέψια; 14
 Τίνα ἦσαν τὰ Σχιροφόρια; 15

ΚΕΦ. IB'.

- Πόσοι δημόσιοι καὶ πάνδημοι ἀγῶνες ὑπῆρχον
 εἰς τὴν Ἑλλάδα; 1
 Πῶς ὠνομάζοντο οἱ δικασταί; —
 Δὲν εἶχον ἄλλο ὄνομα; —
 Εἰς ποίαν λέξιν συμπεριλαμβάνονται αἱ πέντε
 κυριώτεραι γυμνάσεις; 2
 Περίγραψε τὸν τρόπον τοῦ πηδᾶν, καὶ ἐξήγησον
 τὰς λέξεις βατῆρα, καὶ τὰ ἐσχαμμένα. 3
 Πῶς ὠνομάζετο ὁ τόπος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔτρε-
 χον; 4
 Τί ἐννοεῖς μὲ τὴν λέξιν ὀπλιτοδρόμους; —
 Τίς ἦτον ὁ δίσκος, καὶ πῶς μετεχειρίζοντο αὐτόν; 5
 Κατὰ πόσους διαφόρους τρόπους ἠκόντιζον; 6
 Πόσα εἶδη πάλης ὑπῆρχον; 7
 Εἰς τὴν πάλην, πῶς οἱ νικῶμενοι ἐδήλουν τὴν
 ἥττάν των; —
 Πῶς ἐγίνετο ἡ πυγμή; 8
 Πῶς ὠνομάζοντο αἱ δύο τελευταῖαι γυμνάσεις; —
 Περίγραψε τὰς ἵπποδρομίας καὶ ἄμαξοδρομίας. 9

- Τί ἐννοεῖς μὲ τὰς λέξεις κέλητας καὶ ἀναβάτας ; —
- Ὑπῆρχον ἄλλα εἶδη ἀγώνων ; —
- Ποῖα ἦσαν τὰ ὀνόματα τῶν τεσσάρων ἱερῶν ἀγώνων ; 10 —
- Εἰς τιμὴν τίνος συνεστήθησαν κατὰ πρῶτον οἱ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες ; —
- Ὑπὸ τίνος ἀποκατεστάθησαν ; —
- Ποῖα προετοιμασία ἦτον ἀναγκαία πρὸς τοὺς ἐπιθυμοῦντας ν' ἀγωνισθῶσιν εἰς αὐτούς ; —
- Ποῖαν ἐννοιαν ἔχει ἡ λέξις ἑφεδρος ; —
- Ποῖον ὄνομα ἐδίδετο εἰς τοὺς νικητάς, καὶ πῶς ἐτιμῶντο ; —
- Ποῦ ἐτελοῦντο οἱ ἀγῶνες οὗτοι, ποσάκις, καὶ πόσας ἡμέρας διήρκουν ; —
- Ὑπὸ τίνος συνεστήθησαν κατὰ πρῶτον οἱ Πυθικοὶ ἀγῶνες : 11 —
- Εἰς μνημόσυνον τίνος συμβεβηκότος ; —
- Ποσάκις, καὶ εἰς ποῖον τόπον, ἐτελοῦντο ; —
- Τίς ἦτον ὁ Πυθικὸς νόμος ; —
- Ἀπὸ πόσα μέρη συνίστατο ; —
- Ποῖα ἦσαν τὰ βραβεῖα τὰ κατὰ τοὺς ἀγῶνας τούτους ; —
- Πόθεν ἔλαβον τὸ ὄνομά των οἱ Νεμεαῖοι ἀγῶνες ; 12 —
- Εἰς τιμὴν τίνος συνεστήθησαν ; —
- Ποσάκις ἐτελοῦντο ; —
- Πῶς ἐξελέγοντο οἱ πρόεδροι, ποῖα ἦτον ἡ ἐνδυμασία των, καὶ μὲ ποῖον λάχανον ἐστεφανοῦντο οἱ νικηταί ; —
- Πότε ἐτελοῦντο οἱ Ἰσθμικοὶ ἀγῶνες ; 13 —
- Ποσάκις ἐτελοῦντο ; —
- Πῶς ἀντημείβοντο οἱ νικηταί ; —

ΒΙΒΛΙΟΝ Γ'.

ΚΕΦ. Α'.

Ἀπαρίθμησον τὰς αἰτίας, αἵτινες ἐμπόδισαν τὴν τέχνην τοῦ πολέμου νὰ προσδεύσῃ πολὺ εἰς τὴν Ἑλλάδα. 1, 2

Ἦδυνάμεθα νὰ ἐλπίσωμεν, ὅτι ἡ στρατιωτικὴ ἐπίστήμη ἤθελε βελτιωθῇ μετὰ τὴν ἐν Πλαταιαῖς μάχην; 3

Ἐβελτιώθη πολὺ ἐπὶ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου; 4

Εἰπέ τὰς αἰτίας, αἵτινες ἐμπόδισαν τὴν Σπάρτην νὰ προσδεύσῃ πολὺ εἰς τὴν τέχνην τοῦ πολέμου. 5

Ἀπαρίθμησον τὰς αἰτίας, διὰ τὰς ὁποίας αἱ Ἀθηναὶ δὲν ἐγένοντο ἐμπειρότεραι εἰς τὰ στρατιωτικά. 6, 7

Δὲν ὑπῆρχεν ἄλλη αἰτία εἰς πολλὰς πολιτείας; 8

Ἐγένοντο πολλαὶ μεταβολαὶ εἰς τὰ ὄπλα τοῦ ἱππικοῦ καὶ πεζικοῦ πρὸ τῆς Μακεδονικῆς ἐποχῆς; 9

Κατὰ ποῖον τρόπον δυνάμεθα εὐστοχώτερον νὰ κρίνωμεν περὶ τῆς προόδου τῶν Ἑλλήνων εἰς τὴν στρατιωτικὴν τακτικὴν; 10

Διὰ τίνων περιστάσεων ἀπεφασίσθη ἡ ἐν Μαραθῶνι νίκη; —

Περίγραψε τὴν ἐν Πλαταιαῖς μάχην. 11

Εἰς ποίας πολιτείας ἐδειξεν ὑπεροχὴν ὁ στρατὸς μετὰ τοὺς Περσικοὺς πολέμους; 12

Ποίαν βελτίωσιν εἰσήγαγεν ὁ Ἀγησίλαος; 13

Περίγραψε τὰς βελτιώσεις τὰς γενομένας ὑπὸ

τοῦ Ἐπαμινώνδου, καὶ ἐξιστόρησον τὰς ἐν
Λεύκτροις καὶ ἐν Μαντινείᾳ μάχας.

14

Κατὰ ποίαν ἐποχὴν εἰσήχθη κατὰ πρῶτον εἰς τὴν
Ἑλλάδα ἡ χρῆσις τῶν μισθωτῶν στρατευ-
μάτων;

15

Ποία ἦτον ἡ αἰτία τῆς εἰσαγωγῆς τῶν;

—

Ποῖαι ἦταν αἱ συνέπειαι τοῦ συστήματος τούτου;

—

Παρὰ τίνων συγγραφέων μανθάνομεν τοῦτο;

—

ΚΕΦ. Β'.

Ἀπὸ ποίους συνίσταντο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὰ
Ἑλληνικὰ στρατεύματα;

1

Κατὰ ποίαν ἡλικίαν ἐξήρχοντο εἰς πόλεμον οἱ

Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι;

—

Τίνες ἦσαν οἱ περίπολοι;

—

Εἰς ποίας περιστάσεις ἐξηροῦντό τινες ἐκ τῆς
στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας;

2

Ποῖοι ἄνδρες δὲν ἐπετρέπετο νὰ κατατάττωνται
εἰς τὸ στράτευμα;

—

Περίγραψε τὸν τρόπον, καθ' ὃν κατεγράφοντο οἱ
στρατιῶται.

3

Πῶς διετρέφοντο εἰς τοὺς ἀρχαιοτέρους χρόνους;

—

Ποῖος πρῶτος εἰσήγαγε τὴν συνήθειαν τοῦ μισθο-
δοτεῖν τοὺς στρατιώτας εἰς τὰς Ἀθήνας;

—

Ποῖος ἦτον ὁ συνήθης μισθὸς τοῦ πεζικοῦ καὶ
ἵππικοῦ;

—

Ὑπὸ πόσα διάφορα ὀνόματα ἐγίνετο ἡ πληρωμὴ
αὕτη;

—

Πῶς συνήγοντο ἐν γένει τὰ χρήματα εἰς τὰς Ἀθήνας;

4

Πῶς διετηροῦντο οἱ συμμαχικοὶ πόλεμοι;

—

Τίνες ἦσαν οἱ Ἑλληνοτάμιαί, καὶ εἰς ποίαν περί-
στασιν συνεστήθησαν κατ' ἀρχάς; —

ΚΕΦ. Γ'.

Ἀπὸ ποῖον εἶδος δυνάμεων συνίστατο τὸ κύριον
σῶμα τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ; — 1

Περίγραψε τὰ τρία εἶδη τῶν πεζῶν στρατιωτῶν. —

Πόθεν οἱ πελτασταὶ ἔλαβον τὸ ὄνομά των; —

Πῶς ἤρχοντο οἱ ἀρχαιότατοι ἥρωες εἰς τὴν μάχην; 2

Ἐξήγησον τὰς λέξεις παρήγορον καὶ δίφρον. —

Ποίαν ἔννοιαν ἔχουν αἱ λέξεις ἡνίοχος καὶ παρα-
βάτης; —

Ἀπὸ ποῖον εἶδος ἀνδρῶν συνίστατο τὸ ἵππικόν
— τῶν Ἀθηναίων; 3

Ἐξ ὧν τῶν Ἑλλήνων ποῖον ἔθνος ἦτο περιφη-
μότατον εἰς τὸ ἵππικόν; —

Τι γνωρίζεις περὶ τοῦ ἵππικοῦ τῶν Λακεδαιμο-
νίων καὶ Ἀθηναίων; —

Περίγραψε τὸ εἶδος τῆς ἐξετάσεως, εἰς τὴν ὁποίαν
ὑπεβάλλοντο ἐν Ἀθήναις οἵ τε ἄνδρες καὶ οἱ
ἵπποι. 4

Ἐξήγησον τὰς λέξεις τροχόν καὶ τρουσίππιον. —

Ἐκ τίνων περιστάσεων ἐλάμβανον οἱ ἵππεῖς διά-
φορα ὀνόματα; 5

Τίνες ἦσαν οἱ ἄμφιπποι καὶ οἱ διμάχαι; —

Ποία ἦτον ἡ διαφορὰ μεταξὺ τῶν καταφράκτων
καὶ τῶν μὴ καταφράκτων; —

Πότε ἔγινε κατὰ πρῶτον χρῆσις τῶν ἐλεφάντων; 6

Πῶς τοὺς μετεχειρίζοντο; —

Διὰ τί τόσον ταχέως τοὺς παρήτησαν; —

ΚΕΦ. Δ΄.

- Εἰπέ τὰ δύο εἶδη τῶν Ἑλληνικῶν ὅπλων. 1
 Περίγραψε τὴν περικεφαλαίαν. —
 Ποῖα ἦσαν τὰ Ἑλληνικὰ αὐτῆς ὀνόματα; —
 Ποίαν ἔννοιαν ἔχουν αἱ λέξεις λόφος καὶ ὀχεύς; —
 Περίγραψε τὴν μίτραν καὶ τὸ ζῶμα. 2,3
 Τίς ἦτον ὁ θώραξ; 4
 Ἐξήγησον τὰς λέξεις πτέρυγας καὶ γύαλα —
 Πόσα εἶδη θωράκων ὑπῆρχον; —
 Τὶ ἦτο τὸ ἡμιθωράκιον; 5
 Τίνες ἦσαν αἱ κνημίδες; 6
 Τίνες ἦσαν αἱ χειρίδες; 7
 Ἀπὸ ποίαν ὕλην κατεσκευάζετο συνήθως ἡ ἀσπίς; 8
 Περίγραψε τὰ κύρια μέρη αὐτῆς. —
 Ἐθεωρεῖτο ἡ ἀσπίς οὐσιῶδες μέρος τοῦ ὅπλις-
 μοῦ των; —
 Περίγραψε τὰ μικρότερα εἶδη τῶν ἀσπίδων, δηλ:
 τὸ γέβρον, τὸν θυρεὸν, τὸ λαισήϊον καὶ τὴν
 πέλτην. 9
 Τίνα ἦσαν τὰ μόνα ἐπιθετικὰ ὅπλα, τὰ ὁποῖα οἱ
 ἀρχαῖοι μετεχειρίζοντο; 10
 Περίγραψε τὴν λόγχην, —
 Τίς ἦτον ὁ σαυρωτήρ; —
 Περίγραψε τὸ ξίφος καὶ τὰ παραρτήματα αὐτοῦ. 11
 Τὶ ἦτο τὸ ἐγχειρίδιον; —
 Τίς ἦτον ἡ ἀξίνη καὶ ὁ πέλεκυς; 12
 Ἐκ τίνος ὕλης κατεσκευάζετο ἐν γένει τὸ τόξον; —
 Ποίαν ἔννοιαν ἔχουσιν αἱ λέξεις νευρά καὶ κορώνη; 13
 Περίγραψε τὰ βέλη, καὶ τὸν τρόπον καθ' ὃν ἐρρί-
 πτοντο. —

Περὶ γράψε τὸν τρόπον τοῦ σφενδονίζειν. 14

Πῶς ὠνομαζοντο ἑλληνιστὶ τὰ φέροντα πῦρ βέλη; 15

Κατὰ ποῖον τρόπον μετεχειρίζοντο αὐτά; —

Πῶς ἐνεδύοντο οἱ Λακεδαιμόνιοι; 16

Ποῖον εἶδος τροφῶν ἔφερον, καὶ πῶς ὠνομάζετο

τὸ ἀγγεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον ἔφερον αὐτάς; —

ΚΕΦ. Ε΄.

Ποῖος εἶχε τὴν ἀνωτάτην ἡγεμονίαν τῶν ἀρχαίων
στρατευμάτων; 1

Ἄλλ' ὁ κανὼν οὗτος ἦτο πάντοτε ἀπαράβατος; —

Πῶς ὠνομάζετο ὁ στρατηγός, τὸν ὁποῖον ὁ βασι-

λεὺς διώριζε ἀντ' αὐτοῦ; —

Ἐν Ἀθήναις ὑπὸ τίνος ἐξελέγοντο οἱ στρατηγοί; 2

Ποῖα προσέντα ἀπητεῖτο νὰ ἔχωσιν οἱ διοριζό-
μενοι; —

Ποῦ ἐγίνετο ὁ διορισμὸς αὐτῶν; 3

Ποῖον ὄρκον ἐδίδον οἱ στρατηγοί; —

Ποίαν ἔννοιαν ἔχει ἡ λέξις αὐτοκράτορες; —

Πόσοι ἦσαν οἱ Ἀθηναῖοι στρατηγοί; —

Ποῖα ἦσαν τὰ καθήκοντα καὶ τὰ προνόμια τοῦ πο-
λεμάρχου; —

Ἐξήγησον τὰς φράσεις αὐτοὺς ἐπὶ τῆς διοικήσεως,

καὶ τοὺς ἐπὶ τῶν ὅπλων. 4

Πόσοι ταξίαρχοι ὑπῆρχον, καὶ ποῖα ἦσαν τὰ κα-
θήκοντά των; 5

Τίνες ἦσαν οἱ ἵππαρχοι; 6

Ποῖα ἦσαν τὰ χρέη τῶν φυλάκων, καὶ ἀπὸ ποίους

διωρίζοντο; 7

Πόθεν ἐλάμβανον συνήθως τὰς ὀνομασίας των οἱ

- κατώτεροι ἄρχοντες; 7
 Εἰς ποῖον ἦτον ἀνατεθειμένη ἡ ἀνωτάτη στρατη-
 γία ἐν Σπάρτῃ; 8
 Παρεβιάζετό ποτε ὁ κανὼν οὗτος; —
 Ἐξήγησον τὰς λέξεις βαγὼν καὶ πρόδικον; 9
 Πόσοι ἦσαν οἱ σωματοφύλακες τοῦ βασιλέως, καὶ
 πῶς ὠνομάζοντο; 10
 Ποίαν θέσιν κατεῖχον οἱ κατὰ τοὺς ἱεροὺς ἀγῶνας
 νικηταί; —
 Πῶς ὠνομάζετο ὁ πρῶτος τῶν κατωτέρων ἀρ-
 χόντων; —
 Πόθεν ἐλάμβανεν τὰ ὀνόματά των οἱ ἄλλοι; —

ΚΕΦ ΣΤ'.

- Ποῖον ὄνομα ἐδίδετο εἰς ὀλόκληρον τὸ στρατεύμα; 1
 Πῶς ὠνομάζετο ἐλληνιστὶ τὸ ἔμπροσθεν τοῦ στρα-
 τεύματος, ὁ κατὰ τὸ δεξιὸν αὐτοῦ μέρος ἰστά-
 μενος, αἱ πτέρυγες, οἱ ἐν αὐταῖς στρατιῶται, οἱ
 ἐν ταῖς μεσαίαις τάξεσιν, οἱ ἐν τῷ ὀπισθεν
 μέρει, καὶ ὁ ἰστάμενος ἐν τῷ ὀπισθεν τούτῳ
 μέρει τοῦ στρατεύματος; 1
 Τίς ἦτον ἡ πεμπὰς καὶ ἡ δεκάς, καὶ πῶς ὠνομά-
 ζοντο οἱ ἄρχοντες αὐτῶν; 2
 Ἀπὸ πόσους ἄνδρας συνίστατο ὁ λόχος; 3
 Τίς ἦτον ἡ σύστασις; 4
 Ἀπὸ πόσους ἄνδρας συνίστατο πραγματικῶς ἡ
 πεντηκονταρχία; 5
 Μὲ ποῖον ἄλλον ὄνομα ὠνομάζετο ἐνίοτε ἡ ἑκα-
 τονταρχία; 6
 Ποίαν ἔννοιαν ἔχει ἡ λέξις ἑκτακτοί; —

- Ἀπὸ πόσους ἄνδρας συνίστατο τὸ σύνταγμα, ἡ πεντακοσιαρχία, ἡ χιλιαρχία, ἡ μεραρχία, καὶ ἡ φαλαγγαρχία; 7-11
- Ποίαν ἔννοιαν ἔχει ἡ λέξις διφαλαγγία; 12
- Τίς ἦτον ἡ τετραφαλαγγαρχία; 13
- Πόσας σημασίας ἔχει ἡ λέξις φάλαγξ; 14
- Ποίαν σημασίαν ἔχουσι τὸ μῆκος, τὸ πλάτος καὶ τὸ βάθος, Ζυγοί, καὶ στίχοι, τῆς φάλαγγος; —
- Ἐξήγησον τὰς λέξεις διχοτεμίαρ φάλαγγος καὶ ἄραρος. —
- Ἀνάφερε ἐν ἡ δύω ἐκ τῶν ἀξιολογωτάτων σχημάτων, κατὰ τὰ ὁποῖα παρετάττετο ἡ φάλαγξ. —
- Εἰς πόσα μεγάλα σώματα διηρεῖτο τὸ στράτευμα τῶν Λακεδαιμονίων; 15
- Πόσους ἄνδρας περιεῖχεν ἕκαστον τούτων; —
- Πῶς ὠνομάζετο ὁ ἄρχων ἐκάστου, καὶ ὁ μετ' αὐτόν; —
- Τίς ἦτον ὁ λόχος, ἡ πεντηκοστὺς, καὶ ἡ ἐνωμοτία; 16—18
- Ἐκ τίνος περιστάσεως ὠνομάσθη ἡ τελευταία; 18
- Πῶς ὠνομάζεις τὰς κινήσεις τῶν στρατιωτῶν; 19
- Τίνες ἦσαν οἱ τακτικοί; 20

ΚΕΦ. Ζ'.

- Ποῖαι προπαρασκευαὶ ἐγίνοντο συνήθως πρὶν οἱ Ἕλληνες ἀρχίσωσι τὸν πόλεμον; 1
- Ἡ διδομένη εἰς τοὺς πρέσβεις ἐντολὴ ἦτον συνήθως περιωρισμένη, ἢ ὅχι; 2
- Περίγραψε τὰ τρία εἶδη τῶν συμμαχιῶν. 3
- Διὰ ποίων τελετῶν ἐπεκυροῦντο αἱ συμφωνίαι αὗται; —

Περίγραψε τὸν τρόπον τοῦ κηρύττειν τὸν πόλεμον. 4
 Προκειμένης ἐκστρατείας, ποίας δεισιδαιμονίας
 εἶχον οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι ὡς πρὸς
 τὰς αἰτίας καὶ ἀπαισίας ἡμέρας, τὰς ἐκλεί-
 ψεις, κλ.; 5

ΚΕΦ. Η'.

Υπάρχει τι γνωστὸν περὶ τοῦ σχήματος τῶν Ἑλ-
 ληνικῶν στρατοπέδων; 1

Ἰστορήσων ἐν γένει τὸν τρόπον, καθ' ὃν ὠχυροῦντο
 τὰ στρατόπεδά των. —

Εἰς ποίας τάξεις διακρίνεις τὰς φυλακὰς των; 2

Τίνες ἦσαν οἱ περίπολοι, καὶ ποῖον ἦτο τὸ ἔργον
 των; —

Τίς ἦτον ὁ κώδων; —

Πόσας φυλακὰς εἶχον οἱ Λακεδαιμόνιοι εἰς τὰ
 στρατόπεδά των, καὶ εἰς τί ἐχρησίμευεν
 ἑκάστη; —

Ποίαν ἀξιόλογον συνήθειαν εἶχον ὡς πρὸς τὰς
 ἀσπίδας τῶν φυλάκων; —

Ποῖος ἦτον ἐν γένει ὁ τρόπος τοῦ ζῆν ἐν τοῖς
 στρατοπέδοις; 3

Ἀνάφερε ἰδίως τὴν συνήθειαν τῶν Λακεδαιμονίων
 ὡς πρὸς τοῦτο. —

ΚΕΦ. Θ'.

Πῶς οἱ Ἕλληνες παρεσκευάζοντο εἰς μάχην, καὶ
 πῶς ἡ παράταξις των διέφερεν ἀπὸ τὴν τῶν
 Ῥωμαίων; 1

Τίνες ἦσαν οἱ δύο ὕμνοι οἱ ψαλλόμενοι πρὸ, ἢ
 μετὰ τὴν μάχην; —

Ποίαν ἰδίαν συνθήκειαν εἶχον οἱ Λακεδαιμόνιοι ; 2

Εἰς ποίας κλάσεις διαιροῦνται κοινῶς τὰ ση-
μεῖα τῶν ; 3

Περίγραψε τὰ δύο εἴδη τῶν συμβόλων. —

Ποία ἡ διαφορά μεταξὺ συνθήματος καὶ παρα-
συνθήματος ; —

Τίνα ἦσαν τὰ σημεῖα ; —

Μὲ ποῖον εἶδος εἰκόνων ἐκοσμοῦντο συχνάκις ; —

Τίνες ἦσαν οἱ πυρφόροι ; —

Τίνα ἦσαν τὰ τρία εἴδη τῶν ὀργάνων, τὰ ὅποια
μετεχειρίζοντο κυρίως εἰς τὸ νὰ σκληπίζωσι,
κτλ. ; 4

Κατὰ ποῖον τρόπον οἱ Λακεδαιμόνιοι προέβαινον
εἰς τὴν μάχην ; —

Πῶς οἱ λοιποὶ Ἕλληνες ἤρχιζον τὴν ἐπίθεσιν
τῶν ; —

Πῶς ἀποδεικνύεις τοῦτο ἐκ τῶν ποιητῶν ; —

Αἱ μονομαχίαι ἦσαν ἐν χρήτει παρὰ τοῖς Ἕλλησι ; —

ΚΕΦ. Γ'.

Ἐξήγησον τὸ ῥῆμα σαγηνεύειν. 1

Ἐὰν τοῦτο ἀπετύγχανε, τί ἐπραττον ; —

Περίγραψε τὸν περιτειχισμόν. 2

Ἀνάφερε τὰς κυριωτέρας μηχανάς, ἀμυντικὰς τε
καὶ ἐπιθετικὰς. —

Περίγραψε τὰ δύο εἴδη τῆς χελώνης, καὶ εἰπέ
τὰς διαφορὰς χρήσεις αὐτῶν. —

Τίνα ἦσαν τὰ γέβρα ; —

Περίγραψε τὸ χῶμα καὶ τοὺς πύργους. —

Τίς ἦτον ὁ κριὸς, καὶ πόσα εἴδη αὐτοῦ ὑπῆρχον ; 3

Τίνες ἦσαν οἱ Καταπέλται ; 3

Πῶς ἔπραττον οἱ πολιορκούμενοι κατὰ τὴν
προσέγγισιν τοῦ ἐχθροῦ ; 4

Διατί οἱ πυρτοὶ ὠνομάζοντο φρυκτοὶ πολέμιοι ; —

Κατὰ ποῖον τρόπον ἐπροσπάθουν νὰ καταστήτῃσι
τὰς μηχανὰς τῶν πολιορκητῶν ἀτελεσφο-
ρήτους ; —

Δέν ὑπῆρχεν οὐδὲν καταρύγιον, ὅτε ἠναγκάζοντο
νὰ ἐγκαταλείψωσι τὰ τεῖχη των ; —

Πῶς μετεχειρίζοντο συνήθως τὴν κυριευθεῖσαν
πόλιν, ἰδίως δ' οἱ Ἀθηναῖοι ; 5

ΚΕΦ. ΙΑ΄.

Πῶς ἀποδεικνύεις τὸ σέβας, τὸ ὁποῖον οἱ Ἕλληνες
ἀπέδιδον εἰς τοὺς νεκροὺς τῶν ἀποθανόντων
ἐν πολέμῳ ; 1

Ἐφυλάτετο πάντοτε ἡ συνήθεια αὕτη ; —

Ποῖοι παρηκολούθουν τὰς ἐπικηδεῖους πομπὰς τῶν
στρατιωτῶν ; 2

Πῶς ἐκοσμοῦντο οἱ τάφοι των ; —

Κατὰ ποῖον τρόπον μετεκομίζοντο οἱ Σπαρτιαῖται
εἰς τὴν πατρίδα των ; —

Περίγραψε τὴν δημοσίαν κηδείαν τῶν στρατιωτῶν
Ἀθηναίων. 3

Ποῦ ἐθάπτοντο ; —

Με ποῖα γράμματα ἐτήμειοντο εἰς τοὺς καταλό-
γους τὰ ὀνόματα τῶν ἀποθανόντων, καὶ τῶν
ζώντων ; 4

ΚΕΦ. ΙΒ'.

Πῶς μετεχειρίζοντο τοὺς αἰχμαλώτους των ; 1

Ποία εἶναι ἡ διαφορὰ μεταξὺ σκύλων καὶ λαφύρων ; —

Ποίαν ἔννοιαν ἔχει ἡ λέξις ἀκροθινία ; —

Πῶς διέθετον τὰ ὑπόλοιπα λάφυρα ; 2

Εἶχον οἱ Ἕλληνες συνήθειάν τινα ὁμοιάζουσαν τὸν Ῥωμαϊκὸν θρίαμβον ; 3

Ποίαν ἔννοιαν ἔχει τὸ θεατρίζειν ; —

Ποίαν διαφορὰν παρατηρεῖς μεταξὺ τῆς λέξεως, τὴν ὁποίαν οἱ ἀρχαῖοι Ἀθηναῖοι μετεχειρίζοντο, διὰ νὰ ἐκφράσωσι τὰ τρόπαια, καὶ τῆς ἐν χρήσει κατὰ τοὺς ἀκολούθους χρόνους ; 4

Εἰς ποῖον τῶν θεῶν ἀφιεροῦντο κυρίως ; —

Περίγραψε τὸ τρόπαιον. —

Διὰ τί ἐθεωρεῖτο ἀθέμιτος ἡ ἐπισκευὴ αὐτοῦ ; —

ΚΕΦ. ΙΓ'.

Περίγραψε τὴν ποινὴν τῶν αὐτομόλων καὶ τῶν ἀτραυτέρων, τῶν λειποτακτῶν, τῶν δειλῶν, καὶ ῥίψασπίδων ἐν Ἀθήναις, καὶ ἐξηγησον τὴν ἔννοιαν ἐνὸς ἐκάστου τῶν ὄρων τούτων. 1

Πῶς μετεχειρίζοντο τοὺς τοιούτους εἰς Λακεδαίμονα ; —

Ποῖαι ἦσαν αἱ πρῶται ἀμοιβαὶ τῆς ἀνδρείας ; 2

Ποῖαι ἄλλαι τιμαὶ ἀπεδίδοντο εἰς τοὺς ἀνδρείους ἐν Ἀθήναις ; —

Πῶς ἐφρόντιζον περὶ τῶν τέκνων τῶν ἀποθανόντων ἐν πολέμῳ ; —

Δὲν ἐλαμβάνετο φροντὶς καὶ περὶ τῶν γονέων τῶν ἀποθανόντων ἐν πολέμῳ; —

Τίνες ἦσαν οἱ ἡμεροδρόμοι; 3

Περίγραψε λεπτομερῶς τὴν σκυτάλην, καὶ τὸν τρόπον καθ' ὃν μετεχειρίζοντο αὐτήν. —

ΒΙΒΛΙΟΝ Δ'.

ΚΕΦ. Α'.

Τίνες ἦσαν αἱ αἰτίαι τῆς βραδείας προσόδου τῆς ναυτικῆς ἐπιστήμης παρὰ τοῖς Ἕλλησι; 1

Ποία περίστασις συνετέλεσεν εἰς τὴν εἰσαγωγὴν τῶν μακρῶν νηῶν; 2

Κατὰ ποῖον ἔτος ἐφευρέθησαν αἱ τριήρεις; 3

Τί συμπεραίνεις ἀπὸ τὰς προηγουμένας παρατηρήσεις; 4

Ποία ναυμαχία εἶναι ἡ ἀρχαιοτάτη ἐκ τῶν ὧν γνωρίζομεν; —

Περίγραψε τὴν ἐν Λάδῃ ναυμαχίαν. —

Περίγραψε τὰς ἐν Ἀρτεμισίῳ καὶ Σαλαμῖνι ναυμαχίας. 5

Ἀνάφερε τὰς δύο ναυμαχίας τὰς γενομένας μεταξὺ Κορινθίων καὶ Κερκυραίων, εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου. 6

Ποία ναυτικὰ στρατηγήματα ἦσαν γνωστά εἰς τοὺς Ἕλληνας, καὶ ποῖον ἔθνος ἰδίως ἦτον ἐμπειρον εἰς αὐτά; 7

Ποία μάχη, κροτηθεῖσα πρὸς τὸ τέλος τοῦ Πελο- 8

ποννησιακοῦ πολέμου εἶναι ἀξία ἰδίας ἐξιστο-
ρήσεως ; 8

ΚΕΦ. Β'.

Διατί τὰ ἀρχαῖα πλοῖα ὠνομάζοντο σκάφη; 1

Πόσα εἶδη πλοίων εἶχον οἱ Ἕλληνες εἰς τοὺς
πολιτισμένους χρόνους; —

Πῶς ὠνομάζοντο τὰ φορτηγὰ πλοῖα, καὶ πῶς ἐ-
κυβερνῶντο; —

Τίνος σχήματος ἦσαν τὰ πολεμικὰ πλοῖα, καὶ
πῶς ἐκυβερνῶντο κυρίως; 2

Ἐξήγησον τὰς λέξεις νῆας, τριήρεις, καὶ λοιπά. —

Ποῖα διάφορα ὀνόματα ἐδίδοντο εἰς τὰ πλοῖα, τὰ
ἔχοντα μίαν τάξιν κωπίων; —

Εἰς ποίας περιστάσεις τὰ ἐπιβατικὰ πλοῖα ἐλάμ-
βανον τὰ διάφορα αὐτῶν ὀνόματα; 3

Φέρε παραδείγματά τινα τούτου. —

Τίνος σχήματος ἦσαν τὰ πλοῖα ταῦτα; —

ΚΕΦ. Γ'.

Ἐκ πόσων κυρίων μερῶν συνίσταντο τὰ πλοῖα; 1

Ἐξήγησον τοὺς ὅρους τρόπιν, φάλκιν, καὶ ἀν-
τλίαν. —

Πῶς ὠνομάζετο ἑλληνιστὶ τὸ κοῖλον, τὰ πλάγια
τοῦ πλοίου, καὶ τὰ καθίσματα τῶν κωπηλατῶν; —

Πῶς ὠνομάζοντο αἱ ἀνώταται, μεσαῖαι, καὶ κα-
τώταται ἑδραι; —

Πῶς ὠνομάζοντο τὰ διαστήματα, διὰ τῶν ὁποίων
οἱ κωπηλάται ἐβαλλον τὰς κώπας των; —

Περίγραψε τὴν προῶραν. 2

Ποῖον ἦτον τὸ σχῆμα τῆς πρύμνης; 3

Ἐξήγησον τὰς λέξεις χηνίτκον καὶ ἄρλαστα —

Ποῖον κόσμημα ἐν τῇ πρῶρᾳ ἀντεστοιχει πρὸς τὰ ἄρλαστα; —

Ἐξήγητον τοὺς ἀκολούθους ὅρους, παράσημον, πηθάλιον, ἄγκυραν, ἔρμα, βολίδα, κοντούς, κλίμακας, πείσματα, ἀπόγαια, κώπας, σκαλμούς, τρόπους, καὶ ῥύματα. 4

Περίγραψε ὡσαύτως τὰ ἱστία, δηλ. τὸν ἀρτέμονα, τὰ ἀκάτια, τὸν δόλωνα, καὶ τὸν ἐπίδρομον. —

Ἐξήγησον ὡσαύτως τοὺς ὅρους κεραίας, ἱστὸν, ἐπιτόνους, πόδας, καὶ προτόνους. —

Περίγραψε τὰ πολεμικὰ ὄργανα, τὰ ὁποῖα μετεχειρίζοντο εἰς τὰ πλοῖα, δηλ. τὸ ἔμβολον, ἐπωτίδας, καταστρώματα, δελφῖνα, δόρατα ναύμαχα, δρέπανον, κεραίαις, χεῖρα σιδηρᾶν, καὶ ἄρπαγας. 5

Ποῖα μέσα μετεχειρίζοντο διὰ νὰ ματαιόνωσι τὰς μηχανὰς ταύτας; —

Ἐξήγητον τινὰς ἐκ τῶν ἐλληνικῶν ναυτικῶν φράσεων. —

ΚΕΦ. Δ'.

Τὶ ἐννοεῖς διὰ τῆς λέξεως αὐτερετῶν; 1

Περίγραψε τὰς τρεῖς τάξεις τῶν ἀνδρῶν, ὅσοι ὑπῆρέτουν εἰς τὸ πλοῖον. —

Ποίαν ἐννοιαν ἔχει ἡ λέξις μεσοναῦται; —

Ποῖον ἦτον, ὡς λέγεται, τὸ κανονικὸν πλήρωμα μιᾶς τριήρους; —

Πόσα εἶδη ἀρχόντων ὑπῆρχον εἰς ὅλους τοὺς στόλους; 2

Ποία τῶν τάξεων τούτων εἶχε τὴν μεγίστην δύ-
ναμιν;

Ὀνόμαστον ἑλληνιστὶ τὸν ναύαρχον, ἀντιναύαρχον
καὶ πλοίαρχον, μιᾶς τριήρους.

Ἐξήγησον τὰς λέξεις ἀρχικυβερνήτας, κυβερνήτην,
κελευστήν, τριηράδην, διόπους καὶ ναυφύλακας 3

ΚΕΦ Ε΄.

Ὅτε τὸ σημεῖον τοῦ ἀπόπλου ἐδίδετο, τί ἐγίνετο
κατὰ πρῶτον; 1

Ποῖαι τελεταὶ ἐγίνοντο πρὸ τῆς ἐκπλεύσεως;

Πῶς ἐδίδετο τὸ σημεῖον, καὶ κατὰ ποίαν τάξιν
ἐπλεον τὰ πλοῖα;

Τί ἐπραττον καταπλέοντα εἰς λιμένα τινὰ, ὅπου
ἐσκόπευον ν' ἀποβῶσιν; 2

Πόσα εἶδη ὄρμων ὑπῆρχον; 3

Περίγραψε κυρίως τοὺς τεχνητοὺς ὄρμους, καὶ
ἐξήγησον τοὺς ὄρους χειλᾶς, νεώρια, στόμα,
μυχὸν, καὶ ναύσταθμον.

Ποῦ ἐκοιμῶντο ἐν γένει τὰ πληρώματα τῶν πολε-
μικῶν πλοίων, καὶ ἡτοίμαζον τὰς τροφὰς των; —

Περίγραψε τὰς προπαρασκευὰς εἰς ναυμαχίαν. 4

Ἀνάφερε ἐν ἡ δύο ἐκ τῶν σχημάτων, εἰς τὰ ὁ-
ποῖα τὰ πλοῖα τῶν παρετάττοντο —

Κατὰ ποῖον τρόπον ἐδίδετο συνήθως τὸ σημεῖον
τῆς ἐπιθέσεως; 5

Ποῖον ἦτο τὸ σημεῖον τῆς διακοπῆς τῆς μάχης;

Εἰς ποίους θεοὺς ἐψάλλον παιᾶνα πρὸ, καὶ μετὰ
τὴν μάχην;

Ποῖον πλοῖον ἤρχιζεν ἐν γένει τὴν μάχην, καὶ
κατὰ ποῖον τρόπον ἐξηκολουθεῖτο; —

Πῶς ἐπολιόρχουν πόλιν τινὰ διὰ θαλάσσης; 6

Πῶς οἱ πολιορκούμενοι ἡμύνοντο; —

ΚΕΦ. ΣΤ'.

Μετὰ τὴν νίκην τί ἔπραττον ἐν γένει εἰς μνημόσυ-
νον αὐτῆς; 1

Ἐπανερχόμενοι εἰς τὰ ἴδια, πῶς ἐδείκνυον τὴν εὐ-
γνωμοσύνην τῶν εἰς τοὺς θεοὺς οἱ νικηταί; —

Ποῖαι τιμαὶ ἀπενέμοντο εἰς τοὺς νικητὰς; —

Ποία ἦτον ἡ κυρία ναυτικὴ ποινὴ, καὶ πῶς ἐξε-
τελεῖτο; 2

Δὲν ὑπῆρχεν ἔτι αὐστηροτέρα ποινὴ; —

Πῶς ἐτιμωροῦντο ἐν Ἀθήναις ὅσοι δὲν ᾔθελον νᾶ
ὑπηρετήσωσι; —

Ποία τιμωρία ἐπεβάλλετο εἰς τοὺς αὐτομόλους; —

ΒΙΒΛΙΟΝ Ε'.

ΚΕΦ. Α'.

Ποίας γνώμας εἶχον ἐν γένει οἱ Ἕλληνες περὶ τοῦ
γάμου; 1

Ιστόρησον ἰδίως τὰς γνώμας καὶ διατάξεις τῶν
Λακεδαιμονίων καὶ Ἀθηναίων περὶ τούτου. —

Ποίους καιροὺς ἐθεώρουν οἱ Ἀθηναῖοι ὡς τοὺς
προσφορωτάτους πρὸς γάμον; 2

Ποῖαι διατάξεις ὑπῆρχον εἰς πολλὰς τῶν Ἑλλη-
νικῶν πολιτειῶν ὡς πρὸς τὸν γάμον τῶν πολι-
τῶν αὐτῶν; 3

Ἰστορήσον ἰδίως τὰς ἐν Ἀθήναις διατάξεις περὶ
τῆς ὑποθέσεως ταύτης. 3

Τίνος συναίνεσις ἦτον ἀναγκαία εἰς νομιμοποίησιν
τοῦ γάμου τῶν παρθένων; —

Ποῖος ἦτον ὁ συνήθης τύπος τοῦ ἀρραβῶνος; —

Ἐφερεν ἡ νύμφη προίκα εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους; 5

Μοῖος νόμος ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Λυκούργου περὶ
τούτου; —

Ποία ἦτον ἡ διάταξις ἐν Ἀθήναις ὡς πρὸς τὰς
ὀρφανὰς ἀκλήρους παρθένους; —

Ποῖον θεὸν ἐπεκαλοῦντο ἰδίως πρὸ τοῦ γάμου; 6

Δὲν ὑπῆρχεν ἰδίᾳ συνήθεια ὡς πρὸς ἓν μέρος τῶν
σπλάγγων τοῦ θύματος; —

Πῶς ἦσαν ἐνδεδυμένοι ἡ νύμφη καὶ ὁ νυμφίος; —

Τί ἦτο τὸ φρύγετον; —

Κατὰ ποῖον τρόπον ἐρέετο ἡ νύμφη ἀπὸ τῆς οἰκίας
τοῦ πατρὸς αὐτῆς εἰς τὴν τοῦ συζύγου τῆς; 7

Ποῖον γεῦμα ἐδίδετο εἰς τὴν νύμφην, ὅτε ἤρχετο
εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ νυμφίου; 8

Πῶς ἐκοσμεῖτο ἡ νυμφικὴ κλίνη, καὶ πῶς ἐκαθαί-
ρετο ἡ νύμφη, ἀφοῦ εἰσῆρχετο εἰς τὸν κοιτῶνα; 9

Ποία τελετὴ ἐγίνετο ἀπο τὴν μητέρα τῆς νύμφης; 10

Ποίαν συνήθειαν ὑπεχρέονον οἱ νόμοι τῶν Ἀθηνῶν
τοὺς νεογάμους νὰ φυλάττωσι; 11

Τίνα ἦσαν τὰ δύο εἶδη τῶν ἐπιθалаμίων, καὶ ὑπὸ
τίνων ἐτελοῦντο; —

Ποία ἰδίᾳ ἔθιμα ὑπῆρχεν εἰς τὴν Σπάρτην ὡς πρὸς
τὴν συνέντευξιν μεταξὺ ἀνδρὸς καὶ γυναικός; 12

Τί γνωρίζεις περὶ τῶν Ἑλληνικῶν νόμων τῶν
ἀφορώντων τὰ διαζύγια; 13

Ποῖος ἦτον ὁ περὶ αὐτῶν νόμος ἐν Ἀθήναις; —

Ἦσαν οἱ νόμοι ἴσοι ὡς πρὸς τὸν ἄνδρα καὶ τὴν
 γυναῖκα κατὰ τοῦτο; 13

Ποῦ ἦτον ὁ νόμος εὐνοϊκώτερος εἰς τὰς γυναῖκας; —

Ἦσαν τὰ μέρη πάντοτε ἐλεύθερα νὰ συνομολογή-
 σωσι δεύτερον γάμον; —

Ποῖον παράδοξον ἐθιμον ἐπεκράτει εἰς τина μέρη
 τῆς Ἑλλάδος; —

Ποῖαι τιμωρίαι ἐπεβάλλοντο ἐν γένει κατὰ τῶν
 μοιχῶν; 14

Εἰς ποῖαν τάξιν τῶν μοιχῶν ἐπεβάλλετο τιμωρία
 αὐστηροτέρα ἐν Ἀθήναις; —

Πῶς μετεχειρίζοντο τὰς μοιχαλίδας; —

Ποῖον φαίνεται ὅτι ἦτον ἐν Ἑλλάδι τὸ γενικὸν αἵ-
 σθημα ὡς πρὸς τὰς παλακίδας; 15

Πῶς διεκρίνοντο ἐν γένει αἱ ἐταῖραι; —

Εἰς ποῖον τόπον τῶν Ἀθηνῶν συνέβρεον συνήθως; —

ΚΕΦ. Β΄.

Ἐφαίνοντο πολὺ εἰς τὸ δημόσιον αἱ Ἑλληνίδες; 1

Πῶς ὠνομάζετο τὸ μέρος τῆς οἰκίας, ὅπου κατώ-
 κουν; —

Πῶς ὠνομάζετο τὸ μέρος τὸ προσδιωρισμένον εἰς
 τοὺς ἄνδρας; —

Ποῖαι τάξεις τῶν γυναικῶν ἦσαν αὐστηρότερον
 περιωρισμέναι; 2

Πῶς ἦσαν ἐνδεδυμέναι ὅτε ἐφαίνοντο εἰς τὸ δη-
 μόσιον; —

Ποῖα ἦσαν τὰ κοινότατα ἔργα τῶν γυναικῶν; 3

Εἰς ποῖα πράγματα μετεχειρίζοντο τὰς Λακαῖνας
 διαφόρως ἀπὸ τὰς ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι τῆς

Ἑλλάδος γυναῖκας; 4

Ποῖον ἀποτέλεσμα εἶχε τοῦτο εἰς τὸν ἠθικὸν χαρακτῆρά των ; 4

ΚΕΦ. Γ'.

Πῶς ἐπεριποιοῦντο τὰ βρέφη ἅμα ἐγεννῶντο ; 1

Ποῦ ἐτυλίσσοντο τὰ βρέφη τῶν Ἀθηναίων ; —

Εἰς ποῖον ὑγρὸν ἐλούοντο τὰ τέκνα τῶν Σπαρτιατῶν, καὶ τίς ἦτον ὁ σκοπὸς τούτου ; 2

Πῶς μετεχειρίζοντο οἱ Σπαρτιαῖται τὰ ὑγιῆ καὶ τὰ ἀδύνατα τέκνα ; —

Υπῆρχε πολιτεία τις, εἰς τὴν ὁποίαν ἦτον ἀπηγορευμένη ἡ σκληρὰ ἐκθεσις τῶν τέκνων ; —

Ποία τελετὴ ἐγίνετο κατὰ τὴν πέμπτην ἡμέραν ; 3

Κατὰ ποίαν ἡμέραν ἐδίδετο ἐν γένει τὸ ὄνομα εἰς τὸ παιδίον ; —

Υπὸ τίνος ἐδίδετο τὸ ὄνομα, καὶ πόθεν ἐλαμβάνετο ἐν γένει ; —

Πῶς ὠνομάζετο ἡ τροφός ; 4

Πῶς ἀνετρέφοντο τὰ τέκνα τῶν Ἑλλήνων ; —

ΚΕΦ. Δ'.

Πόσα διάφορα εἶδη τέκνων ὑπῆρχον ; 1

Ποιοὶ νόμοι ὑπῆρχον ἐν Ἀθήναις πρὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Σόλωνος περὶ διαθέσεως τῆς περιουσίας ; 2

Τί ἐπετρέπετο εἰς τοὺς ὅσοι δὲν εἶχον νόμιμα τέκνα ; —

Ἐὰν δὲν ὑπῆρχον τέκνα, πῶς διετίθετο ἡ περιουσία ;

Εἰς ποῖον περιορισμὸν ὑπέκειντο, κατὰ τοὺς νόμους τοῦ Σόλωνος, ὅσοι ἤθελον νὰ διαθέσωσι τὴν περιουσίαν των διὰ διαθήκης ; —

Πῶς αἱ διαθῆκαι ἐξετελοῦντο συνήθως, καὶ εἰς ποίους ἦτον ἀνατεθειμένα ἢ περὶ τούτων ἐπιμέλεια ; 3

Ποῖα ἦσαν τὰ χρέη τῶν τέκνων πρὸς τοὺς γονεῖς των ; 4

Κατὰ ποίαν περίστασιν ὁ Σόλων ἀπήλλαττε τὰ τέκνα τοῦ χρέους τοῦ νὰ διατρέφωσι τοὺς γονεῖς των ;

Κατὰ ποῖον τρόπον οἱ υἱοὶ ἠδύναντο νὰ ἐνεργῶσιν, ὅτε ὁ πατὴρ καθίστατο ἀνίκανος νὰ διευθύνῃ τὰς ὑποθέσεις του ; 5

Ἡδύναντο νομίμως οἱ πατέρες ν' ἀποκληρῶσι τὰ τέκνα των ;

Ἐξήγησον τὴν φράσιν ἀποκηρύξαι τὸν υἱόν.

ΚΕΦ. Ε'.

Ποῖα ἦτον ἡ κυρία τροφή τῶν Ἑλλήνων ; 1

Ποῖαν ἔννοιαν ἔχει ἡ λέξις μάζα ;

Ἀνάφερε τὰ διάφορα εἶδη τῶν πλακουντίων, τὰ ὅποια ἦσαν ἐν χρήσει παρὰ τοῖς Ἑλλησι. 2

Τίς ἦτον ὁ συνήθης τρόπος τοῦ ζῆν ἐν Λακεδαίμονι καὶ ἐν Ἀθήναις ; 3

Ἀνάφερε τὰς χώρας, αἱ ὅποια ἦσαν περίφημοι διὰ τὰ διάφορα εἶδη τῶν ἐδωδύμων, τὰ ὅποια παρήγον.

ΚΕΦ. ΣΤ'.

Πῶς οἱ Ἕλληνες παρεσκεύαζον τοὺς οἶνους ; 1

Εἰς ποίου εἶδους ἀγγεῖα διετήρουν τοὺς οἶνους των ;

Πῶς ὠνομάζοντο Ἑλληνιστὶ τὰ ποτήρια ; 2

ΚΕΦ. Ζ'.

- Ποσάκις τῆς ἡμέρας ἔτρωγον οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες; 1
- Πῶς ὠνομάζοντο τὰ φαγητὰ ταῦτα;
- Παρά τοῖς νεωτέροις Ἕλλησι, πῶς ὠνομάζοντο
πιθανῶς τὰ τρία φαγητὰ, τὰ ὅποια ἔτρωγον εἰς
διαφόρους ὥρας τῆς ἡμέρας; —
- Ποῖον ἦτο τὸ κυριώτερον φαγητόν; —
- Πόσα εἶδη συμποσίων εἶχον οἱ Ἕλληνες; 2
- Πῶς ὠνομάζοντο ὅσαι δὲν συνεισέφερον τίποτε
εἰς τὴν δαπάνην τοῦ συμποσίου; —
- Ποῖα ἦσαν τὰ δύο ἔθνη τὰ ἥττον πολυτελεῖ εἰς
τὰ συμπόσια τῶν; 3
- Ἀπὸ πόσα διακεκριμένα μέρη συνέκειτο τὸ δεῖ-
πνον; 4
- Πῶς ὠνομάζοντο; 4
- Περίγραψε τὸν τρόπον, καθ' ὃν ἐκάθιζον εἰς τὴν
τράπεζαν. 5
- Ποία ἔδρα ἐθεωρεῖτο ἡ ἐντιμωτάτη;
- Περίγραψε τὴν τράπεζαν, τὰ προσκεφάλαια, καὶ
τὰ κοσμήματα αὐτῶν. —
- Πῶς ἦσαν ἐνδεδυμένοι οἱ ξένοι, καὶ ποίας προσ-
φορᾶς προσέφερον πρὶν καθίσωσιν; 6
- Εἰς ποίαν θεότητα ἐγίνετο κατὰ πρῶτον προσφο-
ρὰ κατὰ τὰ συμπόσια; —
- Δὲν προσεφέρετο καὶ σπονδὴ εἰς τὴν αὐτὴν θεό-
τητα; —
- Περίγραψε τὸν τρόπον, καθ' ὃν ὁ προτκαλῶν εἰς τὸ
συμπόσιον, καὶ οἱ προτκεκλημένοι προέπινον. 7
- Ποίαν ἰδίαν συνήθειαν εἶχον οἱ Λακεδαιμόνιοι εἰς
τὸ πίνειν; —

Ὑπὲρ τίνων προέπινον ἐν γένει, ἐκτὸς τῶν πα-
ρόντων;

Διὰ τίνος νόμου ἐνισχύετο ἡ νηφαλιότης παρὰ
τοῖς Σπαρτιάταις;

Πῶς οἱ Ἀθηναῖοι ἐτιμώρουν τὸν μεθύοντα ἄρ-
χοντα;

Ποῖαι τελεταὶ ἐγίνοντο, ἀφοῦ ἐπεραιουῖτο τὸ συμ-
πόσιον;

Πῶς διεσκέδαζον μετὰ ταῦτα οἱ συμπόται;

Περὶ γράφει τοὺς τρεῖς τρόπους τοῦ παίζειν τὸν
κότταβον.

Ἐξήγησον τὰ ἔργα τοῦ συμποσιάρχου, τοῦ Βασι-
λέως, τοῦ δαιτροῦ καὶ τῶν οἰνοχόων.

Τὰ ἔθιμα τοῦ συγκαλεῖν εἰς τὸ συμπόσιον ξένους
— μὲ ποῖα ἄλλα ὁμοιάζον;

Ποῖα εἶναι ἡ ἔννοια τῆς λέξεως προξενίας;

ΚΕΦ. Η΄.

Διατὶ οἱ Ἕλληνες ἐφρόντιζον τοσοῦτον περὶ τῶν
ἐπικηδείων τελετῶν τῶν ἀποθνησκόντων φί-
λων των;

Ποῖα ἦτον ἡ συνήθεια τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων
ὡς πρὸς τὴν ταφὴν τῶν νεκρῶν;

Ἦκολούθησαν τὴν συνήθειαν ταύτην οἱ μεταγενέ-
— στεροι Ἕλληνες;

Ἐστεροῦντο τινὲς τῶν συνήθων ἐπικηδείων τε-
λετῶν;

Διατὶ οἱ θανατωθέντες ὑπὸ κεραυνοῦ ἐθάπτοντο
χωριστά;

Τι ἔπραττον οἱ πλησιέστατοι συγγενεῖς, ὅτε τις
ἦτον ἐν τῷ ἀποθνήσκειν;

Πῶς διετίθετο τὸ σῶμα ἀμέσως μετὰ τὸν θά-
νατον; 3

Τίς ἦτον ἡ μελιττοῦτα; —

Πῶς ἐδείκνυνεν ἡ οἰκογένεια εἰς τοὺς διαβάτας,
ὅτι ἐπενθηφόρει; —

Κατὰ ποῖον τρόπον, καὶ κατὰ ποῖον χρόνον τῆς
ἡμέρας ἐξεφέρετο ὁ νεκρὸς ἐκ τῆς οἰκίας; 4

Ποῖαι ἐξαιρέσεις τοῦ κανόνος τούτου ὑπῆρχον; —

Ποία ἦτον ἡ συνήθεια εἰς τὰς στρατιωτικὰς κη-
δεῖας καὶ εἰς τὰς κηδεῖας τῶν ἀρχόντων; —

Περίγραψε τὴν ἐπικήδειον πυρὰν, καὶ τὸν τρόπον
καθ' ὃν κατεσκευάζετο. 5

Ποῖος ἦναπτε τὴν πυρὰν; 6

Τί ἐγίνετο ἡ τέφρα τοῦ ἀποθανόντος μετὰ τὴν
ἀπόσθεςιν τοῦ πυρός; —

Κατὰ ποῖον τρόπον ἐθάπτοντο οἱ νεκροί; 7

Κατὰ τί διέφερον οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀπὸ τοὺς
Ἕλληνας ὡς πρὸς τὰ νεκροταφεῖά των; —

Ἐξήγησον τὰς λέξεις, στήλας, σήματα, κλπ.; —

Πόσα εἶδη κenoταφίων ὑπῆρχον; 8

Πῶς ἐθεωροῦντο ὅσοι ἐβιάζον τοὺς τάφους; —

Περίγραψε τὸν ἐπιτάφιον λόγον, ἰδίως δὲ τὸν ἐν
χρήσει παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις. 9

Ποῖον καθαρμὸν ὤφειλον νὰ ὑποστῶσιν οἱ παρευ-
ρισκόμενοι εἰς τὰς κηδεῖας; —

Περίγραψε τὰς τιμὰς, ὅσαι ἀπεδίδοντο μετὰ ταῦ-
τα εἰς τοὺς ἀποθανόντας. 10

Ποῖον χόρτον μετεχειρίζοντο κυρίως εἰς τὸ νὰ
κοσμῶσι τοὺς τάφους; —

Κατὰ ποίας ἡμέρας ἀπεδίδοντο ἰδίως αἱ τιμαὶ
αὗται; —

- Δὲν ἦτο προσδιωρισμένος ἰδίως μὴν πρὸς τοιούτους σκοπούς; 10
- Περίγραψε τοὺς διαφορικοὺς τρόπους τοῦ ἐκφράζειν τὴν θλίψιν πρὸς τοὺς ἀποθανόντας. 11
- Πῶς ὠνομάζοντο τὰ ἄσματα, τὰ ὁποῖα ἦδον εἰς τὰς κηδεῖας; —
- Τίνας αὐλοὺς μετεχειρίζοντο ἐν γένει εἰς τοιαύτας περιστάσεις; —
- Κατὰ ποῖον τρόπον ὁ λαὸς ἐπενθηφόρει διὰ δημομοσίας συμφορὰς; —
- Πῶς ἐξεφράζοντο οἱ Ἕλληνες συνήθως λαλοῦντες περὶ τοῦ θανάτου; 12
- Φέρε παραδείγματα τινὰ τούτου; —

ΚΕΦ. Θ'.

- Πῶς ὠνομάζοντο τὰ καλύμματα τῆς κεφαλῆς παρὰ τοῖς Ἕλλησιν; 1
- Ἐφαίνοντό ποτε αἱ γυναῖκες ἀσκεπεῖς κατὰ τὴν κεφαλὴν; —
- Ἀπαρίθμησον τὰ διάφορα καλύμματα καὶ κοσμήματα, τὰ ὁποῖα ἡ Ἑλληνὶς ἔφερεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς της. —
- Διατί τινες τῶν Ἑλλήνων ἔφερον χρυσοὺς τέττιγας εἰς τὴν κόμην των; 2
- Πῶς ὠνομάζετο ἐν γένει ἑλληνιστὶ τὸ κάλυμμα τοῦ σώματος; 3
- Τίς ἦτον ὁ χιτῶν; —
- Τί τὸ ἱμάτιον, ἡ χλαῖνα, ὁ φαινόλης, ἡ λῆδος, ἡ ἑφεςτρίς, ὁ τρίβων, καὶ ἡ χλαμύς; 4
- Τίς ἦτον ἡ ἐξωμὶς; —

- Περίγραψε τὸν πέπλον καὶ τὴν ἐπωμίδα. 4
 Ποῖα ἄλλα ἐνδύματα εἶχον αἱ γυναῖκες ; —
 Περίγραφον τὴν στολὴν, τὴν κατωνάκην, βαίτην,
 ἐγκόδωμα, χλαμύδα, χροκωτὸν, συμμετρίαν,
 καὶ θέριστρον. —
 Διὰ τίνος γενικοῦ ὀνόματος ὠνομάζοντο τὰ σκεπασ-
 ματα τῶν ποδῶν ; 5
 Πῶς ἐδέοντο ; —
 Περίγραψε τὰ διάφορα εἶδη τῶν ὑποδημάτων. —
 Ἐκ τίνος ὕλης κατεσκευάζοντο συνήθως τὰ ἐνδύ-
 ματα τῶν μεταγενεστέρων Ἀθηναίων ; 6
 Ποῖον χρῶμα ἐτιμᾶτο περισσότερον ; —
 Ποῖα χρῆσις ἐγένετο τῶν πεπικολιμένων καὶ ἀνθω-
 δῶν φορεμάτων ; —
 Τίς ἦτον ὁ συνήθης ἱματισμὸς τῶν Ἀθηναίων γυ-
 ναικῶν ; —
 Τίς ἦτον ὁ ἱματισμὸς τῶν Σπαρτιατίδων ; 7
 Περίγραψε τὸν ἱματισμὸν τῶν Θηβαίων γυναικῶν. 8
 Τίς ἦτον ὁ ἱματισμὸς τῶν Σπαρτιατῶν ἐν γένει ; 9

ΚΕΦ. Ι΄.

- Πόθεν παράγεται ἡ λέξις μουσική ; 1
 Πόσα μουσικὰ σημεῖα εἶχον οἱ Ἕλληνες ; 2
 Πόσοι μουσικοὶ νόμοι ὑπῆρχον, καὶ ὅποια ἦσαν
 τὰ χαρακτηριστικὰ ἐκάστου ; —
 Περίγραψε τὰ κυριώτερα ὄργανα, τὰ ὅποια μετε-
 χειρίζοντο οἱ Ἕλληνες. 3-5

ΚΕΦ. ΙΑ΄.

- Ἀπὸ ποίους πιθανολογεῖται, ὅτι οἱ Ἕλληνες ἔμα-
 θον κατὰ πρῶτον τὴν ζωγραφικὴν ; 1

Ὀνόματον ἑλληνιστὶ τὰ ἐργαλεῖα, τὰ ὅποια μετεχειρίζοντο πρὸς ζωγραφίαν. 2

ΚΕΦ. ΙΒ΄.

Τίς ἦτον ἡ ἀρχαιοτάτη ὕλη, τὴν ὁποίαν μετεχειρίζοντο εἰς τὴν γλυπτικὴν; 1

Ποῖαι βελτιώσεις εἰσῆχθησαν κατὰ τὴν 15 Ὀλυμπιάδα; —

Ποῖος ἐφεῦρε τὴν τέχνην τοῦ κολλᾶν τὸν σίδηρον; —

Ποῖος πρῶτος εἰργάσθη ἐπιτυχῶς τὸ μάρμαρον; 3

ΚΕΦ. ΙΓ΄.

Ἀπαρίθμησε τὰς τάξεις τῆς ἀρχιτεκτονικῆς τὰς ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἐφευρεθείσας. 1

Περίγραψε τὴν Δωρικὴν τάξιν. —

Ὑπὸ τίνος ἐφευρέθη ἡ Ἰωνικὴ τάξις, καὶ ποῖα εἶνε τὰ χαρακτηριστικὰ αὐτῆς; 2

Ποῖα περίστασις ἔδωκε τὴν ιδέαν τῆς Κορινθιακῆς τάξεως; 3

Περίγραψε τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς τάξεως ταύτης. —

Κατὰ ποῖον τρόπον κατεσκευάζοντο αἱ ἰδιωτικαὶ οἰκίαι τῶν Ἑλλήνων; 4

ΚΕΦ. ΙΔ΄.

Πῶς διήρουν οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες τὴν φυσικὴν ἡμέραν; 1

Ποῖα βελτιώσεις εἰς τὸν τρόπον τοῦ ὑπολογίζεσθαι τὸν χρόνον ἐγένεον ὑπὸ τοῦ Μέτωνος; 2

Περίγραψε τὸν κύκλον του. 3

Ἐξιτιόρησον τοὺς κύκλους τοῦ Καλλίππου καὶ
τοῦ Ἰππάρχου. 4

Ὀνόμασον τοὺς μῆνας τῶν Ἀθηναίων. 5

Ὀνόμασον τοὺς μῆνας τῶν Ῥοδίων, τοὺς ἐσχά-
τως ἀνακαλυφθέντας. —

Εἰπὲ τὰς διαιρέσεις, καὶ τὰς ἡμέρας ἐκάστου
μηνός. 6

Τίνες ἦσαν αἱ Ὀλυμπιάδες, καὶ πότε ἤρχισαν
οἱ Ἕλληνες νὰ χρονολογῶσι δι' αὐτῶν; 7

Εἰπὲ τοὺς κανόνας πρὸς εὕρεσιν τῆς Ὀλυμπιά-
δος, κλπ.. —

ΚΕΦ. ΙΕ΄.

Εἰπὲ τὴν τιμὴν τῶν διαφορῶν Ἑλληνικῶν νομι-
σμάτων. 1

Πόσα εἶδη στατῆρος ὑπῆρχον; —

Εἰπὲ τὰ ὀνόματα τοῦ βάρους αὐτῶν. 2

Εἰπὲ τὰ διάφορα μέτρα τοῦ μήκους; 3

Εἰπὲ τὰ Ἀττικὰ μέτρα τῆς χωρητικότητος διὰ
τὰ ὑγρά καὶ διὰ τὰ στερεά. 4-5

ΜΕΡΟΣ Β΄.

ΒΙΒΛΙΟΝ Α΄.

ΚΕΦ. Α΄.

- Περίγραψε τὴν ἑκτασιν καὶ τὰ ὅρια τῆς Ἀττικῆς. 1
Ποῖα ἦσαν τὰ προϊόντα καὶ αἱ πηγαὶ τοῦ πλούτου
αὐτῆς; 2
Πόσα τετραγωνικὰ μίλια περιεῖχε; —
Τίς ἦτον ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς κατὰ τὸν χρόνον
Δημητρίου τοῦ Φαληρέως; 3
Περίγραψε τὰ ὄρη καὶ τοὺς ποταμοὺς τῆς Ἀτ-
τικῆς. 4
Εἰς πόσας φυλὰς διηροῦντο κατ' ἀρχὰς οἱ Ἀθη-
ναῖοι, καὶ ποῖος ἠύξησε τὸν ἀριθμὸν τοῦτον; 5
Εἰπέ τὰ ὀνόματα τῶν φυλῶν. —
Δὲν ἠύξῃθη πάλιν ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν; —
Ποία εἶναι ἡ ἔννοια τῆς λέξεως δῆμων, καὶ πόσοι
ἐξ αὐτῶν ὑπῆρχον; 6
Ἀνάφερε τινας ἐκ τῶν ἀξιολογωτάτων. —
Περίγραψε τὸ Λαύριον. 7
Περίγραψε τὸ Πεντελικόν.

ΚΕΦ. Β΄.

- Τίς ἦτον ἡ ἑκτασις τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν; —
Πῶς διηρέθησαν μετὰ ταῦτα; 2

- Ποῦ ἔκειτο ἡ Ἀκρόπολις ; 3
 Τί ἦτο τὸ Πελασγικὸν τεῖχος ; —
 Πῶς ὀνομάζετο τὸ νότιον τεῖχος ; —
 Περίγραψε τὰ Προπύλαια. 4
 Ποῖαι οἰκοδομαὶ ἴσταντο εἰς ἐκάστην πλευρὰν αὐ-
 τῶν ; —
 Περίγραψε τὸν Παρθενῶνα. 5
 Πῶς ὀνομάζετο ἡ οἰκοδομὴ αὕτη πρὸ τῆς Ἑλλη-
 νικῆς ἀναγεννήσεως ; —
 Ἐξιστόρησε λεπτομερῶς τὸ ἱερὸν τῆς Πολιάδος
 Ἀθηνᾶς. 6
 Ποῖαι ἄλλαι δημόσιαι οἰκοδομαὶ περιείχοντο εἰς
 τὴν Ἀκρόπολιν ; —
 Περίγραψε τὰ ΜΑΚΡΑ ΤΕΙΧΗ, καὶ τοὺς τρεῖς
 λιμένας τῶν Ἀθηνῶν. 7
 Πόσων πυλῶν ἐβεβαιώθη ἡ ὑπαρξίς ; 8
 Περίγραψε τὴν θέσιν τῆς Ἀκροπόλεως. —
 Τίνες ἦσαν αἱ ἀξιολογώταται οἰκοδομαὶ εἰς τὴν
 κάτω πόλιν ; 9
 Τίς ἦτον ἡ ἀξιολογωτάτη στοὰ τῶν Ἀθηνῶν ; 10
 Περίγραψε τὸ ᾠδεῖον. 11
 Τίς ἦτον ὁ Κεραμεικός, καὶ πόθεν ἔλαβε τὸ ὀνο-
 μά του ; —
 Τίς ἦτον ἡ ἀξιολογωτάτη τῶν ἐν Ἀθήναις ἀ-
 γορῶν ; 12
 Τίνα ἦσαν τὰ γυμνάσια, καὶ ποῖον ἦτο τὸ ἀξιο-
 λογώτατον ἐξ αὐτῶν ; 13
 Περίγραψε τὸ θέατρον τοῦ Βάκχου, τὰς μηχαν-
 νὰς, κλπ. 14
 Πόσος ἦτο συνήθως ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑποκριτῶν ; —

Πότος ἦτον ὁ ἀριθμὸς τῶν προσώπων τῶν ἐνα-
σχολουμένων εἰς τὸν χορόν; 14

Περίγραψε τοὺς χοροὺς καὶ τὴν μουσικὴν αὐτῶν. —

Περίγραψε τὰ διάφορα ἐνδύματα τῶν ὑποκριτῶν. —

Τίς ποταμὸς ἔρρεε πλησίον τῶν Ἀθηνῶν; 15

ΚΕΦ. Γ'.

Πόσαι τάξεις κατοίκων ὑπῆρχον ἐν Ἀθήναις; 1

Πότος ἦτον ὁ ἀριθμὸς ἐκάστης τάξεως; —

Πόσαι ἦσαν αἱ στρατιωτικαὶ δυνάμεις τῶν Ἀθη-
ναίων, ἐπὶ τοῦ Θουκυδίδου; —

Ἐξήγησον τὴν διάκρισιν μεταξὺ ἐλευθέρων Ἀ-
θηναίων καὶ τῶν ὅσοι εἶχον ἓνα μόνον τῶν
γονέων Ἀθηναῖον. 2

Πῶς κατεγράφοντο; 3

Περίγραψε τοὺς μετοίκους, τὰ προνόμια αὐτῶν,
τὰς ὑπηρεσίας των, κλπ. 4

Ποῖαι ἀμοιβαὶ ἐδίδοντο ἐνίοτε πρὸς αὐτοὺς; 5

Πόσα εἶδη δούλων ὑπῆρχον ἐν Ἀθήναις; 6

Πῶς μετεχειρίζοντο τοὺς δούλους ἐν Ἀθήναις; 7

Ποῖα ἦσαν τὰ κοινότατα αὐτῶν ἐγκλήματα, καὶ
πῶς ἐτιμωροῦντο; 8

Ποῖα ἦτον ἡ διαφορὰ μεταξὺ τῶν οἰκετῶν καὶ
δούλων; 9

Ποῖος κανὼν ἐφυλάττετο, ὅτε οἱ δοῦλοι παρεδί-
δοντο εἰς τὰς βασάνους; 10

Ποῖα ἦτον ἡ συνήθης ἀγοραία τιμὴ τῶν δούλων
ἐν Ἀθήναις; 11

ΚΕΦ. Δ'.

Ποῖα προσόντα ἦσαν ἀναγκαῖα διὰ τοὺς ἐν Ἀθή-
ναις ἄρχοντας; 1

Πόσοι πρῶτοι ἄρχοντες ὑπῆρχον, τίνες ἦσαν αἱ
ὀνομασίαι αὐτῶν, καὶ τὰ καθήκοντά των; 2

Ποῖα ἦσαν τὰ καθήκοντα τῶν « Ἐνδεκα; » 3

Περίγραψε τὰ ἔργα τῶν νομοφυλάκων, νομο-
θετῶν, δημάρχων, τῶν « Τεσσαράκοντα » καὶ
τῶν διαιτητῶν. 4-8

ΚΕΦ. Ε'.

Πόσα εἶδη ἐκκλησιῶν, ἤτοι δημοσίων συνελεύσεων,
ὑπῆρχον ἐν Ἀθήναις; 1

Περίγραψε λεπτομερῶς ἐκάστην αὐτῶν. 2-3

Τίνες ἦσαν αἱ κατεκκλησίαι; —

Εἰς ποίους τόπους ἐγίνοντο αἱ ἐκκλησίαι; 4

Τίνες ἄρχοντες εἶχον τὴν διεύθυνσιν αὐτῶν; 5

Πῶς ἠναγκάζετο ὁ δῆμος νὰ παρευρίσκηται εἰς
τὰς ἐκκλησίας; 6

Ἐξιστόρησον τὰς θυσίας καὶ προτευχάς, μετὰ
τὰς ὁποίας ἤρχιζον αἱ ἐργασίαι. 7-8

Τίνες ἡγόρευον εἰς τὴν ἐκκλησίαν; 9

Περίγραψε τὸν τρόπον τοῦ ψηφοφορεῖν. 10

ΚΕΦ. ΣΤ'.

Υπὸ τίνος, καὶ πρὸς ποῖον σκοπὸν συνεστήθη ἡ
Βουλὴ τῶν Πεντακοσίων; 1

Ἦτο συμπληρωμένος ὁ ἀριθμὸς εἰς τὴν ἐποχὴν
τοῦ Σόλωνος; —

- Πῶς ἐξελέγοντο οἱ βουλευταί; 2
- Περίγραψε τὸν τρόπον τῆς ἐκλογῆς, καὶ ἐξιστόρη-
σον τὰ ἔργα τῶν προέδρων τῆς Βουλῆς. 3
- Ποία εἶναι ἡ ἔννοια τῆς λεξέως ἐπιλαχόντων; 4
- Περίγραψε τὸν τρόπον, καθ' ὃν οἱ βουλευταὶ προέ-
βαινον εἰς τὰ ἔργα των, ὅτε συνήρχοντο. 5
- Ποῖα ἄλλα ἔργα εἶχον; 6
- Πῶς ἐξετάζοντο οἱ ἀπολογισμοὶ των, καὶ ποίας
ἀμοιβὰς ἐλάμβανον; 7

ΚΕΦ. Ζ'.

- Πόθεν παράγεται τὸ ὄνομα Ἄρειος Πάγος; 1
- Ποῖα ἦσαν τὰ διὰ τὴν θέσιν τῶν Ἀρειοπαγιτῶν
προσόντα; 2
- Πόσον ἐξετάθη ἡ δικαιοδοσία των; 3
- Ἀνάφερε τὸν χρόνον καὶ τὸν τρόπον τῆς συνελεύ-
σεως αὐτῶν. 4
- Τίνες ἦσαν αἱ δύο ἀξιόλογοι περιστάσεις, αἵτινες
παρηκολούθουν τὰς δίκας αὐτῶν; 5
- Ποῖος ἐκ τῶν ἀρχόντων συνεδρίαζεν εἰς τὸ δικα-
στήριον τοῦτο; 6
- Περίγραψε τὴν συνήθη διαδικασίαν αὐτῶν. 7
- Εἰπέ τὸν τρόπον, καθ' ὃν ἐδίδοντο οἱ ὅρκοι, τὰς
ἐρωτήσεις, τὸν τρόπον τοῦ συνηγορεῖν, κλ. 8
- Πῶς ἐψηφίζετο ἡ ἀπόφασις; 9
- Ποίαν ἀντιμισθίαν ἐλάμβανεν ἕκαστος Ἀρειοπα-
γίτης; 10
- Ποῖος πρῶτος ἠλάττωσε τὴν ἐξουσίαν τῶν Ἀρειο-
παγιτῶν; 11

ΚΕΦ. Η'.

- Ἐκ τίνος τάξεως τοῦ λαοῦ ἐξελέγοντο οἱ δικασταί, καὶ ποῖα προσόντα ἀπαιτοῦντο; 1
- Πόσα δικαστήρια ὑπῆρχον, καὶ περὶ ποίων δικῶν ἐδίκαζον; 2
- Πῶς ἐξελέγοντο οἱ δικασταὶ ἐκάστου δικαστηρίου; —
- Ὅνόμασον τὰ ποινικὰ δικαστήρια. 3
- Πότοι δικασταὶ συνεδρίαζον εἰς τὸ δικαστήριον Ἡλιαίαν, καὶ περὶ ποίων δικῶν ἐδίκαζον; 4-5
- Ποῖος ὅρκος ἐδίδετο ἀπὸ τοὺς δικαστάς; —
- Περίγραψε τὸν τρόπον τῆς διαδικασίας. 6
- Ποίαν ἔννοιαν ἔχει ἡ λέξις ἀνάκρισις; —
- Ἐντὸς πόσων ἐτῶν μετὰ τὸ ἔγκλημα ἦτον ἀναγκαῖον νὰ γείνη ἡ κατηγορία; —
- Τίς ἦτον ἡ ἔννοια τοῦ ὁρκου, τὸν ὁποῖον ὤμνουν ὁ κατήγορος καὶ κατηγορούμενος; 7
- Πῶς ἐξελέγοντο οἱ δικασταί; —
- Ποῖος ἀνεγίνωσκε τὴν κατηγορίαν; 8
- Ποία ἦτον ἡ συνέπεια, ἐὰν ὁ κατηγορούμενος δὲν ἐνερανίζετο; 9
- Δὲν ἐγένετο ποτὲ συγκατάθαις εἰς αὐτόν; —
- Ποίαν ἔννοιαν ἔχει ἐνταῦθα ἡ λέξις Πρωταρεῖα; 10
- Εἰς τίνος χεῖρας παρεκατετίθεντο; —
- Τίνες ἀπαιτεῖτο νὰ ᾖναι οἱ μάρτυρες; 11
- Πόσα εἶδη ἀποδείξεων ὑπῆρχον; —
- Διὰ ποίων μέσων ἐμποδίζοντο ὁ κατήγορος καὶ ὁ κατηγορούμενος νὰ μακρηγορῶσιν ὑπὲρ τὸ δέον; 12

- Περίγραψε τὸν τρόπον τοῦ ψηφίζειν τὴν ἀπέ-
φασιν. 13
- Τὶ ἐκήρυττεν ὁ κήρυξ, ἀφοῦ ἐπεραίουτο ἡ ψηφο-
φορία ; 14
- Πῶς ἡριθμοῦντο αἱ ψῆφοι ; —
- Εἰς τίνος χεῖρας παρεδίδοντο πρὸς τιμωρίαν ὅσοι
ἐξηλέγχοντο ἔνοχοι θανασίμων κακουργη-
μάτων ; 15
- Υπὸ τίνων συνελέγοντο τὰ πρόστιμα, καὶ ποία
ἦτον ἡ συνέπεια τῆς μὴ πληρωμῆς αὐτῶν ; —
- Πῶς ὠνομάζετο ὁ κατήγορος, ἡ δίκη, ὁ κατη-
γορούμενος, καὶ ἡ κατηγορία, πρὶ καὶ μετὰ
τὴν καταδίκην ; 16
- Ποία ποινὴ ἐπεβάλλετο εἰς τοὺς ψευδοκατηγόρους ; 17
- Πῶς κατεδιώκοντο οἱ ψευδομάρτυρες ; —

ΚΕΦ. Θ'.

- Ἀπαρίθμητον τὰς κοινοτάτας ποινὰς, τὰς ὁποίας
ἐπέβαλλον οἱ Ἀθηναῖοι. 1
- Πόσοι βαθμοὶ ἀτιμίας ὑπῆρχον ; —
- Ποῖοι κατεδικάζοντο εἰς τὴν δουλείαν ; —
- Ποία ἦτον ἡ διαφορὰ μεταξὺ τῆς φυγῆς καὶ τοῦ
δοτρακισμοῦ ; —
- Κατὰ πόσους διαφόρους τρόπους ἐπεβάλλετο ἡ
ποινὴ τοῦ θανάτου ; —
- Ποῖον ἐγκλημα ἐτιμωρεῖτο συνήθως ἀπὸ τοὺς ἀρ-
χαίους Ἕλληνας μὲ τὸν λιθοβολισμόν ; 2
- Ἀπαρίθμησον τὰς κυρίας δημοσίας ἀμοιβάς. 3
- Περίγραψε ἰδίως τὴν ἀμοιβὴν, τὴν ὀνομαζομέ-
νην σίτησιν ἐν Πρυτανείῳ. —

ΚΕΦ. Ι'.

Εἰς ποῖον σῶμα ἦτον ἀνατεθειμένη ἡ διοίκησις
τῶν χρημάτων; 1

Πόσαι τάξεις ἀρχόντων ὑπαγομένων εἰς τὴν βου-
λὴν ὑπῆρχον; 2

Περίγραψε τὰ καθήκοντα τῶν Πωλητῶν καὶ τῶν
Πρακτόρων. 2-3

Ποῖα ἦσαν τὰ καθήκοντα τῶν Ἀποδεκτῶν; 4

Περίγραψε λεπτομερῶς τὰ ἔργα τῶν ταμιῶν τῶν
ἱερῶν χρημάτων, τῶν ταμιῶν τῶν θεῶν, τοῦ
ταμίου τῆς κοινῆς προσόδου, καὶ τοῦ ταμίου
τῆς διοικήσεως. 5-6

Εἰπέ τοὺς ἄρχοντας, ὅσοι διωρίζοντο διὰ τὴν
ἐπιμέλειαν τῶν ἔργων τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, κτλ. 7

Ποῖον ἦτο τὸ ἔργον τῶν Ἑλληνοταμιῶν; 8

Εἰπέ τοὺς Γραμματεῖς, Ὑπογραμματεῖς, κλπ. 9

Ἦσαν ὑπόχρεοι ὅλοι οὗτοι οἱ ἄρχοντες νὰ δίδω-
σι λόγον τῶν δαπανῶν τῆς ὑπηρεσίας των; 10

Τίνες ἄρχοντες διωρίζοντο διὰ νὰ ἐξετάζωσι
τοὺς ἀπολογισμοὺς αὐτῶν; —

ΚΕΦ. ΙΑ'.

Ἀπαρίθμητον τὰ διάφορα κεφάλαια τῆς τακτι-
κῆς δαπάνης ἐν Ἀθήναις. 1

Ποῖαι ἦσαν αἱ κυριώτεραι δαπάναι, αἱ γινόμε-
ναι εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν δημοσίων οἰκο-
δομῶν; 2

Ποῖοι ἄρχοντες ἐπεμελοῦντο τὰ ἔργα ταῦτα; —

Ποῖον εἶδος ἀστυνομίας διετηρεῖτο ἐν Ἀθήναις; 3

Ἀπαρίθμησον τὰ διάφορα κεφάλαια τῆς δαπάνης, τὰ ἀναγόμενα εἰς τὴν τελειτὴν τῶν δημοσίων ἐορτῶν. 4

Ποῖοι ἄρχοντες διωρίζοντο διὰ τὴν ἐπιμέλειαν τῶν θρησκευτικῶν ἐορτῶν; —

Εἰπέ τὰ διάφορα εἶδη τῶν δωρεῶν πρὸς τὸν λαόν, καὶ ἐξιστόρησον λεπτομερῶς τὰ Θεωρικά. 5

Ποῖαι πληρωμαὶ ἐμπεριλαμβάνοντο ὑπὸ τὴν ὀνομασίαν «μισθὸς διὰ τινὰς δημοσίους ὑπηρεσίας ἐν καιρῷ εἰρήνης;» 6

Πῶς διετρέφοντο οἱ πτωχοί; 7

Ποῖαι δαπάναι ἐμπεριλαμβάνονται ὑπὸ τὴν ὀνομασίαν «δημόσιαι ἀμοιβαί;» 8

Δὲν ἀπητοῦντο χρηματικάί τινες ποσότητες διὰ τὴν προμήθειαν ναυτικοῦ, ἱππικοῦ, ἐν καιρῷ εἰρήνης; —

Τίς ἦτον ἡ πιθανὴ ποσότης τῶν χρημάτων ὅσα ἐδαπάνων οἱ Ἀθηναῖοι ἐν καιρῷ εἰρήνης; 9

Πῶς ἐπορίζοντο αἱ δαπάναι τοῦ πολέμου; 10

ΚΕΦ. ΙΒ'.

Εἰς πόσας τάξεις δύνανται νὰ συγκεφαλαιωθῶσιν αἱ τακτικαὶ πρόσοδοι τῶν Ἀθηναίων; 1

Ἀπαρίθμησον τὰ διάφορα εἶδη τῆς προσόδου, τὰ ὅποια ἐμπεριλαμβάνονται ὑπὸ τὸν ὅρον τέλος. 2

Ἀπαρίθμησον τὰ διάφορα εἶδη τῶν δικαστικῶν τελῶν, καὶ τὰ πρόστιμα. 3

Ποία ἦτον ἡ ποσότης τῶν φόρων, ὅσους οἱ σύμμαχοι ἐπλήρονον κατὰ τὴν 77, 3 Ὀλυμπιάδα; 4

Ποῖα τέλη εἰσῆχθησαν μετὰ ταῦτα ἀντὶ τῶν φόρων; —

Ποία φαίνεται ὅτι ἦτον ἡ κατὰ μέσον ὄρον ἐτησία ποσότης τῶν τακτικῶν προσόδων τῶν Ἀθηνῶν; 5

Ποῖα κεφάλαια εἶχον ἀνὰ χεῖρας εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου; —

Πόσα εἶδη τακτικῶν λειτουργιῶν ὑπῆρχον; 6

Περίγραψε ἐκάστην αὐτῶν. —

ΚΕΦ. ΙΓ'.

Πόσα εἶδη ἐκτάκτων προσόδων εἶχον οἱ Ἀθηναῖοι; 1

Πόσα εἶδη νομίμων φόρων ὑπῆρχον; —

Ἐξιστόρησον λεπτομερῶς τὸν ἔγγειον φόρον, καὶ τὰς ἀναλογίας καθ' ἃς εἰσεπράττετο. 2

Περίγραψε τὴν νέαν ἐκτίμησιν, τὴν γενομένην ἐπὶ τῆς ἀρχοντίας τοῦ Ναυσινίκου. —

Τίνες ἦσαν αἱ συμμορίαι; —

Περίγραψε λεπτομερῶς τὰ τέσσαρα εἶδη τῆς τριηραρχίας. 3

Τίς ἦτον ἡ κατὰ μέσον ὄρον δαπάνη μιᾶς τριηραρχίας; —

Δὲν ὑπῆρχον ἄλλα ἑκτακτα μέσα τοῦ συνάγειν χρήματα; 4

BIBLION B'.

ΚΕΦ. Α'.

Τίς ἦτον ἡ ἑκτασις τῆς Λακωνίας; 1
 Πῶς ὠνομάζετο ὁ πρότιστος ποταμὸς αὐτῆς; —
 Τίς ἦτον ὁ φυσικὸς χαρακτήρ τῆς χώρας, πόσας
 πόλεις περιεῖχε, καὶ πόσος ἦτον ὁ πληθυσμὸς
 αὐτῆς; 3

ΚΕΦ. Β'.

Ποία διάκρισις ὑπῆρχε μεταξὺ τῶν κατοίκων τῶν
 ἐν τῇ πόλει, καὶ τῶν ἐν τῇ χώρᾳ; 1
 Πόσα εἶδη πολιτῶν ὑπῆρχον; 2
 Περίγραψε τὸν τρόπον, καθ' ὃν μετεχειρίζοντο
 τὴν πρώτην τῶν τάξεων τούτων, ἀπὸ τῆς
 γεννήσεως αὐτῶν, ἕω τοῦ ἤρχοντο εἰς τὴν ἀν-
 δρικὴν ἡλικίαν. —
 Ἐξήγησον τοὺς ὅρους ἀγέλας, ἐρήβους, μελλεί-
 ρενας, εἵρενας, καὶ ἐξήβους. —
 Ἀπὸ πόσα εἶδη ἀνθρώπων συνίστατο ἡ ἄλλη τά-
 ξις τῶν πολιτῶν; 3
 Ποίαν ἔννοιαν ἔχει ἡ λέξις Μόθακες; —
 Ἐπολιτογραφοῦντο οἱ εἴλωτες; —
 Εἰς πόσας φυλάς διηροῦντο οἱ πολῖται; 4
 Ὑπὸ τίνος ἔγεινεν ἡ διαίρεσις; —
 Πῶς ὠνομάζοντο αἱ φυλαὶ αὗται; —
 Εἰς πόσα μέρη διηρεῖτο ἑκάστη φυλή; 5
 Ὑπῆρχεν ἄλλη διαίρεσις τοῦ λαοῦ; —
 Εἰς πόσον ἀριθμὸν ἦτο περιωρισμένος ὁ λαὸς; —

καὶ πῶς ἐμποδίζετο ἡ ὑπέρβασις τοῦ ἀριθμοῦ
τούτου ;

ΚΕΦ. Γ'.

Ἐξήγησον ἀκριβῶς τὴν διάκρισιν μεταξὺ τῶν
πολιτῶν, ὅσοι ὠνομάζοντο ὅμοιοι, καὶ τῶν
ὅσοι ἐκαλοῦντο ὑπομέτορες. 1

Πόσα εἶδη δούλων ὑπῆρχον ; 2

Ἀπὸ πότε ἄρχεται ἡ δουλεία ἐν Λακεδαιμόνι ; —

Περίγραψε τὸν τρόπον, καθ' ὃν μετεχειρίζοντο τοὺς
εἰλωτας. —

Εἶχον δίκαιον οἱ Λακεδαιμόνιοι νὰ μεταχειρίζων-
ται αὐτοὺς αὐστηρῶς ; —

Τίς ἦτον ἡ Κρυπτεία ; —

Πῶς ἐγίνετο ἡ τελετὴ τῆς ἀπελευθερώσεως
αὐτῶν ; —

ΚΕΦ. Δ'.

Ἐκ τίνος ἥρωος ἦτον ἀνάγκη νὰ κατάγωνται
ἀμφότεροι οἱ βασιλεῖς τῆς Σπάρτης ; 1

Τίς ἦτον ἡ τάξις τῆς διαδοχῆς τοῦ θρόνου ; —

Πῶς ἀπεφασίζοντο ὅλαι αἱ περὶ διαδοχῆς διε-
νέξεις ; —

Τὶ συνέβαινεν, ὅτε ὁ βασιλεὺς δὲν εἶχε τέκνον
ἐκ τῆς πρώτης αὐτοῦ συζύγου ; —

Τὶ ἦτο τὸ περιεχόμενον τοῦ μηνιαίου ὄρκου, τὸν
ὁποῖον ἔδιδον οἱ βασιλεῖς καὶ οἱ ἔφοροι ; 2

Διὰ τίνων λέξεων διεκρίνοντο τὰ ἐν εἰρήνῃ καὶ
ἐν πολέμῳ ἔργα τοῦ βασιλέως ; —

Ποῖα ἦσαν τὰ κυριώτερα ἔργα αὐτοῦ ἐν καιρῷ
εἰρήνης ; —

Ποῖα προνόμια εἶχεν ὁ βασιλεὺς ἀναβαίνων εἰς
τὸν θρόνον; 2

Ποῖος προέδρευεν εἰς τὴν Γερουσίαν; 3

Μὲ πόσας ψήφους ἰσοδυναμεῖ ἡ ψῆφος ἐκάστου
τῶν βασιλέων; —

Υπὸ τίνος ἐστρατηγοῦντο τὰ στρατεύματα τῆς
Σπάρτης; 4

Ἐκ τίνων συνίσταντο οἱ περὶ τὸν στρατηγόν; —

Ποῖα ἦσαν τὰ καθήκοντα τοῦ βασιλέως ἐν τῇ ἐκ-
στρατείᾳ; —

Ποῖα ποινὴ ἐπεβάλλετο εἰς τὸν στρατηγόν,
ὅστις ἀπεδεικνύετο ἔνοχος προδοσίας; —

Ποῖαι τιμαὶ ἀπεδίδοντο εἰς τοὺς βασιλεῖς ἐν και-
ρῷ εἰρήνης; 5

Ποῖον προνόμιον εἶχον, ὅσοι ἦσαν ἅπαντες ἐκ τῶν
συσσιτίων; —

Περίγραψε τὰς τελετὰς τοῦ πένθους διὰ τὸν θά-
νατόν τινος τῶν βασιλέων. 6

Ποῖαι ἰδία τιμαὶ ἀπενέμοντο εἰς τὸ σῶμα τοῦ
βασιλέως, ἀποθνήσκοντος εἰς στρατιωτικὴν ἀ-
ποστολήν; —

ΚΕΦ. Ε΄.

Πῶς ὠνομάζετο ἡ βουλὴ τῆς Σπάρτης; 1

Ἀπὸ πόσα μέλη συνέκειτο; —

Υπὸ τίνος συνεστήθη; —

Ποῖα ἡλικία ἀπητεῖτο διὰ γεῖνή τις γερουσια-
στής; 2

Περίγραψε τὸν τρόπον τῆς ἐκλογῆς αὐτῶν. —

Πόσον χρόνον διήρκει ἡ γερουσιαστικὴ ἀρχή; —

Ποῖα καθήκοντα εἶχον οἱ γερουσιασταί; 3

Ποῦ συνήρχετο ἡ γερουσία;

ΚΕΦ. ΣΤ'.

Πόθεν παράγεται τὸ ὄνομα Ἐφοροι; 1

Πόσοι ἐξ αὐτῶν ὑπῆρχον; —

Εἰς ποῖον χρόνον τοῦ ἔτους ἤρχιζον τὸ ἔργον των; —

Ποῖον προνόμιον εἶχεν ὁ πρῶτος ἐξ αὐτῶν; —

Υπὸ τίνων ἐξελέγοντο οἱ Ἐφοροι; —

Υπὸ τίνος συνεστήθησαν τὸ πρῶτον; —

Ποῦ συνεδρίαζον; 2

Ἦδύναντο νὰ καθαιρῶσι τοὺς ἄλλους ἄρχοντας,
παραθαίνοντας τὰ καθήκοντά των; —

Οἱ βασιλεῖς ἦσαν ὑπόχρεοι νὰ ὑπακούωσιν εἰς τὰς
κλήσεις των; —

Ἦδύναντο νὰ κατηγορῶσι τοὺς βασιλεῖς ἀμέσως
διὰ θανάσιμα ἁμαρτήματα; —

Ποία ἦτον ἡ δικαιοδοσία των ἐπὶ τῶν πολιτικῶν
δικῶν; —

Ἦδύναντο νὰ διαπραγματεύωνται μετὰ ξένων
ἐθνῶν; 3

Ποίαν ἐξουσίαν εἶχον ἐν καιρῷ πολέμου; —

Τι ἀπεφάσιζον περὶ τῶν νικημένων πόλεων; —

Πότε ἔπαυσεν ἡ ἀρχὴ τῶν Ἐφόρων, καὶ πότε ἀπο-
κατέστη; —

ΚΕΦ. Ζ'.

Πόθεν οἱ Βειδίαῖοι ἔλαβον τὴν ὀνομασίαν των; 1

Πόσοι ἐξ αὐτῶν ὑπῆρχον, καὶ ποῖον ἦτο τὸ ἔργον
των; —

- Τίνες ἦσαν οἱ νομοφύλακες. καὶ ποῖον ἦτο τὸ ἔργον των ; 2
- Τίνες ἦσαν οἱ ἀρμόδουνοι, πόθεν παράγεται ἡ λέξις, καὶ ποῖον ἦτον τὸ κύριον ἔργον των ; 3
- Ποῖα καθήκοντα εἶχον οἱ πύθιοι, οἱ πρόξενοι, ὁ πρόδικος, καὶ οἱ παιδονόμοι ; 4-6
- Πόσα εἶδη ἀρμοστών ὑπῆρχον ; 7
- Περίγραψε τὰ καθήκοντα ἐκάστου. —
- Ποῖοι ἦσαν οἱ πολέμαρχοι καὶ οἱ ἱππαγρέται ; 8,9
- Ἐστρατήγουν οἱ τελευταῖοι τοῦ ἱππικοῦ ; —

ΚΕΦ. Η΄.

- Πόσα εἶδη ἐκκλησιῶν ὑπῆρχον ἐν Σπάρτῃ ; 1
- Ἐκ ποίων συνέκειτο ἡ μεγάλη ἐκκλησία ; —
- Περὶ τίνων ἐβουλεύετο ; —
- Ἐκ ποίων συνέκειτο ἡ μικρὰ ἐκκλησία ; —
- Περὶ ποίων πραγμάτων ἐβουλεύετο ; 3
- Ποσάκις συνήρχετο ; —
- Ποσάκις συνήρχετο ἡ μεγάλη ἐκκλησία ; —
- Ποῦ ἐγίνοντο αἱ ἐκκλησίαι αὗται ;
- Τὸ δικαίωμα τοῦ ἀγορεύειν εἰς αὐτὰς ἦτον ὅλως ἀπερίοριστον ;
- Περίγραψε τὸν τρόπον καθ' ὃν ἐψηφίζον. 4

ΚΕΦ. Θ΄.

- Ποῖα ἦσαν τὰ συσσίτια, καὶ πῶς ἄλλως ὠνομάζοντο ;
- Περίγραψε τὸν τρόπον, καθ' ὃν ἐψηφίζοντο οἱ ὑποψήφιοι. —

Τίς ἦτον ἡ τροφή των, καὶ πόσοι ἔτρωγον εἰς
ἐκάστην τράπεζαν; 2

Υπὸ ποίους ὅρους ἠδύναντό τινες νὰ ᾔναι ἀπόντες; —

Ποῖον εἶδος συνομιλίας ἐγένετο ἐν καιρῷ τοῦ συμ-
ποσίου; 3

Διὰ τίνος χειρονομίας ὁ πρεσβύτερος ἐδείκνυεν,
ὅτι τίποτε ἐκ τῶν λεγομένων δὲν ἔπρεπε νὰ
ῤῥηθῇ ἀλλαχοῦ; —

Ποίας ὠφελείας ἐλάμβανον αἱ διάφοροι τάξεις τῶν
νέων παρευρισκόμεναι εἰς τὰ συσσίτια ταῦτα; —

Ποίαν ἔννοιαν ἔχουν αἱ λέξεις ἐπάϊχλον καὶ κοπῖς; —

ΚΕΦ. Ι΄.

Εἰς ποῖον ἀποδίδεται ἐν γένει ἡ νομοθεσία τῆς
Σπάρτης; 1

Υπὸ τίνων νόμων ἐκυβερνῶντο οἱ Σπαρτιαῖται πρὸ
τῆς ἐποχῆς τοῦ; —

Τίς ἦτον ὁ Λυκούργος, καὶ ποῦ εὔρε τὸ πρωτότυ-
πον, κατὰ τὸ ὁποῖον συνέταξεν ἔπειτα τοὺς ἰ-
δίους αὐτοῦ νόμους; —

Κατὰ ποῖον τρόπον οἱ Σπαρτιατικοὶ νόμοι μετέ-
βαινον ἀπὸ μίαν εἰς ἄλλην γενεάν; —

ΚΕΦ. ΙΑ΄.

Ἀπαρίθμησον τοὺς
χυριωτέρους νόμους | εἰς τὴν θρησκαίαν 1
τοὺς ἀναφερομένους |

εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς τοὺς ἀγρούς. 1

εἰς τοὺς πολίτας. 2

Ἀπαρίθμησον τοὺς χυριωτέρους νόμους τοὺς ἀναφερομένους	εἰς τὸν γάμον.	4
_____	εἰς τὴν τροφήν.	5
_____	εἰς τὸν ἱματισμόν.	6
_____	εἰς τὴν πειθαρχίαν καὶ τὰ ἥθη.	7
_____	εἰς τὰς σπουδὰς καὶ τὴν φι- λολίαν.	8
_____	εἰς τὰ δημόσια γυμνάσια.	9
_____	εἰς τὰ συμβόλαια καὶ τὸ νόμι- σμα.	10
_____	εἰς τὴν ἀγοράν.	11
_____	εἰς τὸν πόλεμον.	12

ΚΕΦ. ΙΒ'.

Πόσα εἶδη δικῶν εἶχον οἱ Λακεδαιμόνιοι;	1
Ἐνώπιον τίνος ἐδικάζοντο τὰ θανάσιμα ἐγκλή- ματα;	—
Ποῖαι δίκαι ἐδικάζοντο ἐνώπιον τῶν βασιλέων;	—
Ἐξιστόρησον τὸν τρόπον, καθ' ὃν ἐγίνοντο αἱ δίκαι ἐν Σπάρτῃ.	2

ΚΕΦ. ΙΓ'.

Ἀπαρίθμησον τὰς τιμὰς, τὰς ὁποίας συνήθως ἀπέδιδον ἐν Σπάρτῃ.	1
Πόσα εἶδη ποινῶν ἐπεβάλλοντο ὑπὸ τῶν Λακεδαι- μόνιων;	2
Περίγραψε ἐκάστην τούτων.	—
Ἡ ἐκ τῆς Σπάρτης ἐξορία ἦτο χυρίως ποινή;	—
Κατὰ ποῖον τρόπον ἐπεβάλλετο ὁ θάνατος ὑπὸ	—

τῶν Λακεδαιμονίων ;

Πῶς ὠνομάζετο τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ δεσμωτη-
ρίου, εἰς τὸ ὁποῖον ἐθνατόνοντο οἱ κακοῦργοι ; —

ΚΕΦ. ΙΔ'.

Εἶχον οἱ Σπαρτιᾶται τακτικὸν σύστημα φορολο-
γίας ;

Ποῦ ἀποδίδεις λοιπὸν τὴν χρῆσιν τῆς λέξεως ἀ-
τελείας ;

Ποῖοι ἦσαν οἱ φόροι, καὶ ὑπὸ τίνων ἐδίδοντο ; —

Εἰς ποῖα μέσα κατέφευγον οἱ Λακεδαιμόνιοι διὰ
να αὐξάνωσι τὰς προσόδους των ;

ΚΕΦ. ΙΕ'.

Πῶς ἐπαίζετο τὸ παιγνίδιον ἡ ἀγκιστύλη ;

Πῶς ἡ ἀκίνητίνδα ;

Πῶς ἡ ἀποδιδρασκίνδα, καὶ πῶς ὀνομάζεται σή-
μερον ;

Τίς ἦτον ἡ ἀπόρραξις ;

Πῶς ἐπαίζετο τὸ ἀρτιάζειν, καὶ πῶς ὀνομάζεται
σήμερον ;

Πῶς ἐπαίζετο ὁ ἀσκληλισμὸς τὸ πρῶτον, καὶ πῶς
μετὰ ταῦτα ;

Τίς ἦτον ὁ ἀστραγαλισμὸς, μὲ ποῖον τῶν παιγνι-
δίων ἔχει σήμερον ὁμοιότητα, καὶ πόσους βό-
λους εἶχε ;

Τίς ἦτον ἡ ἀφεντίνδα ;

Τίς ἡ βασιλίνδα ;

Τίς ὁ διαγραμμισμὸς ;

Πῶς ἐπαίζετο ἡ διελκυστίνδα ;

- Πῶς ἐπαίζετο ἡ ἐλκυστίνδα ; 12
- Τὶ σημαίνει ἡ φρᾶσις « ἐξέχ' ὦ φίλε ἤλιε ; » 13
- Τίς ἦτον ἡ ἐπίσκυρος, πῶς ἄλλως ὠνομάζετο,
καὶ πῶς ἐπαίζετο ; 14
- Πῶς ἐπαίζετο ὁ ἐποστραχισμός, καὶ πῶς ὀνομά-
ζεται σήμερον ; 15
- Τίς ἦτον ὁ ἐφεδρισμός ; 16
- Πῶς ἐπαίζετο ἡ ἐφεντίνδα ; 17
- Τίς ἦτον ἡ ἐωλοκρασία ; 17
- Πῶς λέγεται σήμερον τὸ ζατρίχιον ; 18
- Πῶς ἐπαίζετο ὁ ἱμαντελιγμός, καὶ πῶς ὀνομά-
ζεται σήμερον ; 19
- Τὶ ἐσήμαινε κάλαμον ἐπιβαίνειν, καὶ ποῖος ἔπαι-
ζε τὸ παιγνίδιον τοῦτο ; 20
- Τίς ἦτον ὁ κινδαλισμός ; 21
- Τίς ὁ κολλαβισμός ; 22
- Τίς ἡ κυβεία, πῶς ἐπαίζετο καὶ πόσους βόλους
εἶχε ; 23
- Τίς ἦτον ἡ κυνητίνδα, καὶ μὲ ποῖον τῶν παι-
γνιδίων ὁμοιάζει ; 24
- Πῶς ἐπαίζετο ἡ Μηλολάνθη, καὶ πῶς ὀνομάζεται
σήμερον ; 25
- Πῶς ἐπαίζετο ἡ μυῖα χαλκῆ, καὶ πῶς ὀνομάζε-
ται σήμερον ; 26
- Πῶς ἐπαίζετο ἡ ὀρτυγοκοπία ; 27
- Πῶς ἐγίνετο ἡ ὀστρακίνδα ; 28
- Μὲ ποῖον παιγνίδιον ὁμοιάζει ἡ οὐρανία ; 29
- Τίνα ἦσαν τὰ πεντάλιθα, καὶ πῶς ὀνομάζονται
σήμερον ; 30
- Πῶς ἐγίνετο ἡ πεττεία ; 31
- Τὶ ἦτο τὸ πλατυγίζειν ; 32

- Πῶς ἐπαίζετο ἡ πλειστοβολίνδα ; 33
 Τὶ ἦτο τὸ σκαρίζειν, ἡ σκινθαρίζειν, καὶ πῶς
 ὀνομάζεται σήμερον ; 34
 Πῶς ἐπαίζετο ἡ σχοινοριλίνδα, καὶ πῶς ὀνομά-
 ζεται σήμερον ; 35
 Τίς ἦτον ἡ τρύπα, καὶ πῶς ὀνομάζεται σή-
 μερον ; 36
 Τίς ἦτον ὁ τροχός, καὶ πόσα παιγνίδια περι-
 λάμβανε ; 37
 Πῶς ἐπαίζετο ἡ τρυγοδίφησις ; 38
 Τίς ἦτον ὁ χαλκισμός, καὶ πῶς ἐπαίζετο ; 39
 Πῶς ἐπαίζετο ἡ χελιχελώνη ; 40
 Πῶς ἐπαίζετο ἡ χυτρίνδα ; 41
 Πῶς ἐπαίζετο ἡ ὤμιλλα ; 42

ΠΙΝΑΞ

ΤΩΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΛΕΞΕΩΝ ΚΑΙ ΦΡΑΣΕΩΝ.

		Σελ.			Σελ.
Α			Αἶρε δάκτυλον		93
	Σελ.		Αἶρειν σημειᾶ		165
Ἀβαμβάκευττα	339		Αἵρετοι		258
Ἀγαθοεργοί	351		Αἰτητικαί		55
Ἀγαθοῦ δαίμονος κρα-			Αἰτία		282
τῆρ	186		Αἰχμάλωτοι		140
Ἀγάλματα	51		Αἰχμή		118
Ἀγεσθαι γαμετήν	170		Αἰῶραι		246
Ἀγεσθαι γυναῖκα	170		Ἀκάθαρτοι		58
Ἀγκύλη	119		Ἀκάτια		158
Ἀγκυρα	157		Ἀκεστορίδαι		54
Ἀγνίζειν	58		Ἀκονιτί νικᾶν		93
Ἀγνισμοί	—		Ἀκοντα		91
Ἀγορά	263		Ἀκόντισμα		92
Ἀγοραί	239, 263		Ἀκρα γραμμῇ		—
Ἀγοραῖοι	303		Ἀκράτισμα		182
Ἀγωνισταί	248		Ἀκρατον		183
Ἀδίκημα	282		Ἀκροθίνια		141
Ἀδύνατοι	148, 299		Ἀκρόπολις		229
Ἀδυτον	50		Ἀκροστόλια		156
Ἀζυγες	57		Ἀκρωτήρια		166
Ἀθάνατοι	44		Ἀλαλά		134
Ἀθηνᾶ	47		Ἀλαλαγμός		134
Ἀθλοθέται	91		Ἄλας		181
Ἀθλον	92		Ἄλγεα		66

	Σελ.		Σελ.
Ἀλεκτρουμαντεία	81	Ἀνδρωνῆτις	174
Ἀλεξίκακος	45	Ἀνεγκλήτους	353
Ἀλιμῆδων	45	Ἀνθεστήρια	83
Ἀλιτροὶ	58	Ἀνθεστηριῶν	213
Ἄλμα	91	Ἀνόσιοι	58
Ἄλση	52	Ἀντιγραφεῖς	290
Ἀλύται	95	Ἀντιλαμβάνεσθαι	93
Ἀλφίτα	163	Ἀντλία	154
Ἀλφίτον	180	Ἄντυξ	117
Ἀμπεχόνη	196	Ἀξίνη	118
Ἀμπυξ	194	Ἀπ' ἐμπορίου, καὶ	
Ἀμυκλαῖδες	198	ἀγορᾶς	303
Ἀμυλος	180	Ἀπαρχαί	60
Ἀμφικύπελλον	182	Ἀπάτη	84
Ἀμφίποιοι	114	Ἀπατούρια	—
Ἀναβάλλεσθαι	196	Ἀπηλιώτης	238
Ἀναβάται	94	Ἀπῆναι	95
Ἀναβόλαιον	196	Ἀπλοῦν ἰστία	159
Ἀναβολεῖς	115	Ἀπὸ τοῦ ἄνω ἐρύειν	84
Ἀναθήματα	62	Ἀπὸ τοῦ βοηδρομεῖν	—
Ἀναΐδεια	274	Ἀπὸ τοῦ Διὸς καὶ τῆς	
Ἀνακείμενα	62	ἄσης	85
Ἀνάκειον	237	Ἀπὸ τοῦ εἶπειν πύανα	90
Ἀνακες	—	Ἀπὸ τοῦ ἐφίεναι	277
Ἀνακλινοπάλη	93	Ἀπὸ τοῦ ἡλίου	—
Ἀνάκρισις	238, 278	Ἀπὸ τοῦ κυρεῖν τὰ	
Ἀναλύειν ἐκ συμπο-		ψηφίσματα	262
σίου	187	Ἀπὸ τοῦ μαστιγοῦν	84
Ἀναπίεσμα	241	Ἀπὸ τοῦ πάλλειν	47
Ἀνάρρυσις	84	Ἀπὸ τοῦ συγκαλεῖν	263
Ἀναύμαχοι	166	Ἀπὸ τοῦ φρέατος	277
Ἀναφέρειν θυσίας	55	Ἀποβάθραι	157
Ἀνδρεῖα	338	Ἀπόγεια	—
Ἀνδρῶν	174	Ἀπογίνεσθαι	194

	Σελ.		Σελ.
Ἀποδέχται	288	Ἀστράτευτοι	142
Ἀποκηρύξαι τὸν υἱὸν	179	Ἀστυνόμοι	292
Ἀπόλλων	45	Ἀσυλα	51
Ἀποτευγισμός	135	Ἀσύμβολοι	183
Ἀποτίμημα	169	Ἀτέλεια	285, 364
Ἀποτομή κέρατος	126	Ἀτεχνος	68
Ἀποτρόπαιος	45	Ἀτιμία	166, 259, 283,
Ἀποφορά	255		344, 352
Ἀραὶ	65	Ἀτιμοὶ	283
Ἀραρος	127	Αὐλαία	247
Ἀργυρίου	220	Αὐληταῖς ἀνδράσιν	308
Ἀρειος Πάγος	271	Αὐλοὶ	134
Ἄρης	46	Αὐλὸς	201
Ἄριστον	183	Αὐτερέται	160
Ἀρμόζειν	168	Αὐτοκράτορες	121
Ἀρμостαι	335	Αὐτομολεῖν	255
Ἀρπαγες	150	Αὐτόμολοι	142
Ἀρτεμις	48	Αὐτόχθονες	195
Ἀρτέμων	158	Ἀφεςις	92
Ἄρτος	174	Ἀφλαστα	156
Ἀρχαγέται	324	Ἀφροδίτη	8
Ἀρχεῖον	50, 331	Ἀφρὸς	—
Ἀρχή	286		
Ἀρχηγὸς ἢ ἀρχηγέ-		B	
της	225		
Ἀρχιερεὺς	53	Βαγὸς	123
Ἀρχικυβερνήται	162	Βάθος φάλαγγος	127
Ἀρχων	259	Βαθυπόλεμος	46
Ἀσχοῖς	182	Βαίτη	197
Ἀσκῶμα	155	Βαλβίς	92
Ἀσπίς	117	Βάραθρον	285
Ἀσπονδον	55	Βαρύδρομος	202
Ἀστεροπητής	43	Βασιλεὺς	44, 87, 187, 259
Ἀστραπαῖος	—	Βασιλική στοὰ	272

	Σελ.		Σελ.
Βατκανία	82	Γ	
Βατῆρ	91	Γαῖοχος	45
Βατράχιον	249	Γαμήλιος	47,213
Βαυκαλᾶν	176	Γαμηλιών	167
Βαυκαλήσεις	—	Γαμηλιών	213
Βέβηλοι	58	Γάμος	170
Βέβηλος	50	Γάστρα	154
Βέλῃ	118,119	Γέροντες	329
Βλασφημεῖν	194	Γερουσία	25,329
Βῆες	56	Γέρρα	136
Βοή	134	Γέρρα ἢ Γέρρον	117
Βοηδρόμια	84	Γεωργοί	12
Βοηδρομιών	212	Γῆς ὀμφαλὸς	71
Βοηθείας	155	Γίνεσθαι ἐκ δείπνου	187
Βολίς	157	Γλαυκῶπις	47
Βορέας	238	Γλαυξ	220
Βουθυτεῖν	56	Γνήσιοι	177
Βουλαία	269	Γραμματεῖς	290
Βουλαῖος	—	Γραμματεὺς	260
Βουλευτήρια	240	Γραμματεὺς τῶν βου-	
Βουλευτήριον τῆς Γε-		λευτῶν	290
ρουσίας	330	Γραμμὴ	92
Βουλευτικόν	242	Γράφειν	202
Βοῶναι	295	Γραφικὴ	202
Βοῶπις	47	Γραφίς	203
Βραβεῖον	92	Γύαλα	116
Βρόντατος	44	Γύλιος	120
Βροντεῖον	246	Γυμνασιαρχία	308
Βρόχος	284,353	Γυναικίων	174
Βωμοί	50	Γυναικωνῆτις	174
Βωμός	—		
Βωμός τῶν δώδεκα		Δ	
θεῶν	44	Δαδοῦχος	87

	σελ.		σελ.
Δαίμονες	53	Διαζώματα	242
Δαιτρός	187	Διαιτηται	261
Δακτύλιοι	157	Διαλλακτήριοι	—
Δακτυλίοις κρούειν	201	Διαμαστίγωσις	84
Δεήσεις	63	Διανομαὶ ἢ διαδόσεις	295
Δεῖλη	209	Διάσια	83
Δεῖλη ὀψία	209	Διδόναι	168
Δεῖλη πρωία	209	Διεγγυᾶν	—
Δειλοὶ	142	Διεκπλεῖν	151
Δεῖπνον	182, 183	Δίκη ἀλογίου	291
Δείπνου προοίμιον	183	Δίκη τῆς ξενίας	252
Δεκάδαρχος	125	Διμάχαι	114
Δεκάς	353	Διμοιρία	125
Δελφίν	158	Διμοιρίτης	125
Δέπας	182	Διονύσια	85
Δεσμὸς	283	Διονύσια μεγάλα	213
Δευτέρα ἐπ' εἰκάδι	215	Διόνυσος	85
Δευτέρα ἵσταμένου	—	Δίοποι	162
Δευτέρα τράπεζα	181, 184	Δισκοβόλοι	92
Δευτέρα τρόπις	154	Δίσκον	92
Δευτεροπότμοι	58	Δίσκος	—
Δήμαρχοι	251	Διφαλαγγία	126
Δημήτηρ	47	Διφθέρα	197
Δημιόπρατα	303	Δίφορος	113
Δημιουργοὶ	12	Δίφρα ἐφορικά	332
Δῆμοι	226	Δίφρος	113, 184
Δημόσιχι ταφαὶ	294	Διχοτομία φάλαγγος	127
Δῆξις ἀντίχειρος	352	Διώκειν	201
Διὰ τὸ οἶδεῖν τοὺς πό-		Διώκων	281
δας	176	Δοκιμασία	258
Διὰ τὸ πεπυκνωθῆαι	262	Δόλιος	46
Διὰ τὸ ἐφορᾶν τὰ τῆς πό-		Δόλιχος	92
λεως πράγματα	331	Δόλων	158
Διάβαθρα	198	Δόμον ἀνάγειν	170

	Σελ.		Σελ.
Δόρατα ναύμαχα	159	Εἰς κεφαλὴν σοι	80
Δορπία	84	Εἰς οἰκίαν	170
Δόρπος	84, 182	Εἰς τοὺς κακοὺς	352
Δόρυ	118	Εἰσάγειν	278
Δορυίλωτοι	140	Εἰσητήρια θύειν	269
Δουλεία	283	Εἴσοδοι	243
Δοῦλοι	251, 254, 323	Εἴσοδος	244
Δρέπανον	159	Εἰσφορὰ	302, 309, 210
Δρόμος	92, 243, 245		
Δῶρα	55	Ἐκατηβόλος	45
		Ἐκατομβαιῶν	212
Ε		Ἐκατονταρχία	125
		Ἐκατόνταρχοι	123
Ἐγγαστρίμυθοι	75	Ἐκατόνταρχος	125
Ἐγγυᾶν	168	Ἐκατόντοροι	153
Ἐγγυοὶ ἢ ἐγγυηταὶ	304	Ἐκεράσαντο	181
Ἐγγὺς τῆς κληρωτῆς	331	Ἐκκεῖσθαι.	282
Ἐγκοιλία	154	Ἐκκλησίαι	338, 262
Ἐγκόμβωμα	197	Ἐκκομιδὴ	190
Ἐγκύκλιον ἢ ἔγκυκλον	196	Ἐκλογεῖς	304
Ἐγχειρίδιον	118	Ἐκμαρτυρία	280
Ἐγχος	118	Ἐκτακτοὶ	125
Ἐδνα	169	Ἐκφορὰ	190
Ἐδῶλια	155	Ἐλαιον	240
Εἰκὰς	215	Ἐλαύνειν	159
Εἰκοστὴ	304	Ἐλαφηβολιῶν	213
Εἰκοστολόγοι	—	Ἐλεγχος	282
Εἰκῶν	203, 285	Ἐλευθέρια	86
Εἰλαπίνη	183	Ἐλευσίνα	86
Εἰλείθυια	48	Ἐλίχες	195
Εἶμα	195	Ἐλλανοδίκαι	95
Εἴσενες	329	Ἐλληνοταμίαι	111, 299
Εἶρην	—	Ἐλλιμένιον	304
Εἰρήνη	129	Ἐμβατος	240

	Σελ.		Σελ.
Ἐμβάται	198	Ἐπιβάδες	153
Ἐμβολή	137	Ἐπιβάθραι	157
Ἐμβολον	158	Ἐπιβάται	161
Ἐμμέλεια	240	Ἐπιδорπίσματα	181
Ἐμπνευστά	201	Ἐπιδόσεις	313
Ἐμπολαῖος	46	Ἐπίδρομος	158
Ἐμπολέμια	325	Ἐπιθαλάμια	171
Ἐν Φρεαττοῖ	277	Ἐπίθετοι ἑορταί	293
Ἐναγεῖς	58	Ἐπικαμπῆς φάλαγξ	127
Ἐνάλιος	45	Ἐπίκληροι	311
Ἐνδεκα	281	Ἐπίκωποι	153
Ἐνδύεσθαι	195	Ἐπιλαχόντες	269
Ἐνή καὶ νέα	215	Ἐπιμαχία	129
Ἐνθεαστικοί	75	Ἐπιμεληταί	88
Ἐνθουσιασταί	75	Ἐπιμεληταί τῶν νεω-	
Ἐνεακαίδεκαετηρίς	210	ρίων	289, 292
Ἐνόδια σύμβολα	80	Ἐπίρρκος	67
Ἐνσπονδον	55	Ἐπιστάται	125
Ἐντατά	201	Ἐπιστάτης	264, 269
Ἐντερόνεται	155	Ἐπιστέφειν κρατῆρα	55
Ἐντεριωνίδα	—	Ἐπιστολεὺς	162
Ἐντὸς ἐβδόμης	130	Ἐπίταγμα	126
Ἐνωματάρχαι	124	Ἐπίτονοι	158
Ἐνωμόταρχος	128	Ἐπιτροπή	157
Ἐνωμοτία	—	Ἐπίτροποι	168
Ἐνώμοτοι διὰ σφα-		Ἐπιχθόνιοι	44
γίων	128	Ἐπομφάλιον	117
Ἐνώτια	194	Ἐπουράνιοι	44
Ἐξήβοι	321	Ἐπτάγλωσσος	201
Ἐξωμῖς	196, 250	Ἐπτάφθογγος	201
Ἐπάϊχλον	339	Ἐπτάχορδοι	201
Ἐπὶ Δελφινίῳ	276	Ἐπωδελία	305
Ἐπὶ Παλλαδίῳ	276	Ἐπωμῖς	197
Ἐπὶ Πρυτανείῳ	277	Ἐπώνυμοι	282

	Σελ.		Σελ.
Ἐπώνυμος	259, 331	Εὖρος	238
Ἐπωτίδες	158	Εὐρυκλείς	75
Ἐράνος	183, 299	Εὐσεβής	67
Ἐργαστήρια ἐν τοῖς		Εὐφημεῖτε	53, 59
ἀργυρίοις	227	Εὐχαί	63
Ἐργολάβοι	293	Εὐχόμεσθα	59
Ἐρδαιν	55	Εὐωχία	183
Ἐρεῖδαιν	159	Ἐφεδρος	96
Ἐρεῖσμα	157	Ἐφέστιος	53
Ἐρέσσειν	159	Ἐφεστρίς	196
Ἐρέται	160	Ἐφέται	277
Ἐρεχθίδς	233	Ἐφηβικόν	242
Ἐριννύες	49, 180	Ἐφηβοί	320
Ἐρμα	157	Ἐφορεία	331
Ἐρματα	195	Ἐποροι	331
Ἐρμῆς	46		
Ἐρυσίπτολις	48		
Ἐσθημα, ἐσθής, ἔ- σθησις	195	Z	
Ἐκστατικοί	75	Ζεὺς	44
Ἐστία	48	Ζέφυρος	238
Ἐστιάσεις	307	Ζημία	283, 352
Ἐστιάτορες	308	Ζυγά	155
Ἐσχάραι	51	Ζύγιοι	155
Ἐσχάτος ζυγός	125	Ζυγίτης	167
Ἐταιρεῖος	45	Ζυγοὶ φάλαγγος	127
Ἐτεοβουτάδαι	55	Ζωγραφία	203
Εὐθύνοι	290	Ζῶμα ἢ ζωστήρ	116
Εὐκταῖται	54	Ζωμεύματα	155
Εὐμενίδες	49	Ζώννυσθαι	116
Εὐμολπίδαι	55	Ζωστήρες	155
Εὐοὶ Βάχχε	85	Ζῶστρον	197
Εὐορκος	67		
Εὐπατρίδαι	13, 54		

	Σελ.		Σελ.
Η		Θεσμοφóρια	89
Ἡ ἄνω πόλις	228	Θεσμοφόρος	—
Ἡ ἐν κήποις	48	Θετοί	177
Ἡ κάτω πόλις	228	Θεωρικὰ χρήματα	295
Ἡ τὰν ἢ ἐπὶ τὰν	139	Θεωρίς	73
Ἡμέραι ἐξαίρεσιμοι	211	Θεωροί	—
Ἡμεροδρόμοι	144	Θῆσσαι	169
Ἡμίθεοι	49	Θῆτες	254
Ἡμιθωράκιον	117	Θλίβειν	93
Ἡμιλοχία	125	Θρανίται	155
Ἡμιλοχίτης	—	Θράνοι	—
Ἡνίοχος	113	Θρήνων ἑξαρχοί	193
Ἡρα	44	Θρίον	180
Ἡφαιστος	—	Θρόνος	184
Ἡώς	209	Θύειν	56
		Θυμέλη	243
		Θυμίαμα	55
Θ		Θυμιάματα	56
Θαλάμιοι	155	Θυρεὸς	117
Θάλαμος	155, 171	Θυσίαι	55
Θάνατος	284, 353	Θώραξ	116
Θανάτου	274		
Θανόντες	140	Ι	
Θαργηλιῶν	213	Ἱερά	157
Θεατρίζειν	141	Ἱερεῖον	55
Θεμέλιος	157	Ἱεροί	91
Θεολογεῖον	246	Ἱερομαντεία	77
Θεομαντεία	75	Ἱερομνήμων	42
Θεομάντις	—	Ἱερὸν	50
Θεσπνεῦσται	—	Ἱεροποιοί	88, 289
Θεός	—	Ἱεροσκοπία	77
Θέριστρον ἢ θερίστριον	197	Ἱεροφάντης	87
Θεσμοφορεῖον	89	Ἱθύφαλλοι	86

	Σελ.		Σελ.
Κεραταῖαι ἢ κέρατα	148	Κοινωνικὰ	311
Κεράμοις	182	Κολεός	118
Κεράρχης	126	Κόλλησις σιδήρου	205
Κέρας	118, 126	Κόλπωμα	250
Κέρατα	125	Κοντοί	157
Κεράτια	220	Κοπὶς	340
Κεραυνοσκοπεῖον	246	Κόρδαξ	249
Κερκίδες	242	Κορυφαῖος	248
Κεφαλή	137	Κορώνη	119
Κημὸς	281	Κόσμοι	25
Κηρὸς	203	Κότινος	96
Κηρύκειον	130	Κουρά	84
Κήρυκες 53, 54, 60, 263		Κουρεῶτις	—
Κήρυξ 53, 58, 59, 87		Κοῦρος	—
Κιθάρα	201	Κράνος	116
Κιθαρίζειν	—	Κρατῆρ	181
Κλάρια	351	Κρέας	275
Κλειτοπόδιον	154	Κρήδεμνον	194
Κλεψύδρα	280	Κρημνὸς	284
Κλειδοῦχος	48	Κρηπίδες	198
Κλῆροι	295	Κριβανῖται	179
Κληρομαντεία	78	Κριὸς	137
Κληρουχικὰ	311	Κροχωτὸς καὶ κρο-	
Κληρωτοί	261, 257	κώτιον	197
Κλίμακες	157	Κρούειν πλήκτρῳ	201
Κλίσεις	128	Κρυπτεία	324
Κλίνειν	184	Κύαμοι	266, 280
Κλισμὸς	—	Κυανέμβολοι	156
Κλοιὸς	352	Κυανόπρωροι	—
Κλυτοτέχνης	46	Κυβερνήτης	162
Κνημίδες	117	Κυκλίῳ χορῳ	308
Κνίσσα	60	Κύκλος	117
Κόθορνοι	198	Κύλιξ	182
Κοίλη	154	Κυλλήνιος	46

	Σελ.		Σελ.
Κυμβίον	182	Λεπτοσλέα	202
Κυνέη	116	Λέσβιον	154
Κυνηγέτις	48	Ληθάριον, λῆδος	196
Κύπελλον	182	Λήκυθοι	203
Κυρία ἐκκλησία	262	Ληναίων	212
Κυρία ἡμέρα	279	Λιθοβολία	285
Κύριος	274, 286	Λίκνον	86
Κύριοι	168	Λικνοφόροι	—
Κύστις	250	Λίνοι	194
Κύτος	154	Λινός	158
Κύων ἀργός	241	Λίχανος	200
Κώδων	131	Λιψ	238
Κωδωνίζειν	114	Ληξιαρχικὸν Γραμ-	
Κώθων	182	ματεῖον	296
Κῶμαι	321	Λογάδες	335, 351
Κῶπαι	157	Λογεῖον	245, 245, 246
Κωπηλάται	160	Λογισταὶ	290, 272
Κωπήρεις	153	Λοξίας	45
		Λουτροφόρος	170
Λ		Λύφος	116
Λαισήϊον	118	Λοχαγοὶ	123
Λακωνικὴ	198	Λοχαγός	125
Λαλά	176	Λοχαγωγοὶ	124
Λαμβάνω ἀπὸ σοῦ ἢ		Λόχος	125
δέως	185	Λύειν	198
Λαοὶς ἄρεσις	64	Λύκιος	241
Λάφυρα	141		
Λειποναῦται	166	M	
Λειποτάχται	142	Μάζα	180, 285
Λειτουργίαι 294, 306,		Μαία	176
307		Μαμαικτηριῶν	212
Λειτουργίαι ἐγκύκλιοι	303	Μακρὰ τεῖχη	234
Λακανομαντεία	81	Μακραι	153

	Σελ.		Σελ.
Μάντεις	68	Μισθός	110
Μαντική	—	Μισθός βουλευτικός	297
Μαρτυρία	179	Μισθός δικαστικός	—
Μαστίγωπις	352	Μισθός ἐκκλησιαστι-	
Μάχαιρα	60, 118	κός	296
Μεγάλοι θεοὶ	44	Μισθός συνηγορικός	298
Μέγαςδῶρκος	66	Μιστυλᾶσθαι	180
Μέλαιναι	160	Μιστύλη	—
Μέλας ζωμός	180	Μίτρα	116, 195
Μελιττοῦτα	180, 189	Μνημεῖα	191
Μελλεΐρενες	320	Μόθακες	321
Μεραρχία	126	Μοῖραι	49
Μεράρχης	—	Μοιχάγρια	172
Μέση	200	Μολυβδίδες	119
Μεσόδημη	158	Μολύβδιναι σφαῖραι	—
Μέσον ἔχει	93	Μονήρεις	153
Μέσον ἡμᾶρ	209	Μόρα	128
Μεσوناῦται	160	Μόραι	128, 322
Μεταγειτνίων	212	Μορμολύκειον	176
Μέταλλα	303	Μουρυχία	213
Μετοίκιον	304	Μουρυχιών	—
Μέτοικοι	224, 251	Μουσική	200
Μέτωπον	124, 155	Μυστήρια	87
Μη κατάφρακτοι	114	Μυττωτόν	180
Μῆκος φάλαγγος	127	Μυχός	164
Μηνός ἀρχομένου ἢ			
ἱσταμένου	215	N	
Μηνός μεσοῦντος	215		
Μηνός φθίνοντος	—	Ναὶ μὰ τὸν	66
Μήνυτρα	300	Ναός	50
Μηχαναὶ	136	Ναοφύλακες	54
Μηχανή	246	Ναύσταθμος	164
Μικρὰ ἐκκλησία	130	Ναῦται	160
Μιλοτοπάριοι	156	Ναυφύλακες	162

	Σελ.		Σελ.
Νεύραιοι αὐλοὶ	202	Ὁ ἐλέου	—
Νεκρομαντεία	81	Ὁ ἔμπροσθεν	274
Νεοδαμώδεις	324	Ὁ ἐπὶ τῷ βωμῷ	87
Νεομηνία	215	Ὁ ὀπίσω	275
Νεῦρον	118	Ὁδοποιοὶ	289, 292
Νεφεληγερέτης	44	Οἱ ἀποστολεῖς	311
Νεωκόροι	53	Οἱ ἐν τοῖς φρουρίοις	251
Νεώρια	164	Οἱ ἑνδεκα	260
Νῆ τῷ θεῷ	66	Οἱ νεώτατοι	252
Νῆες	153	Οἱ πρεσβύτατοι	—
Νήτη	200	Οἱ τεσσαράκοντα	261
Νηφάλια ἱερὰ	56	Οἱ τυχόντες	331
Νίγλαρος	162	Οἱ τῷ δημοσίῳ ὀφεί-	—
Νόθοι	177	λοντες	306
Νομεῖς	154	Οἰχέται	255, 323
Νομοθέται	261	Οἶκον ἄγεσθα	170
Νόμος	200	Οἰνόμελι	183
Νομοφύλακες	260, 264	Οἶνος	240
Νότος	238	Οἰνοῦττα	180
Νυμφευτής	170	Οἰνοχόοι	187
Νυμφεύτρια	—	Ὅϊστοι	119
Νύννια	176	Οἷχεσθαι	194
		Οἰχόμενοι	—
		Οἰωνοὶ	77
		Οἰωνοπόλοι	—
Ξένιος	45	Ὅκρίδας	203
Ξένοι	253	Ὅλκάδες	152
Ξίφος	118, 284	Ὅλκῃ	157
Ξόανα	204	Ὅλμος	72
Ξύλον πεντεσῦριγγον	273	Ὅλοφυρμοὶ	194
		Ὅλύμπιον ἢ Ὅλυμ-	—
		πιεῖον	237
		Ὅλύμπιος	44
Ὁ ἄκυρος	275	Ὅμβριος	—

	Σελ.		Σελ.
Παράσιτοι	53	Πεντηκοστής	128
Παρασκήνια	214	Πεντήρεις	153
Παράστασις	305	Πέπλον	250
Παραστάται	125	Πέπλος	197
Παρασυνθήματα	133	Περιβάλλεσθαι	196
Πάρεδροι	260	Περιβόλαιον	—
Παρειαὶ ἢ παρειᾶ	156	Περικεφαλαία	116
Παρεξειρεσία	—	Περίοικοι	319
Παρήγορος	113	Περιπλεῖν	150
Πάροδοι	243, 244	Περίπολοι	109, 133
Πάροχος	170	Περιρραντήριον	50, 58
Παρυπάτη	200	Περικυλακισμός	58
Πάτριαι θυσίαι	293	Περιτειχισμός	135
Πάχος φάλαγγος	127	Περιφαλλία	85
Πέδιλα	198	Περόνας	195
Πείσματα	157	Περσικαὶ	198
Πελασγικόν	229	Πετᾶν ἱστία	159
Πελεάδες	70	Πηδάλιον	157
Πέλεκυς	118	Πηκτίς	134
Πέλτη	112	Πήχυς	188
Πελτασταί	—	Πιθοιγία	83
Πέλται	118	Πιλία	194
Πέμματα	181	Πιλίδια	—
Πεμπάδαρχος	125	Πίλοι	—
Πεμπάς	—	Πίνυχες	203
Πένταθλον	91	Πινάκις	203, 267
Πεντακοσιάρχης	126	Πλάνιστος	299
Πεντακοσιαρχία	—	Πλάτη	157
Πεντακοσιομέδιμνοι	169	Πλευραὶ	127, 155
Πεντηκονταρχία	125	Πλήθους ἀγορά	240
Πεντηκόνταρχος	—	Πλήκτρον	201
Πεντηκόντοροι	147, 153	Πλήρωμα	161
Πεντηκοστή	304	Πλινθίον	128
Πεντηκοστήρες	124	Πλοῖα	125

	Σελ.		Σελ.
Πλούτων	49	Πρόξενοι	328
Πνύξ	263	Πρόξενος τῶν Λακε-	
Πόδες	157	δαιμονίων	188
Ποδωκείην	91	Πρόπολοι θεῶν	57
Ποικίλη	238	Προσευχαί	63
Πολέμαρχος	120, 122, 124,	Προσκεφάλαια	184
	128, 259, 263,	Προσκήνιον	244
	263, 335	Προσκυνεῖν	64
Πολιάς	233	Πρόσοδοι	307
Πολῖται	251, 253	Προστάτης	256
Πολλοὶ κάγαθοι	91	Προσφέρειν	55
Πόντιος	45	Προσωπεῖον	249
Πόρια	153	Πρόσωπον	—
Πόρπαι	155	Πρότονοι	158
Πόρπακες	117	Πρύμνη	156
Ποσειδαιῶν	213	Πρύμνην κρούεσθαι	159
Ποσειδῶν	44	Πρυτανεῖα	279, 304
Ποτήριον	182	Πρυτάνεις	264, 268
Πούς	221	Πρώρα	155
Πράκτορες	387	Πρώτη ἐπ' εἰκάδι	215
Πρέσβεις αὐτοκράτο-		Πρώτη ἐπὶ δέκα	—
ρες	129	Πρώτη μεσοῦντος	—
Πριάμενοι ἢ ὠνούμε-		Πρῶτος ζυγὸς	124
νοι τὸ τέλος	304	Πτερὰ	156
Προβούλευμα	266, 270	Πτέρνα	158
Πρόγραμμα	270	Πτέρυγες	116
Πρόδικος	123	Πτυχίς	156
Προεδρία	143, 288	Πυανέψια	90
Πρόεδροι	264, 269	Πυανεψίων	212
Προθύματα	69	Πυγμή	221
Προῖξ	168	Πυγμακὴ	93
Προμετωπίδια	114	Πυγὼν	221
Πρόναος	50	Πυθικὸς νόμος	97
Προξενία	188	Πύθιοι	326

	σελ.		σελ.
Πύθονες	75	Σημεῖα	133
Πυθόχρηστοι	348	Σημεῖον	—
Πυλαγόρας	42	Σημειοφόρος	125
Πύξ	93	Σησαμοῦς	180
Πυραὶ	190	Σίκινη	249
Πυραμοῦς	130	Σιτάρχεια	110
Πύργοι	136	Σιτηρέσιον	—
Πύργος	246	Σίτησις ἐν Πρυτα-	
Πυρρίχισταῖς	308	νεῖω	285, 300
Πυρφόροι	134	Σῆτος	110, 179
Πωληταὶ	274, 287	Σκαλμοὶ	157
		Σκάπτεσθαι	152
		Σκάφη	—
		Σκεῖρων	238
		Σκέλη	234
		Σκευοφόρος	111
		Σκηνή	243
		Σκιά	203
		Σκιαγραφία	—
		Σκίρον	90
		Σκιροφόρια	—
		Σκιροφοριῶν	213
		Σκοπή	246
		Σκυλα	141
		Σκύλαξ	58
		Σκυτάλη	144
		Σκυτάλια	119
		Σκύτος	144
		Σκύφος	182
		Σπάργανα	175
		Σπείραι	157
		Σπλαγχνοσκοπία	60
		Σπλαγχνοσκόπος	—
		Σποδῖται ἄρτοι	179
Ρ			
Ραβδοῦχοι	91		
Ραβδοφόροι	95		
Ρέζειν	55		
Ρήτραι	340		
Ρῆξαι	93		
Ριψάσπιδες	142		
Ρίψις	92		
Ρύματα.	157		
Σ			
Σαγηνεύειν	135		
Σαλπικτῆς	126		
Σάλπιγξ	134		
Σάνδαλα	198		
Σαυρωτήρ	118		
Σεῖος ἀνὴρ	351		
Σεμαναὶ θεαί	49		
Σηκός	50		
Σήματα	191		

	σελ.		σελ.
Σπονδή	55, 129	Σύμβολα	129, 133
Σπόνδυλοι	280	Σύμβολα δρατὰ	138
Στάδιον	92	Σύμβολα φωνικά	133
Σταυρός	285	Σύμβολον	279
Στείρη	154	Συμμαχία	129
Στέλλειν ἰστία	159	Σύμμαχοι	354
Στέμματα	68	Συμμετρία	197
Στεφάνη ὑψηλή	195	Συμποσίαρχος	187
Στέφανοι	285	Συμφορεὺς	128
Στεφανοφόρος	89	Συναρμόττειν	189
Στήλη	283	Συνέχειν	93
Στίγματα	110, 283	Συνθήκη	129
Στίχοι	127	Σύνθημα	133
Στιχομαντεία	78	Συνοχή φάλαγγος	127
Στόλαρχος	161	Σύνταγμα	126
Στολή	197	Συνταγματάρχης	—
Στόλος	156	Συντέλειαι	312
Στόμα	164	Συντελεῖς	—
Στρατηγία	126	Συντριήραρχοι	—
Σρατηγοὶ	121, 122,	Συντριηραρχοῦντες	—
	124, 263	Συνωρίδες	95
Στρατηγός	161	Σύριγξ	202
Στρατηγός αὐτοκρά-		Σύρμα ἢ συρτός	250
τωρ	327	Συσσίτια	183
Σπρατιά	124	Συστασις	125
Σπρατιώτιδες	153	Συστέλλειν ἰστία	159
Στρατοκήρυξ	125	Σφαγεῖον	60
Σπρογγύλαι	153	Σφαγή	—
Στροφαῖος	47	Σφαῖραι	93
Στρόριον	197	Σφενδόνη	119
Στρώματα	184	Σφρηλατεῖν	204
Συγκλείειν τοὺς ὀ-		Σχάσαι	159
φθαλμοὺς	189	Σχήματα χορευτικά	348
Σύγκλητοι ἐκκλησίαι	263	Σχοινία	168

	Σελ.		Σελ.
Σώπειρα	234	Τεῖχος	246
Σωτήρ	234	Τελαμίων	117
Σωτήρια	66	Τελαρχης	126
Σωφρονιστήριον	283	Τελεία	47
T		Τέλη	302
		Τέλος	92, 303
		Τελῶναι	287, 304
Τὰ ἀπὸ μαντείας	55	Τεμένη	52
Τὰ γαλακτόσπονδα	56	Τέμενος	50, 52
Τὰ ἐλαιόσπονδα	—	Τέρμα	92
Τὰ ἐσκαμμένα	91	Τερπικέραυνος	44
Τὰ θεωρικὰ	295	Τετράρχης	125
Τὰ θύη	56	Τετραφαλαγγάρχης	127
Τὰ μελίσπονδα	—	Τετραφαλαγγαρχία	—
Τὰ περιόντα χρήμα-		Τετρήρεις	153
τα τῆς διοικήσεως	309	Τετρωβόλου βίος	111
Τὰ ὑδρόσπονδα	56	Τέττιγας	195
Τὰ ὑποσκήνια	244	Τεχνική	68
Τακτικοὶ	128	Τηρούμενοι	140
Ταλαντον	220	Τῆς κώπης ἐπιλαβέ-	
Ταμίαι τῶν θεῶν	288	σθαι	159
Ταμίαι τῶν ἱερῶν		Τιθήνη	176
χρημάτων	—	Τιμᾶν τὴν μακρὰν	281
Ταμίαι τοῦ θεοῦ	281	Τίμημα	310
Ταμίας ἡ ἐπιμελητὴς		Τιμήματα	302, 306
τῆς κοινῆς προσόδου	288	Τίς τῆδε ;	59
Ταμίας τῆς διοική-		Τίτθη	176
σεως	289	Τὸ ἔσω περιβόαντή-	
Τανυπτέρυγες	78	ριον	50
Ταξίαρχοι	122	Τὸ θεωρικὸν ἢ τὰ θεω-	
Ταξίαρχος	125	ρικὰ	295
Τάξις	—	Τοῖχοι	155
Ταρσός	157	Τόξαρχοι	293
Τειχοποιοὶ	289	Τοξική	92

	Σελ.		Σελ.
Τόξον	118	Υ	
Τοξόται 251, 265, 293			
Τοξοφόρος 45		Υβρις 273	
Τόρνος 204		Υγίεια 61	
Τοὺς ἐπὶ τῆς διοική- σεως 122		Υδρομαντεία 81	
Τοὺς ἐπὶ τῶν ὅπλων —		Υέτιος 44	
Τοὺς κλήρους 79		Υλωροὶ 303	
Τραγήματα 181		Υμέναιοι 170	
Τράπεζα 184		Υμένες —	
Τράχηλος 158		Υπάτη 200	
Τρία δεχήμερα 215		Υπηρέται 350	
Τριακᾶς 215		Υπηρέτης 111, 126	
Τριακτῆρ 92		Υπηρετικόν 312	
Τρίβων ἢ τριβώνιον 196		Υπογραμματεὺς 290	
Τριηραρχία 310		Υπογραφή 203	
Τριήραρχος 162		Υποδεῖν 198	
Τριηράδης —		Υποδήματα 197	
Τριήρεις 153		Υποζώματα 155	
Τριηροποιοὶ 289		Υποκριταὶ 248	
Τρίτη 200		Υπολύειν 198	
Τριττὺς 57		Υπομείονες 322	
Τρίχορδος 201		Υποσκήνιον 246	
Τροπαῖα ἢ τρόπαια 141		Υποτύπωσις 203	
Τροπαῖος —		Υποχθόνιοι 44	
Τρόπις 154		Υπόπια 93	
Τρόποι 157			
Τροποῦσθαι 159		Φ	
Τροχός 114		Φαινόλης καὶ φαιλώνης 196	
Τρυπήματα 155		Φαλαγγάρχης 126	
Τρυσίππιον 114		Φαλαγγαρχία —	
Τρωκτὰ 181		Φάλαγξ 127	
Τύμπανα 285		Φάλαρα 115	
		Φάλλις 154	

	Σελ.		Σελ.
Φαρέτρα	119	Χαρώνιοι κλίμακες	247
Φαρμακ	203	Χεῖρ σιδηρᾶ	159
Φαρμακεία	81	Χειρίδες	117
Φαρος	196	Χειροτονητοί	257
Φειδίτις	337	Χειροτονία	266
Φερνή	169	Χελύσματα	154
Φεύγων	282	Χελώνη	136
Φιάλη	182	Χέρνιψ	59
Φίλιος	45	Χηλαί	164
Φιλίτις	33	Χήν	156
Φοινικοπάρηοι	156	Χηνίσκος	—
Φόρμιγξ	201	Χθόνιοι	44
Φόροι 303, 306, 354		Χιλιαρχία	126
Φορτηγοί	152	Χιλίαρχοι	123
Φρατρίαι 261, 321		Χιλίαρχος	126
Φρατρίαρχοι	261	Χιτών	195
Φρύγετον	169	Χιτών ποδήρης	250
Φρυκτοί πολέμιοι	137	Χιτώνιον	196
Φρυκτώριον	246	Χλαῖνα	—
Φυγή 283, 306, 353		Χλαμῖς	—
Φυλαί 225, 321		Χλαινίς	197
Φυλακαὶ ἡμεριναί	131	Χόα	83
Φυλακαὶ νυκτεριναί	—	Χοῖνιξ	283
Φύλαρχοι	123	Χορευταί	248
		Χορηγεῖν	308
		Χοιρίναι	280
		Χρηματισμός	76
Χαῖρε 185		Χρώματα	203
Χαλκεῖον Δωδωναῖον	70	Χύτρα	83
Χλάκεος	46	Χύτροι	—
Χαλκὴν καὶ χαλκὴν	15	Χῶμα	136
Χαλκίοικος	48	Χωνεύειν	205
Χαριστήριοι	154		
Χαρωνεῖον	283		

X

	Σελ.	Ψιλοὶ	Σελ.
Ψ			112
Ψάλλειν	201		
Ψέλλιον	197		
Ψευδομαρτυρία	282	Ὦδαί	321
Ψήφισμα	270	Ὦδεῖον	238
Ψῆφοι	280	Ὦδικαὶ	78
Ψήφους	266	Ὦμοθετεῖν	60

ΛΕΞΙΚΟΝ

ΤΩΝ ΓΡΑΦΩΝ ΚΑΙ ΔΙΚΩΝ

ΗΤΟΙ

ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΑΓΩΓΩΝ

ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ.

Λέξεις δίκη σημαίνει ἐν γένει πᾶσαν δικαστικὴν ἀγωγὴν γινομένην παρὰ τινος ἄμετῶς ἢ ἐμμέτῶς κατ' ἄλλων. Ὁ δὲ σκοπὸς τῶν τοιούτων ἀγωγῶν εἶναι ἡ ὑπεράσπισις τῆς πολιτείας, ἢ ἐνὸς ἢ περισσοτέρων ἐκ τῶν μελῶν αὐτῆς ἀπὸ βλάβης καὶ ἀδικίας. Ἡ διάκρισις αὕτη ὑπηγόρευσεν εἰς τὰς πλείστας χώρας τὴν διαίρεσιν ὅλων τῶν δικῶν εἰς δύο μεγάλας τάξεις, δημοσίας καὶ ἰδιωτικὰς, καὶ προσδιώρισεν εἰς ἐκάστην ἴδιον τύπον καὶ διεξαγωγὴν. Ἐν Ἀθήναις ἡ πρώτη τῶν τάξεων τούτων ὠνομάζοντο δημόσιαι δίκαι ἢ ἀγῶνες, ἡ, ἔτι εἰδικώτερον, γραφαί· αἱ δὲ τῆς ἄλλης τάξεως δίκαι, ἰδιωτικαὶ δίκαι ἢ ἀγῶνες, ἢ ἀπλῶς δίκαι, εἰς περιορισμένην ἔννοιαν. Ὑπάρχει δὲ καὶ ἑτέρα ὑποδιαίρεσις τῶν γραφῶν εἰς δημοσίας καὶ ἰδίας, ἐξ ὧν ἡ πρώτη εἶναι ὁπωσοῦν ἀνάλογος μὲ κατηγορίας δι' ἀδικήματα κατὰ τῆς πολιτείας ἀπ' εὐθείας γεγόμενα· ἡ δὲ δευτέρα ἀνάλογος μὲ ποινικὰς καταδιώξεις, καθ' ἃς ἡ πολιτεία παρίσταται ὡς μέρος βλαφθὲν ἐμμέσως διὰ τῆς βιαιοπραγίας ἢ ἄλλης ἀδικίας γενομένης εἰς πολίτας. Σημειωτέον

δὲ ὅτι πολλάκις συμβαίνουσιν δίκαι, αἵτινες, ὡς πρὸς τὸ γενόμενον ἀδίκημα, δύνανται νὰ εἰσαχθῶσιν εἰς τὸ δικαστήριον ὑπὸ τὸν τύπον τῆς ἰδίας γραφῆς, ἢ ὑπὸ τὸν τύπον τῆς συνήθους δίκης, καὶ ἐπὶ τῶν περιστάσεων τούτων οἱ νόμοι τῶν Ἀθηνῶν ἔδιδον εἰς τὸν κατήγορον ἐλευθέραν ἐκλογὴν τοῦ νὰ διεκδικήσῃ τὰ δίκαιά του δι' ἰδίας ἢ δημοσίας ἀγωγῆς, ὡς εἰς τοὺς νεωτέρους χρόνους, ὁ κατήγορος δύναται διὰ τὸ αὐτὸ ἀδίκημα νὰ εἰσαγάγῃ δημοσίαν κατηγορίαν ἐπὶ αἰκίᾳ, ἢ νὰ φέρῃ τὴν πολιτικὴν του ἀγωγὴν ἐπὶ προσωπικῇ βλάβῃ.

Καὶ γὰρ αἱ μὲν ἦσαν αἱ ἀκόλουθοι

Ἀγαμίου. Ἦτο κατηγορία κατ' ἐκείνων, ὅσοι δὲν ἐνυμφεύοντο διόλου.

Ἀγραρίου. Τὰ ὀνόματα τῶν ὀφειλετῶν τοῦ δημοσίου ἐνεγράφοντο ἀπὸ τοὺς πράκτορας εἰς πίνακας ἐν τῇ Ἀκροπόλει. Ἐὰν λοιπὸν τὸ ὄνομά τινος ἐξηλείφετο ἀναρμοδίως, ὑπέκειτο εἰς τὴν κατηγορίαν τοῦ ἀγραρίου, ἥτις εἰσῆγετο εἰς τοὺς θεσμοθέτας· ἀλλ' ἐὰν τις δὲν ἐνεγράφετο, ἠδύνατο μόνον νὰ καταδιωχθῇ διὰ τῆς ἐνδείξεως, ἀλλὰ δὲν ὑπέκειτο εἰς τὴν κατηγορίαν τοῦ ἀγραρίου.

Ἀγράφου μετὰλλου. Ἦτο κατηγορία κατὰ παντὸς ὅστις εἰργάζετο μεταλλεῖον μὴ καταγράψας αὐτὸ προηγουμένως. Ἡ πολιτεία ἀπῆτει νὰ καταγράφωνται ὅλα τὰ μεταλλεῖα, διότι τὸ εἰκοστὸν τέταρτον μέρος τοῦ προϊόντος ἐπληρόνετο εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον.

Ἀδικίας πρὸς τὸν δῆμον καὶ ἀπατήσεως τοῦ δήμου. Ἦσαν κατηγορίαι εἰσαγόμεναι εἰς τὰ δικαστήρια τῶν Ἀθηναίων κατὰ τῶν ὅσοι ἐνομίζοντο ὡς ἀποπλανήσαντες τὸν δῆμον, τὰ δικαστήρια ἢ τὴν βουλὴν τῶν πεντακοσίων διὰ ψευδῶν παραστάσεων ἢ ψευδῶν ὑποσχέ-

σιων εἰς ἄδικα ἔργα, ἢ εἰς πράξεις ἐπιβλαβεῖς εἰς τὰ συμφέροντα τῆς πολιτείας. Ἐάν τις ἐξηλέγχετο ἔνοχος, ἐτιμωρεῖτο μὲ θάνατον.

Ἀμβλώσεως. Ἡ κατηγορία αὕτη εἰσήγετο κατ' ἐκείνου, ὅστις ἐπροξένει τὴν ἀποβολὴν ἄρρενος βρέφους διὰ τινος ποτοῦ, ὀνομαζομένου ἀμβλωθριδίου.

Ἀναμαχίου. Ἦτο κατηγορία κατὰ τοῦ τριηράρχου, ὅστις ἔμεινε μεμακρυσμένος τῆς μάχης, ἐνῶ ὁ λοιπὸς στόλος ἐμάχετο. Ἡ κατηγορία αὕτη εἰσήγετο κατὰ τοῦ τριηράρχου αὐτοῦ, ὁποιοσδήποτε καὶ ἂν ἦτον. Ἡ πράξις αὕτη ἐτιμωρεῖτο μὲ τροπολογημένην ἀτιμίαν, διὰ τῆς ὁποίας ὁ ἔνοχος καὶ οἱ ἀπόγονοί του ἐστεροῦντο μὲν τὰ πολιτικὰ αὐτῶν δικαιώματα, ἀλλὰ διετήρουσαν τὴν περιουσίαν των.

Ἀνδραποδισμού ἢ ἀνδραποδίσσεως. Ἦτο κατηγορία εἰταγομένη εἰς τοὺς « Ἐνδεκα » καθ' ὅλων, ὅσοι ἤρπαζον δούλους ἀπὸ τοὺς κυρίους αὐτῶν, ἢ ἠνάγκαζον εἰς δουλείαν ἐλευθέρους ἄνδρας.

Ἀπρυστασίον. Ἡ Κατηγορία αὕτη εἰσήγετο κατὰ τῶν μετοίκων, ὅσοι ἠμέλουν νὰ λάβωσι προστατήν, ἢ ἐξήσχουν δικαιώματα τελείων πολιτῶν, ἢ δὲν ἐπλήρουν τὸ μετοίκιον· ὅσοι ἐξηλέγχοντο ἔνοχοι, ἐστεροῦντο τῆς προστασίας τῆς πολιτείας, καὶ ἐπωλοῦντο ὡς δοῦλοι.

Ἀργίας. Εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην ὑπέκειτο πᾶς πολίτης Ἀθηναῖος, ὅστις δὲν ἠδύνατο ν' ἀποδείξῃ, ὅτι μετήρχετο νόμιμόν τι ἔργον.

Ἀρπαγῆς. Ἡ κατηγορία αὕτη φαίνεται ὅτι ἐφηρμόζετο εἰς περιστάσεις φανερᾶς ληστείας μετὰ βιαιοπραγίας. Ἐπὶ τῶν περιστάσεων τούτων οἱ ἔνοχοι κατετάσσοντο εἰς τὴν τάξιν τῶν κακοῦργων, καὶ ὡς

τοιούτοι ἐδικάζοντο ἐνώπιον δικαστηρίου, διατελοῦντος ὑπὸ τὸν ἐλεγχον καὶ τὴν διεύθυνσιν τῶν Ἑνδεκα. Ἡ ποινὴ δὲ φαίνεται, ὅτι ἦτο κεφαλικὴ.

Ἀσεβείας. Ἦτο μία τῶν κατηγοριῶν τῶν ὑπὸ τῶν Ἀττικῶν νόμων ὀριζομένων ἐπὶ ἀσεβείᾳ. Ἀπὸ τὰ διάφορα δὲ περιεχόμενα τῶν σωζομένων κατηγοριῶν συνάγεται, ὅτι τὸ ἐγκλήμα τοῦτο ὠρίζετο ἐπίσης κακῶς ἐν Ἀθήναις, καὶ ἐπομένως ὑποκείμενον νὰ γείνη ἀφορμὴ καταδιωγμοῦ, ὡς καὶ εἰς ὅλας τὰς ἄλλας χώρας, καθ' ἃς ἡ πολιτικὴ ἐξουσία ἐπεχειρεῖ νὰ καταδιώκῃ τὰ ἐγκλήματα, ὑπερβαίνουσα τὰ φυσικὰ ὅρια τῆς δικαιοδοσίας τῆς.

Ἀστρατείας. Ἦτο κατηγορία κατ' ἐκείνων, ὅσοι δὲν ἤρχοντο εἰς τὰ στρατεύματα, ἀροῦ εἶχον καταγραφῇ ἀπὸ τοὺς στρατηγούς διὰ νὰ ἐκστρατεύσωσι. Δυνάμεθα δὲ νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι ὁ κατήγορος εἰς ταύτην τὴν κατηγορίαν, ὡς καὶ εἰς τὴν ὁμοιάζουσαν αὐτὴν κατηγορίαν τοῦ λειποταξίου, πᾶς πολίτης ἠδύνατο νὰ κατηγορήσῃ, καὶ ὅτι τὸ δικαστήριον συνεκροτεῖτο ἐξ ὑπηρετησάντων εἰς τὴν ἐκστρατείαν. Πρόεδροι δὲ τοῦ δικαστηρίου τούτου ἦσαν οἱ στρατηγοί. Τιμωρία δὲ ἦτον ἡ ἀτιμία.

Αὐτομολίας. Ἦτο κατηγορία κατ' ἐκείνων οἵτινες, λειποτακτήσαντες, ἤρχοντο εἰς τὸν ἐχθρὸν ἐν καιρῷ πολέμου.

Βουλεύσεως. Κατηγορία ἐπὶ συνωμοσίᾳ κατὰ τῆς ζωῆς πολίτου τινός, ἢ ἄδικος παρὰ τῶν ταμιῶν τῆς πόλεως ἐγγραφὴ εἰς τὸν κατάλογον τῶν δημοσίων ὀφειλετῶν πολιτῶν, οἵτινες δὲν ὤφειλον πίποτε εἰς τὴν πολιτείαν. Ἡ κατηγορία αὕτη διέφερεν ἀπὸ τὴν ὀνομαζομένην ψευδεγγραφὴν, διότι ἡ ψευδεγγραφὴ συνί-

στατο εἰς τὸ νὰ ζητηθῶσι πάλιν ἐν ὀνόματι τῆς πολιτείας χρέη, τὰ ὁποῖα εἶχον ἤδη πληρωθῆ.

Δειλίας. Ἡ κατηγορία αὕτη εἰσάγεται κατὰ τῶν στρατιωτῶν, ὅσοι ἐδείκνυνον ἀνανδρίαν. Τὸ δικαστήριον, συγκροτούμενον ἀπὸ στρατιώτας ὑπηρετήσαντας εἰς τὴν ἐκστρατείαν, προεδρεύετο ὑπὸ τῶν στρατηγῶν. Ἡ τιμωρία δὲ ἦτον ἀτιμία.

Δεκασμοῦ. Δύο κατηγορίαι ἐπὶ δωροδοκίᾳ ὑπῆρχον εἰς Ἀθήνας, καὶ ἡ μὲν μία, ὀνομαζομένη δεκασμοῦ γραφή, εἰσάγεται κατὰ τοῦ δωροδοκῆσαντος, ἡ δ' ἄλλη, ὀνομαζομένη δώρων ἢ δωροδοκίας γραφή, εἰσάγεται κατὰ τοῦ δωροδοκηθέντος. Αἱ κατηγορίαι δὲ αὗται ἐφηρμόζοντο εἰς τὴν δωροδοκίαν πολιτῶν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις δήμου, τῆς Ἡλιαίας, καὶ παντὸς ἄλλου δικαστηρίου, τῆς βουλῆς καὶ τῶν δημοσίων συνηγόρων.

Εἰργμοῦ. Αὕτη ἦτο κατηγορία ἐπὶ ἀδίκῳ φυλακίσει ἐλευθέρου πολίτου ἢ ξένου, καὶ ἐπὶ κρατήσει τοιούτου προσώπου ὑπὸ ἰδιαιτέρων φύλαξιν.

Εἰσαγγελία. Ἡ εἰσαγγελία σημαίνει εἰς τὴν πρῶτην καὶ γενικωτάτην αὐτῆς σημασίαν, καταμήνυσιν παντὸς εἶδους, ἀλλὰ συνηθέστερον, καταμήνυσιν γινομένην εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ δήμου, καὶ προσέτι τὴν μετὰ τὴν μήνυσιν κατηγορίαν καὶ ἐξέτασιν πολιτικῶν ἐγκληματιῶν ἐν Ἀθήναις ἐπὶ καινοφανῶν ἢ ἐκτάκτων περιστάσεων. Τοιαῦται δὲ περιστάσεις ἦσαν, ὅτε ἐπράττοντο μὲν φανερά ἐγκλήματα, ἀλλ' οἱ κείμενοι νόμοι δὲν προέβλεπον αὐτὰ, ἢ τοὐλάχιστον, δὲν τὰ περιέγραφον εἰδικῶς (ἄγραφα ἀδικήματα). Ἐνεκα δὲ τῆς ἀπροβλεψίας ταύτης τῶν νόμων, ἐὰν δὲν ὑπῆρχεν ἡ εἰσαγγελία, ὁ κατήγορος δὲν ἤθελε γνωρίζει εἰς

ποῖον δικαστήριον νὰ διευθυνθῇ· ὁ δικαστὴς δὲν ἠδύνατο ἀσφαλῶς νὰ δεχθῇ τὴν κατηγορίαν, ἢ νὰ τὴν εἰσάξῃ εἰς τὸ δικαστήριον, καὶ ἐν βραχυλογίᾳ, ἤθελεν ὑπάρχει παντελὴς ἐλλείψις δικαιοσύνης. Ἡ προκειμένη λοιπὸν κατηγορία εἶχεν ἰδίως σκοπὸν ν' ἀναπληρώσῃ τὰς ἐλλείψεις ταύτας· Ὡς ἀρχὴ δὲ ἀρμοδία ν' ἀποφασίσῃ τὴν ἐγκληματικότητα τῆς προκειμένης πράξεως ἦτο προσδιωρισμένη ἡ ἐκκλησία τοῦ δήμου, εἰς τὴν ὁποίαν ἠδύνατο ὁ κατήγορος ν' ἀπευθυνθῇ κατὰ τὴν πρώτην ἐργάσιμον ἡμέραν ἐκάστης πρωτανείας (κυρίαν ἐκκλησίαν), ἢ ἡ Βουλὴ τῶν Πεντακοσίων, ἥτις, καθ' ὅλας τὰς περιστάσεις, ἠδύνατο νὰ ἐπιχειρήσῃ τοιαύτας ἐξετάσεις· ἐνίοτε δὲ ἡ κατηγορία εἰσήγето εἰς ἀμφοτέρω τὰ σώματα. Ἀφοῦ δὲ ἡ πράξις ἐκφύττει καταδικῶν ἔξιμος, οἱ τύποι τῆς δίκης, καὶ τὸ εἶδος τῆς ποινῆς ὠρίζοντο ἀπὸ τὴν αὐτὴν ἀρχήν. Εἰς τὰ τοιαῦτα δὲ ἀδικήματα κατατάττεται τὸ ἀδίκημα, διὰ τὸ ὁποῖον κατηγορήθησαν οἱ δέκα στρατηγοὶ οἱ πολεμήσαντες ἐν Ἀργινοῦσαις, καὶ τὸ ὁποῖον δὲν ὠρίζετο εἰδικῶς ὑπὸ τῶν νόμων· ἡ φυγὴ Ἀθηναίου πολίτου, καθ' ὃν χρόνον εὑρίσκετο εἰς μέγαν κίνδυνον ἡ πατρίς, κλπ.

Ἡ εἰσαγγελία ὡσαύτως ἐχρησίμευε κατ' ἐκείνων οἵτινες ἠδίκησαν προβεδηκότας ἢ ἀδυνάτους γονεῖς, γυναῖκας, ἢ ὀρφανὰ, καὶ προσέτι, καθ' ἐνὸς τῶν δικαιοτηνῶν, ὅτε τις παρεπονεῖτο ὅτι ἐξέδωκεν ἀδικὸν ἀπόφασιν κατ' αὐτοῦ.

Ἐνδείξις. Ἐνδείξις κυρίως σημαίνει κατηγορίαν κατὰ προσώπων, τὰ ὁποῖα ἐνήργουν δικαιώματα, ἢ ἐλάμβανον ἀρχάς, ἐνῶ εἶχον στερηθῇ τὰ πολιτικά των δικαιώματα· τοιοῦτοι δὲ ἦσαν οἱ ὀφειλέται τοῦ δημοσίου, οἵτινες ἐπὶ τῆς ἀνικανότητός των ἐσυνηδρίαζον

εἰς τὰ δικαστήρια, ἢ συνέπραττον εἰς ἄλλα δημόσια ἔργα· οἱ ἐξόριστοι, ὅσοι ἐπέτρεπον κρυφίως εἰς Ἀθήνας. ὅσοι εἰσῆρχοντο εἰς ἱεροὺς τόπους, ἀφοῦ καταδικάσθησαν ὡς ἀσεβεῖς, καὶ ὅλοι ὅσοι, καταδικασθέντες εἰς μερικὴν ἀτιμίαν (ἀτιμίαν κατὰ πρόσταξιν), κατηγοροῦντο, ὅτι μετῆλθον τὰ ἀπηγορευμένα εἰς αὐτοὺς ἔργα, ὡς καὶ πρὸ τῆς καταδίκης των.

Ἡ ἐνδειξις εἰσῆγέτο καὶ κατὰ τοῦ ἐπιστάτου, ὅστις παραλόγως ἤρνεϊτο νὰ συλλέξῃ τὰς ψήφους τοῦ δήμου· κατὰ κακούργων, ἰδίως δὲ προδοτῶν, πρέσβειων κατηγορουμένων ὅτι παρέβησαν τὰ χρέη των, κλπ.

Ἐξαγωγῆς. Αὕτη ἦτον κατηγορία, ἣτις ἠδύνατο νὰ εἰσαχθῇ κατὰ παντός, ὅστις ἀναλαβὼν νὰ γείνη προστὰς (κύριος) Ἀθηναίας τινὸς γυναικὸς, ἐνύμφευεν αὐτὴν εἰς ξένον ἐν ξένῃ χώρᾳ. Τοῦτο ἦτον ἐναντίον τοῦ νόμου, ἐπειδὴ ἡ ἐπιγαμία μετὰ ξένων ἦτον ἐν γένει ἀπηγορευμένη.

Ἐπιτροπῆς. Κατηγορία εἰσαγομένη ἀπὸ τοὺς ἐπιτροπευομένους κατὰ τῶν ἐπιτρόπων αὐτῶν ἐπὶ ἀμελείᾳ ἢ βλάβῃ τοῦ προσώπου αὐτῶν, ἢ τῆς περιουσίας των· ἡ δὲ τιμωρία ἐξήρτητο ἀπὸ τὴν μεγαλητέραν ἢ μικροτέραν αὐστηρότητα τῶν δικαστῶν.

Ἐταιρήσεως. Ἡ κατηγορία αὕτη εἰσῆγέτο κατὰ τῶν Ἀθηναίων πολιτῶν, οἵτινες εἶχον ὑπηρετήσῃ τὰς παρὰ φύσιν ἐπιθυμίας ἑτέρου τινός, ἀλλ' εἰσῆγέτο μόνον, εἰάν μετὰ τοιαύτην ἐξουθένησιν, ἐτόλμων νὰ ἐξασκήσωσι τὸ πολιτικὸν των δικαίωμα, καὶ νὰ ζητήσωσι νὰ λάβωσιν ἀρχήν. Οἱ ἔνοχοι τοῦ ἐγκλήματος τούτου ἐτιμωροῦντο μὲ θάνατον.

Ἱεροσυλίας. Ἡ κατηγορία ἐπὶ ἱεροσυλίᾳ διακρίνεται ἀπὸ τὴν γραφὴν κλοπῆς ἱερῶν χρημάτων, ἐπειδὴ διευ-

θύνεται κατὰ τοῦ ἐγκλήματος τῆς συλήσεως, ἐπιβαρυνόμενου ἀπὸ τὴν βίαν καὶ τὴν βεβήλωσιν, διὰ τὰ ὅποια κατεψηφίζετο ποινὴ θανάτου. Εἰς τὴν δευτέραν κατηγορίαν ἀπ' ἐναντίας ἐλαμβάνετο ὑπ' ὧσιν μόνον ἡ κλοπὴ ἢ ἡ ὑπεξαίρεσις, καὶ τὸ κλοπιμαῖον πρᾶγμα, οἱ δὲ δικασταὶ εἶχον τὴν ἐξουσίαν νὰ ἐπιβάλλωσι τὴν ποινὴν, ἀφοῦ ἀπεδεικνύετο ὁ ἔνοχος.

Κακογαμίας. Ἡ κατηγορία αὕτη εἰσήγετο κατ' ἐκείνου, ὅστις ἐνυμφεύετο παρανόμως.

Κακώσεως. Ἡ κατηγορία αὕτη ἡδύνατο νὰ εἰσαχθῇ

- 1) Ἀπὸ τοὺς γονεῖς κατὰ τῶν τέκνων αὐτῶν, τὰ ὅποια τοὺς ἔτυπον, τοὺς ἐκακολόγουν ἢ τοῖς ἠρνοῦντο τὰ μέσα τῆς διατροφῆς, ὅτε ἡδύναντο νὰ τὰ χορηγήσωσιν. Ἡδύναντο ὡσαύτως νὰ καταγορηθῶσιν οἱ υἱοὶ, ὅτε δὲν ἔθαπτον τοὺς γονεῖς μετὰ θάνατον, καὶ δὲν ἀπενεμονεῖς αὐτοὺς τὰς προσηκούσας τιμὰς.
- 2) Ἀπὸ τὰς γυναῖκας κατὰ τῶν συζύγων αὐτῶν, οἵτινες μεταχειρίζοντο αὐτάς κακῶς καθ' ὅποιονδῆποτε τρόπον, ἢ εἶχον ἀθεμίτους σχέσεις μετ' ἄλλοτρίας γυναῖκας, ἢ δὲν ἐξεπλήρουν τὰ πρὸς αὐτάς γαμικὰ χρέη των· διότι κατὰ τινὰ νόμον τοῦ Σόλωνος, ὁ ἀνὴρ ὤφειλε νὰ ἐπισκέπτεται τὴν σύζυγόν του τρεῖς τοῦ μηνός.
- 3) Ἀπὸ τὰς πτωχὰς ἐπικλήρους κατὰ τῶν πλησιεστάτων αὐτῶν συγγενῶν, οἵτινες οὔτε ἐνυμφεύοντο αὐτάς, οὔτε ἐδίδον εἰς αὐτάς προῖκα διὰ νὰ νυμφευθῶσι μετ' ἄλλους.
- 4) Ἀπὸ τὰ ὀρφανὰ καὶ τὰς χήρας κατ' ἐκείνων, οἵτινες καθ' ὅποιονδῆποτε τρόπον ἐβλαπτον αὐτάς.

Πᾶς πολίτης ἡδύνατο νὰ κατηγορήσῃ τὸν ἔνοχον κακώσεως διὰ τῆς εἰσαγγελίας. Ἡ τιμωρία ἐν γένει ἦτον αὐστηρά. Οἱ ἔνοχοι κακώσεως γονέων κατεδικάζοντο εἰς ἀτιμίαν, ἀλλὰ διετήρουν τὴν περιουσίαν των.

Καταλύσεως τοῦ δήμου. Ἦτο κατηγορία εἰσαγομένη καθ' ὧν εἶχον μεταβάλλει ἢ εἶχον ἐπιχειρήσει νὰ μεταβάλῃ τὴν δημοκρατίαν τῶν Ἀθηνῶν. Εἰς τὴν αὐτὴν κατηγορίαν ὑπέκειτο πᾶς ὅστις ἐξήσκει δημοσίαν ἀρχὴν μετὰ τὴν κατάλυσιν τῆς δημοκρατίας. Τιμωρία δὲ ἦτον ὁ θάνατος. ἡ περιουσία τοῦ ἐνόχου ἐδημιεύετο, τὸ δὲ δεκατημόριον αὐτῆς ἀφιεροῦτο εἰς τὴν Ἀθηναῖν.

Κατασκοπῆς. Ἦτο κατηγορία εἰσαγομένη κατὰ τῶν ἐν Ἀθήναις κατασκόπων. Ἐάν τις κατὰσκοπος ἀνεκαλύπτετο, παρεδίδετο εἰς βασάνους διὰ νὰ μαρτυρήσῃ, καὶ μετὰ ταῦτα ἐθανατόνετο. Φαίνεται δὲ ὅτι οἱ ξένοι μόνον ὑπέκειντο εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην· διότι οἱ πολῖται, ὅσοι ἦσαν ἐνοχοὶ τοῦ ἐγκλήματος τοῦ ὑπέκειντο εἰς τὴν ἐπὶ προδοσίᾳ κατηγορίαν.

Κλοπῆς δίκῃ. Ἡ πολιτικὴ ἀγωγὴ ἐπὶ κλοπῇ εἰσήγετο κατὰ τὸν συνήθη τρόπον εἰς τοὺς διαιτητὰς ἢ εἰς ἄλλο τι δικαστήριον, καθ' ὅσον ὁ κατηγορούμενος ἤθελε νὰ εἰσάξῃ τὴν κατηγορίαν διὰ τῆς γραφῆς ἢ τῆς δίκης. Ὁ κατηγορούμενος ἐπὶ κλοπῇ, ἐξελεγχόμενος ὡς κλέπτης, ὥφειλε νὰ πληρώσῃ εἰς τὸν κατήγορον διπλὴν τὴν τιμὴν τοῦ κλαπέντος πράγματος, ἐὰν ἀπέδιδεν αὐτὸ το κλαπέν πρᾶγμα. Ἐν ἐλλείψει δὲ τούτου, ὑποχρεοῦτο νὰ πληρώσῃ εἰς αὐτὸν τὸ δεκαπλάσιον, καὶ ἠδύνατο νὰ καταδικασθῇ καὶ εἰς ἄλλην ποινὴν ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου, καὶ προσέτι νὰ δεσμευθῇ εἰς τὴν ποδοκάκκην 5 ἡμέρας καὶ 5 νύκτας.

Ὁ κατήγορος ἠδύνατο, ὡς ἀνωτέρω ἐρρέθη, νὰ εἰσάξῃ τὴν κατηγορίαν καὶ διὰ τῆς γραφῆς, καὶ ὅτε ὁ κλέπτης ἐσυλλαμβάνετο ἐπ' αὐτοφώρῳ, διὰ τῆς ἀπαγωγῆς ἢ τῆς ἐγκλήσεως.

Ἐάν τις ἐν καιρῷ ἡμέρας ἔκλεπτε πράγματα ἀξίας μεγαλητέρας τῶν 50 δραχ., ἢ ἐν καιρῷ νυκτός, ὅποιον-δήποτε πρᾶγμα (ὅτε ὁ κύριος τοῦ πράγματος ἠδύνατο νὰ πληρώσῃ ἢ νὰ φανεύσῃ τὸν κλέπτην κατὰ τὴν φυγὴν του), ἢ εὐτελέστατον πρᾶγμα ἀπὸ γυμνάσιόν τι, ἢ ὅποιονδήποτε πρᾶγμα ἀξίας 10 δραχμῶν ἀπὸ τὸν λιμένα ἢ τὰ δημόσια λουτρά, ὁ νόμος διέταττε ῥητῶς τὴν ἀπαγωγὴν τοῦ κλέπτου εἰς τοὺς Ἑνδεκα, καὶ ἂν ἐξηλέγχετο ὡς τοιοῦτος, ἐτιμωρεῖτο μὲ θάνατον.

Λειποραυτίου, λειποστρατίου, καὶ λειποταξίου. Αἱ περιστάσεις τῆς δίκης διὰ λειποταξίαν ἀπὸ στρατευμα, καὶ αἱ ἐπιβαλλόμεναι ποιναὶ μετὰ τὴν ἀπόδειξιν τῆς ἐνοχῆς, ἦσαν αἱ αὐταὶ ὡς καὶ κατὰ τὴν περίπτωσιν τῆς λειποταξίας ἀπὸ τὸν στόλον· ποινὴ δὲ ἦτον ἡ ἀτιμία.

Μισθώσεως οἴκου. Ἦτο κατηγορία εἰσαγομένη κατὰ τοῦ ἐπιτρόπου, εἴτε διότι ἡμέλησε νὰ μεταχειρισθῇ ἐπωρελῶς τὴν περιουσίαν τοῦ ὑπ' αὐτοῦ ἐπιτροπευομένου, εἴτε διότι δὲν ἐποίησεν οὐδεμίαν χρῆσιν αὐτῆς. Χρῆσις δὲ ἠδύνατο νὰ γείνη τῆς τοιαύτης περιουσίας, εἴτε μισθουμένης αὐτῆς, ἐὰν συνίστατο ἀπὸ ἀγροῦς ἢ οἰκίας, ἢ τοκιζομένης, ἐὰν συνίστατο ἀπὸ χρήματα. Ἡ δίκη τῆς μισθώσεως εἶχε βεβαίως διπλοῦν χαρακτῆρα, εἴτε δημόσιον εἴτε ἰδιωτικόν, δηλ. ἠδύνατο νὰ εἰσαχθῇ κατὰ τοῦ ἐπιτρόπου, ἐπὶ τῆς ἀνηλικιότητος τοῦ ὑπ' αὐτοῦ ἐπιτροπευομένου, ὑπὸ παντὸς ἐνδιαφερομένου εἰς τὴν εὐτυχίαν τοῦ ὀρφανοῦ, ἢ εἰσῆγετο ἀπὸ τὸ ὀρφανὸν αὐτὸ μετὰ τὴν ἐνηλικιότητά του. Ὁ τεχνικός δὲ ὅρος τοῦ μισθόνειν τὴν περιουσίαν ὀρφανοῦ τινος, εἴτε ἐξεμισθοῦτο ἀπὸ τὸν ἐπίτροπον αὐτὸν, εἴτε ἀπὸ τὸν ἄρχοντα, ἐλέγετο μισθοῦν· ὅσοι δὲ ἐλάμβανον αὐτὴν ἐλέ-

γοντο μισθοῦσθαι τὸν οἶκον (οἶκος ἐνταῦθα σημαίνει ὅλην τὴν περιουσίαν).

Μοιχείας. Ἡ μοιχεία κυρίως σημαίνει τὸ ἔγκλημα τὸ πραττόμενον ὑπ' ἀνδρὸς, λαμβάνοντος ἀθέμιτον σχέσιν μετὰ γυναικὸς ἑτέρου ἀνδρὸς. Παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις, ἐὰν ὁ ἀνὴρ κατελάμβανεν ἕτερον μοιχεύοντα τὴν σύζυγόν του, ἡδύνατο νὰ τὸν φονεύσῃ ἀτιμωρητί· ὁ δὲ νόμος ἦτον ὁ αὐτὸς καὶ ὡς πρὸς τὴν παλακὴν. Δὲν ἐλογίζετο δὲ μοιχεία, ἐὰν ὁ ἀνὴρ εἶχε σχέσιν μετὰ νυμφευμένης γυναικὸς, ἥτις ἐπορνεύετο, ἢ ἡ ὁποία ἐπώλει πράγματα εἰς τὴν ἀγοράν.

Ὁ ἀνὴρ ἡδύνατο ὡσαύτως νὰ καταδιώξῃ τὸν μοιχὸν διὰ τῆς ἐπὶ μοιχείᾳ γραφῆς, καὶ ἂν ἡ κατηγορία ἀπεδεικνύετο, ὁ ἀνὴρ δὲν ἡδύνατο πλέον νὰ συνοικῇ μετὰ τῆς γυναικὸς του ἐπὶ ποινῇ ἀτιμίας. Ἡ δὲ μοιχαλὶς ἀπεκλείετο καὶ ἀπὸ τοὺς ναοὺς ἐκείνους, εἰς τοὺς ὁποίους οἱ ξένοι καὶ οἱ δοῦλοι ἡδύναντο νὰ εἰσέρχωνται. Ἐὰν δ' ἐφαίνετο ἐκεῖ, ἕκαστος ἡδύνατο νὰ τὴν μεταχειρισθῇ, ὅπως ἤθελε, χωρὶς ὅμως νὰ τὴν φονεύσῃ ἢ νὰ τὴν ἀκρωτηριάσῃ.

Νομισματος διαφθοράς. Ἡ κατηγορία αὕτη ἡδύνατο νὰ εἰσαχθῇ ἐν Ἀθήναις κατὰ παντὸς, ὅστις ἔκοπτε νόμισμα, εἴτε ἐλλειπὲς κατὰ τὸ βάρος, εἴτε μὴ περιέχον τὸ γνήσιον μέταλλον, τὸ ὁποῖον ὁ νόμος προτδιώριζεν. Ἡ νόμιμος ποινὴ ἢ ἐπιβαλλομένη εἰς τὸν ἔνοχον, ἦτο θάνατος.

Ξετίας. Αὕτη ἦτο κατηγορία ἐν Ἀθήναις διὰ παράνομον ἀντιποίησιν τῶν δικαιωμάτων τοῦ πολίτου. Ἐπειδὴ οὐδεὶς ἡδύνατο νὰ ᾔναι πολίτης Ἀθηναῖος, εἰμὴ ἐκ γεννήσεως ἢ ποιήσεως, ἐὰν τίς μὴ ἔχων οὐδέτερον, ἐπεχείρει ἔργα πολίτου, εἴτε ἐκκλησιάζων εἰς

τὴν ἐκκλησίαν τοῦ δήμου, εἴτε μετερχόμενος ἀρχὴν δικαστικὴν ἢ διοικητικὴν, ἢ παριστάμενος εἰς τινὰς ἐορτάς, ἢ πράττων ὅποιανδήποτε ἄλλην πράξιν, τὴν ὁποῖαν μόνος ὁ πολίτης ἠδύνατο νὰ πράξῃ, ὑπέκειτο εἰς τὴν γραφὴν τῆς ξενίας, τὴν ὁποῖαν πᾶς πολίτης ἠδύνατο νὰ εἰσαγάγῃ ἐναντίον του· ἐὰν κατεδικάζετο, ἡ περιουσία του καὶ τὸ πρόσωπόν του ἐδημεύοντο, καὶ ἔπρεπε νὰ πωληθῇ ἀμέσως ὡς δοῦλος. Ὅτε τις κατηγορούμενος διὰ τὸ ἔγκλημα τοῦτο, ἀπελύετο διὰ δολίας συνενόησεως μετὰ τοῦ κατηγοροῦ ἢ τῶν μαρτύρων, ἢ διὰ μέσου ὁποιουδήποτε εἵδους δωροδοκίας, ἠδύνατο νὰ κατηγορηθῇ πάλιν διὰ γραφῆς δωροξενίας· ἡ καταδίωξις δὲ καὶ ἡ ποινὴ ἦσαν τὰ αὐτὰ, ὡς εἰς τὴν γραφὴν ξενίας.

Ὀψιγαμίον. Ἦτο κατηγορία κατ' ἐκείνου, ὅστις ἐνυμνεύετο πολὺ βραδέως.

Παρανοίας Ἦτο δίκη ἐν Ἀθήναις, ἣτις ἠδύνατο νὰ εἰσαχθῇ ὑπὸ τοῦ υἱοῦ ἢ ἄλλου πλησιεστάτου συγγενοῦς κατὰ παντός, ὅστις ἐνεκα παραφροσύνης ἢ ἡλιθιότητος, ἦτον ἀνίκανος νὰ διευθύνῃ τὰς ἰδίας αὐτοῦ ὑποθέσεις.

Παρανόμων. Ἦτο κατηγορία κατ' ἐκείνου, ὅστις ἐπρότεινεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ δήμου παράνομον, ἢ μᾶλλον ἐναντίον τοῦ πολιτεύματος πράξιν ἢ νόμον. Ὁ νομοθέτης, διὰ νὰ ἐμποδίστῃ ἀπερίσκεπτον καὶ βεβιασμένην νομοθεσίαν, διέταξεν, ὁ προτείνων νόμον ἢ ψήφισμα, ἂν καὶ ἐπετύγχανε τὴν ψήφισίν του, νὰ καταδιώκεται ποινικῶς, ἐὰν τὸ ἔργον του ἦτον ἀσύμφωνον πρὸς τοὺς ἰσχύοντας νόμους, ἢ πρὸς τὸ κοινὸν συμφέρον. Πᾶς τις ἠδύνατο νὰ εἰσαγάγῃ τὴν γραφὴν παρανόμων ἐντὸς τοῦ ἔτους ἀπὸ τῆς ψηφίσεως τοῦ

νόμου· ἐὰν ἀπεδεικνύετο ἔνοχος, ὅχι μόνον ὁ νόμος καθίστατο ἀνίσχυρος, ἀλλὰ αὐτὸς καὶ ἠδύνατο νὰ τιμωρηθῇ μὲ πᾶσαν ποινὴν κατὰ βούλησιν τῶν δικαστῶν αὐτῶν.

Παραπρεσβείας. Ἡ λέξις παραπρεσβεία σημαίνει πᾶσαν αἰσχροὴν διαγωγὴν, ἑγκλημα, ἢ ἀμέλειαν χρέους παρά τινος πρέσβεως. Περὶ τούτων ἠδύνατο νὰ δώσῃ λόγον καὶ νὰ καταδιωχθῇ ποινικῶς, ἐπανερχόμενος εἰς τὰ ἴδια. Οἱ πρέσβεις ἐπανερχόμενοι εἰς τὰ ἴδια, ὥφειλον ν' ἀναφέρωσι τὰς πράξεις των (ἀπαγγέλλειν τὴν πρεσβείαν) πρῶτον εἰς τὴν βουλὴν τῶν πεντακοσίων, μετὰ δὲ ταῦτα εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ δήμου. Τούτου δὲ γενομένου, ἐλάμβανε πέρας ἡ ἐντολὴ αὐτῶν· ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ἦσαν ὑποκείμενοι, ὥς καὶ οἱ ἄλλοι, νὰ δώσωσιν εὐθύνας περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ἐξετέλεσαν τὰ ἔργα των. Ἡ ποινὴ ἦτον ἀνάλογος τῆς πράξεως τοῦ πρέσβεως, ἐπειδὴ ἠδύνατο νὰ κατηγορηθῇ ἐπὶ προδοσίᾳ, κλπ.

Παρεισγραφῆς. Ἡ παρεισγραφὴ σημαίνει δολίαν ἐγγραφὴν εἰς τὸ βιβλίον τῶν πολιτῶν. Περὶ τούτου εἰσῆγετο ἐν Ἀθήναις κατηγορία, ὀνομαζομένη ξενίας γραφῆ. Ἐκτὸς δὲ τούτου, οἱ δημόται ἠδύναντο γ' ἀποβάλλωσι δι' ἀποφάτεώς των (διαψηφίσεως) τὸν παρὰ νόμῳ ἐγγραφέντα μεταξὺ αὐτῶν. Τῆς ἀποφάτεως δὲ τῶν δημοτῶν ἠδύνατο νὰ γείνῃ ἔφεσις. Ἐὰν δὲ ἡ ἀπόφασις τῶν δημοτῶν ἐπεκυροῦτο, ὁ ἐφεσεῖων ἐπωλεῖτο ὡς δοῦλος. Οἱ μὴ γνήσιοι πολῖται ὀνομάζονται ἐνίοτε παρέγγραπτοι, καὶ παρεγγεγραμμένοι.

Προαγωγείας. Ἦτο κατηγορία κατὰ τῶν μιτερχομένων τὸ αἰσχρὸν ἔργον τῶν προαγωγῶν. Κατὰ τὸν νόμον τοῦ Σόλωνος, ἡ μεγίστη τιμωρία ἐπεβάλλ-

λετο εἰς τοιοῦτον ἄνθρωπον (ἐάν τις ἐλεύθερον παῖδα ἢ γυναῖκα προαγωγέυσῃ).

Προδοσίας. Ὑπὸ τὸν ὄρον τοῦτον συμπεριλαμβάνετο ὅχι μόνον πᾶν εἶδος προδοσίας, ἀλλὰ καὶ πᾶν ἔγκλημα τοιοῦτον, ὅποιον ἠδύνατο νὰ ἐξομοιωθῇ μὲ τὴν προδοσίαν, ἢ τὴν ἐγκατάλειψιν τῶν συμφερόντων τῆς πατρίδος τοῦ ἀνθρώπου. Τὸ μέγιστον εἶδος τῆς προδοσίας ἦτο τὸ νὰ ἐπιχειρήσῃ τις νὰ καταστήσῃ τυραννίαν, ἢ νὰ καταλύσῃ τὴν πολιτείαν, καὶ εἰς τὰς δημοκρατίας, νὰ καταλύσῃ τὸν δῆμον ἢ τὸ πλῆθος. Ἐτε-
ρα δὲ εἶδη προδοσίας ἦσαν κρυφαῖα ἀλληλογραφία μετὰ ξένου ἐχθροῦ· παράδοσις σημαντικῆς παρακαταθήκης, οἷον στόλου, στρατοῦ, ἢ φρουρίου, ἐγκατάλειψις στρατιωτικῆς θέσεως, ἀπείθεια εἰς τὰς διαταγὰς ἢ ὅποια-
δήποτε ἄλλη πρᾶξις προδοσίας, ἢ παράβασις χρέους εἰς δημοσίαν ὑπηρεσίαν. Ὁ συνήθης τρόπος τοῦ καταδιώκειν τοὺς κατηγορουμένους ἐπὶ προδοσίᾳ ἦτον ὁ διὰ τῆς εἰσαγγελίας· εἰς τινὰς δὲ περιστάσεις ἠδύνατο νὰ εἰσχυθῇ γραφὴ εἰς τοὺς θεσμοθέτας. Ἡ συνήθης δὲ ποινὴ ἢ ὑπὸ τοῦ νόμου προσδιωρισμένη διὰ τὰ πλεῖστα εἶδη τῆς προδοσίας, φαίνεται ὅτι ἦτον ὁ θάνατος. Οἱ προδότες ἠδύναντο νὰ καταδιωχθῶσι καὶ μετὰ θάνατον, ὥς ἐγένετο καὶ εἰς τοὺς μεταγενεστέρους χρόνους. Οὕτως οἱ Ἀθηναῖοι ἐδίκασαν μετὰ θάνατον τὸν Φρύνιχον ἐπὶ προδοσίᾳ, ἀνώρυξαν τὰ δατὰ αὐτοῦ, καὶ τὰ ἐβρίψαν ἐξω τῆς Ἀττικῆς· ἐφόνευσαν τοὺς ὑπερασπιστάς του, τοὺς δὲ φονεῖς αὐτοῦ ἐτίμησαν μὲ τὴν παραχώρησιν τοῦ δικαίωματος τοῦ πολίτου.

Ῥητορικὴ γραφή. Ἡ ὀρθωτέρα ἐρμηνεία τῆς φράσεως ταύτης εἶναι ἴσως ἡ διδομένη ἀπὸ τὸν Ἀρποκρα-

τίωνα, καὶ τὸν Σουτδαν, ἦτοι ἡ γενομένη κατηγορία κατὰ ῥήτορος, γράψαντος τι, ἢ εἰπόντος, ἢ πράξαντος παράνομον. Ἐν Ἀθήναις δὲν ὑπῆρχε μὲν ἰδία τις τάξις ἀνδρῶν ὀνομαζομένων ῥητόρων ἔχουσα ἐπίσημον χαρακτῆρα, ἢ ἐνεργοῦσα πολιτικὰ καθήκοντα· διότι ἕκαστος πολίτης, μὴ ἔχων νόμιμον ἐμπόδιον, ἠδύνατο ν' ἀγορεύσῃ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ δήμου, νὰ προτείνῃ νόμους, κλπ. τὸ ὄνομα ῥήτωρ ὁμοῦς ἐδίδετο κοινῶς εἰς ἐκείνους τοὺς πολιτικούς ἀνδρας, ὅσοι εἰδικώτερον ἦσαν ἀφιερωμένοι εἰς τὸ ἔργον τοῦ ἀγορεύειν δημοσίως· ἐνῷ ὅσοι ἴσταντο μεμαχρυσμένοι ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου, ἢ δὲν συνέπραττον εἰς αὐτάς, ὀνομάζονται ἰδιῶται. Ἐνταῦθα ὁ ῥήτωρ ἐξηγεῖται ἀπὸ τὸν Σουτδαν, Ὁ δῆμῳ συμβουλευὼν καὶ ὁ ἐν δήμῳ ἀγορευὼν. Ἡ ῥητορικὴ γραφὴ ἠδύνατο νὰ ᾖ ἢ αὐτὴ, ὡς ἡ παρανόμων γραφὴ, ἢ εἰδικωτέρα κατηγορία, μὲ βαρυτέρας ποινάς, κατὰ δημαγωγῶν, ὅσοι μετεχειρίζοντο τὰ προτερήματα καὶ τὴν ἰσχύν των διὰ νὰ ἀπατώσι τὸν δῆμον καὶ νὰ συνιστῶσι κακὰς πράξεις εἰς αὐτόν.

Συκοφαντίας. Κατ' ἀρχαίαν τινὰ περίοδον τῆς Ἀττικῆς ἱστορίας, ἐψηφίσθη νόμος ἀπαγορεύων τὴν ἐξαγωγήν τῶν σύκων. Ὁ καταμηνύων δὲ ἕτερον ἐξάγοντα σύκα ὀνομάζετο συκοφάντης· καὶ ἐπειδὴ τὸ ἔργον τοῦ συκοφάντου ἦτον δυσάρεστον καὶ ὀχληρὸν, ἢ λέξις συκοφαντία ἐφηρμόζετο εἰς πᾶσαν κακοήθη, ἀβάσιμον, καὶ ὀχληρὰν κατηγορίαν. Εἰς τὴν ἐποχὴν ὁμοῦς τοῦ Ἀριστοφάνους, ἡ λέξις συκοφάντης ἐσήμαινεν ἄνθρωπον ἰδιαιτέρας τινὸς τάξεως, ὅστις εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ καταμηνύῃ τοὺς ἐγκληματίας, καὶ νὰ καταδιώκῃ αὐτοὺς εἰς τὰ δικαστήρια.

Ὁ σκοπὸς τοῦ νομοθέτου ἦτο νὰ ἐνθαρρύνῃ τὴν ἀνακάλυψιν τῶν ἐγκλημάτων, καὶ διὰ τοῦτο ἐδίδετο πολλάκις καὶ ἀμοιβὴ εἰς τὸν νικήσαντα κατήγορον. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἐγένετο μεγάλη κατάχρησις τῆς ἀδείας ταύτης, ὁ νόμος ἔδωκε τὸ δικαίωμα εἰς τοὺς πολίτας νὰ εἰσάγωσι κατηγορίαν (γραφὴν συκοφαντίας) κατὰ τῆς ἐπιβλαβοῦς ταύτης τάξεως τῶν ἀνθρώπων. Ἐπομένως, πᾶς ὅστις κατηγόρει ψευδῶς ἕτερον, ἢ ἐλάμβανε χρήματα ἀπειλῶν δικαστικὴν καταδίωξιν, ἢ παρεσκεύεε ψευδεῖς μάρτυρας, ἢ συμμετεῖχε συνωμοσίας τινὸς πρὸς καταστροφὴν τοῦ χαρακτῆρος ἀθώου ἀνδρός, ὑπέκειτο εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην. Ἡδύνατο νὰ καταδιωχθῇ ὡσαύτως διὰ τῆς φάσεως, ἐνδείξεως, ἀπαγωγῆς, προβολῆς, ἢ εἰσαγγελίας.

Ἡ συκοφαντία ἡδύνατο νὰ τιμωρηθῇ καὶ μὲ θάνατον, ὁμοῦ καὶ μὲ ἀτιμίαν καὶ δήμευσιν τῆς περιουσίας.

Τραύματος ἐκ προνοίας. Φαίνεται δὲ ὅτι ἡ κατηγορία αὕτη δὲν ἡδύνατο νὰ εἰσαχθῇ ἀπὸ τὸν τραυματισθέντα ἢ πληγωθέντα ὑφ' ἑτέρου, ἀλλ' ἦτον ἀναγκαῖον νὰ ἀποδείξῃ ὁ παθὼν, ὅτι ὑπῆρχε σκοπὸς νὰ φονευθῇ. Ἐπομένως ἡ πρόνοια ἐσήμαινε τοιοῦτον σκοπόν. Ἐὰν ὁ κατηγορούμενος ἀπεδεικνύετο ἔνοχος, ἐξωρίζετο, ἢ δὲ περιουσία του ἐδημεύετο.

Τυραννίδος. Τοιοῦτον ἐφοβοῦντο οἱ Ἀθηναῖοι μήπως ἐπιχειρήσῃ τις νὰ συστήσῃ τυραννίαν ἢ ὀλιγαρχίαν, ὥστε πᾶς συνωμόσας πρὸς τοιοῦτον σκοπόν, ἢ πᾶς ὅστις ἐλάμβανε ἀρχὴν τινα ὑπὸ κυβέρνησιν καταλύσασαν τὴν πολιτείαν, ἡδύνατο νὰ φονευθῇ ἀτιμωρητί. Πᾶς πολίτης τῷ ὄντι ὤφειλε νὰ φονεύσῃ τοιοῦτον ἄνθρωπον, καὶ πράττων τοῦτο κατὰ νόμον, εἶχε δικαίωμα εἰς τιμὰς καὶ ἀμοιβάς. Ὁ δὲ συνήθης

δὲ τρόπος τοῦ καταδιώκειν τὴν τοιαύτην πράξιν ἦτον ὁ διὰ τῆς εἰσαγγελίας.

Υβρεως. Ἡ κατηγορία αὕτη ἦτον ἡ κυριωτέρα θεραπεία ἡ ὑπὸ τοῦ Ἀττικοῦ νόμου ὀριζομένη κατ' ἐκείνου, ὅστις προτέβαλλε τὸν ἕτερον δι' αἰσχρουργίας ἢ διὰ πληγῶν. Αἱ ποιναὶ ἦσαν διάφοροι κατὰ τὸν βαθμὸν τῆς προξενηθείσης βλάβης.

Υποβολῆς. Ἡ κατηγορία αὕτη ἦτο μία τῶν πολλῶν διατάξεων, τῶν ὁποίων ὁ σκοπὸς ἦτο νὰ διατηρήσωσι τὴν γνησιότητα τῶν Ἀθηναίων, καὶ κατὰ προτίμησιν εἰσήγετο κατὰ προσώπων, καθ' ὧν ὑπῆρχον ὑπόνοιαι ὅτι ἦσαν ὑποβολιμαῖα τέκνα. Ἐὰν ἡ κατηγορία ἀπεδεικνύετο δικαστικῶς, ὁ μὲν νομιζόμενος πολίτης ἐγίνετο δοῦλος, ἡ δὲ περιουσία του ἐδημεύετο.

Φαρμάκων ἢ Φαρμακείας. Ἡ το κατηγορία κατ' ἐκείνου, ὅστις ἐπέφερε τὸν θάνατον ἑτέρου τινὸς διὰ δηλητηρίου, εἴτε ἐδίδετο μὲ τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ τὸν φονεύσῃ, ἢ νὰ ἐπιτύχῃ ἀθέμιτόν τινα ἐπιβρόχην ἐπὶ τοῦ προσώπου, εἰς ὃ ἐδίδετο. Ὅτι δὲ ὁ ἐπίδουλος σκοπὸς ἦτον ἀναγκαῖον στοιχεῖον τοῦ ἐγκλήματος τούτου, δύναται νὰ ἐξαχθῇ ἐκ τῶν φράσεων ἐκ προνοίας, ἐξ ἐπιθουλίης, καὶ προβουλίης. Ποινὴ δὲ ἦτον ὁ θάνατος.

Φαίνεται δὲ ὅτι παρὰ τοῖς Ἑλλησιν αἱ γυναῖκες ἦσαν τὰ μέγιστα ἑκδοτοὶ εἰς τὸ ἐγκλημα τοῦτο. Τοιαῦται δὲ γυναῖκες ὀνομάζονται *φαρμακίδες*, καὶ *φαρμακεύτριαι*. Δηλητηριώδη ἱατρικὰ ἐδίδοντο πολλάκις ὡς ἐρωτικὰ βότανα ἢ δι' ἄλλους παρομοίους σκοπούς. Ἄνδρες δὲ, τῶν ὁποίων τὸ λογικὸν ἐβλάπτετο ἀπὸ αὐτὰ, ἐλέγοντο *φαρμακῶν*. Διαβῆκαι γενόμεναι ὑπὸ τὴν ἐπιβρόχην *φαρμάκων* ἦσαν ἄκυροι ἐν Ἀθήναις.

Φάσεως. Ἦτον εἷς ἐκ τῶν πολλῶν τρόπων, διὰ

τῶν ὁποίων οἱ ἐγκληματῖαι κατεδιώκοντο ἐν Ἀθήναις, ἀλλὰ δὲν γνωρίζομεν κατὰ τί διέφερεν ἀπὸ τοὺς ἄλλους τρόπους. Κατὰ τὸν Πολυδεύκην ἡδύνατο νὰ εἰσαχθῇ κατ' ἐκείνων, ὅσοι ἔπραττον ἀδικήματα ἐναντίον τῶν περὶ μεταλλείων, περὶ τελωνίων, ἢ περὶ παντὸς ἄλλου μέρους τῆς δημοσίας προσόδου νόμων, κατὰ τῶν ὅσοι κατηγόρουν ψευδῶς ἄλλους διὰ τοιαῦτα ἀδικήματα, καὶ κατὰ τῶν ἐπιτρόπων, οἵτινες ἐβλαπτον τοὺς ἐπιτροπευομένους ὑπ' αὐτῶν.

Φθορᾶς τῶν ἐλευθέρων. Ἦτον ἐν τῶν ἐγκλημάτων, τὰ ὅποια ἡδύνατο νὰ καταδιωχθῶσι ποινικῶς ἐν Ἀθήναις. Ἡ λέξις φθορά σημαίνει ἐν γένει πᾶν εἶδος διαφθορᾶς, σωματικῆς ἢ πνευματικῆς, ἀλλ' ἡ φράσις φθορά τῶν ἐλευθέρων, ἐὰν ᾗναι ἀπεριόριστος, περιλαμβάνει ἐγκλημα πολὺ κοινὸν παρὰ τοῖς Ἕλλησιν, ὡς φαίνεται ἀπὸ νόμον τινὰ ἀναφερομενον ὑπὸ τοῦ Αἰσχίνου.

Φύρου. Ἡ κατηγορία αὕτη εἰσῆγето κατὰ παντὸς, ὅστις ἀφῆρει τὴν ζωὴν τοῦ ἄλλου, εἴτε ἐκουσίως εἴτε ἀκουσίως.

Ψευδεγγραφῆς. Ἐάν τις ψευδῶς ἐνεγράφεν εἰς τὸ βιβλίον τῶν δημοσίων ὀφειλετῶν ἕτερον, εἴτε αὐθορμήτως, εἴτε ἐπὶ τῇ εἰσγησῇ ἄλλου τινός, ὁ ἀδικούμενος ἡδύνατο νὰ κατηγορήσῃ αὐτὸν ἢ ἐκεῖνον, κατ' εἰσῆγησιν τοῦ ὁποίου ἐνεγράφη. Ἡ κατηγορία ἡδύνατο νὰ εἰσαχθῇ καὶ ἐάν τις ἐνεγράφετο ὡς ὀφειλέτης διὰ περισσοτέραν ποσότητα παρὰ τὴν ὁποίαν ἐχρεώσται πραγματικῶς. Ἐὰν ὁ κατηγορούμενος ἐπὶ ψευδεγγραφῇ ἀπεδείκνυετο ἐνοχος, ἐξηλείφετο ἀπὸ τὸ βιβλίον τῶν ὀφειλετῶν τὸ ὄνομα τοῦ κατηγόρου, καὶ ἐνεγράφετο τὸ ὄνομα τοῦ κατηγορουμένου ὡς ὀφειλέτου δι' ἴσην ποσό-

τητα. Ἡ γραφὴ βουλεύσεως ἦτο παρομοία μὲ αὐτὴν, διαφέρουσα κατὰ τοῦτο μόνον, καθ' ὅ,τι ὁ δημόσιος ὀφειλέτης εἶχεν ἤδη πληρώσει ὅλον τὸ χρέος του, ἀλλὰ τὸ ὄνομά του δὲν εἶχεν ἐξαλειφθῇ, ἢ ἐξαλειφθὲν, ἐνεγράφετο καὶ αὖθις.

Ψευδοκλητείας. Ἦτο κατηγορία κατὰ παντός, ὅστις εἶχεν ἐμφανισθῇ ὡς μάρτυς (κλητὴρ ἢ κλήτωρ) διὰ νὰ ἀποδείξῃ, ὅτι ὁ κατηγορούμενος ἐκλητεύθη προσηκόντως, καὶ διὰ τοῦ μέσου τούτου ὁ κατήγορος ἠδύνατο νὰ ἐπιτύχῃ ἀπόφασιν κατ' ἐρήμην. Ὁ ψευδομάρτυς κλητὴρ ἠδύνατο νὰ καταδιωχθῇ κατὰ τὴν γνώμην τῶν δικαστῶν. Ἠδύνατο δὲ νὰ τιμωρηθῇ καὶ μὲ θάνατον, ἐν περιπτώσει σοβαρᾶς συνωμοσίας. Ἐνταῦθα δυνάμεθα σημειώσωμεν τὴν διάκρισιν ταύτην, ὅτι ἡ κατηγορία κατὰ τοῦ ψευδομάρτυρος ἐπὶ κλητεύσει ἢ τον ἐγκληματική, ἐνῶ ὁ μάρτυς εἰς τὴν δίκην (μάρτυρ) ὑπέκειτο μόνον εἰς πολιτικὴν ἀγωγὴν.

Δίκαι δὲ ἦσαν αἱ ἀκόλουθοι.

Ἀγεωργίου. Ἦτον ἀγωγὴ δυναμένη νὰ εἰσαχθῇ εἰς τὰ δικαστήρια τῶν Ἀθηνῶν ἀπὸ τὸν κύριον τοῦ ἀγροῦ κατὰ τοῦ μισθωτοῦ, ὅστις εἶχε βλάβει τὸν ἀγρόν του ἐξ ἀμελείας, ἢ δι' ἀναρμόστου τρόπου καλλιεργείας,

Αἰκίας. Ἦτον ἀγωγὴ εἰσαγομένη εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις δικαστήριον τῶν Τεσσαράκοντα κατὰ παντός, ὅστις ἐκτύπησε πολίτην τῆς πολιτείας. Πᾶς πολίτης, ὑβρισθεὶς οὕτως, ἠδύνατο νὰ καταδιώξῃ κατὰ δύο τρόπους τὸν ὑβρίσαντα εἴτε διὰ τῆς αἰκίας δίκης, ἥτις ἦτον ἰδιωτικὴ κατηγορία, εἴτε διὰ τῆς ὕβρεως γραφῆς, ἥτις ἐθεωρεῖτο ὡς δημοσία κατηγο-

ρία, ἐπειδὴ ἡ πολιτεία ἐλογίζετο προσδεδημένη εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ πολίτου.

Ἦτο δὲ ἀναγκαῖον ν' ἀποδείξῃ ὁ κατήγορος δύο πράγματα, εἰσάγων τὴν αἰτίας δίκην εἰς τοὺς Τεσσαράκοντα. Πρῶτον μὲν ὅτι ὁ κατηγορούμενος ἐκτύπησε τὸν κατήγορον πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ τὸν ὑβρίσῃ, ὅστις ὅμως εἰκάζετο, ἐκτὸς ἐὰν ὁ κατηγορούμενος ἠδύνατο ν' ἀποδείξῃ ὅτι δὲν ἐκτύπησε τὸν κατήγορον εἰμὴ παίζων. Δεύτερον δ' ἦτον ἀναγκαῖον ν' ἀποδειχθῇ, ὅτι ὁ κατηγορούμενος πρῶτος ἐκτύπησε τὸν κατήγορον, καὶ δὲν ἀντέστρεψε τὰ χτυπήματα τὰ ὑπὸ τοῦ κατηγοροῦ δοθέντα (ἄρχειν χειρῶν ἀδίκων).

Οἱ δικασταὶ ἀπεφάσιζον κατὰ τὸ δίκαιον περὶ τῆς χρηματικῆς ἀποζημιώσεως ἐπὶ τῇ αἰτίᾳ τοῦ κατηγοροῦ.

Ἀμελλίου. Ἀγωγή, ἥτις φαίνεται ὅτι εἰσήγετο ἀπὸ τὸν κύριον τοῦ ἀγροῦ κατὰ τοῦ μισθωτοῦ αὐτοῦ, δι' οὗ λόγον εἰσήγετο καὶ ἡ ἀγεωργίου δίκη· τοῦλάχιστον δὲν γνωρίζομεν διαφορὰν τινα μεταξὺ αὐτῶν, ἂν καὶ ἦναι πιθανὸν ὅτι ὑπῆρχέ τις τοιαύτη.

Ἀναγωγῆς. Ἐάν τις ἐπώλῃ δοῦλον ἔχοντα κρυφίαν ἀσθενεῖαν, π. χ. ἐπιληψίαν, μὴ προαναγγείλας εἰς τὸν ἀγοραστήν τὰ περὶ τούτου, ὁ τελευταῖος οὗτος ἠδύνατο νὰ εἰσάξῃ ἀγωγήν κατὰ τοῦ πωλητοῦ, ἐντὸς προθεσμίας τινὸς ὑπὸ τῶν νόμων ὀριζομένης. Διὰ νὰ πράξῃ δὲ τοῦτο, ὥφειλε ν' ἀναφέρῃ (ἀνάγειν) εἰς τὰς ἀρμοδίας ἀρχάς τὸ εἶδος τῆς ἀσθενείας· ἐντεῦθεν ἡ ἀγωγή ἐλέγετο ἀναγωγῆς δίκη.

Ἀράδικος. Ἐν Ἀθήναις ὁ ἡττηθεὶς εἰς δίκην τινὰ ἠδύνατο νὰ ζητήσῃ ν' ἀκυρωθῇ ἡ ἐκδοθεῖσα ἀπόφασις, ἐὰν ἀπεδείκνυσεν, ὅτι ἡ ἀπόφασις αὕτη ἐγένετο

κατ' ἐρήμην, οὐχί ἐξ ἀμελείας του, ἥ ὅτι οἱ δικασταὶ ἠπατήθησαν ἀπὸ ψευδεῖς μαρτυρίας. Μετὰ τὴν ἐξω-
σιν δὲ τῶν Τριάκοντα τυράννων, εἰδικὸς νόμος ἠχύρω-
σεν ὅλας τὰς δίκας τὰς γενομένας ἐπὶ τῆς τυραννίας
τῶν. Αἱ ἄνω λοιπὸν μνημονευθεῖσαι δίκαι ὀνομά-
ζοντο ἀνάδικοι. Ἡ ὀνομασία δὲ αὕτη ἐφηρμόζετο εἰς
ὅλας τὰς δίκας, αἵτινες ὑπεβάλλοντο ὅπωςδήποτε εἰς
τὴν ἀπόφασιν ἐτέρου δικαστηρίου.

Ἀνδραπόδων. Ἦτον ἡ εἰδικὴ ὀνομασία τῆς δια-
δικασίας, ὅτε δοῦλοι ἦσαν τὸ ἀντικείμενον τῶν δια-
φιλονεικουμένων δικαιωμάτων. Ἦτο δὲ μία τῶν ἰδιωτι-
κῶν δικῶν τῶν ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τῶν θεσμοθετῶν.

Ἀπολείψεως καὶ ἀποπέμψεως. Οἱ νόμοι τῶν Ἀ-
θηνῶν ἔτρεπον εἰς τὸν ἄνδρα καὶ εἰς τὴν γυναῖκα
νὰ ζητηθῶσι διαζύγιον. Ἐὰν δὲ προήρχετο τὸ διαζύ-
γιον ἀπὸ τὴν γυναῖκα, ἐλέγετο ὅτι ἀφίνει τὴν οἰκίαν τοῦ
ἀνδρός της (ἀπολείπειν), ἐὰν δὲ ἀπὸ τὸν ἄνδρα, ἐλέ-
γετο ὅτι ἀποβάλλεται ἀπ' αὐτῆς (ἀποπέμπεσθαι).
Εἴτε δὲ τὸ διαζύγιον ἦτον ἐκούσιον, εἴτε ἀκούσιον, ἡ
γυνὴ κατέφευγεν εἰς τὸν συγγενῇ της ἐκεῖνον, μετὰ
τοῦ ὁποίου ὤφειλε νὰ ζῇ, ἐὰν δὲν ἐνυμφεῖτο ποτέ·
ἦτο λοιπὸν χρέος του νὰ λάβῃ ἡ νὰ διεκδικήσῃ ἀπὸ
τὸν ἄνδρα αὐτῆς τὴν προῖκά της. Ἐὰν δὲ μετὰ ταῦτα
ἀμφοτέρω τὰ μέρη ἔμενον εὐχαριστημένα, τὸ διαζύ-
γιον ἦτο πλήρες καὶ τελειωτικόν· ἐὰν δὲ τὸ ἐναν-
τίον, ἠδύνατο νὰ εἰσαχθῇ ἀγωγὴ ἀπολείψεως, ἡ ἀπο-
πέμψεως, κατὰ τὴν περίστασιν, ἀπὸ τὸ μέρος τὸ ἐναν-
τιούμενον εἰς τὸ διαζύγιον.

Ἀποστασίον. Ἦτον ἀγωγὴ, ἥτις ἠδύνατο νὰ εἰσα-
χθῇ μόνον κατ' ἀπελευθέρου τινός· κατήγορος δὲ ἠδύ-
νατο νὰ ἐμφανισθῇ μόνον ὁ πολίτης ἐκεῖνος, εἰς τὸν ὁ-

ποῖον ὁ ἀπελεύθερος ἐχρεώσται τὴν ἐλευθερίαν τοῦ, ἐκτὸς μόνον ἐὰν τὸ δικαίωμα τοῦτο εἴχῃ μεταβιβασθῇ εἰς τοὺς υἱοὺς τοῦ πρώτου κυρίου. Τὸ περιεχόμενον τῆς κατηγορίας ἦτον ὅτι ἐλείψῃ τῶν χρεῶν του πρὸς τὸν κύριον του· ἀλλ' ὅποια ἦσαν τὰ χρέη ταῦτα, εἶναι ἄγνωστον εἰς ἡμᾶς. Λέγεται ὁμως, ὅτι τὸ μέγιστον ἔγκλημα τοῦ εἴδους τούτου ἦτο τὸ νὰ ἐκλέξῃ ἄλλον προστάτην παρὰ τὸν πρῶτον αὐτοῦ κύριον. Ἐὰν δὲ ὁ κατηγορούμενος ἀπεδεικνύετο ἔνοχος, ἐπωλεῖτο δημοσίως· ἀλλ' ἐὰν ἀθωοῦτο, διεκόπτετο διὰ παντός πᾶς δεσμός μεταξὺ αὐτῶν, ὁ δ' ἀπελεύθερος ἠδύνατο νὰ ἐκλέξῃ ὅποιονδήποτε πολίτην ὡς προστάτην του.

Ἀπὸ συμβόλων. Διὰ τὰ ἀδικήματα, τὰ ὅποια πολῖταί τινες ἔπραττον κατὰ πολιτῶν ἐτέρας ~~πολιτείας~~, ἐθεωρήθη ἀναγκαῖον νὰ συνομολογῶσιν αἱ πολιτεῖαι ἰδιαιτέραν συνθήκην περιέχουσαν τοὺς ὅρους, καθ' οὓς ἡ δικαιοσύνη ἔπρεπε νὰ διανέμηται ἀμοιβαίως. Αἱ ἐθνικαὶ λοιπὸν αὗται συνθῆκαι ὠνομάζοντο σύμβολα, ὀριζόμενα ὑπὸ τοῦ Σουῖδα οὕτω. « Συνθῆκαι, ἅς ἂν ἁλληλαῖς αἱ πόλεις θέμεναι τάττωσι τοῖς πολίταις ὥστε διδόναι καὶ λαμβάνειν τὰ δίκαια » Αἱ δὲ δίκαι αἱ γινόμεναι εἰς ἐκτέλεσιν τῶν τοιούτων συνθηκῶν ὠνομάζοντο δίκαι ἀπὸ *συμβόλων*. Ἡ βάση τῶν συνθηκῶν τούτων φαίνεται ὅτι ἦτον ἡ ἐλευθερία τοῦ ξένου καὶ ἡ ὑπεράσπισις τῆς ιδιοκτησίας. Καθῆκον δὲ τοῦ προξένου ἦτο νὰ ἐπαγρυπνῇ διὰ νὰ φυλάττωνται τὰ δικαιώματα ταῦτα. Ὑπῆρχε δὲ κοινὴ διάταξις, ὅτι ὁ ἀντίδικος, ὅστις ἠττήθη εἰς τὴν δίκην του, ἠδύνατο νὰ ἐκκαλέσῃ αὐτὴν εἰς τὸ δικαστήριον τῆς ἁλλης πολιτείας, ἢ εἰς τὸ δικαστήριον τρίτης τινὸς πολιτείας (ἐκκλητοῦ πόλεως) ἀμοιβαίως συμφωνηθείσης.

Δίκαι ἀπὸ συμβόλων ὠνομάζοντο ὡσαύτως ὅλαι αἱ δίκαι, αἵτινες ἐστέλλοντο ἀπὸ τὰς συμμάχους καὶ ὑπηκόους πολιτείας τῶν Ἀθηναίων διὰ νὰ δικασθῶσιν ἐν Ἀθήναις.

Ἀργυρίου. Ἦτο πολιτικὴ ἀγωγή, τὴν ὁποίαν ἡδύνατό τις νὰ εἰσαγάγῃ διὰ νὰ βιάτῃ ἕτερον νὰ πληρώσῃ χρήματα ὀφειλόμενα, ἢ χρήματα, διὰ τὰ ὁποῖα ἦτον ὑπεύθυνος εἰς τὸν ἐνάγοντα.

Αὐτοτελῆς. Δίκη αὐτοτελῆς ἐλέγετο ἐκείνη, ἣτις πελειωτικῶς καὶ ἀμετακλήτως ἀπεφασίζετο ἀπὸ τοῦ δικαστῆς.

Ἀφορμῆς. Ἦτον ἀγωγή, τὴν ὁποίαν εἰσῆγέ τις κατὰ τὸν νόμον διὰ νὰ λάβῃ χρήματα, τὰ ὁποῖα προκατέβαλε διὰ νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς τραπεζιτικὸν κεφάλαιον. Ἄν καὶ τὰ τοιαῦτα χρήματα ὠνομάζοντο καὶ παρακαταθήκαι, διὰ νὰ διακρίνωνται ἀπὸ τὸ ἰδιαιτέρον κεφάλαιον τοῦ τραπεζίτου (ἰδίαν ἀφορμὴν), ὑπάρχει οὐσιώδης διαφορὰ μεταξὺ τῶν ἀγωγῶν ἀφορμῆς καὶ παρακαταθήκης, ἐπειδὴ ἡ τέλευταία ἐσθίμηνεν, ὅτι ὁ ἐναγόμενος ἠρνήθη ν' ἀποδώσῃ παρακαταθήκην ἐμπιστευθεῖσαν εἰς αὐτόν, ὅχι ἐπὶ τῷ ὄρω τοῦ νὰ πληρώσῃ ὠρισμένον τόκον διὰ τὴν χρῆσιν αὐτῆς, ὡς εἰς τὴν περίστασιν τῆς ἀφορμῆς, ἀλλὰ μόνον διὰ νὰ φυλάτῃ αὐτὴν ἕως οὗ αἱ ὑποθέσεις τοῦ ἐνάγοντος ἤθελον ἐπιτρέψῃ εἰς αὐτόν νὰ τὴν ἀναλάβῃ ἐν ἀσφαλείᾳ.

Βεβαιώσεως. Ἦτον ἀγωγή, τὴν ὁποίαν ὁ ἀγοραστής εἰσῆγε κατὰ τοῦ πωλητοῦ, ὡσάκις τὸ ἀγορασθὲν δικαίωμα ἢ κτῆμα προσεβάλλετο, ἢ διεταράττετο ἢ κατοχήτου ὑπὸ τρίτου τινός. Ὁ ἀντιποιοῦμενος τὸ δικαίωμα ἢ τὸ κτῆμα, ἐκτὸς ἐὰν ὁ ἐνεστὼς κύριος ἀ-

περάσιζε νὰ ἀναλάβῃ αὐτὸς τὴν δίκην (αὐτομαχεῖν), ἀνεφέρετο εἰς τὸν πωλητὴν ὡς κυρίως ἐναγόμενον εἰς τὴν δίκην (εἰς πρατῆρα ἀνάγειν). Ἐὰν ὁ πωλητὴς δὲν ἤθελε νὰ ἐμφανισθῇ, ἡ προκειμένη ἀγωγή κατ' αὐτοῦ ἦτον ἡ νόμιμος θεραπεία, καὶ ἠδύνατο νὰ εἰσαγάγῃ αὐτὴν ὁ ἀγοραστὴς, καὶ ὅτε μόνον εἶχε δοθῇ ἀρ-
 ραβών.

Βιαίων. Ἡ ἀγωγή αὕτη ἠδύνατο νὰ εἰσαχθῇ ὁ-
 σάκις ἀρπαγαὶ ἐλευθέρων προστώπων, ἢ παράνομος καὶ βιαία κατάληψις ἰδιοκτησίας παντὸς εἶδους ἦσαν τὸ ἀντικείμενον τῆς κατηγορίας.

Βλάβης. Τὴν ἀγωγὴν ταύτην μετεχειρίζοντο εἰς ὅλας τὰς περιστάσεις, καθ' ἃς ὁ εἷς ἐζημιουῖτο ἀπὸ τὴν διαγωγὴν τοῦ ἄλλου. Ἐκ τῶν σωζομένων παραδειγμάτων φαίνεται, ὅτι εἴτε ἡ βλάβη προήρχετο ἀπὸ ἐλλείψιν, ἢ πρᾶξιν, εἴτε ἠλάττονε τὴν πραγματικὴν περιουσίαν τοῦ κατηγοροῦ, ἢ τὸ ἐλπιζόμενον κέρδος του, ἢ ἀγωγή εἶχε χώραν, καὶ ἠδύνατο νὰ εἰσαχθῇ κατὰ τοῦ ζημιώσαντος. Αἱ βλάβαι δὲ διαιροῦνται κυρίως εἰς δύο ἐνθέσμους καὶ ἀθέσμους. Ἐκ τούτων αἱ μὲν πρῶται περιλαμβάνουσιν ὅλας τὰς δίκας τὰς προερχομένας ἐκ τῆς μὴ ἐκπληρώσεως συμφωνίας τινὸς, ἥτις περιεῖχε ποινικὴν ῥήτραν, καὶ ἐκείνας, κατὰ τὰς ὁποίας ὁ νόμος ὥριζε τὴν ποινὴν τὴν πληρωτέαν ὑπὸ τοῦ ἐναγομένου, ἐὰν κατεδικάζετο· αἱ δὲ δεύτεραι, ὅλας τὰς ζημίας τῆς ἰδιοκτησίας, τὰς ὁποίας ὁ νόμος δὲν ὥριζεν ὀνομαστί, ἀλλὰ διέταττεν ἐν γένει νὰ τιμωρῇται ὁ βλάψας μὲ πρόστιμον διπλάσιον τῆς ἐκτιμηθείσης ζημίας, ἐὰν τὸ ἀδίκημα ἐγίνετο ἐκ προθέσεως· ἄλλως δὲ κατεδικάζετο εἰς ἀπλὴν ἀποζημίωσιν.

Διαδικασία. Εἰς τὴν μᾶλλον ἐκτεταμένην ἔννοιαν

αὐτῆς εἶναι συνώνυμος τῆς δίκης. Τεχνικῶς δὲ σημαίνει τὴν ἀγωγὴν εἰς διένεξίν τινα περὶ προτιμήσεως μεταξὺ δύο ἢ περισσοτέρων ἀντιδίκων, ὡς π. χ. εἰς τὴν περίστασιν, καθ' ἣν ἀξιοῦν νὰ λάβωσιν ὡς κληρονόμοι, ἢ ὡς κληροδόχοι, τὴν περιουσίαν τοῦ ἀποθανόντος. Εἰς τοιαύτην περίστασιν, ἐπειδὴ ὅλοι οἱ ἀπαιτῆται εὐρίσκονται εἰς ὁμοίαν θέσιν ὡς πρὸς τὴν ἐπίδίκον περιουσίαν, ἡ τακτικὴ διαίρεσις τῶν ἀντιδίκων εἰς ἐνάγοντας καὶ ἐναγομένους δὲν ἐφαρμόζεται πλέον. Αὕτη εἶναι τῶν ὁμοίων ἢ οὐσιώδους διάκρισις μεταξὺ τῆς προκειμένης ἀγωγῆς καὶ ὅλων τῶν ἄλλων ἀγωγῶν, καθ' ἃς τὰ μέρη παρίστανται ὡς ἀμέσως ἀντίθετα πρὸς ἄλληλα. Διὰ τῆς ἀγωγῆς δὲ ταύτης διενέχονται τὰ δικαιώματα τῶν ιδιωτῶν δανειστῶν ἐπὶ δημευθείσης περιουσίας, καὶ περαιοῦνται αἱ διενέξεις μεταξὺ μηνυτῶν ἀπαιτούντων ἀμοιβὰς ὑποσχεθείσας ὑπὸ τῆς πολιτείας διὰ τὴν ἀνακάλυψιν ἐγκλημάτων κλπ., ὡς εἰς τὴν περίστασιν τῆς ἀκρωτηρίασεως τῶν Ἑρμῶν, καὶ τὰ παρόμοια.

Διαμαρτυρίας. Ἡ διαμαρτυρία ἡδύνατο νὰ γείνη κατὰ τὴν ἀνάκρισιν, καθ' ἣν ὅλας σχεδὸν τὰς δίκας εἴτε δημοσίας εἴτε ιδιωτικές. Σκοπὸν δ' εἶχε ν' ἀποδείξῃ ὅτι ἡ ἐκκρεμὴς κατηγορία ἡδύνατο ἢ δὲν ἡδύνατο νὰ εἰσαχθῇ εἰς τὸ δικαστήριον, καὶ ἐμπόδιζε τὴν περαιτέρω πρόοδον τῆς δίκης, ἕως οὔ τὸ ζήτημα ἀπεφασίζετο. Ἡ διαμαρτυρία ἐγένετο ἐγγράφως, ὡς καὶ ὅλαι αἱ ἄλλαι κατὰ τὴν ἀνάκρισιν πράξεις, μετὰ τῆς ἀπαιτουμένης μαρτυρίας πρὸς ἐνίσχυσιν αὐτῆς. Τὸ δὲ ζήτημα τὸ πηγάζον ἐξ αὐτῆς ἀπεφασίζετο ἀπὸ τὸ δικαστήριον, τὸ ὁποῖον εἶχεν ἐπιληφθῇ τῆς ἀρχικῆς δίκης.

Ἐγγυήσεως. Ἐὰν ὁ πρωτότυπος ὀφειλέτης δὲν

ἐξεπλήρου τὰς ὑποχρεώσεις του, ὁ ἐγγυητὴς αὐτοῦ ὤφειλε νὰ ἐκπληρώσῃ αὐτὰς, καὶ ἂν ἤρνητο νὰ τὰς ἐκπληρώσῃ, ἠδύνατο νὰ καταδιωχθῇ διὰ τῆς ἐγγύης δίκης, ἐὰν ἡ ἀγωγή εἰσῆγετο ἐντὸς δώδεκα μηνῶν ἀφοῦ ἡ ὑποχρέωσις συνωμολογήθη.

Ἑμμηρος. Ἑμμηροὶ δίκαι ἦσαν ὅσαι δὲν ἐπετρέπετο νὰ μένωσιν ἐκκρεμαῖς ὑπὲρ τὸν μῆνα. Περιωρίζοντο δὲ εἰς τὰ ἀντικείμενα ἐκεῖνα, ὅσα ἀπῆλθον ταχεῖαν ἀπόρασιν· τούτων δὲ τὰ σπουδαιότερα ἦσαν αἱ περὶ ἐμπορίου διενέξεις (ἐμπορικαὶ δίκαι). Ὅλαι αἱ περὶ μεταλλείων δίκαι (μεταλλικαὶ δίκαι) ἦσαν ὡσαύτως ἑμμηροὶ δίκαι, διότι δὲν εἶναι ἀμφιβολία, ὅτι ὁ κύριος τοῦ μεταλλείου ἠδύνατο νὰ ἐμποδισθῇ ἐπὶ πολὺν χρόνον ἀπὸ τὸ ἔργον του.

Ἑοικίον. Ἦτον ἀγωγή, τὴν ὁποίαν ὁ κύριος τῆς οἰκίας ἠδύνατο νὰ εἰσγάγῃ κατὰ τοῦ κατοικοῦντος τὴν οἰκίαν του, διὰ νὰ λάβῃ τὰ ὀφειλόμενα ἐνοίκια. Ἐὰν δὲ τὸ κτῆμα δὲν ἦτον οἰκία, ἀλλ' ἀγρὸς, ἡ ἀγωγή διὰ τὰ εἰσοδήματα καὶ τὰ κέρδη ὠνομάζετο καρποῦ δίκη.

Ἐξαιρέσεως. Ἦτον ἀγωγή, τὴν ὁποίαν ὁ ἐνάγων ἠδύνατο νὰ εἰσγάγῃ διὰ νὰ λάβῃ ἀποζημιώσεις ἀπὸ ἐκεῖνον, ὅστις ἐπεχείρησε νὰ στερήσῃ ἀπὸ αὐτὸν τὸν δοῦλόν του, ὅχι ὅτε ὁ ἐναγόμενος ἀντεποιεῖτο ὡς ἰδιοκτησίαν τὸν δοῦλον, ἀλλ' ὅτε ἐβεβαίον, ὅτι ἦτον ἐλεύθερος.

Ἐξούλης. Τὴν ἀγωγήν ταύτην φαίνεται ὅτι κατ' ἀρχὰς μετεχειρίζοντό τινες ὡς μέσον θεραπείας κατ' ἐκείνων, ὅσοι ἀδίκως ἀπέβαλλον αὐτοὺς (ἐξεῖλλαιν ἐξείργειν) ἀπὸ τὸ ἴδιον αὐτῶν κτῆμα. Ἡ ἐτυμολογία τῆς λέξεως δεικνύει τοῦτο, καὶ οἱ λόγοι τοῦ Δημοσθένους κατὰ

τοῦ Ὀνήτορος. Ἡ ἐξούλης δίκη ὁμοῦς δὲν πρίσταται ἐν γένει ὑπὸ τὸν ἀπλοῦν τοῦτον τύπον, ἀλλὰ μᾶλλον ὡς ἀγωγή, ἣτις εἰσήγето κατὰ τοῦ μὴ θελήσαντος νὰ ἐκτελέσῃ ἀπόφασίν τινά ἐκδοθεῖται εἰς προηγουμένην δίκην· π. χ. ἐὰν τὸ ἐπίδικον κτῆμα, τὸ ὁποῖον ὁ ἐναγόμενος, μετὰ τὴν ἐκδοσιν τῆς δικαστικῆς ἀποφάσεως, ἤρνεϊτο νὰ παραδώσῃ, ἦτον οἰκία, ὁ ἐνάγων ἠδύνατο νὰ εἰσάξῃ δίκην ἐνοικίου· ἐὰν δὲ ἀγρὸς, δίκην καρποῦ. Ἐὰν δὲ ὁ ἐναγόμενος ἐπέμενεν κατέχων τὸ κτῆμα, εἰσήγето δίκη οὐτίας, ἡ ἀγωγή διὰ τὰ προϊόντα ὅλου τοῦ κτήματος πρὸς ἀποζημίωσιν. Μετὰ δὲ ταῦτα ἠκολούθει ἡ ἐξούλης δίκη

Ἐπιτριραρχήματος. Ἡ διάρκεια τῆς ἐπιτριραρχίας ἦτον ἐνιαυτός, καὶ ἂν ἐπιτριραρχὸς τις ὑπηρετεῖ περισσότερον παρὰ τὸν νόμιμον χρόνον, ἠδύνατο νὰ ζητήσῃ τὰ περιπλέον ἐξόδα, τὸ ἐπιτριραρχήμα, ἀπὸ τὸν διάδοχόν του. Διὰ νὰ λάβῃ δὲ τὰ ἐξόδα ταῦτα, ἠδύνατο νὰ εἰσαγάγῃ δίκην ἐπιτριραρχήματος κατὰ τοῦ διαδόχου αὐτοῦ.

Κατηγορίας δίκη. Ἦτον ἀγωγή διὰ προσβλητικούς λόγους, ὀνομαζομένη εἰς ἓν χωρίον τοῦ Δημοσθένους κατηγορίου δίκη, καὶ προσέτι Λοιδωρίας δίκη, καὶ κακολογίας δίκη. Ἡ κατηγορία αὕτη ἠδύνατο νὰ εἰσαχθῇ κατὰ παντὸς ὅστις προσῆπτεν εἰς τινὰ ὕβριστικὰ ἐπίθετα, ὅϊον ἀνδροφόνον, πατραλοῖαν κλπ., τὰ ὁποῖα περιλαμβάνοντο ὑπὸ τὸ γενικὸν ὄνομα ἀπόρητα. Ἀὐτὴν ἠδύνατο δὲ τις νὰ δικαιολογηθῇ ὅτι ἐξέφρατε τοὺς λόγους τούτους εἰς τὸν θυμὸν του. Κατὰ τινὰ δὲ νόμον τοῦ Σόλωνος ἦτον ἀπηγορευμένον νὰ κακολογῶσι τοὺς ἀποθανόντας, καὶ ὅστις ἐκακολόγει ἀποθανόντα, ὑπέκειτο εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην, ἣτις ἠδύ-

νατο νὰ εἰσαχθῇ ἀπὸ τὸν πλησιέστερον συγγένῃ τοῦ ἀποθανόντος. Ἐὰν δέ τις ἐκακολόγει δημόσιον ἄνδρα, ὁ κακολογήσας ὄχι μόνον κατεδικάζετο εἰς τὴν συνήθη ποινὴν, ἤτοι εἰς πρόστιμον 500 δρ., ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν στέρησιν τῶν δικαιοματίων τοῦ πολίτου (ἀτιμίαν), ἐπειδὴ ἡ πολιτεία ἐθεωρεῖτο ὡς ὕβρισθεῖσα.

Κακοτεχνιῶν δίκη. Αὕτη ἀντιστοιχεῖ ὁπωστοῦν πρὸς τὴν κατηγορίαν ἐπὶ διαφθορᾷ μαρτύρων. Ἦδύνατο δὲ νὰ εἰσαχθῇ κατὰ ἀντιδίκου τινὸς εἰς προηγουμένην δίκην, τοῦ ὁποίου οἱ μάρτυρες ἐξηλέγχθησαν ψεῦσται εἰς δίκην τινὰ ψευδομαρτυριῶν. Ἦδύνατο ὡσαύτως νὰ γείνη χρῆσις αὐτῆς κατὰ τοῦ αὐτοῦ ἀντιδίκου, ὅτε ὑπέγραφον ψευδῶς ἀνθρώπους ὡς κλήτορα εἰς τὸ ἐγγραφον τῆς κατηγορίας ἐν προηγουμένην δίκῃ.

Λειπομαρτυρίου. Ὁ ἀντίδικος, ὅστις εἶχε χρεῖαν τῆς μαρτυρίας τινὸς, προσεκάλει αὐτὸν νὰ παρευρεθῇ, καὶ ἐὰν δὲν παρευρίσκετο, ὑπέκειτο εἰς τὴν δίκην τοῦ λειπομαρτυρίου. Εἴτε δ' ὑπέσχετο, εἴτε μὴ, ὠφείλε νὰ παρευρεθῇ, καὶ ἐὰν ἡ ἀπουσία του ἐπέφερε ζημίαν εἰς τὸν προσκαλέσαντα ἀντίδικον, ὑπέκειτο εἰς τὴν δίκην βλάβης.

Μισθοῦ, ἢ μισθώσεως δίκη, ὠνομάζετο ἀγωγή τις, ἣτις ἤδύνατο νὰ εἰσαχθῇ πρῶτον κατ' ἀνθρώπων, οἵτινες, ἐναντίον τῆς γενομένης συμφωνίας, ἤρνοῦντο ν' ἀνταμείψωσιν ὑπηρεσίας ἐκτελεσθείσας ὑπὲρ αὐτῶν· καὶ δεύτερον κατ' ἀνθρώπων, οἵτινες ἡ δὲν ἐξετέλεσαν διόλου ἢ ἐξετέλεσαν ἀτελῶς τὰς ὑπηρεσίας, διὰ τὰς ὁποίας ἐπληρώθησαν· ἦτο δὲ ἀδιάρητον ἐὰν αἱ ὑπηρεσίαι ἐξετελοῦντο διὰ τῶν φυσικῶν ἢ διὰ τῶν νοερῶν δυνάμεων. Ἐν περιπτώσει δὲ καθ' ἣν ἐκάτερον τῶν μερῶν ἐνόμιζεν ἑαυτὸ

ἡδίκημένον, ἡδύνατο νὰ εἰσαγάγῃ τὴν μισθοῦ δίκην κατὰ τοῦ ἀδίκησαντος.

Οἰκίας. Ἦτον ἀγωγὴ πρὸς διεκδίκησιν οἰκίας τινὸς, καθ' ἣν οἱ δικασταὶ ἀπεφάτιζον (διεδίκαζον) εἰς ποῖον τῶν μερῶν ἀνῆκεν ἡ οἰκία, καὶ τὴν ἐπεδίκαζον εἰς αὐτό. Ἡ οἰκίας δίκη ἐγένετο μόνον πρὸς διεκδίκησιν τῆς οἰκίας αὐτῆς· τὰ δὲ ἐνοίκια ἢ ἄλλαι ὠφελειαὶ διεκδικοῦντο διὰ τῆς ἀγωγῆς τῆς ὀνομαζομένης ἐνοικίου δίκης.

Παρακαταθήκης. Παρακαταθήκη ἐν γένει σημαίνει κατάθεσιν πολυτίμου πράγματος, ὡς π. χ., ἐὰν παραδώσω τὴν περιουσίαν μου εἰς φίλον τινὰ διὰ νὰ φροντίζῃ περὶ αὐτῆς χάριν ἐμοῦ. Παρακαταθήκης λοιπὸν δίκη εἰσήγετο κατ' ἐκείνου, ὅστις ἀδίκως ἀπεστέρει τὴν περιουσίαν ἀπὸ τὸν κύριον αὐτῆς.

Προεισφορᾶς. Ἦτο δίκη εἰταγομένη ἀπὸ μέλος Συμμορίας τινὸς διὰ νὰ λάβῃ χρήματα πληρωθέντα εἰς λογαριασμὸν ἐτέρου. Ἐπειδὴ αἱ Συμμορίαι ἦσαν οὕτω διωργανισμέναι ὥστε 300 ἐκ τῶν πλουσιωτέρων ἐξελέγοντο διὰ ν' ἀποτελῶσιν ἀνωτέραν τινὰ ἀρχήν, ὑπεύθυνον εἰς τὴν πολιτείαν διὰ τὴν εἵσπραξιν τοῦ ἐγγείου φόρου, ὁ δῆμος ἐξέδιδε ψήφισμα, δι' οὗ ἐπρόσταζεν αὐτοὺς νὰ πληρώσωσιν ὁλόκληρον τὸν φόρον ἐκ προκαταβολῆς. Οὗτοι λοιπὸν εἶχον δικαίωμα ν' ἀποζημιωθῶσιν ἀπὸ τοὺς λοιποὺς ἐννεακοσίους τῶν Συμμοριῶν, καὶ φαίνεται ὅτι οἱ στρατηγοὶ προσδιώριζον τὰ πρόσωπα, τὰ ὅποια ὥφειλον ν' ἀποζημιώσωσιν ἕκαστον τῶν τριακοσίων τούτων πλουσίων. Κατ' αὐτῶν δὲ ἡδύνατο ὁ πλούσιος νὰ κινήτῃ ἀγωγὴν διὰ νὰ συνεισφέρωσι, κατὰ τὴν φορολογίαν, τὴν ὁποίαν ὥφειλε νὰ πληρώσῃ ἕκαστος. Ὁ λαμβάνων δὲ χρήματα, οὕτω προκαταβληθέντα, ἐλέγετο προεισφορὰν κομίζεσθαι.

Προικός. Ἐὰν ἀπέθνησκειν ὁ ἀνὴρ, καὶ οἱ κληρονόμοι αὐτοῦ ἀπειστέρουν ἀδίκως τὴν προῖκα ἀπὸ τὴν χήραν αὐτοῦ, οἱ ἐπίτροποι αὐτῆς ἠδύναντο νὰ κινήσωσιν ἀγωγὴν κατ' αὐτῶν περὶ προικός, ὡς καὶ περὶ τροφῆς, δίκην προικός καὶ σίτου. Προτέτι ἐὰν ἀνὴρ τις, ἀφοῦ ἀπέπεμπε τὴν σύζυγόν του, ἤρνεϊτο ν' ἀποδώσῃ τὴν προῖκά της, ἠδύνατο νὰ ἐναχθῇ διὰ τὸν τόκον, ὡς καὶ διὰ τὸ κεφάλαιον. Ὁ τόκος ὑπελογίζετο βεβαίως ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἀποπέμψεως, καὶ ἦτο προσδιωρισμένος ἀπὸ τὸν νόμον ἐννέα ὀβολοὺς δι' ἐκάστην μνᾶν, ἥτοι περίπου 18 0|0. Δυναμέθα δὲ νὰ προσθῶμεν, ὅτι ἡ δίκη προικός ἦτον ἐκ τῶν ἐμμήνων δικῶν.

Σίτου. Ἐπειδὴ ἡ προῖξ ἐδίδοτο διὰ νὰ χρησιμεύῃ ὡς τροφή τῆς γυναικὸς, ἂν καὶ ἐπληρῶντο εἰς τὸν σύζυγον ἀπὸ τὸν πατέρα αὐτῆς, τὸν ἀδελφὸν ἢ ἄλλον φυσικὸν ἐπίτροπον (κύριον), ἐὰν συνέβαινε νὰ διαλυθῇ ὁ γάμος, ὁ ἀνὴρ, ἢ ὁ ἀντιπρόσωπος αὐτοῦ, ὥφειλε ν' ἀποδώσῃ αὐτὴν, ἢ ἐὰν δὲν τὴν ἀπέδιδεν, ἐχρεώσται νὰ πληρώσῃ τόκον 18|00 κατ' ἔτος (ἐπ' ἐννέα ὀβολοὺς τοκοφορεῖν). Ἡ δίκη σίτου λοιπὸν εἰσήγετο κατὰ τοῦ ἀνδρός, ἢ τοῦ ἀντιπροσώπου αὐτοῦ, διὰ νὰ πληρώσῃ τὸν τόκον τῆς προικός. Ὁ τόκος ὠνομάζετο σῖτος (τροφή ἢ διατροφή), διότι ἦτον ἡ πρόσδοδος ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἡ γυνὴ διατρέφετο, (ἢ διδομένη πρόσδοδος εἰς τροφήν ταῖς γυναιξίν). Ἡ δίκη αὕτη, ὡς καὶ ἡ δίκη προικός, φαίνεται ὅτι ἀνῆκεν εἰς τὰς ἐμμήνους δίκας, ἐπειδὴ ὑπετιθετο, ὅτι ἡ γυνὴ δὲν ἠδύνατο νὰ μένῃ πολὺν χρόνον ἄνευ τῶν μέσων τῆς καθημερινῆς τροφῆς της.

Σχυρία. Ἡ Σχυρία δίκη ἐξηγεῖται ἀπὸ τὸν Πολυδεύκην ὡς ἀκαλούθως • Σχυρίαν δίκην ὀνομά-

ζουν οἱ κωμωδιόδοξοι τὴν τραχείαν, οἱ γὰρ φυγο-
 δικοῦντες ἐτκήπτοντο εἰς Σκύρον ἢ εἰς Ἀῆμον ἀ-
 ποδημεῖν». Διὰ δὲ τῆς τραχείας δίκης ἐννοεῖται ἡ δίκη
 ἡ ἀπὸ δυσκολίας περικυκλωμένη, καθ' ἣν ὁ ἐνάγων
 εἶχε νὰ πολεμήσῃ πᾶν εἶδος στρεψοδικίας καὶ ὑ-
 πεκφυγῆς, γινομένης παρὰ τοῦ ἐναγομένου. Κα-
 τὰ τὴν προσδιωρισμένην δὲ ἡμέραν τῆς δίκης ἀμφοτέρω-
 τὰ μέρη ὤφειλον νὰ ἐμφανισθῶσιν εἰς τὸ δικαστήριον,
 καὶ ἂν τὸ ἕτερον δὲν ἐνεφανίζετο, ἐξεδίδετο ἀπόφα-
 σις κατ' αὐτοῦ, ἐκτὸς ἐὰν εἶχε λόγον τινὰ εὐλόγοφα-
 νῇ νὰ προτείνῃ, ὡς ἀσθένειαν, ἢ ἀναπόφευκτον ἀ-
 πουσίαν. Τὴν δίκην δὲ ταύτην ἀνελάμβανέ τις τῶν φί-
 λων τοῦ ἐναγομένου, τὴν ὁποίαν ὑπεστήριζεν δι' ἐνόρ-
 κου βεβαίως ὀνομαζομένης (ὑπωμοσίας), εἰς ἀ-
 πάντησιν τῆς ὁποίας ὁ ἀντίδικος εἶχε τὸ δικαίωμα
 νὰ κάμῃ ἐναντίαν διαβεβαίωσιν ἀγθυπωμοσίαν, τὸ δὲ
 δικαστήριον ἀπεφάσιζεν ἐὰν ὁ λόγος ἦτον ἰσχυρὸς ἢ
 μῆ. Φαίνεται δὲ, ὅτι εἶχε γείνει συνείθεια εἰς τινας,
 οἵτινες ἤθελον νὰ ἀναβάλωσιν ἢ νὰ διαστρέψωσι δίκην
 τινὰ, νὰ προσποιῶνται ὅτι ἀπῆλθον εἰς τινὰ νῆσον τοῦ
 Αἰγαίου πελάγους, εἴτε χάριν ἰδίων ὑποθέσεων, εἴτε
 χάριν δημοσίας ὑπηρετίας. Αἱ δὲ νῆτοι Σκύρος,
 Ἀῆμος, καὶ Ἰμβρος ἦσαν ἰδίως προσδιωρισμέναι πρὸς
 τοῦτον τὸν σκοπόν.

Φορᾶς ἀφανοῦς καὶ μεθημερινῆς δίκης. Περὶ
 τῆς ἀγωγῆς ταύτης δὲν ἔχομεν ἀκριβεῖς γνώσεις. Δυ-
 νάμεθα δὲ νὰ εἰκάσωμεν μὲ πολλὴν πιθανότητα, ὅτι
 ἦτον ἀγωγὴ εἰταγομένη ἀπὸ τὸν κύριον δούλων, ἐνασχο-
 λουμένων εἰς τέχνας, ἐναντίον ἐκείνου πρὸς τὸν ὁποῖον
 ἐμισθώθησαν, διὰ νὰ λάβῃ τὸ ἀποτεταμιευμένον εἰσόδη-
 μα, τὸ ὁποῖον ἠδύνατο νὰ ᾔῃαι μερίδιόν τι τῶν κερδῶν

τῶν ἀφ' ἡμέρας εἰς ἡμέραν αὐξανομένων, καὶ τὸ ὁποῖον ἤθελε μένει ἀφανὲς εἰς τὸν κύριον, μεχριστοῦ ἐλάμβανε λογαριασμὸν ἀπὸ τὸν μισθωτὴν τῶν δούλων. Ὁ δὲ Μάϊερ συμπεραίνει, ὅτι ἡ ἀληθὲς γραφὴ ἠδύνατο νὰ ᾔῃται φώρας, ἥτοι κλοπῆς, ἢ φώρας, ἥτοι ἐξετάσει, καθ' ἣν περίπτωσιν ἡ ἀγωγὴ εἰσῆγετο ἐπὶ παρανόμῳ ἐξετάσει εἰς ἰδιωτικὴν οἰκίαν, εἴτε κρυφίως (ἀφανῶς) ἢ φανερώς ἐν καιρῷ ἡμέρας (μεθημερινῆς). Τὸ πρῶτον συμπεράσμα τοῦλάχιστον εἶναι ὅλως ἀπίθανον, ἐπειδὴ ὑπῆρχε δίκη κλοπῆς.

Χρέους. Ἦτον ἀπλὴ ἀγωγὴ διὰ χρέος, ἥτις, ὡς αἱ πλείους τῶν ἄλλων δικῶν τῶν προερχομένων ἀπὸ παράβασιν συναλλάγματος, ἀνεφέρετο εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῶν θεσμοθετῶν, ὅτε ἡ προκε- ποσότης ἦτο μεγαλητέρα τῶν 10 δραχμῶν.

Χωρίου. Ἦτο δίκη πρὸς διεκδίκησιν ἀγροῦ τινός. Οἱ διάδικοι εἰς τὴν δίκην ταύτην ἦσαν ἀναγκαίως εἴτε πολῖται Ἀθηναῖοι, ἢ τοιοῦτοι εὐνοοῦμενοί ξένοι, οἱ ὁποῖοι εἶχον τὴν ἐξουσίαν ν' ἀποκτήσωσι πραγματικὴν περιουσίαν εἰς τὴν Ἀττικὴν (γῆς καὶ οἰκίας κτῆσιν). Ἡ ἐξουσία δὲ αὕτη ἐχορηγεῖτο εἰς τοὺς ξένους δι' εἰδικῆς χάριτος τοῦ δήμου.

Ψευδομαρτυριῶν. Ἐὰν ὁ μάρτυς εἰς δίκην τινὰ ἐδίδε ψευδῇ μαρτυρίαν, ὁ βλαφθεὶς διάδικος ἠδύνατο νὰ εἰσχαγῇ δίκην κατ' αὐτοῦ (δίκην ψευδομαρτυριῶν) πρὸς ἀποζημίωσιν. Ἡ ἀγωγὴ ὠνομάζετο ἐνίοτε ἐπίσκηψις, καὶ ὁ κατηγορούμενος ἐλέγετο ἐπισκήπτεσθαι τῇ μαρτυρίᾳ ἢ τῷ μάρτυρι.

Ὅτε μάρτυς τις διὰ ψευδομαρτυρίας ἐναντίον τινός, ἐπὶ ποινικῆς δίκης, ἐπετύγχανε τὴν καταδίκην του, καὶ ὁ ἐνοχὸς κατεδικάζετο εἰς ποινὴν τοιαύτην (π. χ.

θάνατον ἢ ἐξορίαν), ἥτις καθίστα ἀδύνατον εἰς αὐτὸν νὰ κινήτῃ ἀγωγὴν, πᾶς ἄλλος ἡδύνατο νὰ εἰσαγάγῃ δημοσίαν κατηγορίαν κατὰ τοῦ μάρτυρος, εἴτε διὰ γραφῆς, εἴτε δι' εἰσαγγελίας, ἢ προβολῆς. Μετὰ τὴν καταδίκην δὲ τοῦ μάρτυρος ἡδύνατο νὰ εἰσυχθῇ κατηγορία κατὰ τοῦ διαδίκου, ὅστις παρεσκεύασεν αὐτὸν νὰ δώσῃ ψευδῇ μαρτυρίαν. Ἡ κατηγορία δὲ αὕτη ὠνομάζετο *δίκη κακοτεχνιῶν*.

Θεωροῦμεν δὲ ἀναγκαῖον νὰ σημειώσωμεν ὀλίγας τινὰς φράσεις. Οἷον μαρτυρεῖν τινι σημαίνει μαρτυρεῖν ὑπὲρ τινος, καταμαρτυρεῖν τινος μαρτυρεῖν ἐναντίον τινός. Μαρτύρεσθαι σημαίνει προσκαλεῖν εἰς μαρτυρίαν, (λέξεις ἥτις εἶναι ἐν χρήσει παρὰ τοῖς ποιηταῖς) διαμαρτύρεσθαι καὶ ἐνίοτε ἐπιμαρτύρεσθαι, τοὺς παρόντας, σημαίνει προσκαλεῖν τοὺς παρευρισκομένους νὰ λάβωσι γνῶσιν τῶν συμβαινόντων πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ μαρτυρήσωσι. Τὸ ψευδομαρτυρεῖν καὶ ἐπιорχεῖν οὐδέποτε μεταχειρίζονται ἀδιαφόρως, ὅπερ ἀποδεικνύει, ὅτι ἡ μαρτυρία δὲν ἐδίδετο ἀναγκαίως ἐνόρκως. Ὁ μάρτυς εἰς τινὰ δίκην πρέπει νὰ διακρίνεται ἀπὸ τὸν κλητῆρα ἢ κλήτορα, ὅστις μόνον ἐμαρτύρει περὶ τῶν πρὸς ἐμφάνισιν εἰς τὸ δικαστήριον κλητεύσεων.

Τ Ε Λ Ο Σ.

ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΩΝ

ΔΙΟΡΘΩΣΙΣ.

Ἀντὶ Ἡμηττὸς	γράφει	Ἡμηττὸς	Σελ. 4	στ. 22
» ἐν τῇ Ὀπουντίᾳ	» ἐν τῇ Ἐπικνημιδίᾳ	»	5	» 3
» κατὰ τὸ 432	» κατὰ τὸ 332	»	27	» 2
» ὁ ἀρχαιοτ. ποιητῆς	» ὁ ἀρχαιοτ. τραγικὸς ποιητῆς	»	35	» 19
» ἀπὸ λοιμὸν	» ἀπὸ τὸν λοιμὸν	»	38	» 1
» νᾶω	» περίβολος	»	50	» 9
» τὸν πρόναον, εἰς τὸ ὄποιον	» τὸν πρόναον, εἰς τὸν ὄποιον ἴστατο βωμός τις ἢ εἰκὼν· τὸ ἄδυτον, εἰς τὸ ὄποιον	»	50	» 12
» προσέφερον	» δὲν προσέφερον	»	56	» 1
» ἐγένετο	» ἐγένετο	»	58	» 9
» ὑγιεία	» ὑγίεια	»	61	» 15
» δι' ὄλους τοὺς σκοποὺς	» δι' ὄλους τούτους τοὺς σκοποὺς	»	111	» 1
» ἐφορολογεῦντο	» ἐφορολογήθησαν	»	—	» 27
» κατεσκεύαζον	» κατεσκεύαζον ἐκ χαλκοῦ	»	116	» 11
» ἀρπαγίων	» ἀρπάγων	»	150	» 10
» ἐρυθροῦν	» ἐρυθρὸν	»	155	» 24
» εἰ ἄνθρωποι ἐν τῷ πλοίῳ	» οἱ ἐν τῷ πλοίῳ ἄνθρωποι	»	164	» 16
» ἐπὶ χρυσοῦ	» ἐπιχρύσου	»	165	» 2
» λίκμων	» λίκνων	»	175	» 7
» ἔπρεπε νὰ ἔχωσιν	» δὲν ἔπρεπε νὰ ἔχωσιν	»	178	» 10
» ὠνομάζεται	» ὀνομάζεται	»	179	» 18

Ἄντι ἐντὸς τῶν πόλεων γράφει	ἐκτὸς τῶν πόλεων	σελ. 191	σίχ. 19
» περῶναι καὶ πόρπακες »	περόναι καὶ πόρπαι	» 195	» 27
» μετώπαι »	μετόπαι	» 207	» 6
» γυμνάσια καὶ θέατρα »		» 236	» 18
» ἀξιολογώτατοι »	ἀξιολογώταται	» 239	» 12
» ὀνομαζομένους »	ὀνομαζομένας	» 242	» 12
» χασμῆς »	χάσματος	» 247	» 27
» ἀπηλλαγαμένοι »	ἀπηλλαγαμένας	» 264	» 20
» προτείνωαί τι »	προτείνωαί τι δις	» 266	» 31
» χήνιξ »	χοῖνιξ	» 3	» 18
» μίαν κοτύλην »	ἓνα χόα	» 6	» 22
» ὅτι ὁ κατήγορος »	ὅτι	» 468	» 16
» ἀλλὰ αὐτὸς καὶ ἡ- δύνατο »	ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἡδύ- νατο	» 477	» 2

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

ΤΩΝ

ΦΙΛΟΜΟΥΣΩΝ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ.

ΑΘΗΝΩΝ.

Τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐκ-
κλησιαστικῶν 50

ΠΕΙΡΑΙΩΣ.

Παναγ. Ἀντ[?]δης 1
Γεώργ. Ἐρκύνης 1
Γ. Τομπάζης 1
Θ. Ν. Γρυμάλδης 1
Κ. Ν. Δόσιος 1
Λουκ. Ῥάλλης 1
Μ. Δούναβης 2
Π. Χ. Σωτηρίου 1
Σ. Ῥετζίνας 1
Πολυχ. Κορωναῖος 1
Γ. Λαμπύρης 1
Μ. Α. Τσαμαδός 1
Ἰωάν. Ἀφεντούλης 1
Α. Μ. Ψιακῆς 1
Χ. Θαλασσινός 1

ΘΗΒΩΝ.

Ἐμ. Καρπάθιος 1
Ἀν. Α. Θεβαῖς 1

ΣΥΡΟΥ.

Φ. Α. Ἰλδνερ 1
Ἰω. Ν. Βαλέτας 1
Α. Ν. Γοζαδῖνος 1
Ἰακ. Γεράκης 1
Χ. Ανκιρούσης 1
Α. Ν. Βενιέρης 1

ΓΑΛΛΕΙΔΕΙΟΥ.

Γ. Βιλτίων 1
Χ. Π. Νικολάου 1

ΑΜΟΥΡΓΟΥ.

Α. Ν. Δεμάθας 1
Νικήτας Βλαβιανός 1
Ἀγ. Ν. Σιγάλας 1

ΙΟΥ.

Ἰωάν. Ἀμοιραδάκης 1
Ἰωάννης Λορεντζιάδης 1
Ἰωάννης Α. Κωβαῖος 1

ΤΡΙΠΟΛΕΩΣ.

Ἰ. Κυριακός ἐλληνοδιδ. 1

		Σώμ.		ΑΡΓΟΥΣ	
				Σώμ.	
N. I. Κυριακός	1			Π. 'Ροθσσος Σχολάρχης	1
Σ. Β. 'Ροίλδς	1			Κ. 'Ροδόπουλος	1
Παν. Παπ. Ζαφειρόπουλος	1			ΜΕΣΣΗΝΗΣ.	
Κ. Παρδικάρης.	1				
Π. Π. Σπυρίδωνος έλ-					
ληνοδιδάσκαλος	1			'Α. Σακελλαριάδης	1
Χ. Νικολαΐδης Γραμμ.				Ν. Σ. Κανούσης	1
'Επαρχείου.	1			'Α. Συκωκίδης	1
Π. Α. Καρακάλος	1			Δ. Καλαμαριώτης	1
ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ.				Πολυχ. Τζανετόπουλος	1
				ΕΡΑΝΗΣ.	
Κωνσταντίνος Παπ. 'Α-					
θανασίου	1			Γεώργ. Α. Σπέντζας.	1
Δημ. Ι. Νάκου	1			Νικ. Χ. []	1
'Ιω. Α. Χατζόπουλος	1			'Ανδρ. Β. []	1
Κοσμάς Θεσπρωτός	1			έλληνοδιδάσκαλος	1
Κωνστ. 'Αθ. Τζερόπéλης.	1			Μ. Γ. Γιαννικόπουλος	1
Ν. 'Αθανασιάδης	1			Μιχαήλ Τουρτζινόβιτς	
'Ανδ. 'Ηλίου 'Αναγνω-				φαρμακοποιός	1
στόπουλος	1			Κ. Περτουντζής	1
Βασίλ. Θεοδωρόπουλος	1			Ν. Δ. Κοκκώνης	1
Δημ. Κ. Γούζιος	1			Α. Σ. Λαμπύρης	1
'Αθ. Αναγ. Γρανιτζας.				Σ. Τζάκας φαρμακοπώ-	
Γ. Σαρρής	1			λης	1
Γ. Γιολδάσης	1			Α. Ταμβακόπουλος	1
'Αθ. Παπα Γεωργίου	1			Λεωνίδας Κάκαβας	1
'Ιωα. Μπλατζής	1			'Αναστ. Βορές	1
Δημ. Γεωργίου	1			ΑΝΔΡΙΤΖΑΙΝΗΣ.	
Κ. 'Ιω. Θέου	1				
Γ. 'Αποστολίδης	1			Κ. Ζαφειρόπουλος	1
Γ. Καρχιδας	1			Θ. Πολυζωΐδης	1
Γ. Δέπος	1			Ν. Γ. Παμπούκης	1
'Ανδρ. Οικονομόπουλος	1				
'Αναγ. Φαρσιλόπουλος	1				

8 1002 94
5000 n

